بسم الله الرحمن الرحیم

نحمدہ تعالیٰ ونصلی علیٰ رسولہ الکریم وعلیٰ آلہ واصحابہ ذوی الفضل الجسیم

در تحسین کلامیکہ اکلیل ثنا تواند بود حمد فصیحی ست کہ فصحای عرب وعجم باتیان پاسخش فاتوا بسورۃ من مثلہ متحیر وسر بگریبان ولآلی آبدار سخنیکہ درۃ التاج مدح تواند شد ثنا ملی بلیغی ست کہ بلغای انام بتحریر جواب خورد ترین آیۂ کتاب معجز نظامش یا ارض ابلعی ماءک ویا سماء اقلعی وغیض الماء دست بر سر وحیران وجہان جہان صلوۃ وسلام بر آن قائل انا افصح العرب والعجم کہ فصحا بمقابل کلام فصیحش چون حیوان عجم اما بعد میگوید ابن المرحوم المبرور مولانا الشیخ وارث علی المشتہر بعبد اللہ فتح علی عفی عنہما چون بہ تحقیق وتنقیح وتصحیح تمام از تحریر حاشیہ وطبع دیوان اسوۃ الفصحا صفوۃ البلغا پیشوای اہل وجود آگاہ از مراتب شہود واقف اسرار فنا وبقا لاریب خواجہ شمس الدین محمد حافظ لسان الغیب رحمہ اللہ تعالیٰ پرداخت وحل لغات آن از کتب معتبرہ لغت مثل صراح وقاموس ومنتخب وبرہان جامع وبرہان قاطع وبہار عجم وفرہنگ جہان گیری وغیاث وغیرہ نمود بتحریر دیباچہ بر حاشیۂ حافظ کہ متضمن فوائد کثیر باشد پرداخت وآن را بدو فصل ویک خاتمہ مرتب نمود فصل اول در ذکر خواجہ شیراز شمس الدین محمد حافظ فصل دوم در اصطلاحات صوفیہ ودیگر منافع عجیبہ از کتب صوفیۂ کرام قدس سرہم مثل تحقیقات خواجہ محمد پارسا قدس سرہ ومکتوبات مجدد الف ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہ وشرح اصطلاحات عبد الرزاق کاشی واحیاء العلوم وکشف المحجوب وکیمیای سعادت وقواعد الطریقۃ فی الجمع بین الشریعۃ والحقیقۃ شیخ احمد زورق قدس سرہ ومرج البحرین وعوارف المعارف شہاب الدین سہروردی قدس سرہ وترجمہ آن وشرح رباعیات جامی وشرح قصیدۂ فارضیہ جامی قدس اللہ سرہ وجلاء الخواطر ولمفوظ وفتوح الغیب حضرت غوث الاعظم رضی اللہ عنہ وغیرہ بر آورد ودر ضمن نمود کہ الشر

دعا بعادت مردم شاعران کردم ولی دعای من این بست از خدای قدیر که دائما بتوفیق خیر یار رفیق دولت بتو رصلاح و سداد با دستیر

تراالشیمهٔ اسلاف خویش با دعمل چو نام ایشان نامت بنذل وجود شهیر مسافر از کرمت با نوا چنانکه مقیم فقیر از درمت بی نیاز همچو امیر

رفیق قلب تو با دا محبت فقرا مدام تا که رفیق است قلب بعض فقیر توای حسود بمیری چو نظم من خوانی که از روانی و لطف است همچو ماء معین

فصل دوم در ذکر خواجه حافظ شیرازی

از تذکره تاشی که بعبارته مرقوم است که خواجه شمس الدین محمد حافظ نظر بکمالات معنوی شاعری دون مرتبهٔ ایشان است ابیات دلکش و اشعار خوش آن جناب بمذاق عاشقان عارف و عارفان عاشق موافق و کلام ایشان را حالتیست که در گفتار هیچیک از استادان نیست و بکلام هیچکس مشتبه نمیشود و هما ناوارد ات غیبی است باین جهت از بزرگان لسان الغیب لقب یافته غرض عارفی گفته که شیخ سعدی سالک مجذوب و خواجه مشار الیه مجذوب سالک است گویند شاه قاسم انوار که از بزرگان و اکابران سلسلهٔ علیه است معتقد کلام ایشان بوده و اکثر اوقات بصحبت دیوان خواجه حافظ بسر میبرده سخنانش از تکلفات خالی و ابیات دلاویزش حالی است ریاضات کشیده تامی از ساغر مراد چشیده در زمان آل مظفر بوده مطلقا اعتنائی بزخارف دنیوی نکرده با درویشان مصاحب و بلباس فقر متلبس بوده و در وقت ورود امیر تیمور کورکان بشیراز و قتل شاه منصور خواجه در حیات بوده خواجه را احضار کرده گفته که با آنکه من اکثری از ربع مسکونرا بضرب شمشیر مسخر کرده ام توسمرقند و بخارا را که فی الحقیقه وطن مالوف منست بهندوی خال الخبثه خواجه بدیهه گفته که از این غلط بخشیهاست که باین فقر و مسکنت میبالم امیر را خوش آمده او را بنوازشات خسروانی دریافته و سلطان احمد جلایر نظر بر اخلاص مکرر از بغداد خواهش ادراک صحبت خواجه کرده و از و التماس رفتن بغداد کرده و خواجه نظر بهمت بلند درویشی بزبان خشکی و پارهٔ پشمی قناعت کرده از شیراز حرکت نکرده از فنون شعر میل کلی بغزل سرائی داشته هر چند ارباب تذکره از جناب خواجه بعلت اینکه تمام کلام ایشان را منتخب میدانستند و فی الحقیقه چنانست انتخابی نکرده اما کمترین بی ادبی کرده چند بیتی بعنوان تیمن و تبرک از کلام معجز نظام ایشان درین رساله قلمی داشته وفات خواجه در سنهٔ ۷۹۱ هجری در محروسهٔ شیراز بوده و در مصلای خارج شهر مدفون و تاریخ وفاتش را خاک مصلی یافته اند و در زمانیکه سلطان محمد بابر که شیراز را تسخیر کرده مولانا محمد معمائی که مدرس سلطان بود عمارتی در سر مزار کثیر الانوار خواجه ساخته که حال هم موجود است و در ازمنهٔ مختلفه تعمیرات نیز یافته و فقیر نیز بزیارت ایشان مشرف شدم فصل ستوم در اصطلاحات صوفیه و غیره التوجیه بدانکه اهل حق درین سه کروه اند یکی علمای ظاهر دوم اهل شهود از صوفیه سیوم اهل وجود از کروه صوفیه علیه علمای ظاهر برای ممکن وجود خارجی اصلی ثابت میکنند و وجود واجب تعالی شانه را قدیم گویند و ممکن را حادث و وجود ممکن از واجب الوجود تعالی شانه میدانند و اهل شهود میگویند که همه از وست نه عین او تعالی شانه مگر اینکه میگویند که وجود ممکنات وهمی است نه حقیقی عدمات اند که بصنع او تعالی صورت وهمی پیدا کرده است همچون دایرهٔ نقطهٔ جوالهٔ مگر چون صنع اوست تعالی شانه برفع وهم مرفوع نمیشود و در حقیقت اینها وجود ندارند موجود همان یک ذات واحد است تعالی شانه تفصیل این از کتب مرقوم باید جهت این مختصر احتمال بیان آن ندارد چون خواجه رحمة الله علیه اکثر در کلام خود ذکر توحید وجودی نموده اند لهذا مختصر حال آن از مکتوبات

L 3295 Ms

فوائد را بعبارت آن کتاب نقل کرده شد بوکه مقبول خاطر خطیر امیر کبیر بحر نوال مشتری خصال ابر کرم فرشته
شیم دریا دل عطارد منزل شرف پرور کرم گستر غریب نواز ظالم گداز عمدة الاعیان فخر الاقران دستگیر مرغریب ویتیم مدبر بید پدر امیر کبیر

قصیدهٔ مدحیه

نهی امیری کش نیست در زمانه نظیر — همی ترای سپهر تو روی دهر مسپر — حفاظة الله عالی که ستوده سپهر — گزیده پور فقیر الله آن امیر کبیر
که اوستاده دیوان صاحب العرفان — عنایة الله والانظر فرشته نظیر — شکسته نفس درست اعتقاد خرد نواز — برزگ کرده یزدان امیر ابن امیر
کسی که نام فقیر و دلش امیر بود — به است از آنکه امیر است و جان او فقیر — مگین مصیبه سالار و برهمان سالار — زفر آیشان سالار غیرت کشمیر
در آن بقاع تواند بدست آوردن — هر آن متاع که خواهنده آورد بضمیر — اکنون بدولت تست آنزمین فرخ فال — نظیر روضهٔ رضوان بحوبی شکر و شیر
بکفتمی که دلت بحر اعظم است از حلم — محیط اعظم اگر میستی از نشور — اگر ز لطف تو بر حنظل آبی خوانند — بشحم حنظل یابند طعم شکر و شیر
وگر مذمذ قهرت دمی بشیر و شکر — بطعم حنظل یابند در مذمش دیر — نظیر دست تو کفتم که ابر آزار است — خود بخت که مبس النظیر و لا نظیر
تو انگر از کرمانیکی دلت دریاست — بلند تر ز سپهر است قدرت ار تقدیر — چنین سزند کرامانیکان در یا دل — چنین بوند بزرکان آسمان توقیر
علم بجوشد اندر تنور دوری تو — چنانکه جوشد روغن بتافته بتخیر — دو ساعته بحت برین من ز فوج حاجت فقر — دو بست جود تو بردی و دو ستد زسیر
همی ز بذل تو پر کشت فقر را کشکول — همی ز بخشش تو از راشکم شد سیر — اکر ابر با کف تو نسبتی درست کند — بود مر او را تو قیر و مر ترا تحقیر
وکر بلال رساند نسب بناخن تو — در بن مخاطره تو فیر میکند تو فیر — حدیث دست تو و ابر ای سپهر کرم — بود بکوش خرد چون حدیث بحر و غدیر
بهر زمین که تو بکروذ یا بهی بشرف — بجای سبزه بروید هزار سال حریر — بجائه که تو بکذری از زمین آن — از و بر آید بکعبر بوی مشک و عبیر
حمیر بست با سرار دو جهان آکاه — کدام سر که نهان مانده زا ضمیر میر — مناقب تو که باشد که ماه عالم کرد — مآثر تو که باشد چو مهر عالمکیر
ز بس بلندی صیتش شنیده کوش اصم — ز بس ظهور و شهودش ندیده چشم ضریر — ز شخص جود تو ظلی است زائل ابر مطیر
فضای خلق تو از عالمی وسیع تر است — بدام خلق وسیع تو عالمی است اسیر — بجاه غصه چو پیزن دل من دلکیر
ولی بمدح تو آراستم بسلک کهر — ز نظم سلسله بر قوافی زبیر — اکر چه مدحی در خور تو نیاوردم — ولی ز راه کرم این قصیده را بپذیر
ز قدر دانی ای خورده دان و الاقدر — ز قدر دانی عذرم بپذیر و خورده بکیر — بلند قدرا روشن دلا سخندانا — که با دعمر تو چندانکه چرخ راست مسیر
ز بهر تحفه ز مت بطبع آوردم — سفینه که بود دلپسند و طبع پذیر — بچشم اهل نظر منیتش بدهر نظیر
برنج و محنت بسیار کردمش تصحیح — محقق است که دیوان حافظ شیراز — همی غلط کند آنرا بقطعه تصویر
بجا رد و رحواشی نمودمش تحریر — چنان صحیح و پر از حسن شد که ناظر او — که وصف و نام وی آمد فوائد التحریر
برو نوشتم دیباچه که توشیحش — بنام نامی تست ای امیر با توقیر — بآن نمودم ملحق رساله موجز
در آن وجیز رساله فراهم آوردم — لغات مصطلح صوفیان صاف ضمیر — کنون امید ز تو دارم ای کرامی قدر — کزین فقیر پذیری تو این متاع حقیر
حقیر خواندم از آنش که هست هدیه من — وکرنه بینت متاعی چو دیوان خطیر — زند بدلها ناخن ز غایت تاثیر
همیشه تا که ز تاثیر شعر دلکش او — که سماع شود حال سامعان تغییر — غزلسرائی چنکی بنغمه بم و زیر
بزمرمت اندر آهنک شعر با دبلند — نخوانند چنکی با داد دل تو بر زاثر — ز رسیده نغمه ضیا کران بحر خ اثیر
کذار صبح و مسایت بعیش با دو طرب — ز مجلس تو طرب را کذر مباد و کزیر

وَبِصِفَتِهِ عَلَى اِسْمِهِ وَبِاسْمِهِ عَلَى ذَاتِهِ اُولٰئِكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ مَعْرِفَةُ اللّٰهِ سُبْحَانَهُ
وَمُشْتَمِلٌ اَسْتْ بَرْ مَعْرِفَتِ ذَاتْ وَمَعْرِفَتِ صِفَاتْ وَمَعْرِفَتِ اَفْعَالْ اَمَّا مَعْرِفَةُ الذَّاتِ اَضْيَقُهَا مَجَالًا
وَاَعْسَرُهَا مَقَالًا وَاَصْعَبُهَا عَلَى الْفِكْرِ وَاَبْعَدُهَا عَنْ قَبُولِ الذِّكْرِ وَلِذٰلِكَ لَا يَشْتَمِلُ لِلْقُرْاٰنِ
مِنْهَا اِلَّا عَلَى تَلْوِيحَاتٍ وَاِشَارَاتٍ وَيَرْجِعُ اَكْثَرُهَا اِلَى ذِكْرِ التَّقْدِيسِ الْمُطْلَقِ كَقَوْلِهِ تَعَالَى لَيْسَ
كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَكَسُورَةِ الْاِخْلَاصِ وَاِلَى تَعْظِيمِ الْمُطْلَقِ كَقَوْلِهِ تَعَالَى سُبْحَانَهُ
وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ وَاَمَّا مَعْرِفَةُ الصِّفَاتِ فَالْمَجَالُ فِيهَا اَفْسَحُ وَنِطَاقُ النُّطْقِ فِيهَا اَوْسَعُ وَلِذٰلِكَ
تَكْثُرُ الْاٰيَاتُ الْمُشْتَمِلَةُ عَلَى ذِكْرِ الْعِلْمِ وَالْقُدْرَةِ وَالْحَيٰوةِ وَالْكَلَامِ وَالْحِكْمَةِ وَالسَّمْعِ وَالْبَصَرِ وَغَيْرِهَا وَ
اَمَّا مَعْرِفَةُ الْاَفْعَالِ فَبَحْرٌ مُتَّسِعُ الْاَكْنَافِ فَلَا يُنَالُ بِالْاِسْتِقْصَاءِ اَطْرَافُهُ بَلْكَهْ مَيْتْ دَرْ وُجُودْ مَگَرْ اَوْ سُبْحَانَهُ وَاَفْعَالْ
اَوْ وَكُلْ مَاسِوَايِ اَوْ فِعْلْ اَوْسْتْ عَزَّ وَجَلَّ بَعْضِي صُوفِيَهْ قُدِّسَ سِرُّهُمْ كَفْتَهْ اَنْدْ كَهْ اَعْيَانْ مَوْجُودَاتْ مَرَائِي وَمَظَاهِرْ حَقْ اَسْتْ سُبْحَانَهُ
وَظَاهِرْ نِيسْتْ دَرْ مِرْآتْ مَگَرْ عَيْنْ نَاظِرْ وَصُورَتْ اَوْ پَسْ مَوْجُودَاتْ كَهْ مُسَمَّى بِمُحْدَثَاتْ اَسْتْ صُوَرْ تَفَاصِيلْ وُجُودْ حَقْ اَسْتْ سُبْحَانَهُ وَاِينْ
مَعْنِي بِحَسَبْ ظُهُورْ ذَاتْ وَصِفَاتْ وَاَفْعَالْ بَاشَدْ پَسْ اَعْيَانْ رَا دُو اِعْتِبَارْ بُوَدْ يَكِي اِعْتِبَارْ آنْكَهْ مَرَائِي وُجُودْ حَقْ اَنْدْ سُبْحَانَهُ وَصِفَاتْ
وَاَسْمَا وَاَفْعَالْ اَوْ دُوَمْ آنْكَهْ وُجُودْ حَقْ مِرْآتْ آنْ اَعْيَانْ اَسْتْ چَهْ وُجُودْ هَمَهْ مَوْجُودَاتْ بُوَدْ اَوْ مَرْئِي وَمَوْجُودَنْدْ وَجُنَيْدْ مِيگُويَدْ
رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ كَهْ مَعْرِفَتْ دُو اَسْتْ مَعْرِفَتْ لُغَوِيْ وَمَعْرِفَتْ تَعْرِيفْ مَعْنِي لُغَوِيْ آنْسْتْ كَهْ حَقْ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى بَنْدَهْ رَا بِخُودْ شَنَاسَدْ
وَبِتَعْرِيفْ خُودْ اَوْرَا عَارِفْ كَرْدَانَدْ وَاَشْيَارَا بِخُودْ مَعْلُومْ وَمَعْرُوفْ اَوْسَازَدْ چُنَانْچَهْ اِبْرَاهِيمْ خَلِيلْ صَلَوٰةُ الرَّحْمٰنِ عَلَى نَبِيِّنَا وَعَلَيْهِ گُفْتْ
اِنِّي لَا اُحِبُّ الْاٰفِلِينَ وَمَعْنِي تَعْرِيفْ آنْسْتْ كَهْ آثَارْ قُدْرَتْ خُودْ رَا دَرْ آفَاقْ وَاَنْفُسْ بِنُمَايَدْ وَبَعْدْ اَزْ آنْ دَرْ اِيشَانْ لُطْفِي اَزْ اَلْطَافْ
خُودْ اَحْدَاثْ كُنَدْ تَا اَشْيَا دَلَالَتْ كُنَدْ اِيشَانْرَا بَرْ آنْكَهْ آنْ اَشْيَا رَا صَانِعْ هَسْتْ وَاِينْ مَعْرِفَتْ اَزْ آنْ عَامَّهْ مُؤْمِنَانْ اَسْتْ وَاَوَّلْ مَعْرِفَتْ خَاصْ
وَاَبُوبَكْرِ وَرَّاقْ گُفْتْ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ مَعْرِفَتْ دَانِسْتَنْ صُوَرْ وَسِمَاتْ اَشْيَاسْتْ وَعِلْمْ دَانِسْتَنْ حَقَائِقْ آنْ وَسُئِلَ اَبُوبَكْرٍ
الْوَرَّاقُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ مَا الْفَرْقُ بَيْنَ الْمَعْرِفَةِ الْعَامَّةِ وَالْخَاصَّةِ وَمَعْرِفَةِ خَاصِّ الْخَاصِّ قَالَ الْمَعْرِفَةُ وَاحِدَةٌ اِلَّا
اَنَّ اَهْلَهَا ثَلٰثَةُ اَصْنَافٍ فَصِنْفٌ يَعْرِفُونَهُ عَلَى سَبِيلِ الْخَبَرِ وَصِنْفٌ يَعْرِفُونَهُ عَلَى سَبِيلِ الدَّلَالَةِ وَصِنْفٌ
يَعْرِفُونَهُ عَلَى سَبِيلِ الْمُشَاهَدَةِ الْاَوَّلُ فَهْمُ عَامَّةِ اَهْلِ التَّوْحِيدِ وَاَمَّا الثَّانِي فَهْمُ اَهْلِ النَّظَرِ وَالْفِكْرِ وَالْعَقْلِ
اَيْقَنُوا ذٰلِكَ مِنْ قَبِيلِ الدَّلَالَةِ وَالْاٰيَاتِ وَاٰثَارِ الرَّبُوبِيَّةِ وَلَطَائِفِ صَنْعَتِهِ وَكَمَالِ قُدْرَتِهِ فَيَسْتَدِلُّ بِالشَّيْءِ
عَلَى الشَّيْءِ وَيُوقِنُ بِصِحَّةِ الدَّلَالَةِ فَهُمْ عَلَى طَرِيقِ حَسَرٍ اِلَّا اَنَّهُمْ عُشَّانٌ فِي الدُّنْيَا عَلَى الْعِرْفِ وَالْفِطْرَةِ وَ
الْغَفْلَةِ وَصَارُوا مَحْجُوبِينَ عَنِ الْحَقِّ بِرُؤْيَةِ دَلَائِلِهِ وَاَمَّا الثَّالِثُ فَهُمُ الَّذِينَ يَرَوْنَ اللّٰهَ سُبْحَانَهُ بِعَيْنِ الْيَقِينِ
حَتّٰى صَارَ الْغَيْبُ لَهُمْ عِيَانًا مِنْ شِدَّةِ مُشَاهَدَةِ الْيَقِينِ التَّجَلِّي بِدَانْكَهْ چُونْ نَفْسْ نَاطِقَهْ بَاهِمَهْ قُوَايِ رُوحَانِي وَجِسْمَانِي مُتَوَجِّهْ
حَضْرَتْ اَلٰهِيَّتْ شُودْ كَهْ اَوْرَا سَيْرْ كُوَيَنْدْ وَمُلَازِمْ عُبُودِيَّتْ كَرْدَدْ وَمَوَانِعْ مُرْتَفِعْ شُودْ وَمَعَادِنْ مُجْتَمِعْ
كَرْدَدْ وَقَابِلْ فَيْضِ تَجَلِّي جَلَالِي وَجَمَالِي لَايَزَالِي شُودْ اَوَّلْ تَجَلِّي اَفْعَالِي ظَاهِرْ شُودْ وَسَالِكْ چُنَانْ مُشَاهَدَهْ كُنَدْ

حضرت سلطان العارفین اسوة السالکین قطب الاقطاب محبوب سبحانی قطب ربانی مجدد الف ثانی رضی الله تعالی
عنه می نویسد و آنکه شیخ محی الدین اعرابی و تابعان او رحمة الله علیه میفرمایند که اسما و صفات واجبی جل علی عین
ذات واجب اند تعالی و تقدس و همچنین عین یکدیگرند مثلا علم و قدرت چنانکه عین ذات اند تعالی شانه عین یکدیگرند
نیز در آن موطن هیچ اسم و رسم تعدد و تکثر نباشد و تمایز و تباین نبود غایت ما فی الباب آن اسما و صفات و شیون و اعتبارات
در حضرت علم تمایز و تباین پیدا کرده اند اجمالا و تفصیلا اگر تمیز اجمالی است معتبر تعین اول است و اگر تفصیلی است مسمی بتعین
ثانی تعین اول را وحدت مینامند و آنرا حقیقت محمدی می دانند و تعین ثانی را واحدیت میگویند و حقایق سایر ممکنات
می انگارند و این حقائق ممکنات را اعیان ثابت میدانند این دو تعین علمی که وحدت و واحدیت اند در مرتبهٔ وجوب اثبات
می نمایند میگویند که این اعیان بوئی از وجود خارجی نیافته اند و در خارج نیز از احدیت مجرده هیچ موجود نیست و این کثرت
که در خارج موجود نیست و این کثرت که در خارج مینماید عکس آن اعیان ثابت است که در مرآت ظاهر وجود کذائی و در
خارج موجود نیست منعکس گشته است و وجود تخیلی پیدا کرده در رنگ آنکه در مرآت صورت شخصی منعکس گردد و وجود
تخیلی در مرآت پیدا کند این عکس را وجودی جز در تخیل ثابت نیست و در مرآت امری حلول نکرده است و در روی آن
مرآت چیزی منقش نگشته اگرچه انتقاش هست در تخیل است که در روی مرآت متوهم شده این متخیل توهم چون صنع خداوندی
جل سبحانه اتقان تمام دارد برفع وهم و تخیل مرتفع نگردد و ثواب و عذاب ابدی بر آن مترتب باشد این کثرتی که در خارج
نمودی پیدا کرده است بسه قسم منقسم است **قسم اول** تعین روحی است **قسم دوم** تعین مثالی **قسم سوم**
تعین جسدی که بشهادت تعلق دارد و اینکه تعین را تعینات خارجیه میگویند و در مرتبهٔ امکان اثبات مینمایند تنزلات خمسه عبارت
ازین تعینات پنجگانه است و این تنزلات خمسه را حضرات خمس نیز گویند و چون در علم و خارج غیر از ذات واجب تعالی و
غیر از اسماء و صفات واجب جل سلطانه که عین ذات اند تعالی و تقدس نزد ایشان ثابت نشده است وصحت علمیه را
عین دنی صورت داشته اند نه شبه و مثال آن و همچنین صورت منعکسهٔ اعیان ثابته را که در مرآت ظاهر وجود نمودی پیدا
کرده است عین آن اعیان تصور کرده اند نه شبه آن ناچار حکم باتحاد نموده و همه اوست گفته اند انتهی و در تحقیقات مرقوم است
که توحید را سه منزل است **منزل اول** عشق است و آن اشاره بهمه مقامات محبت دانی است زیرا که این مقامات نهایت
مقامات سیر الی الله است **منزل دوم** نیستی است که اشاره بهمه مقامات سیر فی الله است سبحانه که آنرا فنا فی الله نامند
حَيْثُ يَتَوَلَّى الْحَقُّ عَزَّ وَجَلَّ بِذَاتِهِ أَمْرَ عَبْدِهِ فَلَا تَصَرُّفَ لِلْعَبْدِ أَصْلًا وَمَقَامَاتُ الْفَنَاءِ بِيَدِ الْمُغْنِي
يَفْعَلُ بِعَبْدِهِ مَا يَشَاءُ **منزل سوم** که هستی است اشاره بمقالات بقا یا فناست وَالْمَقَامَاتُ الَّتِي
يَحْصُلُ لِلْعَبْدِ بَعْدَ السُّلُوكِ وَالْوُصُولِ وليس وراء عبادان قربه **شعر** بحیات ابد آنروز
رسانیدمرا خط آزادگی از حسن ماتم دادند **المعرفة** آن شناختن خدا یتعالی فَمِنَ الْعَارِفِينَ
مَنْ لَيْسَ لَهُ طَرِيقٌ إِلَى مَعْرِفَةِ اللهِ سُبْحَانَهُ إِلَّا الِاسْتِدْلَالُ بِفِعْلِهِ عَلَى صِفَتِهِ وَبِصِفَتِهِ

نیز گویند بعد ازین گفتگو نیست الشیخ وهو الانسان الکامل یعنی عبارت از انسان کامل است که در علم شریعت و طریقت وحقیقت کامل باشد ومرتبه تکمیل داشته باشد صورة الحق محمد است صلی الله علیه وسلم المتحققة بالحقیقة الاحدیة والواحدیة صورة الاله هو الانسان الکامل المتحققة بجمیع الاسماء الالهیة القلب قلب جوهر نورانی است مجرد ومتوسط بین الروح والنفس که حکما از نفس ناطقه وروح باطنه مینامند ونفس حیوانی مرکب اوست الروح در اصطلاح اقوام روح لطیفه انسانیه مجرده است الموت نزد باصطلاح قوم قمع هوای نفس است زیرا که زندگی نفس بهوای اوست ونفس بدواعی ولذتهای خود میل نمی کند الا بهوای خود وهر گاه نفس بسوی اسفل رجوع میکند قلب را که نفس ناطقه است بطرف مرکز خود می کشد پس می میرد قلب از حیوة حقیقیه علمیه خود بجهل وهر گاه نفس از هوای خود باز رجوع میکند قلب بطبع ومحبت اصلی بسوی عالم خود که عالم قدس ونورانیت وحیات ذاتی خود که مقابل آن موت مینامند قال الله تعالی فَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ یعنی میتا بالجهل فاحییناه بالعلم واین موت را موت جامع مینامند ازره گذر شمول انواع موتات الموت الابیض جوع است زیرا که نور میشود باطن سفید میشود وجه قلب مجموع الموت الاخضر آن پوشیدن مرقع است از خرقهای حقیری قیمت هر گاه قناعت کرد شخص از لباس جمیل بدان جامه مبتذل واقتصار کرد بر لباسیکه ستر عورت بپوشد ونماز صحیح شود فقدات بموت الاخضر لاخضرار عیشه بالقناعة الموت الاسود آن برداشت کردن ایذای خلق است واین از مقام فنا فی الله است از ره گذر دیدن اوذیت ها را از وسجانه تعالی وبملاحظه فنا افعال در فعل محبوب خود بلکه بمعاینه فنای نفس خود واهل اذی در محبوب العالم هو الظل الثانی ولیس الا وجود الحق الظاهر بصور الممکنات کلها فلظهوره بتعیناتها سمی بالاسم السوی والغیر انما وصفات الهیه که عالم مظهر ومرائی آن است ظل اوست چون عالم عکوس اسماء وصفات الهی است لهذا عالم را ظل ثانی میگویند بصورت یکممکنات بجز وجود حق بسیط طاهر است از ره گذر ظهور او سجانه در تعینات عالم عالم را ما سوی الله می نامند باعتبار اضافت او سجانه بممکنات عالم الجبروت عالم الاسماء والصفات الالهیة عالم الامر وعالم الملکوت وعالم الغیوب عالم ارواح وروحانیاست از ره گذر آنکه وجدت بامر الحق بلا واسطة مادة ومدة العارف من شهده الله ذاته وصفاته واسماءه وافعاله لمعرفة حال تحدث من شهوده العالم من اطلعه الله علی ذلک لا عن شهود بل عن یقین العامة کسانیکه اقتصار کردند علم خود را بر شریعت وعلمای علمای رسوم گویند التصوف هو التخلق بالاخلاق الالهیة یعنی متخلق شدن باخلاق الهی التجلی ما یظهر للقلوب من انوار الغیوب عین الشیء الله تعالی است وجه الحق هو ما به الشیء حقا چون حقیقت شی باو تعالی است وبی او سجانه برای اشیا بهیچ حقیقت نیست پس آنکه اشیا بدو قائم حق باشد اوست سجانه تعالی وهو المشار الیه بقوله تعالی

که هیچ فعل در صور آن مظاهر ظاهر نمیشود الا از حق سبحانه و در مثال چنان داند که صور عالم بمثابه لعبتی چند اند که استاد کامل بحسب خیال رقاق ایشانرا از باطن تحریک میدهد و افعال خود تمام مینماید و اینرا توحید افعال گویند دوم تجلی آسمانی و صفاتی الهی ظاهر شود تا سالک چنان مشاهده کند و محقق گردد که صفت کمالی نیست الا حق سبحانه و تعالی را و در مثال چنان داند که حیات و علم و قدرت و ارادت و سایر صفات کمالیه که اهل عالم راست جمله از آن حق است و نسبت آنها با اهل عالم عاریتی است و بتحقیق باین مقام را توحید صفات خوانند و هر تجلی سابق نفس را باستعدادی می بخشد بقبول تجلی لاحق چنانچه عند التحقیق بالتجلی الافعالی مستعد تجلی صفاتی میگردد و عند التحقیق بالتجلی الصفاتی مستعد تجلی ذاتی میگردد پس در سوم مرتبه انوار تجلیات ذات ظهور میکند چنانچه ذوات عالم و اهل عالم را ظل ذات الهی داند و این معنی را در خود بیابد دید و در خود خواهد دید چون عروج او را بعالم الهی واقع شود و تجلی ذاتی او را میسر شود چون حق سبحانه و تعالی بصفت وحدت بروی ظاهر شود جز یک ذات نه بیند اَلَمْ تَرَ اِلٰی رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ اشارت باینست و باقی صفات که ظل و فروع صفات الهی اند بتجلی فانی شود و ذات صمدیت و هویت احدیت الهی باقی ماند كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ حق الیقین سالک شود ندای لمن الملک الیوم لله الواحد القهار و این را سفر اول گویند مِنَ الْخَلْقِ اِلَى الْحَقِّ که آن سفر از منازل نفس است تا منتهای مقام قلب و آن را اقلیم مبین نیز گویند علم الیقین سیر آفاقی را گویند عین الیقین و حق الیقین دو مرتبه سیر انفسی است سیر آفاقی دیدن سالک احوال صفاتی و عدم کدورت خود که بعد از تزکیه نفس و تصفیه قلب حاصل او شده در عالم مثال و نزد بعضی از اکابر دیدن سالک تغیر و تبدل اخلاق و اوصاف خود بحسب ترقی خود در مراتب لطائف سبعه در مرایای عالم مثال و اسیر اسیر الی الله نیز گویند سیر انفسی بعد سیر آفاقی واقع میشود و آنرا سیر فی الله نیز میگویند درین مقام جذبه بعد سلوک واقع میشود و این سیر را سیر انفسی از آن میگویند که انفس مرایای ظلال و عکوس اسما گشته است کفر طریقت عبارت از مقام جمع که محل استتار است در ینمقام تمیز حق از باطل نمیشود چه مشهود سالک در ینمقام در مرایای جمیله و رذیله جمال وحدت محجوبست پس خیر و شر و کمال و نقص را جز مظاهر و ظلال آن وحدت نمی یابد لاجرم نظر انکار که ناشی از تمیز است در حق نمود مخدوم نا چار در مقام صلح است و همه را بر صراط مستقیم می یابد و باین کریمه ترنم مینماید وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ اِلَّا هُوَ اٰخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا اِنَّ رَبِّيْ عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ کاهی مظهر را عین ظاهر دانسته خلق را عین حق میداند و آنرا امتیاز حسن اسلام و قبح کفر داند چنانکه اسلام را مستحسن میداند و کفر را نیز آنجا حسن می یابد و هر دو را مظاهر اسم الهادی و المضل دانسته از هر دو محظوظ میشود و منصور درین مقام بوده و بر آن مرده است اَنَا الْحَقُّ سُبْحَانِيْ مَا اَعْظَمُ شَانِيْ وَلَيْسَ فِيْ جُبَّتِيْ سِوَى اللّٰهِ ایمه شطحیات مشایخ از این مقامست مگر این آن کفر است که محبوب است و مطلوب و ممدوح اسلام طریقت و آن مقام تمیز است بعد مقام الجمع و استتار و این را اسلام حقیقی نیز گویند

عاشق را یقین حاصل شود که اوست وجود هستی حق را کویند لطف تربیت معشوق مر عاشق را بوقف و مواسا تا قوت قلب
آن جمال را بکمال حاصل آید ملاحت بی نهایتی کمال الهی را کویند که بهیچکس بدان نرسد حلاوت ظهور انوار را کویند که از راه
مشاهده حاصل آید مجرد از باده بشوخی کثرت التفات را کویند باظهار صور افعال شفقتی طوالع و لوامع انوار الهیه در مادهٔ شمایل
امتزاج جمالیات جلالیات را کویند شیوه اندک جذبه را کویند و در بعض احوال که کاه بود و کاه نبود مکر غرور دادن معشوق
را کویند مر عاشق را کاه بطریق لطف و قهر تا بی بضاعتی عاشق مر او را ظاهر شود تا یقین کردد که حق را هم بحق توان یافت
و او را سبحانه هم با و توان دید فریب استدراج الهی را کویند و فاعنایت ازلی را کویند که بی واسطهٔ عمل خیز د جفا پوشیدن
دل سالک را کویند از معارف و مشاهدات که او را بدانها ترتیب میکرده اند جور داشتن سالک را کویند که از سر عروج
قدرت غذای عاشق بود از دریافت جمال قدم که ادراک بهیچکس بدان محیط نشود حشم ظهور صفات قهر یرا کویند و همچنین کینه
تسلیط صفات قهر یرا کویند جنک امتحانات الهی را کویند صلح قبول اعمال و عبادات را کویند پرده موانعی را کویند که میان
عاشق و معشوق بود از لوازم طریق نه از جهت عاشق و نه از جهت معشوق حجاب موانعی را کویند که عاشق را از معشوق باز
دارد نوعی از انواع معاملهٔ عاشق نقاب موانعی را کویند که عاشق را از معشوق باز دارد بحکم ارادت معشوق که عاشق را
بنور استعداد تجلی دست نداده سلطان جریان اعمال و احوال را کویند بر عاشق چنانکه علم و ارادت الهی بود امر
ارادت خود را جاری کردن بود بر سالک توانائی صفت فاعلی مختاری بود و توانکری جمع صفات کمال بود با وجود قدرت
بر اظهار هر صفتی متواری احاطت و استیلای الهی را کویند تاختن ایشان اوامر الهی را کویند ترکتاز جذبهٔ الهی را کویند که
سالک مجاهده و رنج بسیار میکشید و کشادنی یابد ناکاه جذبهٔ الهی در رسد و او را بمقصود رساند غارت جذبهٔ
الهی را کویند که بواسطه بدل رسد که بر سلوک و اعمال مقدم باشد و سالک مقهور آن بود و اکرچه او امر و اعمال ظاهری و باطنی
آستانهٔ تعلق دقیقه ربوبیت بود که با همه مخلوقات پیوسته است چون تعلق خالقیت بمخلوقیت بیکانکی استغنای عالم الوهیت
را کویند که بهیچ چیز و بهیچ جهه مفتقر نیست و بهیچ چیز مشابهت و مماثلت ندارد یا صفت نصرت الهی را کویند که ضروری کافهٔ موجودات
است و بهیچ اسم موافق تر ازین اسم نیست سالک را غمکسار اثر صفت رحمانی را کویند که عموم و شمول دارد نسبت بهمه موجودات
مهربانی صفت ربوبیت را کویند دلدار صفت باسطی را کویند دلکشای صفت فتاحی را کویند جانان صفت قیومی را کویند
که قیام جملهٔ موجودات باوست که از آن دقیقه پیوسته بموجودات نبودی هیچ چیز در وجود بقا نیافتی جانفزا صفت
بقا را کویند که سالک از آن صفت باقی ابدی کردد و فنا را بدور راه نبود دوستی سابق محبت الهی را کویند بر محبت سالک
قدمستوای استیلای الهی را کویند قامت سرای پرستش را کویند که هیچکس را بجز از خدای سبحانه آن سزاواری نیست زلف
غیب هویت را کویند که کسی را بدو راه نیست مو ظاهر هویت را کویند یعنی وجود را چه همه کس را موجب وجود علم حاصل است
کلیسو طریق طلب را کویند بعالم هویت که حبل المتین عبارت از دست خم زلف اسرار الهی را کویند پیچ زلف اشکال الهی را
کویند که هر کس را بوی راه نبود حشم صفت بصیری الهی را کویند دیده اطلاع الهی را کویند بر جمیع احوال سالک

سبحانه فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللهِ وَهُوَ عَيْنُ الْحَقِّ الْمُقِيمِ لِجَمِيعِ الْأَشْيَاءِ فَمَنْ رَأَى قَيُّومِيَّةَ الْحَقِّ لِلْأَشْيَاءِ فَهُوَ الَّذِي يَرَى وَجْهَ الْحَقِّ فِي كُلِّ شَيْءٍ در بعضی اصطلاحات صوفیه آمده است که میخانه دبتکده و شراب خانه گویند و مراد ازینها باطن عارف کامل باشد که در آن باطن شوق و ذوق و معارف آلهی بسیار باشد ترسا مرد روحانی را گویند که صفات ذمیمه و نفس امارهٔ او مبدل شده باشد و بصفات حمیده موصوف شده باشد ترسابچه وارد غیبی را گویند که بر دل سالک فرود آید بتجلی شاهد معانی را گویند که بر صفتی ماورای صفتی دیگر بر دل سالک ظاهر شود دیر و خرابات عالم معنی و باطن عارف کامل باشد گبر و کافر بچه یکرنگی در عالم وحدت باشد که تمامی روی دل از ماسوی برتافته باشد و در سواد نیستی جای گرفته می ذوقی بود که از دل سالک برآید و او را خوشوقت گرداند و ساغر و پیمانه چیزیرا گویند که در وی مشاهدهٔ انوار غیبی کنند و ادراک معانی زنار یکرنگی و یکجهتی سالک باشد در راه دین و متابعت راه یقین یار و دلدار عالم شهود را گویند و محبوب و صنم حقیقت روحیه را گویند در ظهور تجلی بصورت صفاتی غمزه و بوسه فیض و جذبهٔ باطن را گویند که نسبت سالک واقع شود چشم و ابرو و خال الهام غیبی باشد که بر دل سالک وارد شود قلاش و قلندر اهل ترک و تجرید را گویند که از مقام لذت نفسانی گذشته باشد مست و شیدا اهل جذبه و شوق را گویند خمار و باده فروش پیران مرشد را گویند ساقی و مطرب فیض رسانندگان و ترغیب کنندگان را گویند که بکشف رموز و بیان حقایق دلهای عارفان را معمور دارند پیر مغان و پیر خرابات کاملان مکمل را گویند مثلا اگر گویند شعر هر گوبخرابات نشد سیدین است زیرا که خرابات اصول دین از ین خرابات خراب شدن صفات بشریت باشد و فانی شدن وجود جسمانی و روحانی اشعهٔ نور ذات که اصول دین از برای این آبادانی است که تا این خرابی دست دهد حقیقت دین ظاهر شود و آنچه در گوهر آدمی پنهان کرده اند بدین خرابی پیدا شود تا آنگاه آدمی بحقیقت خود بینا شود و شرح آن دراز است و لایق هر فهم نباشد و گروهی که این معنی ندانند و حدیث زلف و خال صنم شنوند بر ایشان انکار کنند و از حال ایشان بخبر بوند و ندانند که عالم معانی لطیف است و وجود روحانی مادام که از صورت مجرد باشد بادراک بصری بآن راه نتوان برد پس بحسب اقتضای معانی هر معنی را صورتی خاصی باید که بدو قائم باشد و مفهوم شود صورت امثال غیبیه در عالم کشوفی ازین قبیل دان پس ازین جهت عارفان هر معانی را بصورتی باز نمودند و از هر صورتی معنی خاص خواستند بدین طریق مثلا اگر محبوب گویند مراد حضرت حق باشد و قتی که مستغنی دارند او را از دوستی مطلقا بی قید طلب حبستن حق را گویند مطلوب عامتر از آنکه دوست دارند او را بیشتر از راه عبودیت و عبدیت عاشق شیفتهٔ جمال و جلال آلهی را گویند بعد از طلب و جد تمام معشوق حق را گویند بعد از طلب او سبحانه بجد تمام از آن روی که مستحق دوستی و دوست و بس حسن جمعیت کمالات را گویند در یکذات و آن جز حق را نباشد جمال اظهار کمال معشوقست جهت ترغیب و طلب عاشق جلال اظهار استغنای معشوق است از عشق و عاشق و آن دلیل نفی وجود و عزور عاشق بود و اظهار بیچارگی او لقا ظهور معشوقست چنانکه عاشق را

بواسطهٔ الهام سبب رنج مشاهده راکویند از مطالعه جمال خیزد بناگوش دقیقه محبوب راکویند دست صفت قدرت را
کویند ساعد صفت قوت راکویند انگشت صفت احاطت راکویند بازو صفت مشیت راکویند سلام درود محدث
راکویند پیام اوامر ونواهی راکویند وصال مقام وحدت راکویند فراق غیبت راکویند از مقام وحدت بهجران
التفات بغیر راکویند کلبهٔ احزان هجران محبوب راکویند غمکده مقام مستور را کویند محنت رنج عاشق راکویند که
از معشوق در راه عشق بیند میدان مقام شهود راکویند چوکان مقادیر احکام راکویند نسبت بعاشق ناله
مناجات عاشق راکویند عاشق زندکی مقبول قبال محبوب راکویند بیهوشی مقام طمس راکویند که محو صفات است
دیوانکی مغلوبی عاشق راکویند بندکی مقام تکلیف راکویند آزادی مقام محوذات عاشق راکویند در تاب انوار ذات
فقیری عدم خستیهارا کویند سعادت خواندن ازلی راکویند شقاوت راندن ازلی راکویند نزدیکی شعور بمعارف
اسما وصفات وافعال بود پاکبازی توجه خاص راکویند حضور مقام وحدت راکویند کرمی حرارت محبت راکویند
سردی نفس فارغ راکویند خواب فنا اختیار یرا کویند در افعال بشریت بیداری عالم محو راکویند جهت عبودیت
علف شهوات وآرزوهای نفس راکویند ریاضت مجاهدهٔ راکویند تسبیح تصفیه ظاهر وباطن راکویند کوهر معانی
صفات واسمار الهی راکویند بس عارف زیرک را این جمله کفایت باشد که در هر عبارتی لوازم معانی را چکونه رعایت باید کرد
همچنین هر حرفی از حرف هجا معنی خاص کرفته اند **خاتمه در نقل صفت غزل که در اکثر نسخها نبود و در بعضی**
یافته شد لهذا داخل کتاب کرده علیحده نوشته شد

الغیاث ای مایهٔ جان الغیاث	کفر زلفت بر دایمان الغیاث	ماهسی لیسیم لب از تشنکی	در لبانت آب حیوان الغیاث
وه کجا شد شربت دیدار تو	می کشد تلخی هجران الغیاث	ما ز کریه غرق در خون کشته ایم	لعل تو پیوسته خندان الغیاث
غمزهٔ شوخ تو از راه اجل	میزند در دیده پیکان الغیاث	از خدنک ناوک مژکان تو	زخمها افتاد در جان الغیاث
چون دو زلفت کرد سر کردان مرا	کردش کردون کردان الغیاث	همچو کوی از زخم چوکان فلک	هر طرف کشتیم غلطان الغیاث
پیچش زلف تو در جانم فتاد	رشته تن کشته پیچان الغیاث	چشم بیمارت مرا بیمار کرد	جز لبانت نیست درمان الغیاث
باطناب زلف حافظ را مکش	وله ایضاً		مانده در چاه زنخدان الغیاث
بازم هوای آن کل رعناست الغیاث	دیکر دلم رمیدهٔ وشیداست الغیاث	آندل کز کنج عافیتی برکزیده بود	ایندم بعزم درد وبلاهاست الغیاث
صوفی که جام صاف مدامم همی کشد	حیران کوی او شده رسواست الغیاث	عارف که غرق بود بنا موس ونک ونام	افتاده در ملامت سودهاست الغیاث
از جان زار حافظ وسرکشتکان شوق	وله ایضاً		فریاد دستور دو لوله برخاست الغیاث
زمن سوخته آن یار نمیپرسد هیچ	خبری زین دل افکار نمیپرسد هیچ	ای طبیب من وچن خسته بیمار غمش	چه طبیبی است که بیمار نمیپرسد هیچ
دی طبیبی بسرم آمد واحوالم دید	کفت چونست ترا یار نمیپرسد هیچ	کفتمش بخت من طالع شوریدهٔ من	خفته می بینم وبیدار نمیپرسد هیچ
جانم از دوری ویش بلب آمد صد بار	که ازین دل شده آکاه نمیپرسد هیچ	دوش در خواب چو من ماه رخ او دیدم	کفت کاه ترا یار نمیپرسد هیچ

از خمر و شر مست شراب الهی را گویند بر تقصیری که از سالک در وجود آید چشم بر خمار سیر دن سالک راست از سالک
لیکن کشف آن احوال نزد اهل کمال ظاهر است طرب انس بود با حق سبحانه و تعالی و سرور دل در آن عیش مدام حضور است با
با حق تعالی شراب خام عیش مخروج را گویند که مقارن عبودیت بود شراب پخته عیش صرف را گویند مجرد از اعتبار عبودیت
شراب خانه عالم ملکوت را گویند میخانه عالم لاهوت را گویند میکده قدم مناجات را گویند خمخانه عالم
تجلیات را گویند که عالم قلب است ساقی صور مثال جمالیه را گویند که از دیدن آن سالک را خمار حق پیدا شود
قدح وقت را گویند و جام احوال را گویند صراحی مقام را گویند خم موقف را گویند جرعه اسرار مقامات را گویند
که در سلوک سالک پوشیده مانده بود مست خراب مستغرق عاشق بود در عشق محبوب خرابات خرابی عالم بشریت
بود شمع نور الله را گویند شاهد تجلی را گویند نقل کشف معانی را گویند کباب پرورش دل را گویند در تجلیات
صوری روز تابش انوار را گویند شب عالم عمی را گویند و عالم جبروت را نیز گویند و این عالم خطیب است ممتد
میان خلق و عالم ربوبیت شب قدر لقای سالک را گویند در عین استهلاک بوجود حق شب یلدا نهایت
انوار را گویند که سواد اعظم است عید مقام جمع را گویند نوروز مقام تفرقه را گویند ترسائی دقایق حقایق
را گویند کفر ظلمت عالم تفرقه را گویند کلیسا عالم حیوانی را گویند چلیپا عالم طبیعی را گویند ناقوس یاد کرد
مقام تفرقه را گویند بت مقصود و مطلوب را گویند توبه باز گشتن از چیزی ناقص و نازل و روی آوردن
بچیزی کامل و عالی ایمان مقدار دانش را گویند بحضرت حق سبحانه اسلام اعمال متابعت را گویند با نبیا علیه السلام
دین اعتقادیرا گویند که از عالم تفرقه سر بر کرده بود زکوة ترک و ایثار را گویند کعبه مقام وصلت را گویند حج
سلوک الی الله را گویند بیابان وقایع طریق را گویند طامات معارفی را گویند که در اوان سلوک بر زبان سالک
گذر کند ابر حجابی را گویند که مانع سبب وصول باشد باران نزول رحمت را گویند نسیم باد آورد عنایت را گویند
بوی علاقه دل را گویند بعالم حقیقت در مقام جمع اول و اکنون در حالت تفرقه افتاده مطرب آگاه کننده را گویند از عالم
ربانی نامی پیغام محبوب را گویند دف طلب معشوق را گویند ترانه آئین محبت را گویند سماع مجلس انس را گویند
چشم ترک ستر مراتب عالیه بود که اهل کمال آنرا پنهان دارند و جز خدایرا سبحانه بر آن اطلاع نباشد روی مراتب
تجلیات را گویند از معانی و نوری و صوری و تجلی بذوقی منتهی گردد و هو البقاء مع الله سبحانه ماه روی تجلیات
صوری را گویند که سالک را بر کیفیت آن اطلاع واقع میشود رخ تجلیاتی را گویند که در ماده بود و چهره گلگون
تجلیاتی را گویند که در غیر ماده بود در خواب یا در حالت بیخودی خال سیاه عالم پستی را گویند خط سیاه عالم غیب را
گویند خط سبز عالم برزخ را گویند لب کلام معشوق را گویند لب عسل بطون کلام معشوق را گویند لب شکرین کلام
منزل را گویند که انبیا را بواسطه ملک حاصل است و اولیا را بتصفیه باطن حاصل است لب شیرین کلام بواسطه را گویند دهان گویا
صفت متکلمی را گویند سخن اشارت و آشنائی را گویند بعالم غیب سخن شیرین اشارت الهی را گویند با نبیا بواسطه وحی و بلا

بواسطه

شاید که بینی آن دو لب و خال و زلف و عارض
تا هم بدان لب خال و زلف و عارض تو را دعا کنند

لسان غیبی سالار پی شمس الدین محمد حافظ شیرازی قدس سره

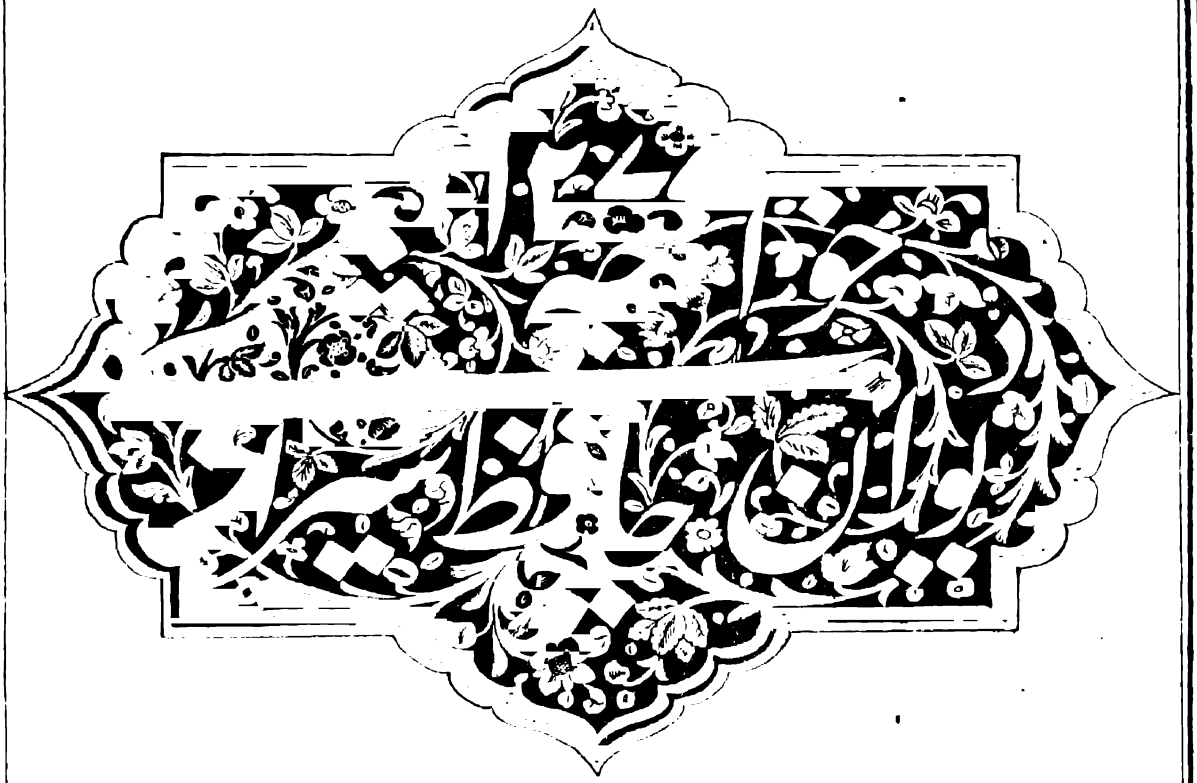

در بندر معموره بمبئی تاریخ بیست و ششم ربیع الثانی ۱۲۷۷

در مطبع محمدی سید اقا میرزا محمد و میرزا رضا پسران مرحوم میرزا عبد الوهاب شیرازی طبع شد

ای طبیب از لی نگیظری کن بارا
سپیده دم که صبا بوی دوستان گیرد
شه سپهر چو زرین سپر کشد بر دوش
به بزمگاه چمن رو که خوش تماشائی است
چه پرتوی است که نور چراغ صبح دهد
ای ذوق شهد لعل تو در کام من لذیذ
دندان یار در دهن تنگ خوش مکوف
خطی دهد بعنبر زلفت دماغ را
گر خلق را بکام بودی لذت ازهی
ای گفت و گوی لعل تو در کام جان لذیذ
دندان تست قطعهٔ شیر و شکر لبت
گفتم حدیث لطف تو آمد سخن لطیف
او را ز بسکه چاشنی حسن در لبست
ای که شور افگنید در بزم شاهان از نمک
می برد آب که لعلت بدر باشی لطیف
شور می بینم ازان جا دوی سلمت در آب

وله ایضاً

چمن ز لطف هوا گهت جنان گیرد
به تیغ صبح و عمود افق جهان گیرد
که لاله کاسهٔ زرین داغدان گیرد
چه جای تست که کل در بحر نماید رخ
چه شعله ایست که در شمع آسمان گیرد
خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ

نوای چنگ بدانسان زند صلای صبوح
بر غم زاغ سیه شاه باز سدره نشین
چه حالتیست که کل در بحر نماید رخ
خیال شاهی اگر نیست در سر حافظ

وله ایضاً

در کام حقه دانه در عدن لذیذ
باشد بمغز نفحهٔ مشک ختن لذیذ
بیمار عشق را شده سیب ذقن لذیذ
عشق رخت بخاطر حافظ رجله به

شهد و شکر هر آنچه ببازار عالم است
مارا بکام دیده ز اشک سپید و سرخ
عشق رخت بخاطر حافظ رجله به

وله ایضاً

در کام مهاست شیر و شکر بهان لذیذ
کردم بیان وصف لبت شد بیان لذیذ
پیوسته حسن او کند در زبان لذیذ

خون دل او کباب جگر هر دو بهر تست
دل ناوک تو خواست که باشد نهای را
حافظ بسی ز شیوهٔ جانبخت چلوه

وله ایضاً

میکند نرخ شکر یاقوت از زان نمک
ذوق می یابم ازان جا چون بخندان از نمک
شد دلم ریش از لبت شور و شیرینت ولی
میکند زخم مرا هر لحظه درمان از نمک

از نمک خندان کنی هر دم بنوعی پسته را
گر نباتت میرباید جان بشیرینی و لطف
میکند زخم مرا هر لحظه درمان از نمک

آب حیوان یافت حافظ از نمکدان لبت
گر چه کمتر کس شنید آب حیوان از نمک

حافظ سوخته را یار نمی پرسد هیچ
که پیر صومعه راه در مغان گیرد
درین مقر نس زنگاری آشیان گیرد
چه آتشی است که در مرغ صبح خوان گیرد
چرا بتیغ سخن عرصهٔ جهان گیرد
حلوای قند کرسنه را در دهن لذیذ
شیرین از و ست در دهنم این سخن لذیذ
خطی است چون بباغ گل یاسمن لذیذ
در مغز بلبل از همه بوی چمن لذیذ
شکر لبت چو طعم شکر در دهن لذیذ
باشد بهم کباب و می و ارغوان لذیذ
نسبت بطعمهای دگر استخوان لذیذ
در آرزوی آن لب چون پسته خندان لذیذ
داد ستان لبت ز خنده پستهٔ خندان از نمک
دید آزرا که گرد پسته خندان از نمک
قند شور انگیز لعلت میدهد جان از نمک

تمت بالخیر

م

ای فروغ ماه از روی رخشان شما — آبروی خوبی از چاه زنخدان شما
عزم دیدار تو دارد جان برلب آمده — باز کردد باز آید چیست فرمان شما
کی بود دست اغنیا غرض ماریب که همدستان شود — خاطر مجموع ما زلف پریشان شما
کس بدو نرکست طرفی نبست از عافیت — بفروشند به که نفروشند دستوری بمستان شما
بخت خواب آلود ما بیدار خواهد شد مگر — زانکه زد بر دیده آب از روی رخشان شما
باصبا همراه بفرست از رخت کلدسته — بوکه بوئی بشنویم از خاک بستان شما
دل خرابی میکند دلدار را آاکه کشید — زینهار ای دوستان جان من و جان شما
عمر تان باد ادام ای ساقیان بزم جم — کرچه جام ما نشد پری بدوران شما
ای صبا با ساکنان شهر یزد از ما بکوی — کای سرحق ناشناسان کوی میدان شما
کرچه دوریم از بساط قرب همت دور نیست — بندهٔ شاه شمائیم و ثنا خوان شما
دور دارا زاک و خون من چو بر ما بکذرد — کاندرین ره کشته بسیارند قربان شما
ای شهنشاه بلند اختر خدا را همتی — تا بوسم همچو کردون خاک ایوان شما

می کند حافظ دعائی بشنو آمین بکو — بشنو و آمین
روزی ما باد لعل شکرافشان شما

دل میرود ز دستم صاحبدلان خدا را — دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا
ده روزه مهر کردون افسانه است افسون — نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا
کشتی شکستکانیم ای باد شرط برخیز — باشد که باز بینیم آن یار آشنا را
در حلقه کل و مل خوش خواند دوش بلبل — هات الصبوح هبوا یا ایها السکارا
ای صاحب کرامت شکرانه سلامت — روزی تفقدی کن درویش بینوا را

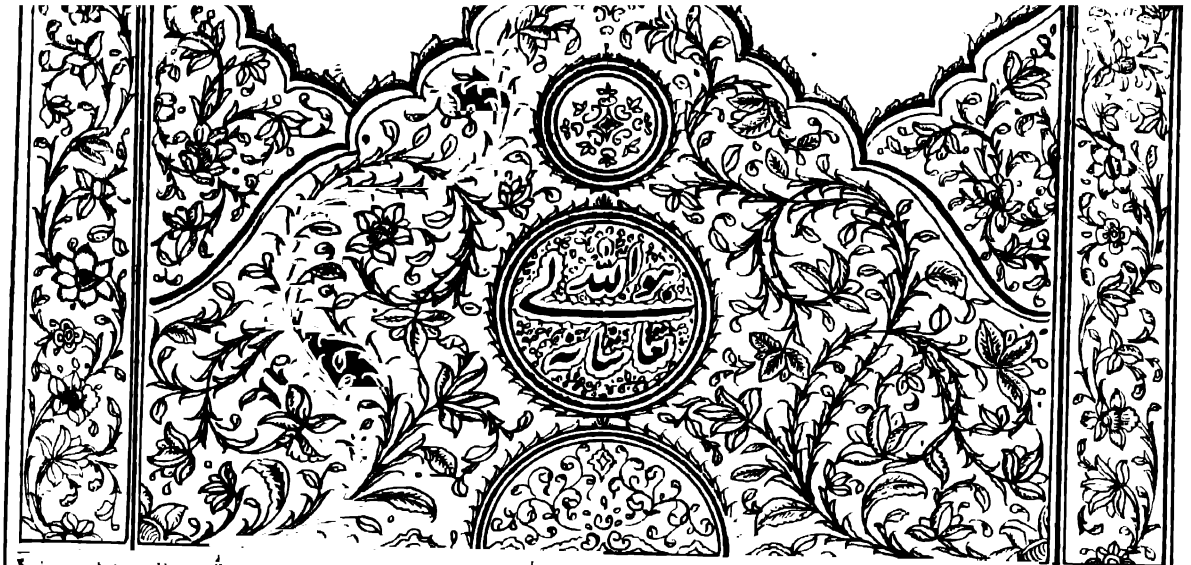

بسم الله الرحمن الرحیم

الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

بموی نافه کاخر صبا زان طره بگشاید
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

بمی سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید
که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها

مراد دل ز دامان چه امن و عیش چون هر دم
جرس فریاد میدارد که بربندید محملها

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
کجا دانند حال سبکباران ساحلها

همه کارم ز خود کامی بدنامی کشید آخر
نهان کی ماند آن رازی کز و سازند محفلها

حضوری گر همی خواهی از و غائب مشو حافظ
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها

واهملها

صوفی بیا که آینه صافست جام را — تا بنگری صفای می لعل فام را

راز درون پرده ز رندان مست پرس — کین حال نیست صوفی عالی مقام را

عشقا شکار کس نشود دام باز چین — کانجا همیشه باد بدست ست دام را

من آن زمان طمع ببریدم ز عافیت — کاین دل نهاد در کف عشقت زمام را

یارب بآستان تو بس حق خدمتست — ای خواجه باز پس بترحم غلام را

درویش نقد کوش که چون آبخور نماند — آدم بهشت روضه دار السلام را

در بزم دور یکدو قدح درکش و برو — یعنی طمع مدار وصال دوام را

ای دل شباب رفت بخندی کلی بعمر — پیرانه سر بکن هوس ننگ و نام را

حافظ مرید جام می ست ای صبا برو — ور نه بده بندگی برسان شیخ جام را

رونق عهد شباب ست و گرستانرا — میرسد مژدهٔ گل بلبل خوشالحانرا

ای صبا گر بجوانان چمن باز رسی — خدمت ما برسان سرو و گل و ریحانرا

ای که بر بر کشی از عنبر سارا جوکان — مضطرب حال مکردان من سرگردانرا

برسم آن قوم که بر درد کشان میخندند — بر سر کار خرابات کنند ایمانرا

یار مردان خدا باش که در کشتی نوح — هست خاکی که بآبی نخرد طوفانرا

بر و از خانه گردون بدر و نان مطلب — کاین سیه کاسه در آخر بکشد مهمانرا

گر چنین جلوه کند مغبچه باده فروش — خاک رو بر در میخانه کنم مژگانرا

نشوی واقف یک نکته ز اسرار وجود — گر تو سر رشته بشوی دو سه ره امکانرا

هر کرا خوابگه آخر بد و مشتی خاک ست — گو چه حاجت که بر افلاک کشی ایوانرا

دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما
در خرابات مغان ما نیز هم منزل شویم

ما مریدان رو بسوی کعبه چون آریم چون
عقل گر داند که دل در بند زلف حور نیست

روی خوبت آیتی از لطف بر ما کشف کرد
با دل سنگینت آه هیچ در گیرد شبی

مرغ دل را صید جمعیت بدام افتاده بود
با دو زلف تو آمد شد جهان بر من سیاه

تیر آه بازگردون بگذرد جانا خموش
رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیر ما

چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما
کاین چنین رفتست و عهد ازل تقدیر ما

روبسوی خانهٔ خمار دارد پیر ما
عاقلان دیوانه گردند از پی زنجیر ما

زان سبب جز لطف و خوبی نیست در تفسیر ما
آه و فریاد و فغان و شور و شین و شر ما

زلف بگشادی و بازآ دست شب گیر ما
نیست از سودای زلف پیش ازین تو قیر ما

رحم کن بر جان خود پرهیز کن از تیر ما
چون خرابی شد ای یار طریقت پیر ما

بر در میخانه خواهم گشت چون حافظ مقیم
چون خرابی شد ای یار طریقت پیر ما

شب از مطرب که دل خوش داد ویرا
چنان در جان من سوزش اثر کرد

حریفی بدمزاجی بهر ما ساقی که هر دم
چو شوقم دید در ساغر می افزود

رهایی دی مرا از قید هستی
حماک الله عن شر النوائب

شنیدم نالهٔ جان سوز نی را
که بی زلفت ندیدم هیچ شبی را

ز زلف و رخ نمودی شمس و ویرا
بگفتم ساقی و خنده پی را

چو پیمودی بیا پی جام می را
جزاک الله فی الدارین خیرا

چو پیچو دشت حافظ کی شمارد
بیک جو ملکت کاووس و کی را

ترجیع

در آسمان چه عجب گر شکفته حافظ
سماع زهره بر قص آورد مسیحا را

ساقیا برخیز و در ده جامرا
خاک بر سر کن غم ایام را

ساغر می در کفم نه تا رسر
برکشم این دلق ازرق فام را

گرچه بدنامی است نزد عاقلان
ما نمی‌خواهیم ننگ و نام را

باده در ده چندازین بادغرور
خاک بر سر کن نفس نافرجام را

دود آه سینه سوزان من
سوخت این افسرده کان خامرا

محرم راز دل شیدای خود
کس نمی‌بینم ز خاص و عام را

یار دلارامی مرا خاطر خوش است
کز دلم یکبار نبرد آرام را

تنگ در دیگر نبست اندر چمن
هر که دید آن سرو سیم اندام را

از سر دنیا گذشتی غم مخور
خوش بخور هم خوش بدار ایام را

ترجیع

صبر کن حافظ بسختی روز و شب
عاقبت روزی بیابی کام را

یار رفتی و تو دانی و دل غمخور ما
بخت بد تا بکجا میبردآشفته‌سر ما

از شمار سره چون زلف تو در دور کریم
قاصدی کز تو سلامی برساند بر ما

بند عا آمده‌ام هم بدعا دست برآر
که وفا با تو قرین باد و خدا یاور ما

گر همه خلق جهان بر من و توحیف خورند
نبخشد از همه انصاف شهید داور ما

بسرت گر همه عالم بسرم نخروشند
شوان بر دیهوای تو برون از سر ما

فلک آواره بهر سو کندم میدانی
رشک می‌آیدش از صحبت جان پرور ما

ماه کنعانی من مسند مصر آن تو شد
وقت آنست که بدرود کنی زندانرا

ای روح بدرود کمال
در سر زلف ندانم که چه سودا داری
که بهم برزده گیسوی مشکین افشانرا

ملک آزادگی و کنج قناعت گنجی است
که بشمشیر میسر نشود سلطانرا

این بیت در هیچ نسخه نیست

حافظا می خور و رندی کن و خوش باش ولی
دام تزویر مکن چون دگران قرآنرا

ای می محبت

بملازمان سلطان که رساند این دعا را
که بشکر بادشاهی ز نظر مران گدا را

نوا

چه قیامتست جانا که بعاشقان نمودی
رخ همچو ماه تابان دل همچو سنگ خارا

در سرود دلکشا

ز رقیب دیو سیرت بخدای خود پناهم
مگر آن شهاب ثاقب مدد کند سپهرا

دل عالمی بسوزی چو عذار برفروزی
تو ازین چه سود داری که نمیکنی مدارا

مژه سیاهت رکرد بخون ما اشارت
ز رقیب و بندیش و غلط مکن نگارا

همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی
به پیام آشنائی بنوازد آشنا را

بخدا که جرعه ده تو بحافظ سحرخیز
که دعای صبحگاهی اثری کند شما را

صبا بلطف بگو آن غزال رعنا را
که سر بکوه و بیابان تو داده ما را

نوای اصفهان

شکرفروش که عمرش دراز باد چرا
تفقدی نکند طوطی شکرخارا

غرور حسن اجازت مکرنداد ای گل
که پرسشی نکنی عندلیب شیدا را

بحسن خلق تو ان کرد صید اهل نظر
به بند و دام نگیرند مرغ دانا را

محیان

چو ما حبیب نشینی و باده پیمائی
بیاد آر حریفان باده پیما را

سرود بالا

ندانم از چه سبب رنگ آشنائی نیست
سپهر قدان سیه چشم ماه سیما را

خاوران

جز اینقدر نتوان گفت در جمال تو عیب
که خال مهر و وفا نیست روی زیبا را

می ز جمن نسیم بهشت — خوش بنوشید و ایما می باشد
تخت زرین نهاده است گل جمن — می چون لعل آتشین در ساغر
لب و دندان تو حقوق نمک — داشت رحمان و سینهای کباب
در میخانه نبسته اند دگر — افتتح یا منفتح الابواب
در چنین موسمی عجب باشد — که به بندند میکده شتاب
زاهدا می بنوش رندانه — فاتقوا الله یا اولوالالباب
گر نشان ز اب زندگی جوئی — می نوشین بجو به بانگ رباب
چون سکندر ز حیات اگر طلبی — لب لعل نگار را دریاب
برخ ساقی پری پیکر — موسم گل بنوشن باده ناب

حافظا غم مخور گر شاهد بخت
عاقبت برکشد ز چهره نقاب

گفتم ای سلطان خوبان رحم کن بر بینوا — گفت رو تا حال دل ره گم کند مسکین غریب
گفتم این گل در زمانی گفت معذورم بدار — خانه بر رو دی چه تاب آرد غم چندین غریب
خرقه رنجاب شاهی ناز نینی را چه غم — گر ز خار و خاره سازد بستر و بالین غریب
ایکه در زنجیر زلفت جای چندین آشناست — خوش فتادی آن چنان مشکین بر زنخ زنگین غریب
بس غریب افتاده است آن موز خط گرد رخت — گرچه بنوود در نگارستان خط مشکین غریب
می نماید عکس می در رنگ و روی مهوشت — همچو برگ ارغوان بر صفحه نسرین غریب
گفتم ای شام غریبان طره شبرنگ تو — در سحرگاهان حذر کن چون بنالد این غریب
باز گفتم ماه من عارض گلگون مپوش — ورنه خواهی ساخت ما را خسته و مسکین غریب

دوش مستم کرد و خبر میدهد از سوز درون
دهن خشک و لب تشنه و چشم تر ما

ناز و صف رخ زیبای تو تا دم زدایم
ورق گل خجل است از ورق دفتر ما

رود باشد که بیاید بسلامت بارم
ای خوش آن روز که آید بسلامت برما

بپرسید

هر که گوید که بجا رفت خدا را حافظ
گو نزاری سفری کرد و برفت از برما

لطف باشد گر نپوشی از دلدار ماروت را
تا بکام دل ببیند دیده ماروت را

همچو هاروتیم دایم در بلای عشق زار
کاشکی هرگز ندیدی دیده ماروت را

گی شدی هاروت در چاه زنخدانش اسیر
گر نگفتی شمه از حسن او ماروت را

بوی گل بر خواست گوئی در چمنها رو نمود
بلبلان مستند کوئی دیده چون ماروت را

می کشم جور و جفا هایت ز هجران ای صنم
روی بنما تا ببیند حافظ ماروت را

تا جمالت عاشقان را از وصل خود صلا
جان و دل افتاده اندر زلف و خالت در بلا

آنچه جان عاشقان از دست هجرت میکشد
کس ندیده در جهان خرگشتگان کربلا

ترک مستوری و زهدت کرد باید اولا
ترک مستوری و زهدت کرد باید اولا

هیچ روز ایام عشرت را غنیمت دان دلا
هیچ روز ایام عشرت را غنیمت دان دلا

حافظا گر پای بوس شاه دستت میدهد
یافتی در هر دو عالم زینت عز و علا

صبح و کله بسته نقاب
میچکد ژاله بر رخ لاله

الصبوح الصبوح یا اصحاب
المدام المدام یا احباب

صبح دولت میدمد کو جام پیچون آفتاب
فرصتی زین به کجا باشد بده جام شراب

خانه بی تشویش و ساقی یار و مطرب بذله گو
موسم عیش است و دور ساغر و عهد شباب

شاهد و ساقی بدست افشان و مطرب پای کوب
عمره ساقی ز چشم می پرستان بر بده خواب

خلوت خاص است و جای امن و زندانگاه انس
این کجا می هیچم به پندار یست یارب با نجواب

از خیال لطف می مشاطه چالاک طبع
در ضمیر برگ گل خوش میکند پنهان گلاب

از پی تقریر طبع و زیور حسن و طرب
خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذاب

تا شد آن مه مشتری در خانه های حافظ را بکوش
میرسد هر دم بگوش زهره کلیاتک باب

ز باغ وصل تو یابد بر یاض رضوان آب
ز تاب هجر تو دارد شراب در رخ تاب

چو چشم من همه شب جویبار باغ بهشت
خیال زلف بت من بیت الحزن در خواب

بحسن عارض و قدت تو برده اند پناه
بهشت طوبی طوبی لهم و حسن مآب

بهار شرح جمال تو داده در هر فصل
بهشت ذکر خمیل تو کرده در هر باب

لب دهان ترا ای بها حقوق نمک
که هست بر جگر ریش و سینه های کباب

بسوخت این دل ما و بکام دل نرسید
بکام اگر برسیدی نریختی خوناب

بجان لعل تو کز عالمی ستانند
خبر نداری از احوال زاهدان خراب

مرا بدور لبت شد یقین که جرعه لعل
پدید می شود از آفتاب عالمتاب

مهل که عمر به بیهوده بگذرد حافظ
بکوش و حاصل عمر عزیز را دریاب

گفت حافظ آشنایان در مقام حیرتند | دور نبود گر نشینند خسته و مسکین غریب

سایه را باشد حجاب از آفتاب | روی او شد در حجاب
ماه نمهرم چو بگشاید نقاب | وقت ماه و مهر برشد به حسن
گر در آغوشش به پیسنم شب نخواب | از خیالم باز نشناسد کسی
خانقه معمور و در رویشان خراب | شاهدان مستور و مستان بی‌نقاب
آبرو بر باد دادم از شراب | خون دل در جام دیدم از سرشک
محتسب را حد نباشد بی‌حساب | از برای باده میبایدزدن
در دم از می‌شان زند بر آتش آب | سور مستان گر بداند محتسب

حافظا وعظ و نصیحت گو مکن | ترک ترکان خطا بنو و صواب

تعالی الله چه دولت دارم امشب | که آمد نالهٔ نالان دلدارم امشب
چو دیدم روی خوبش سجده کردم | بحمدالله نکو کردارم امشب
نهال عیشم از وصلش برآورد | ز نخت خویش برخوردارم امشب
کشد نقش انا الحق بر زمین خون | چو منصور ار کشی بردارم امشب
برات لیلة القدری بدستم | رسید از طالع بیدارم امشب
بران عزمم که گر خود میرود سر | که سر پیش از طبق بردارم امشب
تو صاحب نعمتی من مستحقم | زکوة حسن ده حق دارم امشب

همی ترسم که حافظ محو گردد | چه مشکل است اینکه در سر دارم امشب

روزه یکسو شد و عید آمد و دلها بر جست
می مینجانه بجوش آمد و می باید جست

نوبت زهد فروشان گران جان بگذشت
وقت شادی و طرب کردن رندان جوانست

چه ملامت بود آنرا که چو ما باده خورد
این نه عیب است بر عاشق رندان هنرست

باده نوشی که در او هیچ ریائی نبود
بهتر از زهد فروشی که در او روی و ریاست

ما نه مردان ریائیم و حریفان نفاق
آنچه او عالم سرست بدین حال گواست

فرض ایزد بگذاریم و بکس بد نکنیم
وانچه گویند روایست بگوییم روا ست

چه بود کز من و تو چند قدح باده خوریم
باده از خون رز انست نه از خون شماست

این نه عیب است کزین عیب خلل خواهد بود
ور بود عیب چه شد مردم بی عیب کجاست

حافظ از عشق خط و خال تو سرگردانست
همچو پرکار و لی نقطهٔ دل بر جاست

خوشنوای سخن اهل دل مگو که خطاست
سخن شناس نه دلبرا خطا اینجاست

سرم بدنیی و عقبی فرو نمی آید
تبارک الله ازین فتنها که در سر ماست

درا ندرون من خسته دل ندانم کیست
که من خموشم او در فغان و در غوغاست

دلم ز پرده برون شد کجایی ای مطرب
بنال نام ان که ازین پرده کار ما بنواست

مرا کار جهان هرگز التفات نبود
رخ تو در نظر من چنین خوش آراست

نخفتهام بخیالی که میپزم شبها
خمار صد شبه دارم شراب خانه کجاست

چنین که صومعه آلوده شد بخون دلم
گرم بیاده بشویند حق بدست شماست

ازان بدیر مغانم عزیز میدارند
که آتشی که نمیرد همیشه در دل ماست

چه ساز بود که بنواخت مطرب عشاق
که رفت عمر و هنوزم دماغ پر صداست

بیار باده که بنیاد عمر بر باد است
غلام همت آنم که زیر چرخ کبود
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است
نصیحتی کنمت یاد گیر و در عمل آر
که این حدیث ز پیر طریقتم یاد است
مجو درستی عهد از جهان سست نهاد
که این عجوزه عروس هزار داماد است
چه گویمت که ز میخانه دوش مست و خراب
سروش عالم غیبم چه مژده ها داده است
که ای بلند نظر شاهباز سدره نشین
نشیمن تو نه این کنج محنت آباد است
ترا ز کنگره عرش میزنند صفیر
ندانمت که در این دامگه چه افتاده است
غم جهان مخور و پند من مبر از یاد
که این لطیفه عشق ز رهروی یاد است
رضا بداده بده وز جبین گره بگشای
که بر من و تو در اختیار نگشاده است
نشان عهد و وفا نیست در تبسم گل
بنال بلبل بیدل که جای فریاد است

حسد چه میبری ای سست نظم بر حافظ
قبول خاطر و لطف سخن خداداد است

برو بکار خود ای واعظ این چه فریاد است
که من نه مرد ریا و سالوس خود کامه نیست
مرا فتاده دل از کف ترا چه افتاد است
بیا که رونق این کارخانه کم نشود
بصحبت همه عالم بکوش من باد است
میان او که خدا آفریده است از هیچ
دقیقه ایست که هیچ آفریده نگشاد است
گدای کوی تو از هشت خلد مستغنی است
اسیر بند تو از هر دو عالم آزاد است
اگرچه مستی عشقم خراب کرد ولی
اساس هستی من زین خراب آباد است
دلا مثال ز بیداد جور یار مگرد
ترا نصیب همین کرده است و این داد است
برو فسانه مخوان و فسون مدم حافظ
که این فسانه و افسون مرا بسی یاد است

کمر کوه کمست از کمر هوا یجا ۵۱ ناامید از در رحمت مشو ای باده پرست

جانم فدای دهنت باد که در باغ نظر ۵۲ چمن آرای جهان خوشتر ازین غنچه نبست

بجان نرگس مستانه که چشمش مرساد ۵۳ زیرین طارم فیروزه کسی خوش ننشست

حافظ از دولت عشق تو سلیمانی یافت ۵۴
یعنی از وصل تواش نیست بجز باد بدست

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست ۵۵ که هر چه بر سر ما میرود ارادت اوست

نظر دوست ندیدم اگرچه مه و مهر ۵۶ نهاد م آینها در مقابل رخ دوست

نثار روی تو هر برگ گل که در چمن هست ۵۷ فدای قد تو هر سرو بن که بر لب جوست

مگر بشانه زدی زلف عنبر افشان را ۵۸ که باد غالیه سا گشت و خاک عنبر بوست

رخ تو در نظر آمد مرا دوا هم یافت ۵۹ چرا که حال نکو در قفای فال نکوست

صبا ز حال دل تنگ ما چه شرح دهد ۶۰ که چون شکنج و رقهای غنچه تو بر توست

نه من بسوکش این دیر رند سوزم و بس ۶۱ بسا سری که در این آستانه سنگ و سبوست

زبان ناطقه در وصف حسن او لال است ۶۲ چه جای کلک بریده زبان بهیده گوست

نه این زمان دل حافظ در آتش طلبست
که داغ دار ازل همچو لاله خودروست

دل سراپرده محبت اوست ۶۳ دیده آیینه دار طلعت اوست

من که سر در نیاورم بدو کون ۶۴ گردنم زیر بار منت اوست

یا وطوبی و ما و قامت یار ۶۵ فکر هر کس بقدر همت اوست

دور مجنون گذشت و نوبت ماست ۶۶ هر کسی پنج روزه نوبت اوست

خمار عشق تو دیشب در اندرونم بود | | کجاست وقت عبادت چه جای وقت دعاست

ندای عشق تو دوشم در اندرون دادند
فضای سینهٔ حافظ هنوز پر ز صداست

روضهٔ خلد برین خلوت درویشان است | | مایهٔ محتشمی خدمت درویشان است
کنج غربت که طلسمات عجایب دارد | | فتح آن در نظر همت درویشان است
قصر فردوس که رضوانش بدربانی رفت | | منظری از چمن نزهت درویشان است
آنچه ز رمیشو و از پرتو آن قلب سیاه | | کیمیائیست که در صحبت درویشان است
وانکه پیشش ننهد تاج تکبر خورشید | | کبریائی است که در حشمت درویشان است
دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال | | بی تکلف شنو دولت درویشان است
خسروان قبلهٔ حاجات جهانند ولی | | از ازل تا بابد فرصت درویشان است
روی مقصود که شاهان جهان طلبند | | مظهرش آینهٔ طلعت درویشان است
ای تو انگر مفروش این همه نخوت که ترا | | سروری در کنف همت درویشان است
کنج قارون که فرو میرود از قهر هنوز | | خوانده باشی که هم از غیرت درویشان است
بندگی آصف عهدیم که در سلطنتش | | صورت خواجگی و سیرت درویشان است

حافظ اینجا با ادب باش که سلطان ملک و
همه در بند کی حضرت درویشان است

مطلب طاعت و پیمان و دست از من مست | | که به پیمانه کشی شهره شدم روز الست
من همانم که وضو ساختم از چشمهٔ عشق | | چار تکبیر زدم یکسره بر هر چه که هست
می بده تا دهمت آگهی از سر قضا | | که بروی که شدم عاشق و بر بوی که مست

غمیست تا ز زلف تو بوئی شنیده ایم
ز آن بوی در مشام دل ما هنوز هست

هیچست آندهان که ندیدم از و نشان
موئیست آن میان و ندانم که آن چه موست

دارم عجب ز نقش خیالش که چون رفت
از دیده ام که دمبدمش کار بر دست و شست

چندان گریستم که هر آنکس که بر لبست
در دیده ام چو دیده و دل آن کفت این چه چیست

تا سر چو گوی بر سر کوی تو با خلیتم
واقف نشد کسی که چه کوبست با این چه کوست

حافظ بدست حال پریشان تو دلی
بر باد در زلف یار پریشانیت نکوست

آنشب قدری که گویند اهل خلوت شب است
یارب این تاثیر دولت از کدامین کوکبست

تا بگیسوی تو دست نا سزایان کم رسد
هر دلی در حلقه در ذکر یارب یاربست

گوشهٔ چاه زنخدان تو ام گر در طرف
صد هزارش گردن جان زیر طوق غبغب است

تا بخوی بر عارضش همچون گلاب گرم رو
در هوای نعرق تا هست هر روزش نشیبست

اندر آن موکب که بر شبدیز خیبا بندزین
با سلیمان چون برآیم من که مورم مرکبست

شهسوار من که آئینه دار روی اوست
تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکبست

آب حیوان از مستعار بلاغت میچکد
زاغ کلک من بنام آریچه عالی مشربست

من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می
زاهدان معذور دارندم که انیم مذنبست

آنکه ناوک بر دلم از زیر چشمی میزند
قوت جان حافظش در خندهٔ زیر لبست

سینه ام ز آتش دل در غم جانانه بسوخت
آتشی بود درین خانه که کاشانه بسوخت

تتم از واسطهٔ دوری دلبر بگداخت
جانم از آتش هجر رخ جانانه بسوخت

من که باشم در آن حرم که صبا — پرده دار حریم حرمت اوست
ملکت عاشقی و کنج طرب — هر چه دارم زمین همّت اوست
من و دل گر فتاشویم چه باک — غرض اندر میان سلامت اوست
بی خیالش مباد منظر چشم — زانکه این گوشه خاص خلوت اوست
گر من آلوده دامنم چه عجب — همه عالم گواه عصمت اوست
هر گل نوکه شد چمن آرای — جهان نغز — اثر رنگ و بوی صحبت اوست

فقر ظاهر مبین که حافظ را
سینه گنجینه محبت اوست

آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست — چشم میگون لب خندان دل خرّم با اوست
گرچه شیرین دهنان پادشهانند ولی — او نغز — آن سلیمان زمانست که خاتم با اوست
روی خوبست و کمال هنر و دامن پاک — لاجرم همّت پاکان دو عالم با اوست
خال مشکین که بر آن عارض گندم گونست — سنگران دانه که شد رهزن آدم با اوست
دلبرم عزم سفر کرد خدا را یاران — چکنم با دل مجروح که مرهم با اوست
باز این نکته توان گفت که آن سنگین دل — گشت ما را و دم عیسی مریم با اوست

حافظ از معتقد انست ترا می دارش
زانکه بخشایش بس روح مکرّم با اوست

دارم امید عاطفتی از جناب دوست — گردم خیانتی و امیدم بعفو اوست
دانم که بگذرد ز سر جرم من که او — گرچه پری وشست و لیکن فرشته خوست
بی گفتگوی زلف تو دلرا همی برد — باروی دلکش تو کرا روی گفتگوست

۱ آن پیک نامور که رسید از دیار دوست
آورد حرز جان ز خط مشکبار دوست

۲ خوش میدهد نشان جلال و جمال یار
خوش میکند حکایت عز و وقار دوست

۳ جان فدای دش بژده و خجلت همی برم
زین نقد کم عیار که کردم نثار دوست

۴ سیر سپهر و دور قمر را چه اختیار
در گردشند بر حسب اختیار دوست

۵ شکر خدا که از مدد بخت کارساز
بر حسب مدعاست همه کار و بار دوست

۶ گر باد فتنه هر دو جهان را بهم زند
ما و چراغ چشم و ره انتظار دوست

۷ کحل الجواهری بمن آرای نسیم صبح
زان خاک نیکبخت که شد رهگذار دوست

۸ ما نیم و آستانهٔ عشق و سر نیاز
تا خواب خوش کرا برد اندر کنار دوست

۹ دشمن بقصد حافظ اگر دم زند چه باک
منت خدایرا که نیم شرمسار دوست

۱ زلفت هزار دل بیکی تار مو بست
راه هزار چاره گر از چار سو بست

۲ تا عاشقان ببوی نسیمش دهند جان
بگشود نافه و در هر آرزو بست

۳ شیدا از آن شدم که نگار جوانه نو
ابرو نمود و حلوه گری کرد و رو بست

۴ ساقی بجند رنگ می اندر پیاله ریخت
این نقشها نگر که چه خوش در کدو بست

۵ یارب چه سحر کرد صراحی که خون خم
بانغمهای غلغلش اندر گلو بست

۶ دانا چو دید بازی این چرخ حقه باز
هنگامه باز چید و در گفتگو بست

۷ مطرب چه نغمه ساخت که در پرده سماع
بر اهل وجد و حال درهای هو بست

۸ حافظ هر آنکه عشق تو ورزید وصل جوی
احرام طوف کعبهٔ دل بی وضو بست

چون

هر که زنجیر سر زلف پریروی تو دید
شد پریشان و دلش بر سر دیوانه بسوخت

سوز دل بین که ز بس آتش اشکم دل شمع
دوش بر من ز سر مهر چو پروانه بسوخت

چون پیاله دلم از توبه که کردم بشکست
چون صراحی جگرم بی می پیمانه بسوخت

ماجرا کم کن و بازآ که مرا مردم چشم
خرقه از سر بدر آورد و دو شلگرانه بسوخت

آشنا غیب است کی دلسوز من است
چون من از خویش برفتم دل بیگانه بسوخت

خرقهٔ زهد مرا آب خرابات ببرد
خانهٔ عقل مرا آتش میخانه بسوخت

ترک افسانه بگو حافظ و می نوش دمی
که نخفتیم شب و شمع بافسانه بسوخت

زاهد ظاهر پرست از حال ما آگاه نیست
در حق ما هر چه گوید جای هیچ اکراه نیست

در طریقت هر چه پیش سالک آید خیر و ست
در صراط المستقیم ادبل کسی گمراه نیست

ماه بازی رخ نماید بیدقی فرزین برد
خرقه شطرنج رندان را مجال اشباه نیست

این همه تزویر و دستان و دغل کآدم راست
بیدمی در خرقه پنهانست و در کس آه نیست

چیست اندر کف بلندان ساده بسیار نقش
زین معما هیچ دانا در جهان آگاه نیست

صاحب دیوان ما گو یا نمیداند حساب
کاندرین مجمر سپندان سبحه صد دانه نیست

هر که خواهد گو بیا و هر که خواهد گو برو
گیر و دار و حاجب و دربان درین درگاه نیست

هر که پیوندد ز قامت نا سزای اهل ما
ور نه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست

بر در میخانه رفتن کار یکرنگان بود
خود فروشان را بکوی میفروشان راه نیست

بندهٔ پیر خراباتم که لطفش دائمست
ور نه لطف شیخ و زاهد گاه هست و گاه نیست

حافظ ار بر صدر نشیند ز غالی همتی است
عاشق درویش کش اندیشهٔ مال و جاه نیست

منم که گوشهٔ میخانه خانقاه منست
دعای پیر مغان ورد صبحگاه منست

کرم ترانهٔ چنگ و صبوح نیست چه باک
نوای من سحر آه عذرخواه منست

زپادشاه و گدا فارغم بحمدالله
گدای خاک درِ دوست پادشاه منست

غرض ز مسجد و میخانه ام وصال شماست
خرابِ این خیال ندارم خدا گواه منست

مرا گدای تو بودن ز سلطنت خوشتر
که دل جور و جفای تو غرّه جاه منست

مگر به تیغ اجل خیمه برکنم ورنه
رمیدن از درِ دولت نه رسم و راه منست

ازان زمان که بر آن آستان نهادم رو
فراز مسند خورشید تکیه گاه منست

گناه اگرچه نبود اختیار ما حافظ
تو در طریق ادب کوش و کو گناه منست

لعل شیرین تو خون تشنهٔ لب یار منست
از پی دیدن او دادن جان کار منست

شرم از آن چشم سیه باد دلم گر بدرآ
هر که دل بردن او دید و در انکار منست

شاه بر آنست که مستانه بکوی تو رود
شاهد آنست که مستانه بکوی تو رود

بندهٔ طالع خویشم که در این قحط وفا
عشق آن لولی سرمست خریدار منست

طبلهٔ عطر گل و درج عبیر افشانش
فیض یک شمّه ز بوی خوش عطّار منست

با غبان همچو نسیمی ز در خویش مران
کاب و گلزار تو از اشک چو گلنار منست

شربت قند و کلاب از لب یارم فرمود
نرگس او که طبیب دل بیمار منست

آنکه در طرز غزل نکته بحافظ آموخت
یار شیرین سخن نادره گفتار منست

روزگاریست که سودای بتان دین منست
غم این کار نشاط دل غمگین منست

مرحبا ای پیک مشتاقان بده پیغام دوست
تا کنم جان از سر رغبت فدای نام دوست

والهٔ و شیدا ست دایم همچو بلبل در قفس
طوطی طبعم ز شوق شکر و بادام دوست

زلف او دام ست و خالش دانهٔ آن دام من
بر امید دانه افتادم اندر دام دوست

سر رستی برنگیرد تا بصبح روز حشر
هر که چون من در ازل یک جرعه خورد از جام دوست

من نوشتم نامه از شرح حال خود ولی
در دسر باشد نمودن پیش ازین بر رای دوست

میل من سوی وصال و قصد او سوی فراق
ترک کام خود کردم تا بر آید کام دوست

گر دهد دستم کشم در دیده همچون توتیا
خاک راهی کان مشرف کرد از اقدام دوست

حافظ اندوه او ملیسوز و با درمان مساز
زانکه درمانی ندارد دردی درمان دوست

آن ترک پریچهره که دوش از بر ما رفت
آیا چه خطا دید که از راه خطا رفت

تا رفت مرا از نظر آن چشم جهان بین
کس واقف ما نیست که از دیده چها رفت

سرشمع ز رفت از گذر آتش دل دوش
آن دود که از سوز جگر بر سر ما رفت

دور از رخ تو دمبدم از گوشهٔ چشم
سیلاب سرشک آمد و طوفان بلا رفت

از پای فتادیم چو آمد شب هجران
در درد بماندیم چو از دست دوا رفت

دل گفت وصالش بدعا باز توان یافت
عمر ست که عمرم همه در کار عبث رفت

احرام چه بندیم که آن قبلهٔ نه اینجاست
در سعی چه کوشیم که از مروه صفا رفت

دی گفت طبیب از سر حسرت چو مرا دید
هیهات که درد تو ز قانون شفا رفت

ای دوست بپرسیدن حافظ قدمی نه
زان پیش که گویند که از دار فنا رفت

باغ مرا چه حاجت سرو و صنوبر است
تمکین و سایه پرور من انکه کمتر است

ای شاهد نازنین بسپر تو چه مذهب است
کت خون ما حلال تر از شیر مادر است

چون نقش غم ردور به بینی شراب خوار
تشخیص کرده ایم و مداوا مقرر است

یک قصه پیش نیست غم عشق و این عجب
کز هر کسی که می شنوم نامکرر است

از آستان پیر مغان سر چرا کشم
دولت در این سرا و کشایش در این در است

دی وعده داد وصل و چو امروز شد پدید
امروز تا چه گوید و بازش چه در سر است

ما ابروی قناعت و فقر و قناعت بس
با پادشه بگوی که روزی مقدر است

شیراز و آب رکنی و آن باد خوش نسیم
عیبش مکن که خال رخ هفت کشور است

وقت سحر ز آب خضر کرده ظلمات جای او
تا آب ما که مذهبش الله اکبر است

در کوی ما شکسته دلی میخرند و بس
بازار خود فروشی از آن سوی دیگر است

حافظ چه طرفه شاخ نباتیست قامتت
کش میوه دلپذیر تر از شهد و شکر است

شکفته شد گل حمرا و کشت بلبل مست
صلای سرخوشی ای عاشقان بادهٔ پرست

بیار بادهٔ گلرنگ تا مقابل گل
بپیرهن گل صد چاک بلبل سرمست

اساس توبه که در محکمی چو سنگ نمود
بپیرهن گل صد چاک بلبل سرمست

بیار بادهٔ که در بارگاه استغنا
چه پاسبان و چه سلطان چه هوشیار و چه مست

ازین رباط دو در چون ضرورتست رحیل
رواق طاق معیشت چه سر بلند و چه پست

مقام عیش میسر نمی شود بی رنج
بلی بحکم بلا بسته اند روز الست

مهست و نیست مرنجان ضمیر و خوش میباش
که نیستی آخر انجام هر کمال که هست

شکوه آصفی و اسب باد و منطق طیر
بباد رفت و از آن خواجه هیچ طرف نبست

دیدن روی ترا دیدهٔ جان بینا باید
وین کجا مرتبهٔ چشم جهان بین منست

تا مرا عشق تو تعلیم سخن گفتن کرد
خلق را ورد زبان مدحت و تحسین منست

دولت فقر خدایا بمن ارزانی دار
کاین کرامت سبب حشمت و تمکین منست

واعظ شهر شناس این عظمت کو منفروش
زانکه منزلگه سلطان دل مسکین منست

یارب این کعبه مقصود تماشاگه کیست
که مغیلان طریقش گل و نسرین منست

یار ما باش که زیب فلک و زینت دهر
از مه روی تو و اشک چو پروین منست

حافظ از حشمت پرویز دگر قصه مخوان
که لبش جرعه کش خسرو شیرین منست

ایشاهد قدسی که کشد بند نقابت
وی مرغ بهشتی که دهد دانه و آبت

خوانم بشب از دیده در این فکر جگرسوز
کاغوش که شد منزل آسایش خوابت

در رویش نمیپرسی و ترسم که نباشد
اندیشهٔ آمرزش و پروای صوابت

راه دل عشاق زدان چشم خماری
پیداست از این شیوه که مستست شرابت

تیری که زدی بر دلم از غمزهٔ خطافت
تا باز چه اندیشه کند رای صوابت

هر ناله و فریاد که کردم نشنیدی
پیداست نگارا که بلندست جنابت

ای قصر دلفروز که منزلگه انسی
یارب نکند آفت ایام خرابت

دورست سرشک من از این بادیه هشدار
تا غول بیابان نفریبد بسرابت

تا در ره پیری بچه آیین روی ای دل
باری بغلط صرف شد ایام شبابت

حافظ نه غلامیست که از خواجه گریزد
لطفی کن و باز آ که خرابم ز عتابت

ای هدهد صبا بسبا میفرستمت — بلکه از نجا بجا میفرستمت

حیف است طایری چو تو در خاکدان دهر — زینجا بآشیان وفا میفرستمت

در راه عشق مرحله قرب و بعد نیست — می بلمحه عیان و دعا میفرستمت

هر صبح و شام قافله از دعای خیر — در صحبت شمال و صبا میفرستمت

در کوی خود تفرج صنع خدای کن — کانجا نه خدای ما میفرستمت

تا لشکر غمت نکند ملک دل خراب — جان عزیز خود بفدا میفرستمت

هر دم غمی فرست مرا و بگو بناز — کاین تحفه از برای خدا میفرستمت

ای عایب از نظر که شدی همنشین دل — میگویمت دعا و ثنا میفرستمت

تا منتظر بان ز شوق منت آگهی دهند — قول و غزل بساز و نوا میفرستمت

ساقی بیا که هاتف غیبم بمژده گفت — با درد صبر کن که دوا میفرستمت

حافظ سرود مجلس ما ذکر خیر تست — تعجیل کن که اسپ و قبا میفرستمت

ای غایب از نظر بخدا میسپارمت — جانم بسوختی و بدل دوست دارمت

تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک — باور مکن که دست ز دامن بدارمت

گر بایدم شدن بسوی هاروت بابلی — صد کوزه ساحری بشکنم تا بیارمت

محراب ابروان بنما تا سحر کنی — دست دعا برآرم و در گردن آرمت

خواهم که پیش میرمت ای پیوفا طبیب — بیمار باز پرس که در انتظارمت

بیا که رونق این کارخانه کم نشود
به کس وفا نکند آسمان عیب مکن
ز زلف یار دلا ترک عاشقی بنما
بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
بیار باده که بنیاد عمر بر باد است
غلام همت آن رند عافیت سوزم
که در مشرب او نیک و بد جهان یکی است
مرو به خانه ارباب بی مروت دهر
طمع مدار وفا ای برادر از کس و بس
مکن به مدرسه و خانقاه ترک سلام
که دیده‌ام همه جا صحبت ریاست که هست
مباش غره که در راه عشق وسوسه‌هاست
بیا که ترک فلک خوان ما بیغما کرد
بیا که قاعده آسمان نه آن طرز است
بیا که چرخ نه بر وفق رای ما رفتار است
بیا که رونق این کارخانه کم نشود
به کس وفا نکند آسمان عیب مکن
ز زلف یار دلا ترک عاشقی بنما
بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
بیار باده که بنیاد عمر بر باد است
غلام همت آن رند عافیت سوزم
که در مشرب او نیک و بد جهان یکی است
مرو به خانه ارباب بی مروت دهر
طمع مدار وفا ای برادر از کس و بس
مکن به مدرسه و خانقاه ترک سلام
که دیده‌ام همه جا صحبت ریاست که هست
مباش غره که در راه عشق وسوسه‌هاست
بیا که ترک فلک خوان ما بیغما کرد
بیا که قاعده آسمان نه آن طرز است
بیا که چرخ نه بر وفق رای ما رفتار است

ای پادشاه حسن خدا را بسوختیم — از بارگی سئوال کن که گدا را چه حاجت است
از بام و در حریم و زبان سئوال نیست — در حضرت کریم تمنا چه حاجت است
خام جهان نماست ضمیر منیر دوست — اظهار احتیاج خود آنجا چه حاجت است
آن شد که بارمنت ملاح بردمی — گوهر چو دست داد بدریا چه حاجت است
ای مدعی برو که مرا با تو کار نیست — احباب حاضرند با صحرا چه حاجت است
محتاج جنگ نیست کرت قصد خون ما است — چون رخت از آن تست به یغما چه حاجت است
ای عاشق گدا چو لب و روی بخش یار — میدانمت وظیفه تقاضا چه حاجت است

حافظ تو ختم کن که همه خود عیان شود — با مدعی نزاع و محابا چه حاجت است

خوشتر ز عیش و صحبت باغ و بهار چیست — ساقی کجاست گو سبب انتظار چیست
معنی آب زندگی و روضهٔ ارم — خرطرف جویباری و می خوشگوار چیست
هر وقت خوش که دست دهد مغتنم شمار — کس را وقوف نیست که انجام کار چیست
هیچ ندعمر بسته بموئیست هوش دار — غمخوار خویش باش غم روزگار چیست
راز درون پردهٔ رندان مست پرس — ای مدعی نزاع تو با پرده دار چیست
مستور و مست هر دو چو از یک قبیله اند — ما دل بغمزه که دهیم اختیار چیست
سهو و خطای بنده چه گیرند اعتبار — معشوق عفو و رحمت پروردگار چیست

زاهد شراب کوثر و حافظ پیاله خواست — تا در میانه خواسته کرد کار چیست

با هم از این بنفشه زار شهر و بچشم سالی است — حال هجران تو چه دانی که چه مشکل حالی است

صد جوی آب بسته‌ام از دیده در کنار
تخم محبت است که در دل بکارمت

خونم بریز و ارعم تخم از دلم خلاص کن
منت پذیر غمزهٔ خونخوار کذارمت

میکریم و مرادم ازین چشم اشکبار
تخم محبت است که در دل بکارمت

گر دیدهٔ دلم کند آهنگ دیگرے
آتش زنم در آن دل و دیده برارمت

بارم بده ز گریه برخود تا بسوزدل
در پات دمبدم کهر از دیده بارمت

حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع تست
فی الجمله میکنی و فرو میگذارمت

بجان خواجه و حق قدیم و عهد درست
که مونس دم صبحم دعای دولت تست

سر شک من که ز طوفان نوح دست برد
ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست

بکن معامله و این دل شکسته بخر
که با شکستگی ارزد بصد هزار درست

شدم ز عشق تو رسوای کوه و دشت هنوز
نمیکنی ترحم نطاق سلسله سست

ملامتم بخرابی مکن که مرشد عشق
حوالتم بخرابات کرد و روز نخست

دلا طمع مبر از لطف بی نهایت دوست
چو لاف عشق زدی سر بباز چابک و چست

زبان مور بر آصف دراز گشت از آن
که خواجه خاتم جم تا گوه کرد و باز نجست

بصدق کوش که خورشید را بدزد نفست
که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست

مرنج حافظ و از دلبران دوام جو
گناه باغ چه باشد چو این گیاه نرست

خلوت گزیده را بتماشا چه حاجتست
چون کوی دوست هست بصحرا چه حاجتست

جانا بحاجتی که ترا هست با خدای
آخر دمی بپرس که ما را چه حاجتست

۵۱ شمع دل و مسازان منشست چرا و برخاست — افغان نظربازان بر خاست چرا و نشست
گر غالیه خوشبو شد در گیسوی او آویخت — ور دسته گمان کش شد در ابروی او پیوست

۵۲ بازآی که بازآید عمر شده حافظ
بر چند که نامد باز تیری که بشد از شست

۵۳ گل در بر و می در کف و معشوقه بکام است — سلطان جهانم بچنین روز غلام است
گو شمع بیارید در این جمع که امشب — در مجلس ما ماه رخ دوست تمام است
۵۴ در مذهب ما باده حلال است ولیکن — بی روی تو ای سرو گل اندام حرام است
۵۵ گو شهم بر قول نی و نغمه چنگ است — چشمم همه بر لعل لب و گردش جام است
۵۶ در مجلس ما عطر میامیز که جانرا — هر لحظه ز گیسوی تو خوشبوی مشام است
از چاشنی قند مکو هیچ و ز شکر — زانرو که مرا با لب شیرین تو کام است
۵۷ تا کنج غمت در دل ویرانه مقیم است — پیوسته مرا کنج خرابات مقام است
۵۸ از ننگ چه گوئی که مرا نام ز ننگست — وز نام چه پرسی که مرا ننگ ز نام است
۵۹ می خواره و سرگشته و رندیم و نظرباز — وانکس که چو ما نیست در این شهر کدام است
با محتسبم عیب مکوئید که او نیز — پیوسته چو ما در طلب عیش مدام است

حافظ منشین بی می و معشوق زمانی
کاتایام گل و یاسمن و عید صیام است

اگر بلطف بخوانی مزید الطافست — وگر بقهر برانی ز درون ما صافست
۷ بیان وصف تو کفتن نه حد امکان است — چرا که وصف تو سپرون ز حد اوصاف است

مردم دیده ز لطف رخ او در رخ او
عکس خود دید و گمان کرد که مشکین خال است

ایکه انگشت نمائی بکرم در همه شهر
وه که در کار غریبان عجبت اهمالیست

میکند سیر بنوز از لب همچون شکرش
گرچه در عشوه گری هر مژه اش قتالی است

بعد از نیم نبود شایبه در جوهر فرد
که دهان تو در این نکته خوش استدلالی است

مژده دادند که بر ما گذری خواهی کرد
نیت خیر مکردان که مبارک فالی است

گوهر اندوده فراقت بچه حیلت بکشد
حافظ خسته که از ناله تنش چون نالی است

صحن بستان ذوق بخش و صحبت یاران خوشست
وقت گل خوش باد گر وی وقت میخواران خوشست

از صبا هر دم مشام جان ما خوش می شود
آری آری طیب انفاس هواداران خوشست

ناگشوده گل نقاب آهنگ رحلت ساز کرد
ناله کن بلبل که کلبانگ دل افگاران خوشست

مرغ شبخوان از ابشارت باد کاندر راه عشق
دوست را با ناله شبهای بیداران خوشست

گرچه در بازار هر از خوشدلی خرنام نیست
شیوه رندی و خوشباشی عیاران خوشست

از زبان سوسن این آوازه ام آمد بگوش
کاندرین دیر کهن کار سبکباران خوشست

حافظ ار ترک جهان گفتن طریق خوشدلی است
تا نه پنداری که احوال جهانداران خوشست

در دور مغان آمد یارم قدحی در دست
مست از می و میخواران از نرگس مستش مست

از نغل سمندش او شکل مه نو پیدا
وز قد بلند او بالای صنوبر پست

آخر چه گویم هست از خود خبرم چون نیست
وز بهر چه گویم نیست با او نظرم چون هست

چون شمع وجودم شب تا سحر خود را
پیسوخت چو پروانه تا روز زپا ننشست

بخواه دفتر اشعار و روبصحرا کن
چه وقت مدرسه دستکش کشافست

فقیه مدرسه دی مست بود و فتوی داد
که می حرام ولی به ز مال اوقافست

مدرس دوصاف ترا حکم نیست دم درکش
که هرچه ساقی ما ریخت عین الطافست

سبز خلق و زرعنقا قیاس کار بگیر
که صیت گوشه نشینان ز قاف تا قافست

حدیث مدعیان و خیال همکاران
همان حکایت زر دوز و بوریافست

خموش حافظ و این نکته‌های چون زر سرخ
نگاهدار که قلاب شهر صرافست

اگرچه باده فرح بخش و باد گلبیز است
بیانک چنگ مخور می که محتسب تیز است

صراحی و حریفی گرت بدست افتد
بعیش کوش که ایام فتنه انگیز است

درآستین مرقع پیاله پنهان کن
که همچو چشم صراحی زمانه خونریز است

ز رنگ باده بشوئید خرقها از اشک
که موسم ورع و روزگار پرهیز است

مجوی عیش خوش از دور واژگون سپهر
که صاف این سرخم جمله دردی آمیز است

سپهر برشده پرویزنیست خون افشان
که قطره اش سر کسری قباج پرویز است

عراق و پارس گرفتی بشعر خوش حافظ
بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

یارب اشمع شب افروز کاشانه کیست
جان ما سوخت بپرسید که جانانه کیست

حالیا خانه برانداز دل و دین منست
تا هم آغوش که میباشد و همخانه کیست

باده لعل لبش کز لب ما دور مباد
راح روح که پیمان ده و پیمانه کیست

دولت صحبت این شمع سعادت پرتو
باز پرسید خدا را که به پروانه کیست

چو سرو سرکشی ای یار سنگدل از ما
که نور چهرهٔ خوبان ز قاف تا قافست

ز چشم عشق توان دید روی شاهد ما
که آن بیان مقامات کشف کشافست

رقم مصحف رخ دلدار آیتی برخوان
عدو که منطق حافظ طمع کند در شعر
همان حدیث همای و طریق خطافست

مرا ز خیال تو چه پروای سر است
خم کوزه خود دگر که خمخانه خراب است

گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست
هر شربت عذبم که دهی عین عذاب است

افسوس که شد دلبر و در دیدهٔ گریان
تحریر خیال خط او نقش بر آب است

بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود
زین سیل دمادم که درین منزل خواب است

معشوقه عیان میکند رو بر تو ولیکن
اغیار همی بیند ازان پرده نقاب است

گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید
در آتش رشک از غم دل غرق گلاب است

در بزم دل از روی تو صد شمع برافروخت
وین طرفه که بر روی تو صد گونه حجاب است

شب هست در و دشت بیا تا نگذاریم
دست از سر آبی که جهان جمله سراب است

در کنج دماغم مطلب جای فصیحت
کین حجره پر از زمزمه چنگ و رباب است

راه تو چه راهست که از غایت تعظیم
دریای محیط فلکش موج حباب است

بی روی دل آرای تو ای شمع دلفروز
دل رقص کنان بر سر آتش چو کباب است

حافظ چه شد ار عاشق و رند است و نظرباز
بس طور عجب لازم ایام شباب است

اکنون که در کف جام بادهٔ صاف است
بصد هزار زبان بلبلش در اوصاف است

سلب مپرس که چرخ از چه سفله پرور شد — که کام بخشی او را بهانه بی سببی است
از این چمن گل بیخار کس نچید آری — چراغ مصطفوی با شرار بولهبی است
حسن ز بصره بلال از حبش صهیب از شام — ز خاک مکه ابوجهل این چه بوالعجبیست
جمال دختر رز نور چشم ماست مگر — که در نقاب زجاجی و در دهٔ عنبی است
دوای درد خود اکنون از آن مفرح جوی — که در صراحی چینی و شیشه حلبی است
به بیم جور خرم طاق خانقاه و رباط — مرا که مصطبه ایوان و پای خم طنبی است
هزار عقل و ادب داشتم من این خواجه — کنون که مست و خرابم صلای بی ادبی است

بیار می که چو حافظ مدام استغفار
بگریهٔ سحری و نیاز نیم شبی است

عیب رندان مکن ای زاهد پاکیزه سرشت — که گناه دگری بر تو نخواهند نوشت
من گر نیکم اگر بد تو برو خود را باش — هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت
همه کس طالب یارند چه هشیار و چه مست — همه جا خانهٔ عشق است چه مسجد چه کنشت
سر تسلیم من و خاک در میکده ها — مدعی گر نکند فهم سخن گو سر و خشت
ناامیدم مکن از سابقهٔ روز ازل — تو چه دانی که پس پرده که خوب است که زشت
نه من از خانهٔ تقوی بدر افتادم و بس — پدرم نیز بهشت ابد از دست بهشت
بر عمل نکیه مکن خواجه که در روز ازل — تو چه دانی قلم صنع بنامت چه نوشت
گر نهادت همه این است زهی پاک نهاد — ور سرشتت همه این است زهی پاک سرشت
باغ فردوس مسلم بطفیلی است ولیک — تو غنیمت شمر این سایهٔ بید و لب کشت
حافظ از باد اجل گر بکف آری جامی — یک سر از کوی خرابات بر ندت به بهشت

۵۳ سید مدعی که سرّ شش افسوس و معلوم نشد — که دل نازک او مایل افسانه کیست
یارب آن شاه وشش ماه رخ زهره جبین — در یکتای که و کوهسر یگانه کیست
۵۴ آن نه می لعل که ناخورده مرا کرد خراب — همنشین که و همکاسه و پیمانه کیست

۵۵ گفتم آه از دل دیوانه حافظ پی تو
زیر لب خنده زنان گفت که دیوانه کیست

۵۶ بنال بلبل اگر با منت سر یاریست — که ما دو عاشق زاریم و کار ما زاریست
در آن چمن که نسیمی وزد ز طرّه دوست — چه جای دم زدن نافهای تاتاریست
۵۷ بیار باده که رنگین کنیم جامه دلق — که مست جام غروریم و نام هشیاریست
۵۸ نشسته اند در توبه حالیا برخیز — که توبه وقت گل از عاشقی زپیکاریست
سحر ز شمه وصلش بخواب میدیدم — زهی مراتب خوابی که به ز بیداریست
خیال زلف تو پختن نه کار خامانست — که زیر سلسله رفتن طریق عیاریست
۵۹ لطیفه ایست نهانی که عشق ازو خیزد — که نام آن نه لب لعل و خط زنگاریست
جمال شخص نه چشمست و زلف و عارض و لب — هزار نکته درین کار و بار دلداریست
۶۰ بوستان تو مشکل توان رسید آری — عروج بر فلک سروری بدشواریست
روندگان طریقت به نیم جو نخرند — قبای اطلس آنکس که از هنر عاریست

دلش بناله میازار و خشم کن حافظ
که رستگاری جاوید درکم آزاریست

۶۱ اگرچه عرض هنر پیش یار بی ادبیست — زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست
۶۲ پری نهفته رخ و دیو در کرشمه و ناز — بسوخت عقل ز حیرت که این چه بوالعجبیست

افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع — شکر خدا که سرّ دلش در زبان گرفت

منع[1] ز عشق می‌کندم زاهد ای دریغ — از غیرتش بسا نفس اندر دهان گرفت

چون[2] لاله کج نهاد کلاه طرب ز کبر — هر داغ دل که باده چون ارغوان گرفت

از نور عشق ساغر می خرمنم بسوخت — کاتش ز عکس عارض ساقی در آن گرفت

آسوده[3] بر کنار چو پرگار می شدم — دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت

خواهم[4] شدن بکوی مغان آستین فشان — زین رفتنها که دامن آخر زمان گرفت

بر برگ گل ز خون شقایق نوشته اند — کانکس که پخته شد می چون ارغوان گرفت

می ده که هر که آخر کار جهان بدید — از غم سبک بر آمد و ره[6] در طلل گران گرفت

می ده[5] بجام چم که صبوح صبوحیان — چون پاد سبه ستیغ زر افشان جهان گرفت

فرصت نگر که فتنه چو در عالم اوفتاد — عارف بجام می زد و از غم کران گرفت

زین آتش نهفته که در سینه منست — خورشید شعله ایست که در آسمان گرفت

حافظ چو آب لطف ز نظم تو میچکد
غیری چگونه نکته تواند بر آن گرفت

خیال[8] روی تو در هر طریق همره ماست — نسیم کوی تو پیوند جان آگه ماست

به پیش کسیب زنخدان او چه میگوید — بزار یوسف مصری فتاده در چه ماست

بزعم مدعیانی که منع عشق کنند — جمال چهره تو حجت موجه ماست

اگر بزلف[9] دراز تو دست ما نرسد — گناه بخت پریشان و دست کوته ماست

سحاجب در خلوت سرای خاص یکو — فلان ز گوشه نشینان خاک درگه ماست

بصورت[10] از نظر ما اگرچه محجوب است — همیشه در نظر خاطر مرفه ماست

خجسته‌اختران توام در جهان پناهی نیست
سر مرا بجز این در حواله‌گاهی نیست

عدو چو تیغ کشد من سپر بیندازم
که تیر ما بجز از ناله و آهی نیست

چرا نه کوی خرابات روی بر تابم
کزین بهم بجهان هیچ رسم و راهی نیست

زمانه گر بزند آتشم بخرمن عمر
بگو بسوز که بر من بیرگ کاهی نیست

غلام نرگس مست تو آن سهی سروم
که از شراب غرورش مکس پگاهی نیست

مباش در پی آزار و هر چه خواهی کن
که در شریعت ما غیر ازین گناهی نیست

عنان کشیده رو پادشاه کشور حسن
که نیست هر سر راهی که دادخواهی نیست

عقاب چرخ کشاده است بال در همه شهر
گمان مبر که نشینی و تیر آهی نیست

چنین که در همه سودای راه می‌سپریم
نه از حمایت زلف تو ام پناهی نیست

خزینهٔ دل حافظ بزلف و خال مده
که کارهای چنین حد هر سپاهی نیست

حال دل با تو گفتنم هوس است
خبر دل شنفتنم هوس است

شمع خام پین که قصهٔ فانوس
از زبان نهفتنم هوس است

شب قدری چنین عزیز و شریف
با تو تا روز خفتنم هوس است

وه که در دانهٔ چنین نازک
در شب تار سفتنم هوس است

ای صبا امشبم مدد فرمای
که سحر گه شکفتنم هوس است

از برای شرف بنوک مژه
خاک راه تو رفتنم هوس است

همچو حافظ بر غم مدعیان
شعر رندانه گفتنم هوس است

حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت
آری باتفاق جهان میتوان گرفت

روی تو کس ندید و هزارت رقیب هست
در غنچه هنوز و صدت عندلیب هست

گر آمدم بکوی تو چندان غریب نیست
چون من در این دیار هزاران غریب هست

هر چند دورم از تو که دور از تو کس مباد
لیکن امید وصل تو ام عنقریب هست

در عشق خانقاه و خرابات شرط نیست
هر جا که هست پرتو روی حبیب هست

آنجا که کار صومعه را جلوه میدهند
نافوس و دیر و راهب و ناقوس و صلیب هست

عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد
اینجا جه درد دینست و کو نه طبیب هست

فریاد حافظ این همه آخر بهر زه نیست
هم قصه غریب و حدیثی عجیب هست

ساقیا آمدن عید مبارک بادت
وان مواعید که کردی مروا داز یادت

در شکفتم که در این مدت ایام فراق
بر کرفتی ز خریفان دل و دل میدادت

بر سان بندکی دخت رز کو بدر آی
که دم همت ما کرد ز بند آزادت

شکر ایزد که از این باد خزان رخنه نیافت
بوستان سمن و سرو و کل و شمشادت

شادی مجلسیان در قدم و مقدم تست
جای غم باد بهران دل که نخواهد شادت

چشم بد دور کز این تفرقه خوش باز آورد
طالع نامور و دولت مادر زادت

حافظ از دست مده صحبت آن کشتی نوح
ورنه طوفان حوادث ببرد بنیادت

ساقی بیار باده که ماه صیام رفت
در ده قدح که موسم ناموس و نام رفت

وقت عزیز رفت بیا تا قضا کنیم
عمری که بی حضور صراحی و جام رفت

در ماب توبه چند توان سوخت همچو عود
می ده که عمر در سر سودای خام رفت

اگر چو سایل حافظ دری زند بخشای
که سالهاست که مشتاق روی چون ماست

در این زمانه رفیقی که خالی از خلل است
صراحی می ناب و سفینه غزل است

بریده رو که گذر گاه عافیت تنگ است
پیاله گیر که عمر عزیز بی بدل است

نه من زبی عملی در جهان ملولم و بس
ملالت علما هم ز علم بی عمل است

بچشم عقل بین در جهان پر آشوب
جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل است

دلم امید فراوان ز وصل روی تو داشت
ولی اجل بره عمر رهزن امل است

ز قسمت ازلی چهره سیه بجهان
نشست و شوی نکرد و سفید این مثل است

بگیر طره مه طلعتی و قصه مخوان
که سعد و نحس ز تاثیر زهره و زحل است

خلل پذیر بود هر بنا که می بینی
مگر بنای محبت که خالی از خلل است

بهیچ دور نخواهند یافت هشیارش
چنین که حافظ ما مست بادهٔ ازل است

دل او دنیم شد و دلبر سلامت نرخاست
گفت با ما منشین گر تو سلامت نرخاست

گر شنیدی که در این بزم دمی خوش بنشست
گر نه در آخر صحبت ندامت نرخاست

شمع گر زان لب خندان نزبان لافی زد
پیش عشاق تو شبها بغرامت نرخاست

در چمن باد بهاری ز کنار گل و سرو
بهوا داری آن عارض و قامت نرخاست

مست بگذشتی و از خلوتیان ملکوت
بتماشای تو آشوب قیامت نرخاست

پیش رفتار تو پا بر نگرفت از خجلت
سرو سرکش که نناز قد و قامت نرخاست

حافظ این خرقه بیندار مگر جان ببری
کاتش از خرمن سالوس و کرامت نرخاست

شد دم عاشق ببالای بلندش ۵۱ | که کار عاشقان بالا گرفته است
چو ما در سایهٔ الطاف اویم | چرا او پایه از ما بالا گرفته است
نسیم صبح عنبر بوست امروز ۵۲ | مگر یارم ره صحرا گرفته است
ردیای دو چشم گوهر افشانک ۵۳ | جهان در لؤلؤ لالا گرفته است

حدیث حافظ ای سرو سمن بوی ۵۴
بوصف قد تو بالا گرفته است

صبحدم مرغ چمن با گل نوخاسته گفت | ناز کم کن که در این باغ بسی چون تو شکفت
گل بخندید که از راست نرنجیم ولی | هیچ عاشق سخن سخت بمعشوق نگفت
گر طمع داری ازان جام مرصع می لعل ۵۵ | در و یاقوت بنوک مژه ات باید سفت
تا ابد بوی محبت بمشامش نرسد ۵۶ | هر که خاک در میخانه بر خساره نرفت
در گلستان ارم دوش چو از لطف هوا | زلف سنبل ز نسیم سحری می آشفت
گفتم ای سنبد جام جهان بینت کو ۵۷ | گفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت
سخن عشق نه آنست که آید به زبان ۵۸ | ساقیا می ده و کوتاه کن این گفت و شنفت

اشک حافظ خرد و صبر بدریا انداخت ۵۹
چه کند سوز غم عشق نیارست نهفت

گر ز دست زلف مشکینت خطائی رفت رفت ۶۰ | ور ز هندوی شما بر ما جفائی رفت رفت
برق عشق ار خرمن پشمینه پوشی سوخت سوخت | جور شاه کامران گر بر گدائی رفت رفت
گر دلی از غمزه دلدار باری بر دبرد | در میان جان و جانان ماجرائی رفت رفت
ور طریقت ز بخش خاطر نباشد می بیار | هر کدورت را که بینی چون صفائی رفت رفت

مستم کن آنچنان که ندانم ز خود دی
در عرصهٔ خیال که آمد کدام و رفت

ز روی آنکه جرعه جامی بما رسد
در مصطبه دعای تو هر صبح و شام رفت

دگر که مرده بود حیاتی ز نو رسید
تا بوی زلف یار مشامش رفت

زاهد غرور داشت سلامت نبرد راه
رند از ره نیاز بدار السلام رفت

زاهد تو دان و خلوت بتخانهٔ نیاز
عشاق را حوالهٔ عیش مدام رفت

نقد دلی که بود مرا صرف باده شد
قلب سیاه بود ازان در حرام رفت

دگر مکن نصیحت حافظ که ره نیافت
کم گشته که باده عشقش بکام رفت

صبا اگر گذری افتدت بکشور دوست
پیام نفحه از گیسوی معنبر دوست

بجان او که بشکرانه جان برافشانم
اگر بسوی من آری پیامی از بر دوست

وگر چنانچه در آن حضرتت نباشد بار
برای دیده بیاور غباری از در دوست

من گدا و تمنای وصل او هیهات
مگر بخواب به بینم جمال او منظور دوست

دل صنوبریم همچو بید لرزانست
ز حسرت قد و بالای چون صنوبر دوست

اگرچه دوست بخیری نمی خرد ما را
بعالمی نفروشیم موئی از سر دوست

چه باشد ار شود از قید غم دلش آزاد
چو هست حافظ مسکین غلام و چاکر دوست

غم ما در دلم ما و اگر قسمت است
سرم چون زلف او سودا گرفتهٔ است

لبت چون آتشش آب حیاتست
ازان لب آتشی در ما گرفتهٔ است

همای همتم عزمیست کز جان
هوای آن قد و بالا گرفتهٔ است

۱۰ زلف مشکین تو در گلشن فردوس عذار
همیست طاوس که در باغ نعیم افتاده است

۱۱ دل من در هوس روی تو ای مونس جان
خاک راهیست که در پای نسیم افتاده است

۱۲ هیچ گه در این تن خاکی نتواند برخاست
از سر کوی تو زانرو که عظیم افتاده است

۱۳ آنکه جز کعبه مقامش ننهد از دل بت
بر در میکده دیدم که مقیم افتاده است

۱۴ حافظ گمشده را با عمت ایجان عزیز
اتحادیست که از عهد قدیم افتاده است

۱۵ بلبلی برگ گلی خوش رنگ در منقار داشت
وندران برگ و نوا خوش نالهای زار داشت

۱۶ گفتم این وصل است جانا گفت هان کم گو سخن
کز دهان ما سخن گفتن نه آداب است و شرط

۱۷ گفتم ای مه گفت ماهان کی کنند آهنگ مهر
گفتم ای خورشید خوبان گفت با ما ساز داشت

۱۸ گفتم ای سرو سهی قد گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۳۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۳۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۳۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۳۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۳۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۳۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۳۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۳۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۳۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۳۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۴۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۴۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۴۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۴۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۴۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۴۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۴۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۴۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۴۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۴۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۵۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۵۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۵۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۵۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۵۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۵۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۵۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۵۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۵۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۵۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۶۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۶۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۶۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۶۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۶۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۶۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۶۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۶۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۶۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۶۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۷۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۷۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۷۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۷۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۷۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۷۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۷۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۷۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۷۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۷۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۸۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۸۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۸۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۸۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۸۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۸۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۸۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۸۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۸۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۸۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۹۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۹۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۹۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۹۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۹۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۹۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۹۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۹۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۹۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۹۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۰۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۰۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۰۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۰۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۰۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۰۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۰۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۰۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۰۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۰۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۱۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۱۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۱۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۱۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۱۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۱۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۱۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۱۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۱۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۱۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۲۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۲۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۲۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۲۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۲۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۲۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۲۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۲۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۲۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۲۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۳۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۳۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۳۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۳۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۳۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۳۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۳۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۳۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۳۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۳۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۴۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۴۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۴۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۴۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۴۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۴۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۴۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۴۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۴۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۴۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۵۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۵۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۵۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۵۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۵۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۵۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۵۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۵۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۵۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۵۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۶۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۶۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۶۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۶۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۶۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۶۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۶۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۶۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۶۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۶۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۷۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۷۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۷۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۷۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۷۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۷۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۷۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۷۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۷۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۷۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۸۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۸۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۸۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۸۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۸۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۸۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۸۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۸۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۸۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۸۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۹۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۹۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۹۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۹۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۹۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۹۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۹۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۱۹۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۱۹۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۱۹۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۰۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۰۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۰۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۰۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۰۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۰۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۰۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۰۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۰۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۰۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۱۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۱۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۱۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۱۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۱۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۱۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۱۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۱۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۱۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۱۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۲۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۲۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۲۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۲۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۲۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۲۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۲۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۲۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۲۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۲۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۳۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۳۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۳۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۳۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۳۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۳۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۳۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۳۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۳۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۳۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۴۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۴۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۴۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۴۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۴۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۴۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۴۶ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۴۷ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۴۸ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۴۹ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۵۰ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۵۱ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۵۲ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۵۳ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۵۴ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۵۵ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۵۶ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۵۷ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۵۸ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۵۹ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۶۰ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۶۱ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۶۲ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۶۳ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۶۴ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۶۵ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۶۶ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۶۷ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۶۸ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۶۹ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۷۰ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۷۱ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۷۲ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

۲۷۳ گفتم ای خورشید رویان گفت با ما کم نشین
گفتم ای آرام جان گفت آرمیدن ناز داشت

۲۷۴ گفتم ای چشمت فریبنده گفت چشم از ما بپوش
گفتم ای مشکین کمند گفت با ما تاز داشت

۲۷۵ گفتم ای شیرین دهن گفت از لبم شکر بخند
گفتم ای عیسی نفس گفت استخوان دمساز داشت

بلائی

عشقبازی را بحر اول پایدار
کر ملالی بود و بود و گر خطائی رفت رفت

از سخن چینان ملالتها پدید آید ولی
چون میان همچنان با جرائی رفت رفت

عیب حافظ کو مکن زاهد که رفت از خانقا
پای ازا دار چه بندی گر سحابی رفت رفت

بگوی میکده هر سالکی که ره دانست
در دلرزدن اندیشه تبه دانست

ز مانه افسر رندی ندا دجز بکسی
که سر فرازی عالم درین کله دانست

بر استانه میخانه هر که یافت سری
ز فیض جام می اسرار خانقه دانست

هر انکه راز دو عالم ز خط ساغر خواند
رموز جام جم از نقش خاک ره دانست

دلم ز نرگس ساقی امان نخواست بجان
چرا که شیوه آن ترک دل سیه دانست

ورای طاعت و پیمانکان ز ما مطلب
که شیخ مذهب ما عاقلی کنه دانست

ز خور کوکب طالع سحر کهان چشمم
چنان گریست که خورشید دیدرا دانست

خوش آن نظر که لب جام و روی ساقی را
هلال ماه شبه ماه چارده دانست

اندر مرتبه شاهی که نه رواق سپهر
نمونه ز خم طاق بارگه دانست

حدیث حافظ و ساغر کشیدن پنهان
چه جای محتسب و شحنه پادشه دانست

تا سر زلف تو در دست نسیم افتاده است
دل سودا زده از غصه دو نیم افتاده است

چشم جادوی تو در عین سواد سحر است
اینقدر هست که این نسخه سقیم افتاده است

در خم زلف تو آن خال سیه دانی چیست
نقطه دوده که در حلقه جیم افتاده است

سایه سرو تو بر قالبم ای عیسی دم
عکس روحی است که در عظم رمیم افتاده است

ره نورد

پنج روزی که درین مرحله مهلت داری — خوش بهایی زمانی که زمان اینهمه نیست
پر لب بحر فنا منتظریم ای ساقی — فرصتی دان که ز لب تا بدهان اینهمه نیست
زاهد این مشو از بازی غیرت زنهار — که ثمره صومعه تا دیر مغان اینهمه نیست
دردمندی چو من سوخته زار و نزار — ظاهر احاجت تقریر و بیان اینهمه نیست
ارمغانیست کمن اندیشه و چون کل خوشباش — زانکه تمکین جهان کذران این همه نیست

حضور و شوق ۱۲

نام حافظ رقم نیک بدیرفت ولی — پیش رندان رقم سود و زیان اینهمه نیست

بحریست بحر عشق که بهیچش کنار نیست — آنجا جز اینکه جان بسپارند چاره نیست
آن دم که دل بعشق دهی خوش دمی بود — در کار خیر حاجت هیچ استخاره نیست
مارا بمنع عقل مترسان و می بیار — کان شحنه در ولایت ما هیچ کاره نیست
از چشم خود بپرس که ما را که می کشد — جانا گناه طالع و جرم ستاره نیست
رویش بچشم پاک توان دید چون هلال — هر دیده جای جلوه آن ماه پاره نیست
فرصت شمر طریقه رندی که این نشان — چون راه کنج بر همه کس آشکاره نیست

تحریف در تو کرد حافظ بهیچ روی — حیران آنم که کم ز سنگ خاره نیست

چه لطف بود که ناگاه رشحه قلمت — حقوق خدمت ما عرضه کرد بر کرمت
بنوک خامه رقم کرده سلام مرا — که کارخانه دوران مباد بی رقمت
نگویم از من بیدل بسهو کردی یاد — که در حساب خرد سهویست بی قلمت
مرا ذلیل مکردان بشکر این نعمت — که داشت دولت سرمد عزیز و محترمت

چو رای عشق زدی با تو گفتم ای بلبل
مکن که این گل خودرو برای خوشتین است

بمشک چین و چگل منیت حسن گل محتاج
که نافهاش زند قبای خوشتین است

مرو بخانهٔ ارباب بیمروت دهر
که کنج عافیت در سرای خوشتین است

بسوخت حافظ و در شرط عشق جانبازی
هنوز بر سر عهد و وفای خوشتین است

صوفی از پرتو می راز نهانی دانست
گوهر هر کس از این لعل توانی دانست

شرح مجموعهٔ گل مزغ سحر داند بس
که ز هر کو رقی خواند معانی دانست

غصه کردم دو جهان بر دل کار افتاده
بجز از عشق تو باقی همه فانی دانست

آن شد اکنون که ز افواه انام اندیشم
محتسب نیز از این عیش نهانی دانست

دلرا سایش ما مصلحت وقت ندید
ورنه از جانب ما دل بخرانی دانست

سنگ و گل را کند از میمن نظر لعل عقیق
هر که قدر نفس باد یمانی دانست

ای که از دفتر عقل آیت عشق آموزی
ترسم این نکته بحقیق ندانی دانست

می بیاور که ننازد بگل باغ جهان
هر که غارت گری باد خزانی دانست

حافظ این گوهر منظوم که از طبع تو خاست
اثر تربیت آصف ثانی دانست

حاصل کارگه کون و مکان این همه نیست
باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست

از دل و جان شرف صحبت جانان غنیمت
همه آنست گر نه دل و جان این همه نیست

منت سدره و طوبی ز پی سایه مکش
که چو خوش بنگری ای سرو روان این همه نیست

دولت آنست که بی خون دل آید بکنار
ورنه با سعی و عمل باغ جنان این همه نیست

همدم بود دولت هر خدمتی که کردم — یارب مباد کس را مخدوم بی عنایت

رندان تشنه لب را آبی نمی دهد کس — گویا ولی شناسان رفتند از این ولایت

در زلف چون کمندش ای دل مپیچ کانجا — سرها بریده بینی بی جرم و بی جنایت

این راه را نهایت صورت کجا توان بست — کش صد هزار منزل بیش است در بدایت

چشمت بغمزه ما را خون خورد و می پسندی — جانا روا نباشد خونریز را حمایت

هر چند بر دی آیم روا ز درت نتابم — جور از حبیب خوشتر کز مدعی رعایت

ای آفتاب خوبان می سوزد اندرونم — یکساعتم بکنجی در سایه عنایت

در این شب سیاهم گم گشت راه مقصود — از گوشه برون آی ای کوکب هدایت

از هر طرف که رفتم جز وحشتم نیفزود — زنهار ازین بیابان وین راه بی نهایت

عشقت رسد بفریاد گر خود بسان حافظ
قرآن ز بر بخوانی با چارده روایت

یارب سببی بساز کایارم بسلامت — باز آید و برهاندم از چنگ ملامت

خاک ره آن یار سفر کرده بیارید — تا چشم جهان بین کنمش جای اقامت

فریاد که از شش جهتم راه ببستند — آن خال و خط و زلف و رخ و عارض و قامت

امروز که در دست توام مرحمتی کن — فردا که شوم خاک چه سود از شکر و شکایت

ای آنکه بتقریر و بیان دم زنی از عشق — ما با تو نداریم سخن خیر و سلامت

در ویش بمکن ناله و فریاد که ما را — کاین طایفه از کشته نسازند غرامت

در خرقه زن آتش که خم ابروی ساقی — برمی شکند گوشه محراب امامت

حاشا که من از جور و جفای تو بنالم — بیداد لطیفان همه لطف است و کرامت

بیا که با سر زلفت قرار خواهم کرد
که رسم بر دو بر ندارم از قدمت

ز حال ما دلت آگه شود مگر وقتی
که لاله بر دمد از خاک کشتگان غمت

روان تشنهٔ ما را بجرعه دریاب
چو میدهند زلال خضر بجام حمیت

صبا ز روی تو باهر گلی حدیثی کرد
رقیب کی ره عمان زاد در حرمت

دلم مقیم درت هست حرمتش میدار
بشکر آنکه خدا داشته است محترمت

همیشه وقت تو ای عیسی صبا خوش باد
که جان عاشق دلخسته زنده شد بدمت

کمین گهست و تو خوشتر تمیروی حافظ
مکن که گرد برآید ز شه ره عدمت

ز گریه مردم چشمم نشسته در خونست
ببین که در طلبت حال مردمان چونست

بیاد لعل لب و چشم مست میگونت
ز جام غم می لعلی که میخورم خونست

ز مشرق سر کوی آفتاب طلعت تو
اگر طلوع کند طالعم همایونست

حکایت لب شیرین کلام فرهادست
شکنج طرهٔ لیلی مقام مجنونست

دلم بجوکه قدت سیم سرو دیگر نیست
سخن بگو که کلامت لطیف و موزونست

ز دور باده بجان راحتی رسان ساقی
که رنج خاطرم از جور دور گردونست

ازان زمان که ز دستم برفت یار عزیز
کنار دیدهٔ من همچو روی او جیحونست

چگونه شاد شود اندرون غمگینم
باختیار که از اختیار بیرونست

ز بیخودی طلب یار می کند حافظ
چو مفلسی که طلبکار گنج قارونست

زان یار دلنوازم شکریست با شکایت
گر نکته دان عشقی خوش شنو این حکایت

مارا ز آرزوی تو پروای خواب نیست | بی روی دلفریب تو بودن ثواب نیست
در دور چشم مست تو هشیار کس ندید | کو دیده کز تصور چشمت بخواب نیست
در هر که بنگری بعسی از تو مبتلاست | یکدل ندیده ام که ز عشقت خراب نیست
هر کو بدست عشق تو شد کشته بر درت | او را در آن جناب سؤال و جواب نیست

حافظ چو زر سوخته در آفتاد و تاب یافت
عاشق بناشد آنکه چو زر را و تاب نیست

خم زلف تو دام کفر و دینست | ز کارستان او یکشمه ایست
جمالت مفخر حسن است لیکن | حدیث غمزه ات سحر مبین است
بر آن چشم سیه صد آفرین باد | که در عاشق کشی سحر آفرین است
خجسته راهی است راه عشق بیهات | که چرخ هفتمش شش گنبد زمین است
تو پنداری که بد کو رفت و جان برد | حسابش با کرام الکاتبین است
ز چشم شوخ تو کی جان تو ان برد | که دایم با کمان اندر کمین است
لبت را آب حیوان گفتم امّا | چه جای آب کان ماء معین است
مشو ای جان ز کید زلف ایمن | که دل برد و کنون در بند دین است

ز جام عشق می نوشید حافظ
مدامش مستی و رندی ازین است

دیدی که یار جز سر جور و ستم نداشت | بشکست عهد ما و از و هیچ غم نداشت
یارب مگیرش ار چه دل چون کبوترم | افکند و کشت و حرمت صید حرم نداشت
بر من جفا ز بخت بد آمد وگرنه یار | حاشا که رسم جور و طریق ستم نداشت

۵۳
گو تنه نکند بحث سر زلف تو حافظ
پیوسته شد این سلسله تا روز قیامت

۵۴
ساقیم خضر است و می آبحیات
توبه از می چون کنم مهیات هات

۵۵
بادهٔ تلخ از لب شیرین لبان
در حلاوت میبرد آب از نبات

۵۶
چون دم عیسی نسیم و لطف
مردهٔ صد ساله را بخشد حیات

۵۷
جز بآب آتشین یعنی شراب
حل نمی گردد مرا این مشکلات

۵۸
روزی ما بین که از دیوان عشق
جذبهٔ مجرا نشد ما را برات

۵۹
شاد باد ارواح آن رندی که او
بر سر کوی مغان یابد وفات

حاصل عمر تو حافظ در جهان
بادهٔ صافی است باقی ترّهات

۶۰
شربتی از لب لعلش نچشیدیم و برفت
روی مه پیکر او سیر ندیدیم و برفت

۶۱
گوئی از صحبت ما ننگ بتنگ آمده بود
بار بر بست و بگردش نرسیدیم و برفت

۶۲
بسکه ما فاتحه و حرز یمانی خواندیم
ورنه پیش سورهٔ اخلاص دمیدیم و برفت

۶۳
سرزنش خلق بکوشش نخریدیم و برفت
ما سر خویش ز خطش نکشیدیم و برفت

۶۴
عشوه میداد که از کوی ارادت نروم
دیدی آخر که چسان عشوه خریدیم و برفت

۶۵
شد چمان در چمن حسن و لطافت لیکن
در کاستان وصالش نچمیدیم و برفت

۶۶
گفت از خود ببر و هر که وصالم طلبد
ما با میدی از خویش بریدیم و برفت

۶۷
صورت او و لطافت اثر صنع خداست
ما بر و پیش نظری سیر ندیدیم و برفت

همچو حافظ همه شب ناله و افغان کردیم
کاید ریغا بود اعشق نرسیدیم و برفت

عاشق خسته ز درد غم هجران تو سوخت
خود نپرسی تو که آن عاشق غمخوار کجاست

باده و مطرب و گل جمله مهیاست ولی
عیش بی یار مهیا نشود یار کجاست

عقل دیوانه شد آن سلسلهٔ مشکین کو
دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست

دلم از صومعه و صحبت شیخ است ملول
یار تر دامن و پیمانه خمار کجاست

حافظ از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

خواب آن نرگس فتان تو بی چیزی نیست
آب آن زلف پریشان تو بی خیری نیست

از لبت شیرروان بود که من می گفتم
کاین شکر خنده دندان تو بی چیزی نیست

چشمهٔ آب حیاتست دهانت اما
زیر لب چاه زنخدان تو بی چیزی نیست

جان درازی تو بادا که یقین میدانم
در کمان ماوک مژگان تو بی چیزی نیست

مبتلای غم و محنت و اندوه فراق
ای دل این ناله و افغان تو بی چیزی نیست

دوش بادا ز سر کوی تو بگذشت بگذشت
ای گل این چاک گریبان تو بی چیزی نیست

در دعشق ار چه دل از خلق نهان میدارد
حافظ این دیده گریان تو بی چیزی نیست

دیدمش دوش که سرمست و خرامان میرفت
جان می برکف و در مجلس رندان میرفت

چون همی گفتمش ای مونس دیرینهٔ من
سخت میگفت و دل آزرده پریشان میرفت

نقش خوارزم و خیال لب جیحون می بست
با هزاران گله از ملک سلیمان میرفت

مژده ای دل که چو او جان سخن کس نشناخت
من همی دیدم و از کالبدم جان میرفت

گفتم اکنون سخن خوش که بگوید با ما
گفت شکر لبخه خوش گوی سخندان میرفت

دل این همه خاکه بخواری کشید از دو ساقی بیار باده و با مدعی بگو
هر جا که رفت هیچکسش محرم ندانشت انکار ما مکن که چنین جام جم نداشت
۵۱ بر ره روی که ره به حریم درش برد مسکین بر ید وادی ره در حرم نداشت
خوش وقت زندست که دنیا و آخرت از دوست نسخه برباد داد و هیچ غم از پیش و کم نداشت

حافظ بیر تو لوی فصاحت له مدعی
هیچش هنر نبود و خبر تر هم نداشت

۵۲ رو ای زاهد و دعوت مکن سوی بهشت که خدا در ازل از بهر بهشتم نسرشت
۵۳ نگویم از خرمن هستی نتواند برداشت هر که در راه فنا ره حق دانه نکشت
۵۴ تو و تسبیح و مصلی و ره زهد و ورع من و میخانه و نا قوس ره دیر و کنشت
۵۵ منعم از می مکن ای صوفی صافی که حکیم در ازل طینت ما را بمی صاف سرشت
۵۶ صوفی صاف بهشتی نبود زانکه چمن خرقه در میکده ها رهن می ناب بهشت
لذت از حور بهشت و لب حوضش بنود هر که او دامن معشوق خود از دست نهشت

حافظ لطف حق ار با تو عنایت دارد
باش فارغ ز غم دوزخ و شادی بهشت

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست
۵۸ شب تارست و ره وادی ایمن در پیش آتشی طور کجا وعده دیدار کجاست
۵۹ هر که آمد بجهان نقش خرابی دارد در خرابات بپرسید که بیمار کجاست
آنکس است اهل بشارت که اشارت داند نکتها هست بسی محرم اسرار کجاست
۶۰ هر سر موی مرا با تو هزاران کارست ما کجائیم و نصیحت گر بی کار کجاست

بنود[1] زنگ دو عالم که نقش الفت بود
ز مانه طرح محبت نه اینزمان انداخت

من[2] از ورع می و مطرب ندیدمی هرگز
هوای مغبچگانم دراین و آن انداخت

جهان بکام دل اکنون شود که دور زمان
مرا به بندگی خواجهٔ زمان انداخت

مگر[3] گشایش حافظ درین خرابی بود
که قسمت ازلش در می مغان انداخت

روشن[4] از پرتو رویت نظری نیست که نیست
منت خاک درت بر بصری نیست که نیست

نا[5] طرد می تو صاحب نظرانند ولی
سر کیسوی تو در هیچ سری نیست که نیست

اشک[6] غمازم ار سرخ برآمد چه عجب
خجل از کردهٔ خود پرده دری نیست که نیست

گر کین من خسته چه بندی کز زهر
بر میان دل و جانم گذری نیست که نیست

تا بدامن[8] ننشیند ز نشیمت کردی
سیل اشکم که از نظرم بر گذری نیست که نیست

تا دم از شام سر زلف تو بر جا نزند
با صبا گفت و شنیدم سحری نیست که نیست

من[9] از این طالع شوریده بر نجم ورنه
بهره مند از سر کویت دگری نیست که نیست

از[10] خیال لب نوشین تو ای چشمهٔ نوش
غرق آب و عرق اکنون شکری نیست که نیست

آب چشمم که بر و منت خاک درست
زیر صد منت او خاک دری نیست که نیست

از[11] وجود و انیقدرم نام و نشانی نیست که نیست
ورنه از ضعف در آنجا اثری نیست که نیست

شیر[12] در بادیهٔ عشق تو روباه شود
آه از این راه که در وی خطری نیست که نیست

نه من دل شده از دست تو خونین جگرم
از غم عشق تو پر خون جگری نیست که نیست

از[13] سر کوی تو رفتن نتوانم کاینجا
ورنه اندر دل بیدل سفری نیست که نیست

تو خود ای شوخ[14] رخشنده چه داری در بر
که کباب از حرکاتت جگری نیست که نیست

[1] بنود زنگ دو عالم که نقش الفت بود
ز مانه طرح محبت نه اینزمان انداخت

[2] من از ورع می و مطرب ندیدمی هرگز
هوای مغبچگانم دراین و آن انداخت

جهان بکام دل اکنون شود که دور زمان
مرا به بندگی خواجهٔ زمان انداخت

[3] مگر گشایش حافظ درین خرابی بود
که قسمت ازلش در می مغان انداخت

[4] روشن از پرتو رویت نظری نیست که نیست
منت خاک درت بر بصری نیست که نیست

[5] نا طرد می تو صاحب نظرانند ولی
سر کیسوی تو در هیچ سری نیست که نیست

[6] اشک غمازم ار سرخ برآمد چه عجب
خجل از کردهٔ خود پرده دری نیست که نیست

گر کین من خسته چه بندی کز زهر
بر میان دل و جانم گذری نیست که نیست

[8] تا بدامن ننشیند ز نشیمت کردی
سیل اشکم که از نظرم بر گذری نیست که نیست

تا دم از شام سر زلف تو بر جا نزند
با صبا گفت و شنیدم سحری نیست که نیست

[9] من از این طالع شوریده بر نجم ورنه
بهره مند از سر کویت دگری نیست که نیست

[10] از خیال لب نوشین تو ای چشمهٔ نوش
غرق آب و عرق اکنون شکری نیست که نیست

آب چشمم که بر و منت خاک درست
زیر صد منت او خاک دری نیست که نیست

[11] از وجود و انیقدرم نام و نشانی نیست که نیست
ورنه از ضعف در آنجا اثری نیست که نیست

[12] شیر در بادیهٔ عشق تو روباه شود
آه از این راه که در وی خطری نیست که نیست

نه من دل شده از دست تو خونین جگرم
از غم عشق تو پر خون جگری نیست که نیست

[13] از سر کوی تو رفتن نتوانم کاینجا
ورنه اندر دل بیدل سفری نیست که نیست

[14] تو خود ای شوخ رخشنده چه داری در بر
که کباب از حرکاتت جگری نیست که نیست

لابه بسیار نمودم که مرو سود نداشت
زانکه کار از نظر رحمت سلطان میرفت

پادشاها ز کرم از سر جرمش بگذر
چکند سوخته از غایت حرمان میرفت

چون بشد آن صنم از دیدهٔ حافظ غایب
اشک همواره ز رخسار بدامان میرفت

هران[1] حجسته نظر کز پی سعادت رفت
بکنج میکدهٔ خانهٔ ارادت رفت

ز[2] رطل دُرد کشان کشف کرد سالک راه
رموز غیب که در عالم شهادت رفت

بیا و معرفت از من شنو که در سخنم
ز فیض روح قدس نکتهٔ سعادت رفت

مجوز طالع مولود من بخبر رندیے
که این معامله با کوکب ولادت رفت

ز[3] بخت نامه دبدست دگر برآمده ام
وظیفه می دوشین مکرر زیادت رفت

مگر[4] بمعجزه کوشد طبیب عیسی دم
چرا که کار من خسته از عیادت رفت

هزار شکر که حافظ ز راه میکده دوش
بکنج زاویهٔ طاعت و عبادت رفت

خمی که ابروی شوخ تو در کمان انداخت
بقصد جان من زار ناتوان انداخت

شراب[5] خورده و خوی کرده کی شدی چنین
که آب روی تو آتش در ارغوان انداخت

سیاه[6] گر شمه که نرگس بخود فروشی کرد
فریب چشم تو صد فتنه در جهان انداخت

زشرم[7] آنکه بروی تو نسبتش کردند
سمن بدست صبا خاک در دهان انداخت

نه[8] گاه چمن روش مست بگذشتم
که از دهان تو ام غنچه در کمان انداخت

بنفشه[9] طرهٔ مشکول خود گره میزد
صبا حکایت زلف تو در میان انداخت

کنون بآب می لعل خرقه می شویم
نصیحتیکه ازل از خود نمیتوان انداخت

لطف خال وخطت از عارفان ربود دلی
لطیفه‌های عجب زیر دام و دانه‌ٔ تست

دولت وصل گل ای بلبل چمن خوش باد
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه‌ٔ تست

علاج ضعف دل ما لب حوالت کن
که آن مفرّح یاقوت در خزانه‌ٔ تست

تنم مقصّرم از دولت ملازمتت
ولی خلاصه‌ٔ جان خاک آستانه‌ٔ تست

چه جای من که بلرزد سپهر شعبده باز
از این حیل که در انبانه‌ٔ بهانه‌ٔ تست

من آن نیم که دهم نقد دل بهر شوخی
در خزانه بهر تو و نشانه‌ٔ تست

تو خود چه لعبتی ای شهسوار شیرین کار
که تو نشی چو فلک رام تازیانه‌ٔ تست

سرود مجلست اکنون فلک برقص آورد
که شعر حافظ شیرین سخن ترانه‌ٔ تست

ساقی بیا که یار ز رخ پرده برگرفت
کار چراغ خلوتیان بار دگر گرفت

آن شمع سرکرفته دگر چهره برفروخت
وان پیر سالخورده جوانی ز سر گرفت

آن عشوه داد عشق که مفتی ره برفت
وان لطف کرد دوست که دشمن حذر گرفت

زنهار ازین عبارت شیرین دلفریب
گوئی که پسته‌ٔ تو سخن در شکر گرفت

یار غمی که خاطر ما خسته کرده بود
عیسی دمی خدا بفرستاد و بر گرفت

هر سرو قد که بر مه و خورشید سر فروخت
چون تو در آمدی پی کار دگر گرفت

زین قصّه هفت گنبد افلاک پر صداست
کوته نظر ببین که سخن مختصر گرفت

حافظ تو این دعا ز که آموختی که یار
تعویذ کرد شعر ترا و بزر گرفت

شنیده‌ام سخنی خوش که پیر گنعان گفت
فراق یار نه آن میکند که بتوان گفت

مصلحت نیست که از پرده برون افتد راز | | ورنه در مجلس رندان خبری نیست که نیست

بجز این نکته که حافظ ز تو ناخشنود است
در سراپای وجودت هنری نیست که نیست

کس نیست که افتاده آن زلف دو تا نیست | آواره | در ره گذری نیست - دامی بلا نیست
روی تو مگر آینهٔ لطف الهی است | | حقا که چنین است درین روی و ریا نیست
زاهد ودم تو به ز روی تو زهی روی | | بیچش ز خدا شرم و ز روی تو حیا نیست
نرگس طلبد شیوهٔ چشم تو زهی چشم | | مسکین خبرش از سر و دردیده حیا نیست
از بخر خدا زلف مپارای که مارا | | شب نیست که صد عربده با باد صبا نیست
باز آی که بیروی تو ای شمع دل افروز | صفا | در بزم حریفان اثر نور و صفا نیست
وعدی می شد و گفتم صنما عهد بجا آر | | گفتا غلط ای خواجه در این عهد وفا نیست
تمار غریبان سبب ذکر جمیل است | | جانا مکر این قاعده در شهر شما نیست
چون چشم تو دل میبرد از گوشه نشینان | | دنبال تو بودن کنه از جانب ما نیست
گر سر مغان مرشد ما شد چه تفاوت | | در هیچ سری نیست که سری ز خدا نیست
گفتن برخورشید که من چشمهٔ نورم | | دانند بزرگان که سزاوار سها نیست
عاشق چکند گر نخورد تیر ملامت | | با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست
در صومعهٔ زاهد و در خلوت عابد | | جز گوشهٔ ابروی تو محراب دعا نیست

ای خنک فرو برده بخون دل حافظ
فکرت مکر از عزت قرآن خدا نیست

دوای منظر چشم من آشیانهٔ تست | | کرم نما و فرود آ که خانه خانهٔ تست

زهی همت که حافظ راست در عنقا و در عیسی
نیاید هیچ در چشمش نخ خاک سر کویت

مردم دیده ما جز برخ تو ناظر نیست
دل سر رشته تا غیر تو را در نیست

اشکم احرام طواف حرمت می بندد
گرچه از خون دل ریش دمی طاهر نیست

بسته دام قفس باد چو مرغ وحشی
طایر سدره اگر در طلبت سایر نیست

عاشق مفلس اگر قلب دلش کم دشنام
نکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست

عاقبت دست بر آن سرو بلندش برسد
هر که را در طلبت همت او قاصر نیست

از روان بخشی عیسی نزنم پیش تو دم
زانکه در روح فزائی چو دمت قادر نیست

من که از آتش سودای تو آهی نزنم
کی توان گفت که بر داغ دلم صابر نیست

روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم
که پریشانی این سلسله را آخر نیست

سر پیوند تو با خانه دل حافظ راست
کیست آن کش سر پیوند تو در خاطر نیست

بیمهر رخت روز مرا نور نمانده است
وز عمر مرا جز شب دیجور نمانده است

هنگام وداع تو زبس گریه که کردم
دور از رخ تو چشم مرا نور نمانده است

من بعد چه سود ار قدمی رنجه کنی دوست
کز جان رمقی در تن رنجور نمانده است

میرفت خیال تو ز چشم من و میگفت
بیهمت ازین گوشه که معمور نمانده است

نزدیک شد آنم که ز هجران تو گویند
دور از درت آن خسته رنجور نمانده است

وصل تو اجل را ز سرم دور همی داشت
از دولت این بخت تو کنون دور نمانده است

صبر است مرا چاره ز هجران تو لیکن
چون صبر توان کرد که مقدور نمانده است

حدیث چون و چرا کز زبان واعظ شهر
نشان یار سفر کرده از که پرسم باز
فغان که آمنه مهربان دشمن دوست
غم کهن بمی سالخورده دفع کنید
من و مقام رضا بعد ازین و شکر رقیب
گره بیا دمزن کرچه بر مراد و زد
مزن زچون و چرا دم که بندهٔ مقبل
بعشوه گه سپهرت دهد زراه مرو
بیار باده بخور زانکه پیر میکده دوش

کنایتی است له از روزگار هجران گفت
که هرچه گفت برید صبا پریشان گفت
ترک صحبت یاران خود چه آسان گفت
که تخم خوشدلی اینست پیر دهقان گفت
که دل بدرد تو خو کرد و ترک درمان گفت
که این سخن بمثل باد با سلیمان گفت
قبول کرد سخن هر سخن که جانان گفت
ترا که گفت که این زال ترک دستان گفت
بسی حدیث غفور و رحیم و رحمن گفت

که گفت حافظ از اندیشهٔ تو آمد باز
من این نگفته ام آنکس که گفت پنهان گفت

مدام مست میدار نسیم جعد گیسویت
پس از چندین شکیبائی شبی یارب تو ان دیدن
سواد لوح بینش را غیر از نقش آن دارم
تو کز خواهی که جاویدان جهان یکسر بیارائی
وگر رسم فنا خواهی که از عالم براندازی
من و باد صبا مسکین و سرگردان و بیحاصل
من از لطف صبا دارم سپاس نکهت جانان
سواد دیده هر وقتی بخون دل همی دیدم

خرابم میکند هر دم فریب چشم جادویت
که شمع دیده افروزیم در محراب ابرویت
که جز انسخه نباشد نقش خال هندویت
صبا را کو گذر دارد زمانی بر قع از رویت
بنفشه زلف تاریز د هزاران جان بهر مویت
من انداز افسون چشم مست و از بوی گیسویت
وگرنه کی گذر بودی سحرگاهان ازین سویت
غریبش دارم این ساعت بیاد خال هندویت

۱۱ از دوی همه مستی و غروراست و تکبر | وز ما همه بیچارگی و عجز و نیاز
شرح شکن زلف خم اندر خم جانان | کو تا نتوان کرد که این قصه دراز
یار دل مجنون و خم طرهٔ لیلی | رخسارهٔ محمود و کف پای ایاز
۱۲ بر دوخته ام دیده چو باز از همه عالم | تا دیدهٔ من بر رخ زیبای تو باز است
راز یکه بر خلق نهفتیم و نگفتیم | با دوست بگوئیم که او محرم راز است
در کعبه کوی تو هر آنکس که درآید | از قبلهٔ ابروی تو در حین نماز است

۱۳ ای مجلسیان سوز دل حافظ مسکین | از شمع بپرسید که در سوز و گداز است

میرمن خوش میروی کاندر سراپا میرمت | ترک من خوش میخرامی پیش بالا میرمت
گفته بودی کی بپرسی پیشم این تعجیل چیست | خوش تقاضا میکنی پیش تقاضا میرمت
عاشق مهجور محزونم بده ساقی بجاست | کو خرامان شو که پیش قد رعنا میرمت
۱۴ ای که عمری شد که تا بیمارم از مژگان تو | کو نگاهی کن که پیش چشم شهلا میرمت
گفته لعل منت هم در دو بخشد هم شفا | کاه پیش درد و کو که پیش مداوا میرمت
خوش خرامان میروی چشم بد از روی تو دور | دارم اندر سر خیال آنکه در پا میرمت

گرچه جای حافظ اندر خلوت وصل تو نیست | ای همه جای تو خوش پیش تو هر جا میرمت

۱۶ کنون که میدمد از بوستان نسیم بهشت | من و شراب فرح بخش و یار حور سرشت
چمن حکایت اردی بهشت میگوید | نه عاقلست که نسیه خرید و نقد بهشت
بس عمارت دل کن که این جهان خراب | در آن سرست که از خاک ما بسازد خشت

در هجر تو گر چشم مرا آب نماند | | گو خون جگر ریز که معذور نماند است

حافظ ز غم از گریه نپرداخت نخفته
ماتم زده را ناله سور نماند است

مدتی شد کاتش سودای تو در جان ماست | | وین تمنا بین که دایم در دل ویران ماست
مردم چشم بخوناب جگر غسل مدان از آن | | چشمهٔ مهر رخش در سینهٔ نالان ماست
آب حیوان قطره از نعل سمندش شکرش | | قرص خور عکسی ز روی آن مه تابان ماست
تا نفخت فیه من روحی شنیدم شد یقین | | بر من آمیغی که مازان و ئیم او زان ماست
هر دلی را اطلاعی نیست بر سر غیب | | محرم این سر مغنی دار علوی جان ماست
چند گوئی ای مذکر شرح دین خاموش باش | | دین ما در هر دو عالم صحبت جانان ماست

حافظ تا روز آخر شکر این نعمت گذار
کان صنم از روز اول داروی درمان ماست

امروز شاه انجمن دلبران یکی است | | دلبر اگر هزار بود دل بر آن یکی است
من کهتر آن یکی دل و دین داده ام بباد | | عیبم مکن که حاصل هر دو جهان یکی است
سودائیان عالم پندار را بکوی | | سرمایه کم کنند که سود و زیان یکی است
خلقی زبان بدعوی عشقش گشاده اند | | این خلعت آنکه دوش بازبان یکی است

حافظ بر آستانهٔ دولت نهاده سر
دولت در آن سر است که بار استان یکی است

المنة لله که در میکده باز است | | زان در که مرا بر در او روی نیاز است
همها همه در جوش و خروشند ز مستی | | وان می که در آنجاست حقیقت نه مجاز است

چرا همی شکنی جان من ز سنگ دلی ۱ | دل ضعیف که هست او بنازکی چو زجاج

فتاده بر دل حافظ هوای چون تو شهی ۲
کمینه بنده خاک در تو بودی کاج

اگر بمذهب تو خون عاشقست مباح ۳ | صلاح ما همه آنست کان تراست صلاح
سواد روی تو تفسیر جاعل الظلمات ۴ | بیاض روی تو تبیان فالق الاصباح
ز دیده ام شده صد چشمه در کنار روان ۵ | که خود شنا نکند در میان آن ملاح
لب چو آب حیات تو هست قوت روح ۶ | وجود خاکی ما را از و ست قوت رواح
ز چنگ زلف کمندت کسی نیافت خلاص ۷ | نه از کمانچه ابرو و تیر و غمزه نجاح
بیا که خون دل خویشتن بحل کردم ۸ | اگر بمذهب تو خون عاشقست مباح
ندا دلعل لبش بوسه بصد تلبیس ۹ | نیافت کامی از و دل بصد هزار الحاح
صلاح و توبه و تقوی ز ما مجو زاهد ۱۰ | ز رند و عاشق و مجنون کسی نجست صلاح
بیا که هیبت که بر باد تو کشیم مدام ۱۱ | دخن و نشرب شربا کذلک الاقداح

دعای جان تو ورد زبان حافظ باد
مدام تا که بود کردش مصا و صباح

ببین هلال محرم بخواه ساغر راح ۱۲ | که ماه من و امانست و سال صلح و صلاح
عزیز دار زمان وصال را کان دم ۱۳ | مقابل شب قدراست و روز استفتاح
نزاع بر سر دنیای دون کسی نکند ۱۴ | باشتی بیرای نور دیده کوی فلاح
دلا تو فارغی از کار خویش و میترسم ۱۵ | که کس ورت نکشاید چو کم کنی مفتاح
بیار باده که روزش بخیر خواهد بود ۱۶ | هر آنکه جام صبوحش نهد چراغ صباح

وفا مجوی ز دشمن که پرتوی ندهد
چو شمع صومعه افروزی از چراغ گشت

لکن بنامه سیاهی ملامت من مست
که آگهست که تقدیر بر سرش چه نوشت

گدا چه از ندماف سلطنت امروز
که خیمه سایه ابرست و بزمگه لب کشت

قدم دریغ مدار از جنازه حافظ
که گرچه غرق گناهست میرود بهشت

درد ما را نیست درمان الغیاث
هجر ما را نیست پایان الغیاث

دین و دل بردند و قصد جان کنند
الغیاث از جور خوبان الغیاث

در بهای بوسه جانی طلب
می کنند این دلستانان الغیاث

خون ما خورند این کافردلان
ای مسلمانان چه درمان الغیاث

داد مسکینان بده امروز وصل
از شب یلدای هجران الغیاث

هر زمانم درد دیگر می رسد
زین حریفان بر دل و جان الغیاث

همچو حافظ روز و شب بنشستن
گشته ام سوزان و گریان الغیاث

سرو که از بیخ دلبران بستانی باج
چرا که بر سر خوبان عالمی چون تاج

دو چشم شوخ تو بر هم زده ختا و ختن
بچین زلف تو ماچین و هند داده خراج

سیاه روی تو روشن چو عارض خوبرشید
سواد زلف تو تاریک تر ز ظلمت داج

لب تو خضر و دهان تو آب حیوانست
قد تو سرو و میان تو موی و کردن عاج

ازین مرض بحقیقت کجا شفا یابم
که از تو در دل من نمی رسد بعلاج

دهان شک تو داده بآب خضر لبت
لب چو شد تو برد از نبات مصر رواج

دامنی گر چاک شد در عالم رندی چه باک
جامه در ننگ نامی نیز می باید درید

ایهٔ لطایف گر ز لب لعل تو من گفتم که گفت
وان تطاول کز سر زلف تو من دیدم که دید

عدل سلطان گر نپرسد حال مظلومان عشق
گوشه گیران از آسایش طمع باید برید

تیر عاشق کش ندانم بر دل حافظ که زد
اینقدر دانم که از سر تا ترش خون می چکید

اگر آن طایر قدسی ز درم باز آید
عمر بگذشته به پیرانه سرم باز آید

وا ایها السوق دارم امید بدان اشک چو باران که یکی
برق دولت که برفت از نظرم باز آید

گر نثار قدم یار گرامی نکنم
جوهر جان بچه کار دگرم باز آید

آن که تاج سر من خاک کف پایش بود
از خدا می طلبم تا به سرم باز آید

کوس نود دولتی از بام سعادت بزنم
گر به بینم که مه نو سفرم باز آید

خواهم اندر عقبش رفت چو باران عزیز
شخصم ار باز نیاید جگرم باز آید

مانع غلغل چنگ است و شکر خواب صبوح
ورنه گر شبنم آه سحرم باز آید

ارزومند رخ شاه چو ماهم حافظ
هستی تا بسلامت ز درم باز آید

از دیده خون دل همه بر روی ما رود
بر روی تا ز دیده ندانم چها رود

ما در درون سینه هوائی نهفته ایم
بر باد اگر رود سر ما زان هوا رود

بر خاک راه یار نهادیم روی خویش
بر روی ما رواست اگر آشنا رود

سیلی است آب دیده و بر هر که بگذرد
گر خود دلش ز سنگ بود هم ز جا رود

ما را بآب دیده شب و روز ماجرا ست
زین ره گذر که بر سر کویش چرا رود

۶۳

کدام طاعت شایسته آید از من مست
که رنگ صبح ندانم ز فاتق الاصباح

زمان شاه شجاعت پناه و دور حکمت شرع
براحت دل و جان کوش در مساء و صباح

بوی صبح چو حافظ شبی بروز آور
که بشکفد گل عیشت ز غنچهٔ مصباح

دل من در هوای روی فرخ
بود آشفته همچون موی فرخ

بخرمنها دی زلفش شبی گفت
که بر خوردار شد از روی فرخ

سیاهی نیک بخت است آنکه دایم
بود همراز و هم زانوی فرخ

شود چون بید لرزان سرو آزادی
اگر بیند قد دلجوی فرخ

بده ساقی شراب ارغوانی
پیاد نرگس جادوی فرخ

دو تا شد قامتم همچون کمانی
ز غم پیوسته همچون موی فرخ

نسیم مشک تاتاری مخیل کرد
شمیم موی عنبر بوی فرخ

اگر میل دل هر کس بجائیست
بود میل دل من سوی فرخ

غلام خاطر آنم که باشد
چو حافظ چاکر هندوی فرخ

ابر آذاری برآمد باد نوروزی وزید
وجه می میخواهم و مطرب که میگوید رسید

شاهدان در جلوه و من شرمسار کیسه ام
ای فلک این شرمساری تا بکی باید کشید

قحط جود است آبروی خود نمیباید فروخت
باده و گل از نهای خرقه ملیا باید خرید

غالبا خواهد کشود از دولتم کاری که دوش
من همیکردم دعا و صبح آمین میشنید

با لبی و صد هزاران خنده گل آمد بباغ
از کریمی کو گیا از گوشهٔ بوئی شنید

در چاه ذقن چو حافظ ای جان — حسن تو دو صد غلام دارد

آنکه از سنبل او غالیه تابی دارد — باز با دل شده کان ناز و عتابی دارد

از سر کشتهٔ خود میگذرد همچون باد — چه تو انکر دکه عمر است و شتابی دارد

ماه خورشید نمایش رخ چون پرده زلف — آفتابیست که در پیش سحابی دارد

آب حیوان اگر اینست که دارد لب یار — رشحهٔ این که خضر بهره سرابی دارد

چشم من کرد بهر گوشه روان سیل سرشک — تا تهی سر و ترا تازه بآبی دارد

غمزهٔ شوخ تو خونم بخطا میریزد — فرصتش باد که خوش رای صوابی دارد

چشم مخمور تو دارد ز دلم قصد جگر — ترک مستست مگر میل کبابی دارد

جان بیمار حزینست ز تو روی سؤال — ای خوش آن خسته که از دوست جوابی دارد

کی کند سوی دل خستهٔ حافظ نظری
چشم مستت که بهر گوشه خرابی دارد

اگر نه باده غم دل زیاد ما ببرد — نهیب حادثه بنیاد ما ز جا ببرد

وگر نه عقل بمستی فروکشد لنگر — چگونه کشتی ازین ورطه بلا ببرد

طبیب عشق منم باده خور که این معجون — فراغت آرد و اندیشهٔ بلا ببرد

دل ضعیف من از آن میکشد بطرف چمن — که جان ز مرگ بدلداری صبا ببرد

گذار بر ظلمات است خضر راهی جو — مباد کاتش محرومی آب ما ببرد

فغان که با همه کس نرد کینه باخت فلک — کسی نبود که دستی ازین دغا ببرد

بسوخت حافظ و کس حال او بیار نشد
مگر نسیم پیامی خدا یرا ببرد

خورشید خاوری کند از رشک حامه چاک — گر ماه مهر پرور من در قبا رود

حافظ بکوی میکده دایم بصدق دل — چون صوفیان بصفه دار الصفا رود

ار سر کوی تو هر کو ببلالت برود — ترود کارش و آخر بخجالت برود

سالک از نور هدایت طلبد راه بدوست — که بجائی نرسد کز بضلالت برود

گر دمی آخر عمر از می و معشوق بگیر — حیف اوقات که بگذرد بطالت برود

ای دلیل دل گم گشته خدا را مددی — که غریب از بر و ره بدلالت برود

حکم مستوری و مستی همه بر خاطر اوست — کس ندانست که آخر بچه حالت برود

کار وافی که بود بدرقه اش لطف خدا — بتجمل ننشیند بکلالت به رود

حافظ از چشمه حکمت بکف آور جامی — تو که از لوح دلت نقش جهالت برود

باشد

انگشت که بدست جام دارد — سلطانی جم مدام دارد

آبی که خضر حیات از و یافت — در میکده جوکه جام دارد

سر رشته جم بجام بگذار — کاین رشته از و نظام دارد

بیرون ز لب تو ساقیا نیست — در دور کسی که کام دارد

ما و می و زاهدان و تقوی — تا یار سر کدام دارد

بر سینه ریش دردمندان — لعلت نمکی تمام دارد

نرگس همه شیوه های مستی — از چشم خوش تو وام دارد

ذکر رخ و زلف تو دلم را — ورد یست که صبح و شام دارد

جائیکه یار ما بشکر خنده دم زند
ای پسته کیستی تو خدا را دگر مخند

خواهی که بر نخیزدت از دیده رود خون
دل در هوای صحبت رودکسان مبند

که طرهٔ همی نمائی و که طعنه می زنی
ما نیستیم معتقد مرد خودپسند

طوبی ز قامت تو ندارد که دم زند
زین قصه بگذرم که سخن میشود بلند

از شغلگی حال من آگاه کی شود
آنرا که دل نگشت گرفتار این کمند

بازار شوق گرم شد آن شمع رخ کجاست
تا جان خود بر آتش رویش کنم سپند

حافظ تو ترک غمزهٔ خوبان نمی کنی
دانی کجاست جای تو خوارزم یا سمند

اگر ز کوی تو بوئی بمن رساند باد
بمژده جان جهانرا بباد خواهم داد

اگرچه کرد بر انگیختی ز هستی من
غباری از من خاکی بدامنت ننهاد

تو تا بروی من ای نور دیده در بستی
دگر جهان در شادی بروی من نگشاد

خیال روی تو ام دیده میکند پر خون
هوای زلف تو ام عمر میدهد بر باد

نه در برابر چشمی نه غایب از نظری
نه یاد می کنی از من نه می روی از یاد

بجای طعنه اگر تیغ میزند دشمن
ز دوست دست ندارم هر چه باد باد

ز دست عشق تو جانرا نمی برد حافظ
که جان ز محنت شیرین نمیبرد فرهاد

آب روشن می عارفی طهارت کرد
علی الصباح که میخانه را زیارت کرد

بمین که ساغر زرین خور نهان کردید
هلال ابروی ساقی بمی اشارت کرد

خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد
بآب دیده و خون جگر طهارت کرد

اگر روم ز پیش فتنها برانگیزد
ور از طلب بنشینم نکبتی برخیزد

وگر به رهگذری یکدم از وفا داری
چو گرد در رهش افتم چو باد برخیزد

چو گویمش که چرا با کسان بیامیزی
چنان کند که سر شکم بخون بیامیزد

وگر کنم طلب بوسه صد ادب سازد
ز حقّه دهنش چون شکر فرو ریزد

من آن فریب که در نرگس تو می بینم
بس آبروی که بر خاک ره فرو ریزد

فراز و شیب بیابان عشق دام بلاست
کجاست شیر دلی کز بلا نپرهیزد

تو عمر خواه و صبوری که چرخ شعبده باز
هزار بازی ازین طرفه تر برانگیزد

بر آستانه تسلیم سر بنه حافظ
که گر ستیزه کنی روزگار بستیزد

آن کیست کز روی کرم با من وفاداری کند
بر جای بدکاری چو من یکدم نکوکاری کند

اوّل بیانگ نای و نی کو بید مجلس بشکنیم و
وانگه بیک پیمانه می با من هواداری کند

دلبر که جان فرسود ازو کام دلم نگشود ازو
نومید نتوان بود ازو باشد که دلداری کند

گفتم گره نگشوده ام ز ابروی تا من بوده ام
گفتا منش فرموده ام تا با تو طرّاری کند

بستم بدوش تند خو کز عشق نشنیده ست بو
از نیستش رمزی بگو تا ترک هشیاری کند

چون من گدائی بی نشان مشکل بود یاری فلان
سلطان کجا عیش جهان با بندهٔ بازاری کند

زان طرّهٔ پرپیچ و خم پیچم اگر بیمم دهد
از بند و زنجیرش چه غم آنکس که عیاری کند

شد لشکر غم بیعدد وانبخت میخواهم مدد
تا فخر دین عبد الصمد باشد که غمخواری کند

با چشم پر نیرنگ او حافظ مکن آهنگ او
کان طرّهٔ شبرنگ او بسیار مکاری کند

ای پسته تو خنده زده بر دهان قند
مشتاقم از برای خدا یک شکر بخند

نماز در خم آن ابروان محرابی
کسی کند که بخون جگر طهارت کرد

امام شهر که سجاده می‌کشید بدوش
بخون دختر رز جامه را قمارت کرد

بقعان که نرگس جادوش شیخ شهر امروز
نظر بدرد کشان از سر حقارت کرد

حدیث عشق ز حافظ شنو نه از واعظ
اگرچه صنعت بسیار در عبارت کرد

بلبلی خون جگر خورد و گلی حاصل کرد
باد غیرت بصدش حال پریشان دل کرد

طوطئ را بهوای شکرین دل خوش بود
ناگهش سیل فنا نقش امل باطل کرد

قرة العین من آن میوهٔ دل یادش باد
که خود آسان بشد و کار من مشکل کرد

ساربان یار من افتاد خدارا مددی
که امید کرم همرهی این محمل کرد

روی خایی که ونم چشم مرا خوار مدار
چرخ فیروزه طرب خانه ازین کهنل کرد

آه و فریاد که از چشم حسود همه دیر
در لحد ماه کنان ابروی من منزل کرد

نزدی شاه و رخ دولت سدامکان حافظ
چکنم بازی ایام مرا غافل کرد

بخت از دهان یار نشانم نمیدهد
دولت خبر ز راز نهانم نمیدهد

از بهر بوسه زلبش جان بسی دهم
اینم نمی ستاند و آنم نمیدهد

مردم ز انتظار و درین پرده راه نیست
پاهست پرده دار نشانم نمیدهد

شکر بصبر دست دهد عاقبت ولی
بدعهدی زمانه امانم نمیدهد

زلفش کشید باد صبا چرخ غالیه بین
کان جا مجال باد وزانم نمیدهد

چندانکه بر کنار چو پرگار میروم
دوران چو نقطه ره بمیانم نمیدهد

گفتم روم بخواب که بینم جمال یار
حافظ ز آه و ناله امانم نمیدهد

بیا که رونق این کارخانه کم نشود
بکوش و صبر کن از دست غم که هیچ نماند

بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
بسا کسا که بخاک اندر از پی دادند

بیا که قاعده آسمان نه آن طرح است
چنین رسیده بما از قدیم ایام است

بیا که رونق این کارخانه کم نشود
بکوش و صبر کن از دست غم که هیچ نماند

بیا که قصر امل سخت سست بنیاد است
بسا کسا که بخاک اندر از پی دادند

بیا که قاعده آسمان نه آن طرح است
چنین رسیده بما از قدیم ایام است

چو عاشق میشدم گفتم که بردم کوی مقصود ‌ ‌ ندانستم که این دریا چه موج سیکران دارد

چو در رویت بخندد دل مشو درد از مسلمانی ‌ ‌ که بر کل اعتمادی نیست کر حسن چوان دارد

خدا را داد من بستان ازو ای شیخ مجلس ‌ ‌ که می با دیگران خوردست با من سر گران دارد

چو دام طره افشاند زکف خاطر عاشق ‌ ‌ نغمز صبا کوید که راز من نهان دارد

ز خوف هجر مم ایمن کن اکر امید آن داری ‌ ‌ که از چشم بد اندیشان خدایت در امان دارد

چه افتاده است در این ره که هر سلطان معظم را ‌ ‌ درین درکاه می بینم که سر بر آستان دارد

نظر از کیمیا رهمی بندی خدا را زود دریابم کن ‌ ‌ که آفتهاست در تا خبر و طالب زیان دارد

ز سرو قد دلجویت کن محرومم چشم را ‌ ‌ بدین سرچشمه روشن کن که خوش آب روان دارد

ز خشمت جان نشاید برد کز هر سو همی بینم ‌ ‌ کمین از کوشه کرده است و تیر اندر کمان دارد

بفشان جرعه بر خاک و حال اهل دل کوکن ‌ ‌ که از جمشید و کیخسرو هزاران داستان دارد

چه عذر از بخت خود کویم که آن عیار شهر آشوب ‌ ‌
تبلکشت حافظ را و لشکر در دهان دارد

بحر

بحسن خلق و وفا کس بیار ما نرسد ‌ ‌ ترا درین سخن انکار کار ما نرسد

اکرچه حسن فروشان بجلوه آمده اند ‌ ‌ کسی بحسن و ملاحت بیار ما نرسد

بحق صحبت دیرین که هیچ محرم را ‌ ‌ بیار یکجهت حق کذار ما نرسد

هزار نقد بسازار کائنات آرند ‌ ‌ یکی بسکه صاحب عیار ما نرسد

در این بساط کرانمایه آنچنان رفتند ‌ ‌ که کرد شان بهوای دیار ما نرسد

هزار نقش برآید ز کلک صنع یکی ‌ ‌ بدلپذیری نقش و نکار ما نرسد

دلا ز طعن حسودان مرنج و ایمن باش ‌ ‌ که بد بخاطر امید وار ما نرسد

۵۱ بود آیا که در میکده ها بگشایند
گره از کار فروبسته ما بگشایند

۵۲ گر ازین فتنه دل زاهد خودبین بستند
دل قوی دار که از بهر خدا بگشایند

در میخانه ببستند خدایا مپسند
که در خانه تزویر و ریا بگشایند

۵۳ گیسوی چنگ ببرید مگر می ناب
تا همه معتکفان زلف دوتا بگشایند

صفای دل رندان صبوحی زدگان
بس در بسته بمفتاح دعا بگشایند

۵۴ نامه تعزیت دختر رز بنویسید
تا حریفان همه خون از مژه ها بگشایند

۵۵ حافظ این خرقه پشمینه بیندازد و رخت
که چه زنار ز زیرش بقبا بگشایند

۵۶ بعد ازین دست من و دامن آن سرو بلند
که ببالای چمان از بن و بیخم برکند

۵۷ حاجت مطرب و می نیست تو برقع بگشائی
که برقص آوری دلدم آتش رویت چو سپند

۵۸ هیچ روئی نشود آینه چهره بخت
مگر آن روی که مالند بر آن سم سمند

گفتم اسرار غمت هرچه بود کو میباش
صبر ازین بیش ندارم حکیم تا کی و چند

۵۹ مکش آن آهوی مشکین مرا ای صیاد
شرم از آن چشم سیه دار بمژگانش مکمند

من خاکی که ازین در نتوانم برخاست
از کجا بوسه زنم بر لب آن قصر بلند

جز بزلف تو ندارد دل عاشق میلی
آه ازین دل که بصد بند نمی گیرد پند

شب و روزت بدعا عاشق بیدل گوید
که مبیناد بهی قامت از و هرگز گند

بار مستان دل از آن گیسوی مشکین حافظ
زانکه دیوانه همان به که بماند در بند

۶۰ بتی دارم که گر گل زسنبل سایبان دارد
بهار عارضش خطی بر نگ ارغوان دارد

غبار خط بپوشاند خورشید رخش یارب
حیات جاودانش ده که حسن جاودان دارد

خزینهٔ دل حافظ ز کوهر اسرار
همین عشق تو سرمایهٔ جهانی داد

پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد
وان راز که در دل نهفتم بدر افتاد

از ره نظر مرغ دلم گشت هوا گیر
ای دیده نظر کن که بدام که در افتاد

در دا که از آن آهوی مشکین سیه چشم
چون نافه بسی خون دلم در جگر افتاد

با غم او عرض بهر کس که نمودم
عاجز شد و این قصه بنامم زسر افتاد

از رهگذر خاک سر کوی شما بود
هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد

مژگان تو تا تیغ جهانگیر برآورد
بس کشتهٔ دل زنده که بر یکدگر افتاد

این باده که پرورد که خمار خرابات
از بوی بهشتش چنین بی خبر افتاد

بس تجربه کردیم درین دار مکافات
با دردکشان هر که در افتاد بر افتاد

گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد
باطینت اصلی چه کند بد گهر افتاد

حافظ که سر زلف بتان دست خوشش بود
بس طرفه حریفیست کش اکنون بسر افتاد

بر ید باد صبا دوشم آگهی آورد
که روز محنت و غم رو بکوتهی آورد

بمطربان صبوحی دهیم و جامهٔ پاک
بدین نوید که باد سحر گهی آورد

نسیم زلف تو شد خضر راهم اندر عشق
زهی رفیق که نیکم بهمرهی آورد

بیا که طهور بهشت را رضوان
درین جهان زبرای دل رهی آورد

بگیر خاطر ما کوش کین کلاه نمد
بسی شکست که بر افسر شهی آورد

چه نالها که رسید از دلم بگرکه ماه
چو یاد عارض آن ماه خرگهی آورد

رساند رایت منصور بر فلک حافظ
چو التجا بجناب شهنشهی آورد

چنان بزی که اگر خاک ره شوی کس را | | غبار خاطری از رهگذار ما نرسد

بسوخت حافظ و ترسم که شرح قصهٔ او
بسمع پادشه کامکار ما نرسد

بیا که رایت منصور پادشاه رسید | | نوید فتح و بشارت بمهر و ماه رسید
جمال بخت ز روی ظفر نقاب انداخت | | کمال عدل بفریاد دادخواه رسید
بشهر و دور خوش اکنون زند که ماه آمد | | جهان بکام دل اکنون بسر که شاه رسید
ز قاطعان طریق آنزمان شوند ایمن | | قوافل دل و دانش که مرد راه رسید
عزیز مصر بغم بر ادران غیور | | رفت چاه برآمد باوج ماه رسید
کجاست صوفی دجال چشم ملحد شکل | بشیر | بگو بسوز که مهدی دین پناه رسید
صبا بگو که چها بر سرم درین غم عشق | | ز آتش دل سوزان و برق آه رسید
ز شوق روی تو جانا بر این اسیر فراق | | همان رسید کز آتش ببرگ کاه رسید

مرو بخواب که حافظ ببارگاه قبول
ز ورد نیم شب و درس صبحگاه رسید

نقشه دوش بکل گفت و خوش نشانی داد | | له تاب من بجهان طرهٔ فلانی داد
دلم که مخزن اسرار بود دست قضا | | ورش مسبب و کلید شد بستانی داد
شکسته وار بدر کاهت آمدم که طبیب | | بموميائی لطف توام نشانی داد
برو معالجهٔ خود کن ای مضیقت گوی | | شراب و شاهد و ساقی کرارنانی داد
تنش درست و دلش شاد باد و خاطر خوش | داد | که دست داد دش یاری ناتوانی داد
گذشت بر من مسکین و بار قیبان گفت | | دریغ عاشق مسکین من که جانی داد

حافظ وظیفه تو دعا گفتن است و بس
در بند آن مباش که نشنید یا شنید

بگذر ز دیده این
بر سر آنم که گر ز دست برآید
دست بکاری زنم که غصه سر آید
منظر دل نیست جای صحبت اغیار
دیو چو بیرون رود فرشته در آید
صحبت حکام ظلمت شب یلدا است
نور ز خورشید خواه بو که برآید
بر در ارباب بیمروت دنیا
چند نشینی که خواجه کی بدر آید
بگذر ازین روزگار تلخ تر از زهر
بارد کز روزگار چون شکر آید
صالح و طالح مطاع خویش نمودند
تا که قبول افتد و چه در نظر آید
بلبل عاشق تو عمر خواه که آخر
باغ شود سبز و سرخ گل بدر آید
صبر و ظفر هر دو دوستان قدیمند
بر اثر صبر نوبت ظفر آید

غفلت حافظ درین سرا چه عجب لیست
هر که بمیخانه رفت بی خبر آید

پیش ازینت بیش ازین غمخواری عشاق بود
مهر ورزی تو با ما سهم آفاق بود
یاد باد آن صحبت شبها که با زلف تو ام
بحث سر عشق و ذکر حلقه عشاق بود
حسن مهرویان مجلس گرچه دل میبرد و دین
عشق ما بر لطف طبع و خوبی اخلاق بود
از دم صبح ازل تا آخر شام ابد
دوستی و مهر بر یک عهد و یک میثاق بود
سایه معشوق اگر افتاد بر عاشق چه شد
ما با و محتاج بودیم او بما مشتاق بود
پیش ازین کین سقف سبز و طاق مینا برکشند
منظر چشم مرا ابروی جانان طاق بود
رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار
دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود
بر در شاهم گدائی نکته در کار کرد
گفت بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود

بگوی میکده یارب سحر چه مشغله بود
که جوش شاهد و ساقی و شمع و مشعله بود

حدیث عشق که از حرف و صوت مستغنیست
بنالهٔ دف و نی در خروش و ولوله بود

مباحثی که در آن حلقهٔ جنون میرفت
ورای مدرسه و قیل و قال و مسئله بود

دل از کرشمهٔ ساقی نشکیبود دولی
زنا مساعدت بختش اندکی کله بود

قیاس کردم از آن چشم جادوانه مست
هزار ساحر چون سامریش در کله بود

بخندید و گفت گیت با من این معامله بود
بخندید و گفت گیت با من این معامله بود

ز آخرم نظر سعد در رهست که دوش
میان ماه و رخ یار من مقابله بود

وجهان یارله درمان درد حافظ داشت
فغان که وقت مروت چه تنگ حوصله بود

بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید
از یار آشنا سخن آشنا شنید

انیس شب نشینان دل حق گذار من
کز غمگسار خود سخن ناسزا شنید

ای شاه حسن چشم کمال کدا فکن
کاین کوش بس حکایت شاه و گدا شنید

خوش میکنیم بیاد مشکین مشام جان
کز دلق پوش صومعه بوی ریا شنید

سر خدا که عارف سالک بکس نگفت
در حیرتم که باده فروش از کجا شنید

ما باده زیر خرقه نه امروز می کشیم
صد بار پیر میکده این ماجرا شنید

یارب کجاست محرم رازی که یکزمان
دل شرح آن دهد که چه دید و چها شنید

ما می ببانگ چنگ نه امروز میخوریم
بس در رشد که کس نبد چرخ این صدا شنید

ساقی بیا که عشق ندا می کند بلند
آنکس که گفت قصهٔ ما هم ز ما شنید

پند حکیم صواب است و محض خیر
فرخنده بخت آن که بسمع رضا شنید

روزی اگر غمی رسدت تنگدل مباش
ایدل صبور باش و مخور غم که عاقبت
در تنگنای حیرتم از نخوت رقیب
بس نکته غیر حسن بباید که تا کسی
مهر تو در درونم و عشق تو در سرم

روشکن مباد که از بد بتر شود
این شام صبح کرد و دی این شب سحر شود
یارب مباد آنکه کدامعتبر شود
مقبول طبع مردم صاحبنظر شود
با شیر در درون شد و با جان بدر شود

حافظ سرازلحد بدر آرد بپای بوس
گر خاک او بپای شمایی سپر شود

مدت بنازطبیبان بیمار مند مباد
سلامت همه آفاق در سلامت تست
درین چمن چو درآید خزان بغمایی
درآن بساط که حسن تو جلوه اندازد
جمال صورت و معنی همین همت تست
هرآنکه روی چو ماهت بچشم بد بیند

وجود نازلت آزرده گر مند مباد
بهیچ عارضه شخص تو دردمند مباد
رهش بسرو و سهی قامت بلند مباد
مجال طعنه بدین بدپسند مباد
که ظاهرت ذرم و باطنت نژند مباد
برآتش تو بجز چشم او سپند مباد

شفا ز گفته شکرفشان حافظ جوی
که حاجتت بعلاج کلاب و قند مباد

ترک من چون جعد مشکین کرد کاکل بشکند
ور خرامان سرو گلبن رشک گیرد میل چمن
تا خیال ابروی جانان چشم دوربین شد
چون نسیم صبحگاهی پرده گل بردرد

لاله را دل خون شود و بازار سنبل بشکند
سرو را از پا درانداز د دکل بشکند
اندرین ره سیلها باشد که صیدل بشکند
خار غم اندر دل مجروح ملیل بشکند

شعر حافظ در زمان آدم از باغ خلد
دولت نسرین و گل را زینت اوراق بود

تا ز میخانه دمی نام و نشان خواهد بود
سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود

حلقهٔ پیر مغانم ز ازل در گوش است
ما همانیم که بودیم و همان خواهد بود

بر سر تربت ما چون گذری همت خواه
که زیارتگه رندان جهان خواهد بود

بر زمینی که نشان کف پای تو بود
سالها سجدهٔ صاحب نظران خواهد بود

بر و ای زاهد خودبین که ز چشم من و تو
راز این پرده نهانست و نهان خواهد بود

ترک حاشق کش من مست برون رفت امروز
تا کرا خون دل از دیده روان خواهد بود

عیب مستان مکن ای خواجه کزین کهنه رباط
کس ندانست که رحلت بچه سان خواهد بود

چشم هم آنم که ز شوق تو نهد سر بلحد
تا دم صبح قیامت نگران خواهد بود

بخت حافظ گر ازین گونه مدد خواهد کرد
زلف معشوقه بدست دگران خواهد بود

ترسم که اشک در غم ما پرده در شود
وین راز سر بمهر بعالم سمر شود

گویند سنگ لعل شود در مقام صبر
آری شود ولیک بخون جگر شود

خواهم شدن ببیکده گریان و دادخواه
کز دست غم خلاص دل آنجا مگر شود

این سرکشی که در سر سرو بلند تست
کی با تو دست کوته ما در کمر شود

این قصر سلطنت که تو داش ماه منظری
سر سا بر آستانهٔ او خاک در شود

از هر کنار تیر دعا کرده ام روان
باشد کزین میانه یکی کارگر شود

از کیمیای مهر تو زر گشت روی من
آری همین همت تو خاک زر شود

ای جان حدیث ما بر دلدار عرضه کن
لیکن چنان مکن که صبا را خبر شود

بهای وصل تو گر جان بود خریدارم
که جنس خوب میسر بهر چه دیدخرید

مرا ز آب سر شکم که بی تو دور از تو
چو باد میشد و در خاک راه می غلطید

چو ماه روی تو در زیر زلف میدیدم
شبم بروی تو روشن چو روز میگردید

بلب رسید مرا جان و برنیامد کام
بسر رسید امید و طلب بسر نرسید

ز انقلاب زمانه طمع مدار ای چرخ
چو صبح بر رخ عالم ازین صفت خندید

دلم ز زلف تو شوریده بود میدانم
که پیش روی تو برخود چو برق میلرزید

رشوق لعل تو حافظ نوشت شعری چند
بخوان تو نظمش و در گوش کش چو مروارید

جمالت آفتاب هر نظر باد
ز خوبی روی خوبت خوبتر باد

همای اوج شاهین شهپر ترا
دل شاهان عالم زیر پر باد

دلی کو بسته زلفت نباشد
همیشه غرقه در خون جگر باد

بتا چون غمزه ات ناوک کشاید
دل مجروح من پیش سپر باد

چو لعل شکرینت بوسه بخشد
مذاق جان من زو پر شکر باد

مرا از تست هر دم تازه عشقی
ترا هر ساعتی حسنی دگر باد

بجان مشتاق روی تست حافظ
ترا بر حال مشتاقان نظر باد

چو رویت مهر و مه تابان نباشد
چو قدت سرو در بستان نباشد

چو لعل و لولوت در دلفروزی
دُر دریا و لعل کان نباشد

میان خط سبزت لعل نوشین
عجب کز چشمهٔ حیوان نباشد

حافظا این سر وحدت را ز دست خود مده
تا خیال زهد و تقوی را توکل شکند

جان بی جمال جانان میل جهان ندارد
هر کس که این ندارد حقا که آن ندارد

ما هیچ کس نشانی زان دلستان ندیدیم
یا من خبر ندارم یا او نشان ندارد

سر منزل قناعت تنوان ز دست دادن
در دا که این معما شرح و بیان ندارد

چنگ خمیده قامت می‌خواندت بعشرت
ایسار یان فروکش کین ره کران ندارد

کر خود رقیب سنگدل احوال از و بپرسان
شنو که پند پیران هیچت زیان ندارد

وز قیل و قال مدرس حالی دلم گرفت
کانشوخ سر بریده هیچش زبان ندارد

احوال کنج قارون کایام داد بر باد
بیدست و پا مکانی ذوقی چنان ندارد

ای دل طریق رندی از محتسب بیاموز
در کوش کل فروخوان تا زر نهان ندارد

صنعت گریست اما طبع روان ندارد
آنرا که خواندی استاد کر نیکری تتبع

مستست و در حق او کس این گمان ندارد
ایدل طریق رندی از محتسب بیاموز

کس در جهان ندارد یک بنده چو حافظ
زیرا که چون تو شاهی کس در جهان ندارد

جهان بر ابروی عید از هلال وسمه کشید
هلال عید بر ابروی یار باید دید

شکسته کشت چو پشت هلال قامت من
کمان ابروی یارم که باز وسمه کشید

مپوش روی و مشو در خطا ز تعرض حسن
که خواند خط تو بر روی وان یکا دمید

کر نسیم تنت صبح در چمن بگذشت
که کل بوی خوشت هیچو صبح جامه درید

بیا که با تو بگویم غم ملالت دل
چرا که بتو ندارم مجال گفت و شنید

نه بود چنگ و رباب و کل و بنید که بود
کل وجود من آشفته شراب و نبید

نفاق و زرق نبخشد صفای دل حافظ
طریق رندی و عشق اختیار خواهیم کرد

چه مستی است ندانم که رو بما آورد
که بود ساقی و این باده از کجا آورد

دلا چو غنچه شکایت ز کنج لب نکنی
که باد صبح نسیم گره گشا آورد

رسیدن گل و نسرین بخیر و خوبی باد
بنفشه شاد و خوش آمد سمن صفا آورد

علاج ضعف دل ما کرشمه ساقی است
بر آر سر که طبیب آمد و دوا آورد

صبا بخوش خبری هدهد سلیمان است
که مژده طرب از کاشن سبا آورد

چه راه میزند این مطرب مقام شناس
که در میان غزل قول آشنا آورد

تو نیز باده بخنک آور و راه صحرا گیر
که مرغ نغمه سرا ساز خوش نوا آورد

مرید پیر مغانم ز من مرنج ای شیخ
چرا که وعده تو کردی و او بجا آورد

بشنگ چشمی آن ترک لشکری نازم
که حمله بر من مسکین بیک قبا آورد

فلک غلامی حافظ کنون بطوع کند
که التجا بدر دولت شما آورد

چو دست بر سر زلفش زنم بتاب رود
ور آشتی طلبم بر سر عتاب رود

چو ماه نو ره نظارگان بیچاره
ز ند بگوشه ابرو و در نقاب رود

طریق عشق پر آشوب و فتنه است بیدل
بیفتد آنکه درین راه با شتاب رود

گدائی در جانان بسلطنت مفروش
کسی ز سایه این در بآفتاب رود

حباب را چو فتد باد نخوت اندر سر
کلاه دارش اندر سر سراب رود

شب شراب خرابم کند بهنگام سحر
وگر بروز حکایت کنم بخواب رود

چو قند پسته‌اش خندد بحالم
چرا یارم من گریان نباشد

سواد کفر زلف او که دل را
بروی تو از آن ایمان نباشد

تو نسبت با شکر شیرین سخن را
نه تن یابد که مشکلت جان نباشد

اگرچه هست شیرین شعر حافظ
چو لعل خسرو خوبان نباشد

چو آفتاب می از مشرق پیاله برآید
زناوک غارض ساقی هزار ناله برآید

نسیم در سر گل بشکند کلاه سنبل
چو در میان چمن بوی آن کلاله برآید

حکایت شب هجران نه آن حکایتهاست
که شمه‌ای ز بیانش بصد رساله برآید

ز گردش فلک آخر توقع
که بی ملالت صد غصه یک نواله برآید

کرت چو نوح نبی صبر هست در غم طوفان
بلا بگردد و کام هزار ساله برآید

بسعی خود نتوان برد پی بگوهر مقصود
خیال باشد کین کار بی حواله برآید

نسیم وصل تو گر بگذرد بتربت حافظ
ز خاک کالبدش صد هزار ناله برآید

چو باد عزم سر کوی یار خواهم کرد
نفس بیوی خوشش مشکبار خواهم کرد

بر آن بروی که اندوخشم زدانش و دین
نثار خاک ره آن نگار خواهم کرد

بهر زه بی می و معشوق عمر میگذرد
بطالتم بس ازامروز کار خواهم کرد

صبا کجاست که این جان خون گرفته چو گل
فدای نکهت گیسوی یار خواهم کرد

چو شمع صبحدمم شد ز مهر او روشن
که عمر در سر این کار و بار خواهم کرد

بباد چشم تو خود را خراب خواهم ساخت
بنای عهد قدیم استوار خواهم کرد

چشمی که نه فتنه تو باشد — از کوه هر اشک غرق خون باد
هر جا که دلی است در غم تو — بی صبر و قرار و بی سکون باد
چشم تو رهبر دلربائی — در کردن سحر و فسون باد
هر کس که بهجر تو نسازد — از حلقه وصل تو برون باد
لعل تو که هست جان حافظ — دور از لب هر حسیس دون باد

خسرو اگوی فلک در خم چوگان تو باد — ساحت کون و مکان عرصه میدان تو باد
همه آفاق گرفت و همه اطراف گشاد — صیت خلق تو که پیوسته نکهبان تو باد
زلف خاتون ظفر شیفته پرچم تست — دیده فتح ابد عاشق جولان تو باد
ای که انشای عطارد صفت شوکت تست — عقل کل چاکر طغرا کش دیوان تو باد
طیره جلوه طوبی قد دلجوی تو شد — غیرت خلد برین ساحت ایوان تو باد
نه به تنها حیوانات و نباتات و جماد — هر چه در عالم امر است بفرمان تو باد

حافظ خسته با خلاص ثنا خوان تو شد — لطف عام تو شفا بخش ثنا خوان تو باد

خوشست خلوت اگر یار یار من باشد — نه من بسوزم و او شمع انجمن باشد
من آن نگین سلیمان بهیچ نستانم — که کاه کاه در او دست اهرمن باشد
روا مدار خدایا که در حریم وصال — رقیب محرم و حرمان نصیب من باشد
بهای بوسه فکن سایه شرف هرگز — در آن دیار که طوطی کم از زغن باشد
بیان شوق چه حاجت که حال آتش دل — توان شناخت ز سوزی که در سخن باشد
هوای کوی تو از سر نمیرود ما را — غریب را دل آواره در وطن باشد

مرا تو عهد شکن خوانده و می ترسیم
که با تو روز قیامت همین خطاب رود

دلا چو پیر شدی حسن و نازکی مفروش
که این معامله با عالم شباب رود

سواد نامه موی سیاه چون شد طی
بیاض کم نشود در صد انتخاب رود

تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز
خوشا کسیکه در این راه بی حجاب رود

حسب حالی ننوشتیم و شد ایامی چند
قاصدی کو فرستم تو بپیغامی چند

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید
همتم گر پیش نهد لطف شما گامی چند

چون می از خم بسبو رفت و گل افکند نقاب
فرصت عیش نگهدار و بزن جامی چند

قد آمیخته با گل نه علاج دل ماست
نوشه چند بیامیز بدشنامی چند

ای گدایان خرابات خدا یار شماست
چشم انعام مدارید ز انعامی چند

زاهد از کوچه رندان بسلامت بگذر
تا خرابت نکند صحبت بدنامی چند

عیب می جمله بگفتی هنرش نیز بگوی
نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند

پیر میخانه چه خوش گفت بدردی کش خویش
که مکو حال دل سوخته با خامی چند

حافظ از تاب رخ مهر فروغ تو بسوخت
کامکارا نظری کن سوی ناکامی چند

حسن تو همیشه در فزون باد
رویت همه ساله لاله گون باد

اندر سر من هوای عشقت
هر روز که هست در فزون باد

قد همه دلبران عالم
در خدمت قامتت نگون باد

هر سرو که در چمن برآید
پیش الف قدت چو نون باد

چو خسرو نیک زیر رشته خود پنجرم
آن مباد اکه مدد کاری فرصت بنود

هر که آئینه صافی نشد از زنگ هوا
دیده اش قابل رخساره حکمت بنود

خیره آن دیده که آبش نبرد گریه عشق
تیره آن دل که در و نور مودت بنود

چون طهارت نبود کعبه و بتخانه یکیست
بنو و خیر در آن خانه که عصمت بنود

دولت از مرغ همایون طلب و سایه او
زانکه باز اغ و زغن شهپر دولت بنود

گر مدد خواستم از پیر مغان عیب مکن
شیخ ما گفت که در صومعه همت بنود

حافظا علم و ادب ورز که در مجلس شاه
هر گرا نیست ادب لایق صحبت بنود

دلبر برفت و دلشدگان را خبر نکرد
یاد حریف شهر و رفیق سفر نکرد

یا بخت من طبیب محبت فرو گذاشت
یا او بشاهراه حقیقت گذر نکرد

من ایستاده تا کمنش جان فدا چو شمع
او خود گذر بمن چو نسیم سحر نکرد

گفتم بگریه دلش مهربان کنم
در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد

هر کس که دید روی تو بوسید چشم من
کاری که کرد دیده من بی نظر نکرد

در حیرتم که بهر چه شد همدم رقیب
خر مهره هیچکس چو قرین ما کهر نکرد

کلک زبان بریده حافظ در انجمن
با کس نگفت راز تو تا ترک سر نکرد

دل از من برد و روی از من نهان کرد
خدا را با که این یاری توان کرد

شبی تنهائیم در قصد جان بود
خیالش لطفهای بیکران کرد

چرا چون لاله خونین دل نباشم
که با من نرگس او سرگران کرد

بسان سوسن اگر ده زبان شود حافظ
چو غنچه پیش تو اش مهر بر دهن باشد

خوش آمد گل و زان خوشتر نباشد
که در دستت بجز ساغر نباشد

زمان خوشدلی در یاب و دریاب
که دایم در صدف گوهر نباشد

غنیمت دان و می خور در گلستان
که گل تا هفته دیگر نباشد

عجب راهیست راه عشق کانجا
کسی سر بر کند کش سر نباشد

بشوی اوراق اگر همدرس ما نیست
که علم عشق در دفتر نباشد

ز من بشنو تو ای مطرب سرودی
که حسنش تتبه زیور نباشد

بیا ای شیخ در خمخانه ما
شرابی خور که در کوثر نباشد

ایا بر لعل کرده جام زرین
ببخشا بر کسی کش زر نباشد

شراب بیخمارم بخش ساقی
که با او هیچ در دسر نباشد

بنام ایزد بتی سیمین تنم هست
که در بتخانه آذر نباشد

من از جان بنده سلطان ایم
اگرچه پادشه از چاکر نباشد

بتاج عالم آرایش که خورشید
چنین بر بنده افسر نباشد

کسی گیرد خطا بر نظم حافظ
که هیچش لطف در گوهر نباشد

حسنکا نزا چو طلب باشد و قوت نبود
گر تو بیدا دکنی شرط مروت نبود

ما جفا از تو ندیدیم و تو هم پسندی
تا که افسون نکند جادوی چشم تو مدام

برق عشق آتش غم در دل حافظ زد و سوخت
ای عشق یار دیرینه نپسندید که با یار چنین کردند

دست در حلقهٔ آن زلف دوتا نتوان کرد
آنچه سعدی شبت من اندر طلبت نتوان کرد

دامن دوست بصد خون دل افتاد بدست
ای عشق بنگر که با دوست چه نتوان کرد

عارضش را بمثل ماه فلک توان خواند
ای معشوق ماه آسمان را بمثل او نتوان خواند

سرو بالای من آنم که در آید بسماع
ای معشوق سرو آن باشد که بر جای بایستد و حرکت نکند

مشکل عشق نه در حوصلهٔ دانش ماست
ای عشق مشکل عشق را دانش ما نتواند گشود

غیر تم کشت که محبوب جهانی لیکن
ای معشوق غیرت آن کند که با معشوق بی وفا کند

من چکویم که ترا ناز کی طبع لطیف
ای معشوق نازکی طبع تو بر من پوشیده نیست

نظر پاک توان در رخ جانان دیدن
ای عشق نظر پاک تو ان کرد تا جانان را بتوان دید

بگذر از روی تو محراب دل حافظ عینست
ای معشوق طاعت غیر تو در مذهب ما نتوان کرد

دانی که چنگ و عود چه تقریر میکنند
پنهان خورید باده که تکفیر میکنند

ناموس عشق و رونق عشاق میبرند
عیب جوان و سرزنش پیر میکنند

جز قلب تیره هیچ نشد حاصل و هنوز
باطل در این خیال که اکسیر میکنند

کویند رمز عشق مکویید و مشنوید
مشکل حکایتی است که تقریر میکنند

تسویش وقت سیر مغان میدهند باز
این سالکان نکر که چه سیر میکنند

صد ملک دل بنیم نظر میتوان خرید
خوبان در این معامله تقصیر میکنند

صبا کر چاره داری وقت وقت است
که در دل اشتیاقم قصد جان کرد

بدانسان سوخت جانم چون شمع که بر من
صراحی گریه و بربط فغان کرد

میان مهربانان کی تواند گفت
که یار من چنین گفت و چنان کرد

عدو با جان حافظ آن نکردی
که تیر چشم آن ابرو کمان کرد

دلا بسوز که سوز تو کارها بکند
دعای نیمشبی دفع صد بلا بکند

عتاب یار بپرس ای چه عاشقانه بکش
که یک گرشمه تلافی صد جفا بکند

ز ملک تا ملکوتش حجاب بر گیرند
هر آنکه خدمت جام جهان نما بکند

طبیب عشق مسیحا دمست و مشفق لیک
چو درد در تو نبیند گرا دوا بکند

تو با خدای خود انداز کار و دل خوش دار
که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند

ز بخت خفته ملولم بود که بیداری
بوقت فاتحه صبح یکدعا بکند

بسوخت حافظ و بوئی ز زلف یار نبرد
مگر دلالت این دولتش صبا بکند

دیدی ای دل که غم یار دگر با که کرد
چون بشد دل بسر و با یار وفادار چکرد

آه از آن نرگس جادو که چه بازی نکند
وای از آن مست که با مردم هشیار چکرد

اشک من رنگ شفق یافت ز بیمهری یار
طالع بی شفقت بین که در این کار چکرد

ساقیا جام میم ده که نگارنده غیب
نیست معلوم که در پرده اسرار چکرد

آنکه بر نقش ز دایره مینائی
کس ندانست که در گردش پرگار چکرد

برقی از پرده لیلی بدر خشید سحر
وه که با خرمن مجنون دل افگار چه کرد

چون من از عشق رخش بیخود و حیران گشتم — خبر از واقعه لات و منات م دادند

من اگر کام روا گشتم و خوشدل چه عجب — مستحق بودم و اینها بزکاتم دادند

بعد ازین روی من و آینه حسن نگار — که در اینجا خبر از جلوه ذاتم دادند

هاتف آنروز بمن مژده این دولت داد — که ببازار غمت صبر و ثباتم دادند

این همه قند و شکر کز سخنم میریزد — اجر صبریست کزان شاخ نباتم دادند

کیمیائی است عجب بندگی پیر مغان — خاک اکسیر شد و چندین درجاتم دادند

بحیات ابد از روز ازل تا بندم را — خط آزادگی از صحبت ممات م دادند

عاشق آنم که بدام سر زلف تو فتاد — که ز بند غم و غصه نجاتم دادند

شکر شکر که بنفشیان ای دل — که کار خوش شیرین حکایتم دادند

همت حافظ و انفاس سحرخیزان بود — که ز بند غم ایام نجاتم دادند

دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند — گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

ساکنان حرم ستر عفاف ملکوت — با من راه نشین باده مستانه زدند

شکر ایزد که میان من و او صلح افتاد — حوریان رقص کنان ساغر شکرانه زدند

خنک همتا دو دولت همه را غدر نمود — چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید — قرعه فال بنام من دیوانه زدند

نقطه عشق دل کوته بینان خون کرد — همچو آن خال که بر عارض جانانه زدند

مالصد خرمن پندار زره چون نرویم — چون ره آدم خاکی بیکی دانه زدند

آتش آن نیست که بر شعله او خند شمع — آتش آنست که در خرمن پروانه زدند

۱ ما زبرون در شده مغرور صد فریب
۲ تا خود درون پرده چه تقریر می کنند

۳ قومی بجد و جهد گرفتند وصل دوست
۴ قومی دگر حواله بتقدیر می کنند

۵ فی الجمله اعتماد مکن بر ثبات دهر
۶ کاین کارخانه ایست که تغییر می کنند

ای مطلق اعتماد مکن

۷ می خور به شیخ و حافظ و مفتی محتسب
۸ چون یک نگه همه تزویر می کنند

۹ در نظربازی ما بیخبران حیرانند
۱۰ من چنینم که نمودم دگرانشان دانند

۱۱ عاقلان نقطه پرگار وجودند ولی
۱۲ عشق داند که درین دایره سرگردانند

۱۳ وصف رخسارهٔ خورشید رخت کی مپرس
۱۴ که در این آینه صاحبنظران حیرانند

۱۵ گر شوند آگه از اندیشهٔ ما غیبیان
۱۶ بعد ازین خرقه صوفی بگرو نستانند

۱۷ لاف عشق و گله از یار زهی لاف خلاف
۱۸ عشقبازان چنین مستحق هجرانند

۱۹ جلوه گاه رخ او دیدهٔ من تنها نیست
۲۰ ماه و خورشید همین آینه میگردانند

۲۱ گرم چشم سیاه تو بیاموزد کار
۲۲ ورنه مستوری و مستی همه کس نتوانند

۲۳ مفلسانیم و هوای می و مطرب داریم
۲۴ آه اگر خرقه پشمین بگرو نستانند

۲۵ گر بدینسان که ارواح ببردلبری تو باد
۲۶ عقل و جان کوهر هستی نه بشکرافشانند

بی نصیبان

زاهد ار رندی حافظ نکند فهم چه باک
دیو بگریز از آنقوم که قرآن خوانند

۲۷ دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند
۲۸ وندران ظلمت شب آب حیاتم دادند

نور

۲۹ بجوار شعشعه پرتو ذاتم کردند
۳۰ باده از جام تجلی بصفاتم دادند

۳۱ چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی
۳۲ آن شب قدر که این تازه براتم دادند

حافظ تو در این غزل محبت بسیار نوشت
لطف عمیم پرورت شاملِ این قبالہ باد

دیریست که دلدار پیامی نفرستاد — ننوشت سلامی و کلامی نفرستاد
صد نامه فرستادم و آن شاه سواران — یک نامه بدو هیچ پیامی نفرستاد
سوی من وحشی صفت عقل رمیده — آهو روشی کبک خرامی نفرستاد
دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست — زان طره چون سلسله دامی نفرستاد
فریاد که آن ساقی شکر لب سرمست — دانست که مخمورم و جامی نفرستاد
چندانکه زدم لاف کرامات و مقامات — هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ با دب باش که درخواست نبشتند — یعنی حساب و سطالبه و بازخواست
کز شاه پیامی بغلامی نفرستاد

وی پیر میفروش که ذکرش بخیر باد — گفتا شراب نوش و غم دل ببر زیاد
گفتم بباد میدهدم باده نام و ننگ — گفتا قبول کن سخن و هرچه باد باد
سود و زیان مایه چو خواهد شدن ز دست — از بهر این معامله غمگین مباش و شاد
هیچ کار کل نباشد ولی هیچ نوش هم — تدبیر چیست وضع جهان اینچنین فتاد
پر کن ز باده جام و مدم بگوش هوش — بشنو تو حکایت جمشید و کی قباد
در آرزوی آنکه رسد دل بر احتی — جان در دسر نخیزد غم عشق و ننهاد
بادت بدست باشد اگر دل نمی‌تپد — در معرضی که تخت سلیمان رود بباد

حافظ کرت ز پند حکیمان ملالت است — کوته کنیم قصه که عمرت دراز باد

سخن را بقلم

کس چو حافظ نکشید از رخ اندیشه نقاب
تا سر زلف عروسان سخن شانه زدند

دل من بدو رویت چمن فراغ دارد
که چو سرو پای بند است و چو لاله داغ دارد

سر نافه و نیابد بکمان ابروی کس
که کمان کوشه کیران ز خطا فراغ دارد

شب تیره چون سر آرم ره پیچ پیچ زلفت
مگر آنکه شمع رویت بزند بهم چراغ دارد

زنبفشه تاب دارم که ز زلف او زدم دم
تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

نفروغ چهره زلفت همه شب زند ره دل
چه دلاور است دزدی که بکف چراغ دارد

سر زدار چو ابرهمن که درین چمن بگریم
طرب آشیان بلبل بسر که زاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سر زار بهم بگریم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
به ندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

سر در سر عشق دارد دل دردمند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

داد کرا فلک تراجرعه کش پیاله باد
دشمن دل سیاه تو غرقه بخون چو لاله باد

ذره کاخ رفعتت راست ز فرط ارتفاع
راه روان وهم را راه هزار ساله باد

زلف سیاه پرچمت چشم و چراغ عالمست
جان ز نسیم دولتت در شکن کلاله باد

امیر برج معدلت مقصد کل ز آدمی
بادهٔ صاف دائمت در قدح و پیاله باد

چون هوای قامتت زینت عرصه دلبری
حاسدت از سماع آن همدم آه و ناله باد

نه طبق سپهر و آن قرصهٔ نسیم و زر که هست
از لب خوان حشمتت سهل ترین نواله باد

دختر فکر کرمن همدم صحبت تو شد
مهر چنین عروس را هم بکفت حواله باد

حافظ تو در این غزل محبت بسیار کی نوشت
لطف عمیم رورت شاهد این مقاله باد

دیریست که دلدار پیامی نفرستاد
ننوشت سلامی و کلامی نفرستاد

صد نامه فرستادم و آن شاه سواران
یک تن ندوانند پیامی نفرستاد

سوی من وحشی صفت عقل رمیده
آهو روشی کبک خرامی نفرستاد

دانست که خواهد شدنم مرغ دل از دست
زان طره چون سلسله دامی نفرستاد

فریاد که آن ساقی شکرلب سرمست
دانست که مخمورم و جامی نفرستاد

چندانکه زدم لاف کرامات و مقامات
هیچم خبر از هیچ مقامی نفرستاد

حافظ با دب باش که در خواست نباشد
گر شاه پیامی بغلامی نفرستاد

دی پیر میفروش که ذکرش بخیر باد
عمّا شراب نوش و غم دل ببر زیاد

گفتم بیاد میدهدم باده نام و ننگ
گفتا قبول کن سخن و هرچه باد باد

سود و زیان مایه چه خواهد شدن ز دست
از بهر این معامله غمگین مباش و شاد

بیخار گل نباشد و بی نیش نوش هم
تدبیر چیست وضع جهان اینچنین فتاد

پرکن ز باده جام دمادم بکوش هوش
بشنو اندو حکایت جمشید و کی قباد

در آرزوی آنکه رسد دل بر احتی
جان در دسون نیمه غم عشق و نهاد

باوت بدست باشد اگر دل نهی بهیچ
در معرضی که تخت سلیمان رود بباد

حافظ کرت ز پند حکیمان ملالت است
کوته کنیم قصه که عمرت دراز باد

سخن نخ را بقلم

کس چو حافظ نکشید از رخ اندیشه نقاب
تا سر زلف عروسان سخن شانه نزدند

دل من بدو و رویت چمن فراغ دارد
که چو سرو پای بند است و چو لاله داغ دارد

سر ما فرو نیاید بکمان ابروی کس
که کمان گوشه گیران ز جهان فراغ دارد

شب تیره چون سر آرم ره پیچ پیچ زلفت
مگر آنکه شمع رویت برهم چراغ دارد

ز نفسه تاب دارم که ز زلف او زند دم
تو سیاه کم بها پن که چه در دماغ دارد

بفروغ چهره زلفت همه شب زند ره دل
چه دلاور است دزدی که بکف چراغ دارد

سر دار چو ابرهمن که در ین چمن بهکریم
طرب آشیان بلبل ببر که زاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سر دار هم بگریم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
به ندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

سر در سر عشق دارد دل درد مند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

داد کر افلاک ترا جرعه کش پیاله باد
دشمن دل سیاه تو غرقه بخون چو لاله باد

در دهٔ کاخ رفعتت راست ز فرط ارتفاع
راه روان وهم را راه هزار ساله باد

زلف سیاه پر چمت چشم و چراغ عالمست
جان ز نسیم دولتت در شکن کلاله باد

ایمه برج معدلت مقصد کل ز آدمی
بادهٔ صاف دائمت در قدح و پیاله باد

چون بهوای قامتت زهره بشد دو تا ز ناز
حاسدت از سماع آن همدم آه و ناله باد

نه طبق سپهر و آن قرصهٔ نخشب و زر کهت
از لب خوان جشمتت سهل ترین نواله باد

دختر فکر بکر من همدم صحبت تو شد
مهر چنین عروس را هم بکفت حواله باد

گر نفس رہ دین میزد و آن سنگین دل
در بس مشعله از چهره برافروخته بود

دل بسی خون بکف آورد و لی دیده بریخت
الله الله که تلف کرد و که اندوخته بود

یار مفروش بدنیا که بسی سود نکرد
آنکه یوسف بزر ناسره بفروخته بود

جان عشاق بپندرخ خود میدانست
وای اگر چهره براین کار برافروخته بود

گرچه میگفت که زارت بکشم میدیدم
که نهانش نظری با من دلسوخته بود

گفت و خوش گفت بروحرقه بسوزان حافظ
یارب این قلب شناسی زکه آموخته بود

دوش آگهی ز یار سفر کرده داد باد
من نیز دل بباد دهم هرچه باد باد

در حین طرّه تو دل بیحفاظ من
هر گز نگفت مسکن مالوف یاد باد

دلخوش شدم بیاد تو هر گه که در چمن
بند قبای غنچه گل میگشاد باد

طرف کلاه شاهیت آمد بخاطرم
آنجا که تاج بر سر نرگس نهاد باد

کارم بدان رسیده که همراه خود کنم
هر شام برق لامع و صرصر بمداد باد

از دوست قصه بود وجود ضعیف من
صبحم ببوی وصل تو جان باز داد باد

امروز قدر بندگران تان شناختم
یارب روان ناصح ما از تو شاد باد

تاریخ عیش شب بیدار دوست بود
عهد شباب و صحبت احباب یاد باد

حافظ نهاد دنیک تو کامت برآورد
جانها فدای مردم نیکو نهاد باد

وزان هوا که خیز برق اندر طلب نباشد
گر خرمنی بسوزد چندین عجب نباشد

هر عیکه با غم دل شد لعقیش حاصل
بر شاخسار عمرش بر گ طرب نباشد

در کارخانه عشق از کفر ناگزیر است
آتش کرا نسوزد کر بولهب نباشد

دوش در حلقهٔ ما قصهٔ گیسوی تو بود
تا دل شب سخن از سلسلهٔ موی تو بود

دل که از ناوک مژگان تو در خون میگشت
باز مشتاق کمانخانهٔ ابروی تو بود

هم عفاالله زصبا کز تو پیامی آورد
ورنه در درس نرسیدیم که در کوی تو بود

عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت
فتنهٔ انگیز جهان غمزهٔ جادوی تو بود

من سر گشته هم از اهل سلامت بودم
دام را هم شکن طرهٔ هندوی تو بود

بگشاید قبا تا بگشاید دل من
که گشادی که مرا بود ز پهلوی تو بود

بوفای تو که بر تربت حافظ بگذر
کز جهان می شد و در آرزوی تو بود

در ازل پرتو حسنت ز تجلی دم زد
عشق پیدا شد و آتش همه عالم زد

جلوه کرد رخش دید ملک عشق نداشت
حیف آتش شد ازین غیرت و بر آدم زد

مدعی خواست که آید بتماشا که راز
دست غیب آمد و بر سینهٔ نامحرم زد

عقل میخواست کزان شعله چراغ افروزد
برق غیرت بدرخشید و جهان برهم زد

جان علوی هوس چاه زنخدان تو داشت
دست در حلقهٔ آن زلف خم اندر خم زد

دیگران قرعهٔ قسمت همه بر عیش زدند
دل غمدیدهٔ ما بود که هم بر غم زد

نظری کرد که بیند بجهان صورت خویش
خیمه در آب و گل مزرعهٔ آدم زد

حافظ امروز ز طرب نامهٔ عشق تو نوشت
که قلم بر سر اسباب و دل خرم زد

دوش می آمد و رخساره برافروخته بود
تا کجا باز دل غمزدهٔ سوخته بود

رسم عاشق کشی و شیوهٔ شهر آشوبی
جایمه بود که بر قامت او دوخته بود

چل سال رنج و غصه کشیدیم و عاقبت
پیر مغان ببست شراب دو ساله بود

آن ناقه مراد که میخواستم ز غیب
در حسن زلف آن بت مشکین کلاله بود

از دست برده بود وجودم خمار عشق
دولت مساعد آمد و می در پیاله بود

نالان و داد خواه بمیخانه میروم
کانجا کشاد کار من از آه و ناله بود

خون میخورم ولیک نه جای شکایتست
روزی ما ز خوان کرم این نواله بود

بر طرف گلشنم نظر افتاد وقت صبح
آندم که کار مرغ چمن آه و ناله بود

هر گو نکاشت مهر و ز خوبی گلی بچید
در رهگذار باد نگهبان لاله بود

آتش فکند در دل مرغان بیستم باد
زان داغ بر سر مهر که در جان لاله بود

آن شاه تند حمله که خورشید شیر گیر
پیشش بروز معرکه کمتر غزاله بود

دیدم که شعر دلکش حافظ بمدح شاه
هر بیت از آن سفینه به از صد رساله بود

دمی با غم بسر بردن جهان یکسر نمی ارزد
بمی بفروش دلق ما زین بهتر نمی ارزد

بکوی میفروشانش بجامی بر نمی گیرند
ز هی سجاده تقوی که یکجا غر نمی ارزد

شکوه تاج سلطانی که سیم جان در و در جست
کلاهی دلکش ست تا مدد سر نمی ارزد

رقیبم سر ز نسترنها کرد کز این باب رخ برتابم
چه افتاد این سر ما را که خاک در نمی ارزد

ترا آن به که روی خود ز مشتاقان نپوشانی
که سودای جهان داری غم لشکر نمی ارزد

بشو این نقش دلکش را که در بازار یکرنگی
بنیمتهای گوناگون می احمر نمی ارزد

دیار و یار مردم را مقید می کند لیکن
چه جای پارسی کین مخمت جهان یکسر نمی ارزد

بس آسان مینمود اول غم دریا ببوی سودی
غلط گفتم که هر موجش بصد گوهر نمی ارزد

۵۱ گر کیش جان فروشان فضل و هنر نپرسید
اینجا نسب نگنجد اینجا حسب نباشد

۵۲ در محفلی که خورشید اندر شمار ذره است
خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد

۵۳ می خور که عمر سرمد کس در جهان نیافت
جز باده بهشتی هیچش سبب نباشد

۵۴ حافظ وصال جانان با چون تو تنگدستی
روزی شود که با او سودی شب نباشد

۵۵ دلم ز مهر رویان طریقی برنمی بیند
زهر در رمید هم پندش و لیکن درنمی گیرد

۵۶ خدا را ای نصیحت گو حدیث از مطرب و می گو
که نقشی در خیال ما ازین خوشتر نمی گیرد

۵۷ صراحی می‌شکیبم پهلوان و مردم دفتر انگارید
عجب کاری شکیبم این زرق در دفتر نمی گیرد

۵۸ نصیحت کم کن و بار ابفرما دوتا بخشش
که غیر از راستی نقشی درین جوهر نمی گیرد

۵۹ میان گریه میخندم که چون شمع اندرین مجلس
زبان آتشینم هست اما در نمی گیرد

۶۰ سر و چشمی باین خوبی تو کوئی چشم از و برگیر
برو کین وعظ بی معنی مرا در سر نمی گیرد

۶۱ نصیحت گوی رندان را که با حکم خدا حکمت
دلش بس تنگ می بینم چرا با غم نمی گیرد

۶۲ چه خوش صید دلم کردی بنازم چشم مستت را
که کس آهوی وحشی را ازین خوشتر نمی گیرد

۶۳ سخن در احتیاج ما و استغنای معشوقست
چه سود افسونگری ای دل که در دلبر نمی گیرد

۶۴ خدا را رحمی ای منعم که درویش غریبست
دری دیگر نمیداند رهی دیگر نمی گیرد

۶۵ من از بیگانگان هرگز نه نالم کاشنا هستی
ستمهای مردانه
که این دلق ریائی را بجائی برنمی گیرد

۶۶ باین شعر تر و شیرین تو شاها نکته‌ها دارم
که سر تا پای حافظ را چرا در زر نمی گیرد

۶۷ دیدم بخواب خویش که بدستم پیاله بود
تعبیر رفت و کار بدولت حواله بود

از حضرت سلیمان عشرت اشارت آمد
ویران سرای دل را کاه عمارت آمد
حرفیست از هزاران کاندر عبارت آمد
کان پاک دامن اینجا بهر زیارت آمد
کان ماه مجلس آرا اندر صدارت آمد
همت نگر که موری با این حقارت آمد
کان جادوی کمان کش بر عزم غارت آمد
هان ای زیان رسیده وقت تجارت آمد

آلوده گر تو حافظ فیضی ز شاه درخواه
کان عنصر سماحت بهر طهارت آمد

حالتی رفت که محراب بفریاد آمد
کان تحمل که تو دیدی همه بر باد آمد
موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد
شادی آورد دل و باد صبا شاد آمد
جملهٔ حسن بیارای که داماد آمد
زانکه از عشق بر و این همه بیداد آمد
دلبر ماست که با حسن خداداد آمد
ای خوشا سرو که از بند غم آزاد آمد
تا بگویم که ز عهد طرب ما یاد آمد

بروکنج قناعت جوی و رنج عافیت بنشین — که یکدم سنگدل بودن به بحر و بر نمی ارزد

چو حافظ در قناعت کوش و از دنیای دون بگذر — که نیکو منت دونان بصد من زر نمی ارزد

دوستان دختر رز توبه ز مستوری کرد — شد بر محتسب و کار بدستوری کرد

آمد از پرده بمجلس عرقش پاک کنید — تا نگویند حریفان که چرا دوری کرد

مژده گانی بده ایدل که دگر مطرب عشق — راه مستانه زد و چاره مخموری کرد

جای آنست که در عقد و صالش کوشند — دختر رز که نجم این همه مستوری کرد

نه هفت آب که رنگش بصد آتش نرود — آنچه با خرقه زاهد می انگوری کرد

غنچه گلبن وصلم ز نسیمش شکفت — مرغ شبخوان طرب از برگ گل سوری کرد

حافظ افتاده گی از دست مده زانکه حسود — عرض و مال و دل و دین در سر مغروری کرد

درخت دوستی بنشان که کام دل ببار آرد — نهال دشمنی برکن که رنج بیشمار آرد

چو مهمان خراباتی بعشرت باش با رندان — که در دیر مغان آرند و دارند و خوشدلی انبارد

شب صحبت غنیمت دان و وادی خوشدلی بشتاب — بسی گردش کند گردون بسی لیل و نهار آرد

عماری دار لیلی را که مهر و ماه در حکمست — خدایا در دل اندازش که بر مجنون گذار آرد

بهار عمر خواه ایدل مکن نه این چمن هر سال — چو سرین صبا گل آر دبار و چون بلبل هزار آرد

خدارا چون دل ریشم قراری بسته با زلفت — بفرمایی که جانا بر دلم رحمی بکار آرد

ز کار افتاده ایدل که صد من بار غم داری — بر یکمژه می درکش که در حالت بکار آرد

درین باغ ار خدا خواهد درین سیرابه سرحافظ — نشیند بر لب جوئی و سروی در کنار آرد

دوش

برخیز تا چمن را قامت و صنت | قانت | هم سرو در برآید هم نارون برآید

گویند ذکر خیرش در خیل عشقبازان
هر جا که نام حافظ در انجمن برآید

۱ در ازل پرتو نفیض دولت از رانی بود | تا ابد جام مرادش همدم جانی بود
۲ من همان ساعت که از می خواستم شد توبه کار | گفتم این شاخ ارود هد باری پشیمانی بود
۳ خود کرفتم کافکنم سجاده چون سوسن بدوش | همچو گل بر خرقه رنگ می مسلمانی بود
۴ خلوت ما را فروغ از عکس جام و باده داد | زانکه کنج اهل دل باید که نورانی بود
۵ می چراغ جام در خلوت نمی آرم نشست | وقت گل مستوری مستان نه دانی بود
۶ مجلس انس و بهار و بحث عشق اندر میان | جام می نگرفتن از جانان گران جانی بود
۷ همت عالی طلب جام مرصع کو مباش | رند را آب عنب یاقوت رمانی بود
۸ ننگ نامی خواهی ایدل باید ان صحبت مدار | خود پسندی جان من برهان نادانی بود
۹ گرچه بی سامان نماید کار ما سهلش مبین | کاندرین کشور گدائی رشک سلطانی بود
۱۰ خوش بود خلوت هم ای صوفی ولیکن کر دوام | باده ریحانی و ساقی مست ریحانی بود

دی عزیزی گفت حافظ می مخور پنهان شراب
ای عزیز من گناه آن به که پنهانی بود

۱۱ دلم بحمالت صفائی ندارد | چو پیمانه کاشنائی ندارد
۱۲ متاع دل پاک عشاق مسکین | بباز ار جنس بهائی ندارد
۱۳ ولا جام و ساقی کلرخ طلب کن | که چون کل زمانه بقائی ندارد
۱۴ اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست | بجز آن خم زلف جائی ندارد

۹ دلم بحمالت صفائی ندارد: دلم بحمالت صفائی ندارد
۱۰ متاع دل پاک عشاق مسکین: متاع دل پاک عشاق مسکین
۱۱ ولا جام و ساقی کلرخ طلب کن: ولا جام و ساقی کلرخ طلب کن
۱۲ اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست: اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست

۱ در ازل پرتو نفیض دولت از رانی بود: در ازل پرتو نفیض دولت از رانی بود
۲ من همان ساعت که از می خواستم شد توبه کار: من همان ساعت که از می خواستم شد توبه کار
۳ خود کرفتم کافکنم سجاده چون سوسن بدوش: خود کرفتم کافکنم سجاده چون سوسن بدوش
۴ خلوت ما را فروغ از عکس جام و باده داد: خلوت ما را فروغ از عکس جام و باده داد
۵ می چراغ جام در خلوت نمی آرم نشست: می چراغ جام در خلوت نمی آرم نشست
۶ مجلس انس و بهار و بحث عشق اندر میان: مجلس انس و بهار و بحث عشق اندر میان
۷ همت عالی طلب جام مرصع کو مباش: همت عالی طلب جام مرصع کو مباش
۸ ننگ نامی خواهی ایدل باید ان صحبت مدار: ننگ نامی خواهی ایدل باید ان صحبت مدار
۹ گرچه بی سامان نماید کار ما سهلش مبین: گرچه بی سامان نماید کار ما سهلش مبین
۱۰ خوش بود خلوت هم ای صوفی ولیکن کر دوام: خوش بود خلوت هم ای صوفی ولیکن کر دوام

دی عزیزی گفت حافظ می مخور پنهان شراب
ای عزیز من گناه آن به که پنهانی بود

۱۱ دلم بحمالت صفائی ندارد: دلم بحمالت صفائی ندارد
۱۲ متاع دل پاک عشاق مسکین: متاع دل پاک عشاق مسکین
۱۳ ولا جام و ساقی کلرخ طلب کن: ولا جام و ساقی کلرخ طلب کن
۱۴ اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست: اگرچه دلم رفت لیکن غمش نیست

دلی که غیب نمایست و جام جم دارد
زخاتمی که ازو کم شود چه غم دارد

بخط و خال کدایان مده خزینهٔ دل
بدست شاه وشی ده که محترم دارد

نه هر درخت تحمل کند جفای خزان
غلام همت سروم که این قدم دارد

رسید موسم آن کز طرب چو نرگس مست
نهند بپای قدح هر که شش درم دارد

زر از نهای می اکنون چو گل دریغ مدار
که عقل کل بصدت عیب متهم دارد

ز سر غیب کسی آگاه نیست قصه مخوان
کدام محرم دل ره درین حرم دارد

دلم که لاف تجرد زدی کنون صد شغل
ببوی زلف تو با باد صبحدم دارد

مراد دل ز که جویم که نیست دلداری
که جلوه نظر و شیوه کرم دارد

ز جیب خرقه حافظ چه طرف بتوان بست
که ما صمد طلبیدیم و او صنم دارد

۹۸

دست از طلب ندارم تا کام من برآید
یا جان رسید بجانان یا جان تن برآید

بگشای تربتم را بعد از وفات و بنگر
کز آتش درونم دود از کفن برآید

بنمای رخ که خلقی واله شوند و حیران
بگشای لب که فریاد از مرد و زن برآید

جان بر لبست و حسرت در دل که از لبانش
نگرفته هیچ کامی جان از بدن برآید

از حسرت دهانت جانم بشک آمد
خود کام تنگدستان کی زان دهن برآید

گفتم بخوانش گر وی بر کید دل الم گفت
کار کسی است این کو با خویشتن برآید

هر تار شکن زلف پنجاه شصت دارد
چون این دل شکسته با آن شکن برآید

بر کوی آنکه در باغ یابد گلی چو رویت
آید نسیم و هر دم کردش چمن برآید

هر دم چو بیوفایان نتوان گرفت یاری
مائیم و آستانش تا جان ز تن برآید

شوخی نگر که مرغ دل ما ل و پر کباب — سودای خام عاشقی از سر بدر نکرد

حافظ حدیث عشق تو از بس که دلکش است
نشنید کس که از سر رغبت ز بر نکرد

راهی بزن که آهی بر ساز آن توان زد — شعری بخوان که با او رطل گران توان زد

بر آستان جانان کز سر توان نهادن — کلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد

در خانقه نگنجد اسرار عشق و مستی — جام می مغانه هم با مغان توان زد

سد ره بزن بسلامت زان لاف تو عجب بین — گر راهزن تو باشی صد کاروان توان زد

گر دولت وصالت خواهد دری گشودن — سرها بر این تخیل بر آستان توان زد

قد خمیدهٔ ما سهلت نماید اما — بر چشم دشمنانت تیر از کمان توان زد

از شرم در حجابم ساقی تلطفی کن — باشد که بوسه چند بر آن دهان توان زد

بر جویبار چشم گر سایه افکند دوست — بر خاک رهگذارش آب روان توان زد

درویش را نباشد منزل بجز سرای سلطان — ما نیم و کهنه دلقی کاتش در آن توان زد

اهل نظر دو عالم در یک نظر ببازند — عشقست و جان اول بر نقد جان توان زد

با عقل و فهم و دانش دادن سخن توان داد — چون جمع شد معانی گوی بیان توان زد

عشق و شباب و رندی مجموعهٔ مراد است — ساقی بیا که جامی در این زمان توان زد

حافظ بخور قران کن رزق و رشید بازآ
باشد که گوی عیشی در این میان توان زد

روز وصل دوستداران یاد باد — یاد باد آن روزگاران یاد باد

این زمان در حرکس وفاداری نماند — زان وفاداران و یاران یاد باد

از این سینه تنگ ترسم که تیرش
همه چیز دارد دلا رام لیکن
رود جای و آنکه دوائی ندارد
در این غا که با ما وفائی ندارد

چو ماهست روشن که بهمهر رویت
دل و جان حافظ صفائی ندارد

دل شوق لبت مدام دارد
جان شربت مهر و باده شوق
شوریده زلف یار دائم
آخر نه بسد که باز پرسیم
یا یار کجا شنید آن کو
خرم دل آن کسی که صحبت
تا صید کند دلی بشوخی

یارب ز لبت چه کام دارد
در ساغر دل مدام دارد
در دام بلا مقام دارد
کان و لب ما چه نام دارد
اندیشه خاص و عام دارد
با یار علی الدوام دارد
بر کل ز بنفشه دام دارد

صحبت

حافظ چو دمی خوشست مجلس
اسباب طرب مدام دارد

روی رسش نهادم و بر من نگرد
صد لطف چشم داشتم و یکنظر نکرد
سنگل سرشک مازدلش کین مدر نبرد
در سنگ خاره قطره باران اثر نکرد
ماهی و مرغ دوش نخفت از فغان من
وان شوخ دیده بین که سر از خواب بر نکرد
میخواستم که میرمش اندر قدم چو شمع
او خود گذر بمن چو نسیم سحر نکرد
یارب تو آن جوان دلاور نگاهدار
کز تیر آه گوشه نشینان حذر نکرد
جانا کدام سنگدل بی کفایتست
کو پیش زخم تیغ تو جانرا سپر نکرد

شوخی

دیده ام آن چشم دل سیه که تو داری — جانب هیچ آشنا نگاه ندارد
ای شه خوبان بعاشقان نظری کن — هیچ شهی چون تو این سپاه ندارد
فی من تهاکشم تطاول زلفت — کیست مدل این سیاه ندارد
شوخی نرگس نکرکه پیش تو بنشست — چشم تو در دیده ات نگاه ندارد
رحل کرانم ده ای مرید خرابات — شادی شیخی که خانقاه ندارد
کو برود آستین بخون جگر شوی — هر که درین آستانه راه ندارد
تا چکند بارخ تو دود دل من — آینه دانی که تاب آه ندارد
خون خورد و خامش نشین که آن دل نازک — طاقت فریاد و داد خواه ندارد
گوشه ابروی تست منظر چشم — خوشتر ازین گوشه پادشاه ندارد
حافظ اگر سجده تو کرد مکن عیب — کافر عشق ای صنم گناه ندارد

رسید مژده که آمد بهار سبزه دمید — وظیفه گر برسد مصرفش گلست و بنفشه
صفیر مرغ برآمد بطرف شاخ گلابی — فغان فتاد بلبل نقاب گل که درید
ز روی ساقی مهوش گلی بچین امروز — که کرد عارض نسرین خط بنفشه دمید
چنان گرشمه ساقی دلم ز دست ببرد — که با کس دگرم نیست روی گفت و شنید
من این مرقع زنگین چو گل بخواهم سوخت — که پیر باده فروشش بجرعه نخرید
بگوی عشق منه بی دلیل راه قدم — که کم شد آنکه درین ره ببهبری نرسید
ز میوه های بهشتی چه ذوق دریابد — کسی که سیب زنخدان شاهدی نگزید
مکن ز غصه شکایت که در طریق ادب — براحتی نرسید آنکه زحمتی نکشید
عجایب ره عشق ای رفیق سیار است — زپیش آهوی این دشت شیر نر برمید

Ghazali Institute of Asian Studies

کاسم از تلخی غم چون زهر گشت
بانگ نوش باده خواران یاد باد

من که در تدبیر غم بیچاره ام
چاره ان غمگساران یاد باد

گرچه یاران فارغند از یاد من
از من ایشان را بخیر باد باد

مبتلا گشتم در این دام بلا
کوشش آن حق گذاران یاد باد

راز حافظ بعد ازین ناگفته ماند
ای دریغ از رازداران یاد باد

رسید مژده که ایام غم نخواهد ماند
چنان نماند و چنین نیز هم نخواهد ماند

من ار چه در نظر یار خاکسار شدم
رقیب نیز چنین محترم نخواهد ماند

چو پرده دار بشمشیر میزند همه را
کسی مقیم حریم حرم نخواهد ماند

تو انگر ادل درویش خود بدست آور
که محتشم ز رو گنج درم نخواهد ماند

غنیمتی شمر ای شمع وصل پروانه
که این معامله تا صبحدم نخواهد ماند

سروش عالم غیبم بشارتی خوش داد
که بر در کرمش کس دژم نخواهد ماند

بر این رواق زبرجد نوشته اند بزر
که جز نکوئی اهل کرم نخواهد ماند

سرود مجلس جمشید گفته اند این بود
که جام باده بیاور که جم نخواهد ماند

چه جای شکر و شکایت رقم زنند یک دست
که کس نمیشه گرفتار غم نخواهد ماند

ز مهربانی جانان طمع مبر حافظ
که نقش مهر و نشان ستم نخواهد ماند

روشنی طلعت تو ماه ندارد
پیش تو گل رونق گیاه ندارد

جانب دلها نگاه دار که سلطان
ملک نگیرد اگر سپاه ندارد

آتش رخسار گل خرمن بلبل بسوخت — چهرهٔ خندان شمع آفت پروانه شد

گریهٔ شام و سحر شکر که ضایع نگشت — قطرهٔ باران ما گوهر یکدانه شد

نرگس ساقی بخواند آیت افسون گری — حلقهٔ او را دگر دوش پیمانه شد

صوفی مجلس که دی جام و قدح می شکست — دوش بیکجرعه می عاقل و فرزانه شد

منزل حافظ کنون بارگه کبریاست — دل بر دلدار رفت جان بر جانانه شد

نفس سرآمد و کام از تو برنمی آید — فغان که بخت من از خواب برنمی آید

بهیچ وجه بهیچ کو نه دکر کار بر بنی آید — کمر بکوی دلارای یار من ورنه

بهیچ وجه بهیچ کو نه دکر کار بر بنی آید — درین خیال بسر شد دریغ عمر عزیز

وهنوز بلای زلف سیاهت بسر نمی آید — چنان بحسرت خاک در تو میمیرم

که آب زندگیم در نظر نمی آید — بسی حکایت دل هست با نسیم سحر

ولی بخت من امشب سحر نمی آید — قد بلند ترا تا ببر نمی گیرم

درخت کام مرادم ببر نمی آید — مقیم زلف تو شد دل که خوش هوائی داشت

وزان غریب بلاکش خبر نمی آید — فدای دوست نکردیم عمر و مال و دریغ

که کار عشق زما اینقدر نمی آید — همیشه تیر سحرگاه من خطا نشدی

کنون چه شد که یکی کار کر نمی آید — زبس که شد دل حافظ رمیده از همه کس

کنون ز حلقهٔ زلفت بدر نمی آید — سالها دل طلب جام جم از ما میکرد

آنچه خود داشت زبیگانه تمنا می کرد — گوهری کز صدف کون و مکان بیرون بود

طلب از گمشدگان لب دریا می کرد — مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش

گو بتائید نظر حل معما میکرد — سهل در همه احوال خدایا او بود

او نمی دید و ز دور خدا میکرد

خدای را مدد ای ایدلیل راه حرم
کز این بلاد دلم عزم کوی یار کند

گلی بچید ز بستان ارزو دل من
که منت باد نیه عشق را کرا نه پدید

شراب نوش کن و جام زر بصوفی ده
که باد شه ز کرم جرم صوفیان بخشید

بهار میگذرد مهر ستر ادریاب
که رفت موسم و حافظ هنوز می نخشید

روز هجران و شب فرقت یار آخر شد
زدم این فال و لذشت اختر و کار آخر شد

آن همه ناز و تنعم که خزان میفرمود
عاقبت در قدم باد بهار آخر شد

بعد ازین نور بآفاق دهم از دل خویش
که بخورشید رسیدیم و غبار آخر شد

آن پریشانی شبهای دراز و غم دل
همه در سایهٔ گیسوی نگار آخر شد

ساقیا عمر دراز و قدحت پر می باد
که بسعی تو ام اندر خمار آخر شد

شکر ایزد که با قبال گله گوشهٔ گل
نخوت باد دی و شوکت خار آخر شد

با ورم نیست ز بد عهدی ایام هنوز
قصهٔ غصه که در دولت یار آخر شد

صبح امید که بد تعلق پردهٔ غیب
گو برون آی که کار شب تار آخر شد

گرچه دلتنگی کار من از زلف تو نوشد
حل این عقده هم از روی نگار آخر شد

در شمار ار چه نیاورد کسی حافظ را
شکر کاو محنت بسیار شمار آخر شد

زاهد خلوت نشین دوش بمیخانه شد
حافظ

شاهد عهد شباب آمده بودش بخواب
از سر پیمان گذشت رسم پیمانه شد

معتبچه میگذشت راهزن دین و دل
باز به پیرانه سر عاشق و دیوانه شد

در پی آن آشنا از همه بیگانه شد

طی مکان بهین زمان در سلوک شعر — کاین طفل یک شبه ره یکساله میرود

باد بهار میوزد از بوستان شاه — وز ژاله بادبه در قدح لاله میرود

آن چشم جادوانه عابد فریب بین — کش کار و بار با همه کس بد نباله میرود

خوی کرده میخرامد و بر عارضش ز شرم — از شبنم روی او عرق ژاله میرود

ای من بسوز عشوه دنیا که این عجوز — مکاره می نشیند و محتاله میرود

چون سامری مباش که زر داد و از خری — موسی بهشت و از پی گوساله میرود

حافظ ز شوق مجلس سلطان غیاث دین — خامش مشو که کار تو از ناله میرود

سرو خرامان من چرا میل چمن نمی کند — همدم گل نمی شود یاد سمن نمی کند

تا دل ریزه کرد من رفت بچین زلف او — زان سفر دراز خود عزم وطن نمی کند

پیش کمان ابروت لاف همسری کنم ولی — گوشه گشاده است از آن کوش سخن نمی کند

چون ز نسیم بشنود زلف بنفشه ترسکن — وه که دلم چه یاد از آن عهد شکن نمی کند

با همه عطر دامنت آمدم از صبا عجب — کز گذر تو خاک را مشک ختن نمی کند

ساقی سیم ساق من گر همه زهر میدهد — کیست که تن چو جام می جمله دهن نمی کند

دل نامید وصل او هم ز جان نمی شود — جان بهوای کوی او خدمت تن نمی کند

دی که ز طره اش کردم از سر فسوس — گفت که این سیاه کج کوش سخن نمی کند

دست کش جفا مکن آب رخم که فیض ابر — بیمد و سه مشک من در عدن نمی کند

الخلخه مسای شد صبا و دامن پاکپت از چه رو — خاک بنفشه زار را مشک ختن نمی کند

گشته غمزه تو شد حافظ ناشنیده پند — تیغ سزاست هر کرا درک سخن نمی کند

دیدمش خرم و خندان قدح بادهٔ بدست
و ندران آینه صد گونه تماشا می کرد

گفتم این جام جهان بین بتو کی داد حکیم
گفت آنروز که این گنبد مینا میکرد

آنهمه شعبده با عقل که میکرد آنجا
سامری پیش عصا و ید بیضا میکرد

گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند
جرمش آن بود که اسرار هویدا میکرد

فیض روح القدس ار باز مدد فرماید
دگران هم بکنند آنچه مسیحا میکرد

گفتمش سلسلهٔ زلف بتان دانی چیست
گفت حافظ گلهٔ از شب یلدا میکرد

سالها دفتر ما در گرو صهبا بود
رونق میکده از درس و دعای ما بود

نیکی پیر مغان بین که چو ما بدمستان
هرچه کردیم به چشم کرمش زیبا بود

دل چو پرکار بهر سو دورانی میکرد
وندران دایره سرگشته و پابرجا بود

می شکفتم ز طرب زانکه چو گل بر لب جوی
بر سرم سایهٔ آن سرو سهی بالا بود

پیر گلرنگ من اندر حق ازرق پوشان
رخصت خبث نداد ار نه حکایتها بود

دفتر دانش ما جمله بشوئید بمی
که فلک دیدم و در قصد دل دانا بود

مطرب از درد محبت غزلی میپرداخت
که حکیمان جهان را همه خون پالا بود

قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد
که معاملهٔ بهمه عیب نهان بینا بود

ساقی حدیث سرو و گل و لاله میرود
این بحث با تلاطم غساله میرود

می ده که نوعروس چمن حد حسن یافت
کار انیزمان ز صنعت دلاله میرود

شکر شکن شوند همه طوطیان هند
زین قند پارسی که بنگاله میرود

ستاره بدرخشید و ماه مجلس شد
دل رمیده ما را انیس و مونس شد

نگار من که بمکتب نرفت و خط ننوشت
بغمزه مسئله آموز صد مدرس شد

طرب سرای محبت کنون شود معمور
که طاق ابروی یارم نشش مهندس شد

ببوی او دل بیمار عاشقان چو صبا
فدای عارض نسرین و چشم نرگس شد

بصد رمصطبه ام می نشاند اکنون یار
گدای شهر نکه کن که میر مجلس شد

لب از ترشح می پاک کن برای خدا
که خاطرم بهزاران کنه موسوس شد

گر شمه توشه ابی بعاشقان پیمود
که علم بیخبر افتاد و عقل بیحس شد

خیال آب خضر بست و جام کیخسرو
بجرعه نوشی سلطان ابوالفوارس شد

چو زر عزیز وجود است شعر من آری
قبول دولتیان کیمیای این مس شد

زراه میکده یاران عنان بگردانند
چرا که حافظ ازین راه رفت و مفلس شد

ساقی ار باده ازین دست بجام اندازد
عارفان را همه در شرب مدام اندازد

ورچنین زیرخم زلف نهد دانه خال
ای بسا مرغ خرد را که بدام اندازد

آنزمان وقت می صبح فروغست که شب
گرد خرگاه افق پرده شام اندازد

روز در کسب هنر کوش که می خوردن روز
دل چون آینه در زنگ ظلام اندازد

ای خوشا حالت آن مست که در پای حریف
سر و دستار ندانند که کدام اندازد

زاهد اسر بکله گوشه خورشید برار
بخت ار قرعه بدین ماه تمام اندازد

زاهد خام طمع برسر انکار بماند
پخته کرد و چو نظر بر می جام اندازد

باده با محتسب شب ننوشی حافظ
که خورد باده ات سنگ بجام اندازد

۱۰۹

سمن بویان غبار غم چو بنشینند بنشانند | | پر پرویان فشاند از دل چو بستیزند بنشانند
بشکرانه بلاجانها چو بربندند بربندند | | ز زلف عنبرین جانها چو بفشانند بفشانند
ز چشم پر ز لعل رمانی چو می بارند میخندند | | ز رویم راز پنهانی چو می پرسند میخوانند
بعمری کمیفتن با ما چو بنشینند برخیزند | برخیزند | نهال شوق در خاطر چو بنشینند بنشانند
چو منصور از مراد آنانکه بر دارند برد دارند | | که با این در دو اگر در بندند درمانند درمانند
سر شک گوشه گیر ما چو دریابند دریابند | | رخ از مهر سحر خیزان نگردانند اگر دانند

میرانند | | درین حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند
| | بدین درگاه حافظ را چو میرانند میخوانند

سحرم دولت بیدار ببالین آمد | | گفت برخیز که آن خسرو شیرین آمد
قدحی در کش و سرخوش بتماشا بخرام | | تا به بینی که نگارت بچه آئین آمد
مژده گانی بده ای خلوتی نافه گشای | | که ز صحرای ختن آهوی مشکین آمد
گریه آبی بسرخ سوختگان باز آورد | | ناله فریاد رس عاشق مسکین آمد
مرغ دل باز هوادار کمان ابروئیست | | که بمیدان صید گهش جان و دل و دین آمد
در هوا چند معلق زنی و جلوه کنی | | ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد
ساقیا می بده و غم مخور از دشمن دون | | که بکام دل ما آن بشد و این آمد
شادی یار پریچهره بده باده ناب | | که می لعل دوای دل غمگین آمد
رسم بد عهدی ایام چو دید ابر بهار | | گریه اش بر سمن و سنبل و نسرین آمد

| | چون صبا گفته حافظ بشنید از بلبل
| | عنبر افشان بتماشای ریاحین آمد

از آن رنگ رخم خون در دل اندا[خت]
و[ر]ین کالش نگارم مبتلا کرد

بهر سو بلبل بیدل در افغان
تنعم در میان با دصبا کرد

گرار سلطان طمع کردم خطا بود
و راز دلبر فاحتشم جفا کرد

وفا از خواجگان شهر ما من
کمال دین و دولت بوالوفا کرد

بشارت بر بلوی میفروشان
که حافظ توبه از زهد و ریا کرد

شاید ان گر دلبری زینسان کند
زاهد از ارزخنه در ایمان کند

هر کجا آن شاخ نرگس شکفد
گلرخانش دیده نرگسدان کنند

یار ما چون ساز د آهنگ سماع
قدسیان در عرصه مستی افشان کنند

رخ نماید آفتاب دولتت
گر چو صبحت آینه رخشان کنند

مردم چشم بخون آغشته شد
از کجا این ظلم بر انسان کنند

عاشقان را بر سر خود حکم نیست
هر چه فرمان تو باشد آن کنند

پیش چشم کمترست از قطره
آن حکایتها که از طوفان کنند

کن نگاهی از دو چشمت تا روان
مرگ را بر بیدلان آسان کنند

عید رخسار تو کو تا عاشقان
در وفایت جان و دل قربان کنند

ای جوان سرو قد گوئی بزن
پیش از آن کز قامتت چوگان کنند

خوشدلی ای غصه ای دل کاهل راز
عیش خوش در روبه هجران کنند

سر مکش حافظ ز آه نیم شب
تا چو صبحت آینه رخشان کنند

سحر چون خسرو خاور علم بر کوهساران زد
بدست مرحمت یارم درا امیدواران زد

چو پیش صبح روشن شد که حال مهر گردون چیست
برآمد خنده خوش بر غرور کامکاران زد

نگارم دوش در مجلس بعزم رقص چون برخاست
گره بگشود و بر دلهای یاران زد

من از رنگ صلاح آن دم بخون دل شدم دستم
که چشم مست پیمایش صلا بر هوشیاران زد

کدام آهن دلش آموخت این آیین عیاری
که از اول چون برون آمد ره شب زندهداران زد

خیال شهسواران نجف چون شد ناگه دل مسکین
خداوندا نگهدارش که بر قلب سواران زد

فتش با خرقه پشمین کجا اندر کمند آرم
زره موئی که مژگانش ره خنجرگذاران زد

نظر بر قرعه توفیق و یمن دولت شاه است
بده کام دل عاشق که فال نیکبختیاران زد

شهنشاه مظفر فر شجاع ملک و دین منصور
که جود بیدریغش خنده بر ابر بهاران زد

ازآن ساعت که جام می بدست او شرف شد
زمانه ساغر شادی بیاد میگساران زد

زشمشیر سرافشانش ظفر آن روز بدرخشید
که چون خورشید انجم سوز تیغش بر سواران زد

تعالی الله ز هی ذاتی که تابیرنگ هستی یافت
صفای جوهر پاکش دم از پرهیزگاران زد

دوام ملک و عمر او بخواه از لطف حق حافظ
که چرخ این سکه دولت بنام شهسواران زد

سحر بلبل حکایت با صبا کرد
که عشق گل بها دیدی چها کرد

غلام همت آن نازنینم
که کار خیر بی روی و ریا کرد

خوشش باد انسیم صبحگاهی
که در دشت نشینانرا دوا کرد

من از بیگانگان هرگز ننالم
که با من هرچه کرد آن آشنا کرد

نقاب گل کشید از زلف سنبل
گره بند قبای غنچه وا کرد

مدّعی گو بر و نکته بحافظ مفروش
کلک ما نیز زبانیست و بیانی دارد

شراب و عیش نهان چیست کار بی بنیاد
ز دیم بر صف رندان و هر چه باد ا باد

بکر که زدل بگشاور ز سپهر یاد مکن
که فکر هیچ مهندس چنین گره نگشاد

ز انقلاب زمانه عجب مدار که چرخ
ازین فسانه و افسون هزار دارد یاد

که آگهست که جمشید و کی کجا رفتند
که واقفست که چون رفت تخت جم بر باد

ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم
که لاله میدمد از خاک تربت فرهاد

مکر که لاله بدانست بیوفائی دهر
که تا بزاد و بشد جام می ز کف ننهاد

نمیدهند اجازت مرا بسیر سفر
نسیم خاک مصلی و آب رکنا باد

بیا بیا که زمانی زمی خراب شویم
مکر رسیم بکنجی درین خراب آباد

بنوش باده صافی بناله دف چنگ
که بسته اند بر ابریشم طرب دل شاد

ز دست اگر ننهم جام می مکن عیبم
که پاک تر به ازینم حریف دست نداد

رسید مژدهٔ عشقت بحافظ ای که رسید
که چشم زخم زمانه به عاشقان مرساد

صوفی نهاد دام و سر حقه باز کرد
بنیاد مکر با فلک حقه باز کرد

بازی چرخ بشکندش بیضه در کلاه
زیرا که عرض شعبده با اهل راز کرد

ساقی بیا که شاهد رعنای صوفیان
دیگر بجلوه آمد و آغاز ناز کرد

این مطرب از کجاست که ساز عراق ساخت
وآهنگ بازگشت ز راه حجاز کرد

شراب بیغش و ساقی خوش و دام رهند — که زیرکان جهان از کمند شان نرهند

من ار چه عاشقم و رند و مست و نامه سیاه — هزار شکر که یاران شهر بی گنهند

مبین حقیر گدایان عشق را کین قوم — شهان بی کمر و خسروان بی کلهند

خجسته شیوه درویشی و راهروی — بیار باده که این سالکان نه مردرهند

مکن که کوکبه دلبری شکسته شود — چو چاکران بکمر زند و بندگان بکهند

غلام همت دردی کشان یکرنگم — نه آنگروه که ارزق لباس و دل سیهند

قدم منه بخرابات جز بشرط ادب — که ساکنان درش محرمان پادشهند

بهوش باش که هنگام باد استغنا — هزار خرمن طاعت بنیم جو نخرند

جناب عشق بلند است همتی حافظ — که عاشقان ره بی همتان نپذیرند

شاهد آن نیست که موئی و میانی دارد — بنده طلعت آن باش که آنی دارد

شیوه حور و پری خوب و لطیفست ولی — خوبی آنست و لطافت که فلانی دارد

چشمه چشم مرا ای گل خندان دریاب — که بامید تو خوش آب روانی دارد

مرغ زیرک نشود در چمنش نغمه سرای — هر بهاری که ز دنبال خزانی دارد

خم ابروی تو در صنعت تیراندازی — بستد از دست هر آنکس که کمانی دارد

گوی خوبی که برد از تو که خورشید آنجا — نه سواریست که در دست عنانی دارد

دلنشین شد سخنم تا تو قبولش کردی — آری آری سخن عشق نشانی دارد

در ره عشق نشد کس بیقین محرم راز — هر کسی بر حسب فهم گمانی دارد

با خرابات نشینان ز کرامات ملاف — هر سخن جائی و هر نکته مکانی دارد

عفی الله چین ابروی تو گرچه ناتوانم کرد
برحمت هم پیامی بر سر بیمار می آورد

سر اسرار بخشش جانان طریق لطف و احسان بود
اگر تسبیح میفرمود زنار می آورد

سر انشاط صنوبر را ز باغ سینه برکندم
که هر گل کز غمش شکفت محنت بار می آورد

نسیم غارت چشمش دل خونین ما کردم
ولی میریخت خون در ره بدین مقدار می آورد

خوش آن وقت و خوش آن ساعت که از لطف گریبان
بدزدیدی چنان دلها که خصم اقرار می آورد

بقول مطرب و ساقی برون رفتم که وسیکه
گران راه کران قاصد خبر دشوار می آورد

بدان

عجب میدانشتم دیشب ز حافظ جام و پیمانه
ولی مستغرقم کردم که صوفی روا می آورد

صبا به تهنیت پیر میفروش آمد
که موسم طرب و عیش و ناز و نوش آمد

هوای سبز نفس کشت و باد نافه کشای
درخت سبز شد و مرغ در خروش آمد

تو لاله چنان برفروخت باد بهار
که غنچه غرق عرق گشت و گل بجوش آمد

بگوش هوش نیوش از من و بعشرت کوش
که این سخن سحر از ها تفم بگوش آمد

ز فکر تفرقه باز آی تا شوی مجموع
بحکم آنکه چو شد اهرمن سروش آمد

ز مرغ صبح ندانم که سوسن آزاد
چه گوش کرد که با ده زبان خموش آمد

چه جای صحبت نامحرمست مجلس انس
سر پیاله بپوشان که خرقه پوش آمد

بگو میت سخنی خوش بیاد بنوش
که زاهد از بر ما رفت و میفروش آمد

از خانقاه بمیخانه میبرد حافظ
مگر ز مستی زهد و ریا بهوش آمد

طایر دولت اگر باز گذاری بکند
یار باز آید و با وصل قراری بکند

ای دل بیا که ما به پناه خدا رویم
عشقش بروی دل در رحمت فراز کرد

صنعت مکن که هر که محبت نه راست باخت
غره مشو که گریهٔ عابد نماز کرد

ای کبک خوشخرام که خوش می روی بناز
شرمنده رهروی که نظر بر مجاز کرد

رو آنکه پیشگاه حقیقت شود پدید
حافظ مکن ملامت رندان که در ازل
ما را خدا ز زهد و ریا بی نیاز کرد

صوفی ار باده با ندازه خورد نوشش باد
ور نه اندیشهٔ این کار فراموشش باد

آنکه یک جرعه می از دست تو اندازد دان
دست باشاهد مقصود در آغوشش باد

کیست آن شاه سوار خوش و خرم که دو کون
بسته بند قبا و علم دوشش باد

نرگس مست نوازش کن مردم دارش
خون عاشق بخور و کرشمه نوشش باد

چشم از آینه داران خط و خالش کشت
لبم از بوسه ربایان لب نوشش باد

گرچه از گبر سخن با من درویش نگرد
جان فدای شکرین پسته خاموشش باد

شاه ترکان سخن مدعیان می شنود
شرمی از مظلمهٔ خون سیاوشش باد

پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت
آفرین بر نظر پاک خطا پوشش باد

بعلامی تو مشهور جهان شد حافظ
حلقه بندگی زلف تو در گوشش باد

صبا وقت سحر بوئی ز زلف یار می آورد
دل شوریدهٔ ما را ز نو در کار می آورد

ز رشک تار زلف یار بر باد سحر میداد
صبا هر نافه مشکی که از تاتار می آورد

فروغ ماه میدیدم ز بام قصر اورشین
که روی از شرم او خورشید بر دیوار می آورد

چکند کز پی دوران نرود چون پرکار | هر که در دایره گردش ایام افتاد

صوفیان جمله حریفند ولی طرفه بازولی
زین میان حافظ دلسوخته بدنام افتاد

عشقت نه سرسریست که از سر بدر شود
مهرت نه عارضیست که چای دگر شود

عشق تو در وجود دم و مهر تو در دلم
با شیر در درون شد و با جان بدر شود

درویست در دعشق که اندر علاج او
هر چند سعی بیش نمائی بتر شود

اوّل یکی منم که درین شهر هر شبی
فریاد من بگنبد افلاک بر شود

ور زانکه من سرشک فشانم بزنده رود
گشت عراق جمله یکبار تر شود

دی در میان زلف بدیدم رخ نکار
بر بیشه می که ابر محیط قمر شود

گفتم که ابتدا کنم از بوسه گفت نی
بگذار تا که ماه ز عقرب بدر شود

ایدل بیاد لعلش اگر باده میخوری
بگذار هان که مدعیان را خبر شود

حافظ سرا ز لحد بدر آرد بپای بوس
گر خاک او بپای شما پی سپر شود

غلام نرگس مست تو تاجدارانند
خراب بادهٔ لعل تو هوشیارانند

ترا صبا و مرا آب دیده شد غماز
وگرنه عاشق و معشوق راز دارانند

ز زیر زلف دوتا چون گذر کنی بنگر
که از یمین و یسارت چه بیقرارانند

گذار کن چو صبا بر بنفشه زار و ببین
که از تطاول زلفت چه سوگوارانند

رقیب در گذر و بیش ازین مکن تحریک
که ساکنان در دوست خاکسارانند

نصیب ماست بهشت ای خدا شناس برو
که مستحق کرامت گناه کارانند

دیده را وسکه دُر و گهر گر چه نماند
بخورد خونی و تدبیر نثاری بکند

شهر خالیست ز عشاق بگر طرفی
دستی از غیب برون آید و کاری بکند

کس نیارد بر او دم زدن از قصهٔ ما
گرش با دصبا گوش گذاری بکند

داده ام باز نظر را تبذروی پرواز
باز خواند گر شبی تخت و شکاری بکند

گو گریبی که ز بزم طربش غمزده ام
جرعه در کشد و دفع خماری بکند

یا وفا یا خبر وصل تو یا مرگ رقیب
بازی چرخ ازین یک دو سه کاری بکند

دوش گفتم بکند لعل لبش چارهٔ دل
هاتف غیب ندا داد که آری بکند

حافظا گر بزوی از در او هم روزی
گذری بر سرت از گوشه کناری بکند

عکس روی تو چو در آینه جام افتاد
عارف از پرتو می در طمع خام افتاد

جلوه کرد خرش روز ازل ز یر نقاب
عکسی از پرتوان بر رخ افهام افتاد

این همه عکس می و نقش مخالف که نمود
یکفروغ رخ ساقیست که در جام افتاد

غیرت عشق زبان همه خاصان ببرید
از کجا سر غمش در دهن عام افتاد

بر دمشن یا من دلسوخته لطفی دگر است
این گدا پیش کریم چه شایستهٔ انعام افتاد

پاک بین از نظر پاک بمقصود رسید
احول از چشم دوبین در طمع خام افتاد

زیر شمشیر غمش رقص کنان باید رفت
کانکه شد کشتهٔ او نیک سرانجام افتاد

در خم زلف تو آویخت دل از چاه زنخ
آه کز چاه برون آمد و در دام افتاد

آنشد ایخوا جه که در صومعه بازم بینی
کار ما با رخ ساقی و لب جام افتاد

من ز مسجد بخرابات نه خود افتادم
اینم از روز ازل حاصل فرجام افتاد

حقا که در زمان برسد مژده امان ۱ | گر سالکی بعهد امانت وفا کند
ساقی بجام عدل بده باده تا کدا | غیرت نیاورد که جهان پر بلا کند

جان رفت در سرمی و حافظ ز غصه سوخت ۲
عیسی دمی کجاست که احیای ما کند

گلگشت مشکین تو روزی که زما یاد کند ۳ | ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند
قاصد حضرت سلمی که سلامت باد ا ۴ | چه شود گر بسلامی دل ما شاد کند
یارب اندر دل آن خسرو شیرین انداز ۵ | که برحمت گذری بر سر فرهاد کند
حالیا عشوهٔ عشق تو ز بنیادم برد ۶ | تا دگر فکر چکیمانه چه بنیاد کند
گوهر پاک تو از مدحت ما مستغنی است ۷ | فکر مشاطه چه ما حسن خداداد کند
امتحان کن که بسی کنج مرادت بدهند ۸ | گر خرابی چو مر الطف تو آباد کند
شاهرا به بود از طاعت صد ساله زهد | قدر یکساعت عمری که در و داد کند

ره نبردیم بمقصود خود اندر شیراز ۹
خرم آن روز که حافظ ره بغداد کند

گفتم کیم دهان لبت کامران کنند ۱۰ | گفتا بچشم هر چه تو گوئی همان کنند
گفتم خراج مصر طلب میکند لبت ۱۱ | گفتا در ین معامله کمتر زمان کنند
گفتم بنفشه عقدهٔ دهنت خود که برد ز راه ۱۲ | گفتا بگفته ات ننهد گر گران کنند
گفتم صنم ز پیت مشو با صمد نشین ۱۳ | گفتا بکوی عشق هم این و هم آن کنند
گفتم هوای میکده غم میبرد ز دل ۱۴ | گفتا خوش آن کسان که دلی شاد مان کنند
گفتم شراب و خرقه نه آئین مذهب است ۱۵ | گفتا این عمل بمذهب پیر مغان کنند

نه من بر آن کل عارض غزل سرایم و بس
که عندلیب تو از هر طرف هزار هستند

تو دستگیر شوای خضر پی خجسته که من
پیاده میروم و همرهان سوار هستند

بیا بمیکده و چهره ارغوانی کن
مرو بصومعه کانجا سیاه کار هستند

خلاص حافظ از آن زلف تابدار مباد
که بستگان کمند تو رستگار هستند

قتل این خسته بشمشیر تو تقدیر نبود
ور نه هیچ از دل پیرحم تو تقصیر نبود

یارب آئینه حسن تو چه جوهر دارد
که در و آه مرا قوت تاثیر نبود

سرزخیرت بدر میکده ها برکردم
چون شناسای تو در صومعه یک پیر نبود

من دیوانه چو زلف تو رها میکردم
هیچ لایق ترم از حلقه زنجیر نبود

تا مگر هم نفسی با تو بگویم حالی
حاصلم دوش بجز ناله شبگیر نبود

آن کشیدم ز تو ای آتش هجران که چو شمع
جز فنای خودم از دست تو تدبیر نبود

آیتی بود عذاب آمده حافظ بیتو
که بر هیچکسش حاجت تفسیر نبود

گر میفروش حاجت رندان روا کند
ایزد گنه بخشد و دفع بلا کند

در کارخانه که ره علم و عقل نیست
وهم ضعیف رای فضولی چرا کند

مطرب بساز عود و مگو کس بی اجل مرد
وان کو نه این ترانه سراید خطا کند

گر رنج پیشت آید و گر راحت ای حکیم
نسبت مکن بغیر که اینها خدا کند

ما را که در دو عشق و بلای خمار هست
یا وصل دوست یا می صافی دوا کند

۵۱ عقل از خانه بدر رفت و اگر می‌ام نیست
دیدم از پیش که در خانه دینم چه شود

۵۲ منکه در کوی بتان منزل و ماوا دارم
گر دهی جای بفردوس برینم چه شود

خواجه دانست که من خاتمم و هیچ نگفت
حافظ ار نیز بداند که چه شود

۵۳ گدا خت جان که شود کار دل تمام و نشد
بسوختیم درین آرزو بسی خام و نشد

۵۴ فغان که در طلب گنج کوهر مقصود
شدم خراب جهانی ز غم تمام و نشد

۵۵ در ین و درد که در جستجوی گنج حضور
بسی شدم بگدائی بر کرام و نشد

۵۶ بطعنه گفت بشی میر مجلس نوشوم
شدم بمجلس تو کمترین غلام و نشد

۵۷ بسام گرد که خوهم نشست بارندان
بشد بزندی و دردی کشیم نام و نشد

۵۸ روا ست در برا گر می طپد کبوتر دل
که وید در ره خود پیچ و تاب دام و نشد

۵۹ بگوی عشق منه بی دلیل راه قدم
که من بخویش نمودم صد اهتمام و نشد

۵۱۰ بدان هوس که ببوسم بستی آن لب لعل
چه خون که در دلم افتاد و هیچ جام و نشد

هزار حیله برانگیخت حافظ از سر مهر
بدان هوس که شود آن حریف رام و نشد

۵۱۲ کی شعر تر انگیزد خاطر که حزین باشد
یک نکته درین معنی گفتیم و همین باشد

۵۱۳ از لعل تو گر یابم انگشتری زنهار
صد ملک سلیمانم در زیر نگین باشد

۵۱۴ غمناک نباید بود از طعن حسود ایدل
شاید که چو وا بینی خیر تو درین باشد

۵۱۵ هر گو نماید فهم این نکته خیال انگیز
نقشش بتر اش از خود و صورتگر چین باشد

۵۱۶ جام می و خون دل هر یک بکسی دادند
در دایرهٔ قسمت اوضاع چنین باشد

۵ گفتم لعل نوشین لبان بپرسد چه سود
گفتا به بوسهٔ شکرینش جوان کنند

۶ گفتم که خواجه کی بسر حجله میرود
گفت آنزمان که مشتری و مه قران کنند

۷ گفتم دعای دولت او ورد حافظ است
گفت این دعا ملایک هفت آسمان کنند

۸ کسی که حسن رخ دوست در نظر دارد
محقق است که او حاصل بصر دارد

۹ چو خامه بر خط فرمان او سر طاعت
نهاده ایم مکر او بتیغ بردارد

کسی بوصل تو چون شمع یافت پروانه
که زیر تیغ تو هر دم سری دگر دارد

۱۰ بپای بوس تو دست کسی رسید که او
چو آستانه بدین در همیشه سر دارد

ز زهد خشک ملولم بیار باده ناب
که بوی باده دماغم مدام تر دارد

بزور و زر رقیب تو روزی بسینه ام تیری
ز بسکه تیر غمت سینه بی سپر دارد

۱۱ کسیکه از ره تقوی قدم برون ننهاد
بعزم میکده اکنون سر سفر دارد

زباده هیچت اگر نیست این نه بس که ترا
دمی ز وسوسهٔ عقل بی خبر دارد

۱۲ دل شکسته حافظ بخاک خواهد برد
چو لاله داغ هوائی که بر جگر دارد

۱۳ گر من از باغ تو یک میوه بچینم چه شود
پیش پائی بچراغ تو ببینم چه شود

۱۴ یارب اندر کنف سایهٔ آن سرو بلند
گر من سوخته یکدم بنشینم چه شود

آخر ای خاتم جمشید سلیمان آثار
گر فتد عکس تو بر لعل نگینم چه شود

۱۵ زاهد شهر چو مهر ملک و شحنه گزید
من اگر مهر نگاری بگزینم چه شود

۱۶ صرف شد عمر گرانمایه بمعشوقه و می
تا از آنم چه بپیش آید ازینم چه شود

۵۱ گوهر مخزن اسرار همانست که بود
حقهٔ مهر بدان مهر و نشانست که بود

۵۲ از صبا پرس که ما را همه شب تا دم صبح
بوی زلف تو همان مونس جانست که بود

۵۳ طالب لعل و کهر نیست و گر خورشید
همچنان در عمل معدن و کانست که بود

۵۴ رنگ خون دل ما را که نهان کرد خطت
همچنان از لب لعل تو عیانست که بود

عاشقان بندهٔ ارباب امانت باشند
محرم اسرار
لاجرم چشم گهربار همانست که بود

۵۵ گوشهٔ غمزهٔ خود را بزیارت می آی
بشاشش
زانکه بیچاره همان دل نگرانست که بود

۵۶ زلف بندوی تو گفتم که دگر ره نزند
سالها رفت و بدان سیرت و شانست که بود

۵۷ حافظا از مژه قصهٔ خونابه چشم
که درین شیوه همان آب روانست که بود

۵۸ کنون که در چمن آمد گل از عدم بوجود
بنفشه در قدم او نهاد سر بسجود

۵۹ بنوش جام صبوحی بنالهٔ دف و چنگ
ببوس غبغب ساقی بنغمهٔ نی و رود

۶۰ بباغ تازه کن آئین دین زردشتی
کنون که لاله برافروخت آتش نمرود

ز دست شاهد سیمین عذار عیسی دم
شراب نوش و رها کن حدیث عاد و ثمود

۶۱ جهان چو خلد برین شد بدور سوسن و گل
ولی چه سود که در وی نه ممکنست خلود

۶۲ شد از فروغ ریاحین چو آسمان کاشن
زمین ز اختر میمون و طالع مسعود

چو گل سوار شود بر هوا سلیمان وار
سحر که مرغ درآید بنغمهٔ داود

بدور گل منشین بی شراب و شاهد و چنگ
که هیچ دور بقا هفته بود معدود

۶۳ بیار جام لبالب بیاد آصف عهد
وزیر ملک سلیمان عماد دین محمود

بود که مجلس حافظ بمین ترتیبش
هر آنچه می طلبد جمله باشدش موجود

در کار گلاب و گل حکم ازلی این بود — کان شاهد بازاری وین پرده نشین باشد

آن نیست که حافظ را رندی شود از خاطر
کاین سابقه رندی تا روز پسین باشد

گل بی رخ یار خوش نباشد — بی بادهٔ خوشگوار خوش نباشد
طرف چمن و هوای بستان — بی لالهٔ عذار خوش نباشد
رقصیدن سرو و حالت گل — بی صوت هزار خوش نباشد
باغ و گل و مل خوشست لیکن — بی صحبت یار خوش نباشد
هر نقش که دست عقل بندد — بی نقش و نگار خوش نباشد
با یار شکرلب گل اندام — بی بوس و کنار خوش نباشد

جان بی نقد فقر است حافظ
از بهر نثار خوش نباشد

گفتم غم تو دارم گفتا غمت سر آید — گفتم که ماه من شو گفتا اگر برآید
گفتم ز مهر ورزان رسم وفا بیاموز — گفتا ز ماه رویان این کار کمتر آید
گفتم که بوی زلفت گمراه عالمم کرد — گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید
گفتم دل رحیمت کی عزم صلح دارد — گفتا بکش جفا را تا وقت آن برآید
گفتم که بر خیالت راه نظر ببندم — گفتا که شب رواست این از ره دیگر آید
گفتم خوشا نسیمی کز کوی دلبر آید — گفتا خنک نسیمی کز کوی دلبر آید
گفتم که نوش لعلت ما را بآرزو کشت — گفتا تو بندگی کن کان بنده پرور آید
گفتم ز مان عشرت دیدی که چون سر آمد — گفتا خموش حافظ کین غصه هم سر آید

ذره را تا نبود همت عالی حافظ
طالب چشمهٔ خورشید درخشان نشود

کارم زدست و رحمرخ بسامان نمیرسد
خون شد دلم ز درد و بدرمان نمیرسد

چون خاک راه پست شدم هیچ باد باز
تا آب رو نمیرودم نان نمیرسد

از دست برد و جور زمان اهل فضل را
این غصه بس که دست سوی جان نمیرسد

سیرم ز جان خود بدل راستان دلی
بیچاره را چه چاره که فرمان نمیرسد

تا صد هزار خار نبیرد ید از زمین
از گلبنی گلی بگلستان نمی رسد

یعقوب را دو دیده ز حسرت سفید شد
آوازهٔ ز مصر بکنعان نمیرسد

پی پاره نمی کنم از هیچ استخوان
تا صد هزار زخم بدندان نمیرسد

از حشمت اهل جهل بکیوان رسیده اند
جز آه اهل فضل بکیوان نمیرسد

صوفی بشوی ز نک دل خود بآب می
زین شست و شوی خرقه بغران نمیرسد

حافظ صبور باش که در راه عاشقی
هر کس که جان نداد بجانان نمیرسد

مرا بر ندی و عشق آن فضول عیب کند
که اعتراض بر اسرار علم غیب کند

کمال صدق و محبت ببین نه نقص گناه
که هر که بی هنر افتد نظر بعیب کند

چنان بزد ره اسلام غمزهٔ ساقی
که اجتناب ز صهبا مگر صهیب کند

ز عطر حور بهشت آن زمان برآید بو
که خاک میکدهٔ ما عبیر جیب کند

کلید گنج سعادت قبول اهل دل است
مبادکس که درین نکته شک و ریب کند

شبان وادی ایمن گهی رسد بمراد
که چند سال بجان خدمت شعیب کند

گفتم که خطا کردی و تدبیر نه این بود
گفتا چه توان کرد که تقدیر چنین بود

گفتم که خدا داد مرادت بوصالش
گفتا که مرادم بوصالش نه همین بود

گفتم که قرین بدت افکند بدین روز
گفتا که مرا بخت بدخویش قرین بود

گفتم زمن ای ماه چرا مهر بریدی
گفتا که فلک با من بدمهر بکین بود

گفتم که بسی جام طرب خوردی ازین پیش
گفتا که سقا در قدح بازپسین بود

گفتم که توای عمر چرا زود بر فتی
گفتا که فلانی چکنم عمر همین بود

گفتم که بسی خط خطا بر تو کشیدند
گفتا همه آن بود که بر لوح جبین بود

گفتم که نه وقت سفرت بود چنین زود
گفتا که مگر مصلحت وقت چنین بود

جفا

گفتم که ز حافظ بچه علت شده دور
گفتا که همه وقت مرا داعیه این بود

۱۲۴

گرچه رواعظ شهر این سخن آسان نشود
تا ریا ورزد و سالوس مسلمان نشود

رندی آموز و کرم کن که نه چندین هنر است
حیوانی که نه نوشد و می انسان نشود

گوهر پاک بباید که شود قابل فیض
ور نه هر سنگ و گلی لؤلؤ و مرجان نشود

اسم اعظم بکند کار خود ای دل خوش باش
که بتلبیس و حیل دیو مسلمان نشود

دردمندی که کند درد نهان با طبیب
درد او بی سببی قابل درمان نشود

عشق میورزم و امید که این فن شریف
چون هنرهای دگر موجب حرمان نشود

لبت

دوش میگفت که فردا بدهم کام دلت
سببی ساز خدایا که پشیمان نشود

حسن خلقی ز خدا می طلبم روی ترا
تا دگر خاطر ما از تو پریشان نشود

هر که در پیش تو ان از سر جان میلرزد
بی تکلف تن او لایق فرمان نشود

خسروا حافظ درگاه نشین فاتحه خواند
وز زبان تو تمنای دعائی دارد

من و انکار شراب این چه حکایت باشد
غالبا این قدرم عقل کفایت باشد

منکه شبها ره تقوی زده ام با دف و چنگ
این زمان سر بره آرم چه حکایت باشد

زاهد ار راه برندی نبرد معذورست
عشق کاریست که موقوف هدایت باشد

تا بغایت ره میخانه نمیدانستم
ورنه مستوری ما تا بچه غایت باشد

بنده پیر مغانم که ز جهلم برهاند
پیر ما هر چه کند عین رعایت باشد

زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز
تا خود از میان با که عنایت باشد

دوش از این غصه نخفتم که حکیمی میگفت
مست بود حافظ ار باده خورد جای شکایت باشد

مسلمانان مرا وقتی دلی بود
که با وی گفتمی گر مشکلی بود

دلی همدرد و یاری مصلحت بین
که استظهار هر اهل دلی بود

بگردابی چو می افتادم از غم
بتدبیرش امید ساحلی بود

زمن ضایع شد اندر کوی جانان
چه دامن گیر یار بی دلی بود

بحال این پریشان رحمت آرید
که وقتی کاروان کاملی بود

مرا تا عشق تعلیم سخن کرد
حدیثم نکته هر محفلی بود

هنر بی عیب حرمان تو دلیکن
زمن محروم ترکی سایلی بود

سرشکم در طلب در با فشاند
ولی از وصل او بیحاصلی بود

مگو دیگر که حافظ نکته دانست
که ما دیدیم محکم غافلی بود

معاشران ز حریف شبانه یاد آرید
حقوق بندگی مخلصانه یاد آرید

ز دیده خون بجکاند فسانهٔ حافظ		چو یاد عهد شباب و زمان شیب کند
مژده ایدل که مسیحا نفسی می آید		که ز انفاس خوشش بوی کسی می آید
از غم و درد مکن ناله و فریاد که دوش		زده ام فال وفا دریا دکسی می آید
زآشش وادی ایمن نه منم خرّم و بس		موسی اینجا بامید قبسی می آید
هیچکس نیست که در کوی تو اشکبار نیست		هر کس اینجا بامید هوسی می آید
کس ندانست که منزلگه مقصود کجاست		اینقدر هست که بانگ جرسی می آید
جرعه ده کز بی خانهٔ ارباب کرم		هر حریفی ز پی ملتمسی می آید
خبر بلبل این باغ مپرسید که من		ناله می شنوم کز قفسی می آید
دوست را گر سر پرسیدن بیمار غمست		گو بیا خوش که هنوزش نفسی می آید
	یار و اردو سر صید دل حافظ یاران	
	شاهبازی بشکار مگسی می آید	
مطرب عشق عجب ساز و نوائی دارد		نقش هر پرده که زد راه بجائی دارد
عالم از ناله عشاق مبادا خالی		که خوش آهنگ و فرح بخش نوائی دارد
پیر دردی کش ما گرچه ندارد زر و زور		خوش عطا بخش و خطا پوش خدائی دارد
از عدالت نبود دور گر ش پرسد حال		پادشاهی که بهمسایه گدائی دارد
محترم دار دلم کین مگس قند پرست		تا هوا خواه تو شد دعوی همائی دارد
اشک خونین بطبیبان نبمودم گفتند		درد عشقست و جگر سوز دوائی دارد
ستم از غمزه میاموز که در مذهب عشق		هر عمل اجری و هر کرده جزائی دارد
نعره گفت آن بت ترسا بچه بادهٔ فروش		شادی روی کسی جو که صفائی دارد

مزن دم ز حکمت که در وقت مرگ
ارسطو و بد جان چو بیچاره گرد

بکش رنج بیهوده خورسند باش
قناعت کن از نیست اطلس چو برد

چنان زندگانی کن اندر جهان
که چون مرده باشی نکویند مرد

ستو دمست و حدت ز جام الست
هر آنکو چو حافظ می صاف خورد

مرا مهر سیه چشمان ز سر بیرون نخواهد شد
دل

قضای آسمانست این و دیگر گون نخواهد شد

مرا روز ازل کاری بجز رندی نفرمودند
هران قسمت که آنجا شد کم و افزون نخواهد شد

مجال من همین باشد که پنهان مهر او ورزم
کنار و بوس و آغوشش چکویم چون نخواهد شد

شراب لعل و جای امن و یار مهربان ساقی
دلا کی به شود کارت اگر اکنون نخواهد شد

بیا تا در صف رندان بیانک چنگ می کوشیم
که ناز شرع ازین افسانه بیقانون نخواهد شد

شبی مجنون بلیلی گفت کی محبوب بی همتا
ترا عاشق شود پیدا ولی مجنون نخواهد شد

رقیب آزار ها فرمود و جای آشتی نگذاشت
مگر آه سحر خیزان سوی گردون نخواهد شد

بیا تا در می صافیت دراندازیم هنگامی
که کار عشق ازین افسانه بی افسون نخواهد شد

مشو ای دیده نقش غم ز لوح سینه حافظ
که زخم تیر دلدار است و رنگ خون نخواهد شد

معاشران گره از زلف یار باز کنید
شبی خوشست بدین قصه اش دراز کنید

حضور مجلس انس است و دوستان جمعند
وان یکا دبخوانید و در فراز کنید

رباب و چنگ ببانگ بلند می گویند
که گوش هوش بپیغام اهل راز کنید

هر آنکسی که درین حلقه نیست زنده بعشق
برو چو مرده بفتوای من نماز کنید

چو در میان مرا آورید دست امید
ز عهد صحبت ما در میانه یاد آرید

چو عکس باده کند جلوه در رخ ساقی
ز زهد من بسرود و ترانه یاد آرید

بوقت سرخوشی از آه و نالهٔ عشاق
بصوت نغمهٔ چنگ و چغانه یاد آرید

نمی خورید زمانی غم وفاداران
ز بیوفائی دوران زمانه یاد آرید

سمند دولت اگر تند و سرکشست ولی
ز مهربان به سر تازیانه یاد آرید

بوقت مرحمت ایساکنان صدر جلال
ز دی حافظ در آستانه یاد آرید

من و صلاح و سلامت کس این گمان نبرد
که زیر خرقه کشم می کس این گمان نبرد

من این مرقع پشمینه بهر آن دارم
که هیچ کس ز قضای خدای جان نبرد

مباش غره بعلم و عمل فقیه زمان
که کز نمک غم ز دلت جزمی مغان نبرد

مشو فریفتهٔ رنگ و بوقدح درکش
بهوش باش که نقد تو پاسبان نبرد

اگرچه دیده بود پاسبان تو ای گل
سخن بزرگان ادا کن حافظ
که تحفه کس در و گوهر به تجرد کان نبرد

مرا می و کرباره از دست برد
به من باز آوردی دستبرد

هزار آفرین بر می سرخ باد
که از روی ما رنگ زردی ببرد

بنازیم دستی که انگور چید
مر زادپائی که در هم فشرد

برو زاهدا خرده بر من مگیر
که کار خدائی نه کار یست خرد

مرا از ازل عشق سرنوشت
قضای بنشته نشاید سترد

مژده ایدل که دگر باد صبا شاد آمد
بد بدخوش خبر از طرف سبا باز آمد

برکش ایمرغ سحر نغمه داودی را
که سلیمان گل از طرف هوا باز آمد

لاله بوی می نوشین بشنید از دم صبح
داغ دل بود امید دوا باز آمد

عارفی کو که کند فهم زبان سوسن
تا بگوید که چرا رفت و چرا باز آمد

مردمی کرد و کرم بخت خداداده من
کان بت سنگدل از راه وفا باز آمد

چشم من از پی این قافله بس آه کشید
تا بگوش دلم آواز درا باز آمد

گرچه ما عهدشکستیم و کنه حافظ کرد
لطف او بین که بصلح از در ما باز آمد

نقدها را بود آیا که عیاری گیرند
تا همه صومعه داران پی کاری گیرند

مصلحت دید من آنست که یاران همه کار
بگذارند و خم طره یاری گیرند

خوش کرشمه حریفان سر زلف ساقی
کز فلک شان بگذار دکه قراری گیرند

یارب این بچه ترکان چه دلیرند بخون
که به تیر مژه هر لحظه شکاری گیرند

رقص بر شعر تر و ناله نی خوش باشد
خاصه رقصی که در و دست نگاری گیرند

قوت بازوی پرهیز بخوبان مفروش
که درین خیل حصاری بسواری گیرند

زاغ چون شرم ندارد که نهد پا بر گل
بلبلان را سند دار دامن خاری گیرند

تا کنند اهل نظر خاک ره ت کحل بصر
عمرها شد که سر راهگذاری گیرند

حافظ ابنای زمان را غم مسکینان نیست
زین میان گر بتوان به که کناری گیرند

نفس برآمد و کام از تو برنمی آید
فغان که بخت من از خواب درنمی آید

میان عاشق و معشوق فرق بسیارست
چو یار ناز نماید شما نیاز کنید

بجان دوست که غم پرده شما ندرد
گر اعتماد بر الطاف کارساز کنید

نخست موعظه پیر میفروش اینست
که از معاشر ناجنس احتراز کنید

اگر طلب لند انعامی از شما حافظ
حوالتش بلب یار دلنواز کنید

مرا بوصل تو گر زانکه دسترس باشد
وگر ز طالع خوشم چه ملتمس باشد

اگر بهر دو جهان یکنفس زنم با دوست
مرا ز هر دو جهان حاصل آن نفس باشد

بر آستان تو غوغای عاشقان عجب
که هر کجا شکرستان بود مگس باشد

ره خلاص کجا باشد آن غریقی را
که سیل محنت عشقش ز پیش و پس باشد

چه حاجتست بشمشیر قتل عاشق را
که نیم جان مرا یک کرشمه بس باشد

هزار بار شود آشنا و دیگر بار
مرا ببیند و گوید که این چه کس باشد

ازین سبب که مرا دست بخت کوتاهست
کیم بسر و بلند تو دسترس باشد

خوشست باده زنگین و صحبت جانان
مدام حافظ بیدل درین هوس باشد

میزنم هر نفس از دست فراقت فریاد
آه اگر ناله زارم نرساند بتو باد

چکنم گر نکنم ناله و فریاد و فغان
گز فراق تو چنانم که بداندیش مباد

روز و شب غصه و خون میخورم و چون نخورم
چون ز دیدار تو دورم بچه باشم دلشاد

تا تو از چشم من سوخته دل دور شدی
ای بسا چشمه خونین که دل و دیده گشاد

ازین هر مژه صد قطره خون بیش چکید
چون برآورد دل از دست فراقت فریاد

حافظ دلشده مسعرق یاد تست شب و روز
تو ازین بنده دل خسته بکلی آزاد

گو حریفی خوش و سرمست که پیش کرمش
عاشق سوخته دل نام متنا ببرد

در خیال این همه لعبت بهوس میبازم
بو که صاحبنظری نام تماشا ببرد

راه عشق ار چه کمینگاه کمانداران است
هر که دانسته رود صرفه ز اعدا ببرد

سحر با معجزه پهلو زند دل خوش دارد
سامری کیست که دست از ید بیضا ببرد

جام میناقی می سند دره تنگدلی است
منه از دست که سیل غمت از پا ببرد

با غبا ناز خزان بی خبرت می بینم
آه از آن روز که بادت کل رعنا ببرد

رهروان در پی منزل ز خود رفتند مشو ایمن از دو
اگر امروز نبرده است که فردا ببرد

بانگ گاوی چه صدا باز دهد عشوه مخر
کی سها عکس ز خورشید مضفا ببرد

علم و فضلی که بچل سال دلم جمع آورد
ترسم آن نرگس مستانه بیکجا ببرد

حافظ ار جان طلبد غمزه مستانه او
خانه از عمر بپرداز و بهل تا ببرد

نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد
عالم پیر دگر باره جوان خواهد شد

ارغوان جام عقیقی بسمن خواهد داد
چشم نرگس بشقایق نگران خواهد شد

گل عزیز است غنیمت شمریدش صحبت
که بباغ آمد ازین راه و از آن خواهد شد

این تطاول که کشید از غم هجران بلبل
تا سر پرده گل نعره زنان خواهد شد

ای دل ار عشرت امروز بفردا فکنی
مایه نقد بقارا که ضمان خواهد شد

ماه شعبان منه از دست قدح کین خورشید
از نظر تا شب عید رمضان خواهد شد

مطرب مجلس انس است و غزلخوان و سرود
چند گوئی که چنین است و چنان خواهد شد

گر ز مسجد بخرابات شدم عیب مکن
مجلس وعظ دراز است و زمان خواهد شد

حافظ از هجر تو آمد سوی اقلیم وجود
قدمی نه بود اعشک که روان خواهد شد

درین خیال بسر شد زمان عمر و هنوز		بلای زلف سیاهت بسر نمی آید
مقیم زلف تو شد دل که خوش سوادی دید		وزان غریب بلاکش خبر نمی آید
قد بلند ترا تا ببر نمی گیرم		درخت بخت مرادم ببر نمی آید
ز شست صدق گشادم هزار تیر دعا		ازان میانه یکی کارگر نمی آید

کمینه شرط وفا ترک سر بود حافظ	
برو اگر ز تو این کار بر نمی آید	

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند		نه هر که آینه دارد سکندری داند
نه هر که طرف کلہ کج نهاد و تند نشست		کلاه داری و آئین سروری داند
هزار نکته باریک تر ز مو اینجاست		نه هر که سر بتراشد قلندری داند
در آب دیده خود غرقه ام چه چاره کنم		که در محیط نه هر کس شناوری داند
غلام همت آن رند عافیت سوزم	صفت	که در گدا صفتی کیمیا گری داند
سواد نقطه خالش ز خال تست مرا		که قدر گوهر یکدانه گوهری داند
بباختم دل دیوانه و ندانستم		که آدمی بچه شیوه پری داند
به قد و چهره هر آنکس که شاه خوبان شد		جهان بگیرد اگر دادگستری داند
وفای عهد نکو باشد ار بیاموزی		وگرنه هر که تو بینی ستمگری داند
تو بندگی چو گدایان بشرط مزد مکن		که دوست خود روش بنده پروری داند

ز شعر دلکش حافظ کسی شود آگاه	
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند	

نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد		بختم ار یار شود ورختم ازین جا ببرد

شعر حافظ را که میگیرد مدح و احسان شما ست		هر کجا بشنیده اند از لطف تحسین کرده اند
واعظان این جلوه در محراب و منبر میکنند		چون بخلوت میروند آن کار دیگر میکنند
مشکلی دارم ز دانشمند مجلس باز پرس		توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر میکنند
گویا باور نمیدارند روز داوری		کاین همه قلب و دغل در کار داور میکنند
یارب این نودولتان را بر خر خود شان نشان		کاین همه ناز از غلام ترک و تاتر میکنند
بنده پیر خرابا تم که در ویشان او		کنج را از بی نیازی خاک بر سر میکنند
ای گدای خانقه باز آ که در دیر مغان		میدهند آبی و دلها را تو انگر میکنند
حسن بی پایان او چندانکه عاشق می کشد		زمره دیگر بعشق از غیب سر بر میکنند
خانه خالی کن دلا تا منزل جانان شود		کین هوسناکان دل و جان جای دیگر میکنند
آه آه از دست طرفان کوهر ناشناس		هر زمان خرمهره را با دُر برابر میکنند
بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی		کاندر آنجا طینت آدم مخمر میکنند
	صبحدم از عرش می آید سروشی عقل کفت	
	قدسیان کوئی که شعر حافظ از بر میکنند	
هر که شد محرم دل در حرم یار بماند		وانکه این کار ندانست در انکار بماند
اگر از پرده برون شد دل من عیب مکو		شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند
صوفیان واستدند از کرمی همه رخت		خرقه ماست که در خانه خمار بماند
خرقه پوشان همگی ست گذشتند و گذشت		قصه ماست که در هر سر بازار بماند
داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید		خرقه رهین می و مطرب شد و زنار بماند
از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر		یادگاری که در این گنبد دوار بماند

۱ واعظان این جلوه در محراب و منبر میکنند
چون بخلوت میروند آن کار دیگر میکنند
اصل این بیت در نسخه ۱۲ چنین است
واعظان کاین جلوه در محراب و منبر میکنند
چون بخلوت میروند آن کار دیگر میکنند

۲ مشکلی دارم ز دانشمند مجلس باز پرس
توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
مشکلی دارم ز پیر مغان مجلس باز پرس
توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر میکنند

۳ گویا باور نمیدارند روز داوری
کاین همه قلب و دغل در کار داور میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
گویا باور نمیدارند روز داوری
کاین همه قلب و دغل در کار داور میکنند

۴ یارب این نودولتان را بر خر خود شان نشان
کاین همه ناز از غلام ترک و تاتر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
یارب این نودولتان را بر خر خود شان نشان
کاین همه ناز از غلام ترک و تاتر میکنند

۵ بنده پیر خرابا تم که در ویشان او
کنج را از بی نیازی خاک بر سر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
بنده پیر خرابا تم که در ویشان او
کنج را از بی نیازی خاک بر سر میکنند

۶ ای گدای خانقه باز آ که در دیر مغان
میدهند آبی و دلها را تو انگر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
ای گدای خانقه باز آ که در دیر مغان
میدهند آبی و دلها را تو انگر میکنند

۷ حسن بی پایان او چندانکه عاشق می کشد
زمره دیگر بعشق از غیب سر بر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
حسن بی پایان او چندانکه عاشق می کشد
زمره دیگر بعشق از غیب سر بر میکنند

۸ خانه خالی کن دلا تا منزل جانان شود
کین هوسناکان دل و جان جای دیگر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
خانه خالی کن دلا تا منزل جانان شود
کین هوسناکان دل و جان جای دیگر میکنند

۹ آه آه از دست طرفان کوهر ناشناس
هر زمان خرمهره را با دُر برابر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
آه آه از دست طرفان کوهر ناشناس
هر زمان خرمهره را با دُر برابر میکنند

۱۰ بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی
کاندر آنجا طینت آدم مخمر میکنند
در نسخه ۱۲ چنین است
بر در میخانه عشق ای ملک تسبیح گوی
کاندر آنجا طینت آدم مخمر میکنند

صبحدم از عرش می آید سروشی عقل کفت
قدسیان کوئی که شعر حافظ از بر میکنند

۱۱ هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
وانکه این کار ندانست در انکار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
هر که شد محرم دل در حرم یار بماند
وانکه این کار ندانست در انکار بماند

۱۲ اگر از پرده برون شد دل من عیب مکو
شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
اگر از پرده برون شد دل من عیب مکو
شکر ایزد که نه در پرده پندار بماند

۱۳ صوفیان واستدند از کرمی همه رخت
خرقه ماست که در خانه خمار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
صوفیان واستدند از کرمی همه رخت
خرقه ماست که در خانه خمار بماند

۱۴ خرقه پوشان همگی ست گذشتند و گذشت
قصه ماست که در هر سر بازار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
خرقه پوشان همگی ست گذشتند و گذشت
قصه ماست که در هر سر بازار بماند

۱۵ داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید
خرقه رهین می و مطرب شد و زنار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
داشتم دلقی و صد عیب مرا می پوشید
خرقه رهین می و مطرب شد و زنار بماند

۱۶ از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که در این گنبد دوار بماند
در نسخه ۱۲ چنین است
از صدای سخن عشق ندیدم خوشتر
یادگاری که در این گنبد دوار بماند

نقد صوفی نه همه صافی بی غش باشد
ای بسا خرقه که مستوجب آتش باشد

صوفی ما که ز ورد سحری مست شد
شاهد مکاش نگران باش که سرخوش باشد

خوش بود گر محک تجربه آید بمیان
تا سیه روی شود هر که در و غش باشد

نار پرور تنعم نبرد راه بدوست
عاشقی شیوه رندان بلاکش باشد

خط ساقی کز این گونه زند نقش بر آب
ای بسا سرخ که بخ نتا به منقش باشد

غم دنیای دنی چند خوری باده بخور
حیف باشد دل دانا که مشوش باشد

واعظ و سجاده جافظ ببرد باده فروش
گر شراب از کف آن ساقی مهوش باشد

نسبت رویت الرما ماه و پروین کرده اند
صورت نادیده شبیهی تخمین کرده اند

شمه از داستان عشق شورانگیز ما
آن حکایتها که از فرهاد و شیرین کرده اند

نکهت جان بخش دارد خاک کوی کلرخان
عارفان زانجا مشام عقل مشکین کرده اند

خاکیان بی بهره اند از جرعه کاس الکرام
این تطاول بین که با عشاق مسکین کرده اند

شهپر زاغ و رغن زیبای صید و قید نیست
کاین گرامیها همه شهباز و شاهین کرده اند

ساقیا می ده که با حکم ازل تدبیر نیست
قابل تغییر نبود آنچه تعیین کرده اند

از خرد بیگانه شو چون جانش اندر بر کشد
دختر رز را که نقد عقل کابین کرده اند

در سفالین کاسه رندان بخواری منگرید
کاین حریفان خدمت جام جهان بین کرده اند

تیر مژگان دراز و غمزه جادو نگر
انچه از زلف دراز و خال مشکین کرده اند

یک شکر انعام ما بود و لبت رخصت نداد
هم تو انصافش بده شیرین لبان این کرده اند

شاهدان از آتش رخسار رنگین دمبدم
زاهد از ازرخنها اندر دل و دین کرده اند

سروزر و دل و جانم فدای آن محبوب
ولا معاشر خبیثان کز ریا بگذرد
نگه نداشت دل ما و جای رشک نیست
صبا ز دامن آن سرو جویبار بیار

گر از محبت سرو و گل خبر دارد
فرشته‌ات بدو و دست دعا نگهدارد
ز دست بنده چه خیزد خدا نگهدارد
ز روی لطف بگویش که جا نگهدارد

غبار راه نگذارد کجاست تا حافظ
بیاد کار نسیم صبا نگهدارد

همای اوج سعادت بدام ما افتد
حباب وار براندازم از نشاط کلاه
ببارگاه تو چون باد را نباشد راه
چو جان فدای لبت شد خیال می‌بستم
خیال زلف تو گفتا که جان وسیله مساز
ملک ز اجوره خاکبوس این درنیست
بناامیدی ازین در مرو بزن فالی
شبی که ماه مراد از افق طلوع کند

اگر ز سایه تو بر مقام ما افتد
اگر ز روی تو عکسی بجام ما افتد
کی اتفاق مجال سلام ما افتد
که قطره‌ئ ز زلالت بکام ما افتد
گزین شکار فراوان بدام ما افتد
کی التفات جواب سلام ما افتد
بود که قرعه دولت بنام ما افتد
بود که پرتو نوری بیام ما افتد

ز خاک کوی تو بسیار که دم زند حافظ
نسیم گلشن جان در مشام ما افتد

سرکرا با خط سبزت سر سودا باشد
در قیامت که سر از خاک لحد برگیرم
ظل ممدود و خم زلف تو ام بر سر باد

پای ازین دایره بیرون ننهد تا باشد
داغ سودای تو ام تا سر سویدا باشد
کاندرین سایه قرار دل شیدا باشد

۵۱ هر آن‌که لعل گزان جام تو به‌دست دارد — ای گرفتم — آب حسرت شد و در چشم گهربار بماند
خبر دلم که ز زلف تو با که عاشق اوست — جادوان کس نشنیدند که درین کار بماند
۵۲ گشت بیمار که چون چشم تو کرد و نرگس — شیوهٔ آن نشدش حاصل و بیمار بماند — ای عاشقی!
بر جمال تو چنان صورت چین حیران شد — که حدیثش همه جا بر در و دیوار بماند

۵۳ بتماشا که زلفش دل حافظ روزی
شد که باز آید و جاوید گرفتار بماند

۵۴ هر آن‌که خاطر مجموع و یار نازنین دارد — همنشین — سعادت همدم او گشت و دولت همقرین دارد
۵۵ جناب عشق را درگه بسی بالاتر از عقل است — کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد
۵۶ بخواری منگر ای منعم ضعیفان و فقیران را — بخفا — که صدر مسند عزت فقیر رهنشین دارد
۵۷ دهان تنگ شیرینت مگر مهر سلیمانست — که نقش خاتم لعلت جهان زیر نگین دارد
۵۸ چو زر روی زمین باشی توانائی غنیمت دان — که دوران نا توانیها بسی زیر زمین دارد
۵۹ بلا کردان جان و دل دعای مستمند است — که بیند خیر ازان خرمن که تنگ از خوشه چین دارد
صبا از عشق من رمزی بگو با آن شه خوبان — که صد جمشید و کیخسرو غلام کمترین دارد
۶۰ لب لعل و خط مشکین چه آتش هست و این منست — بنازم دلبر خود را که حسنش آن و این دارد

۶۱ اگر گوید نمیخواهم چو حافظ بندهٔ مفلس
بگویندش که سلطانی گدای رهنشین دارد

۶۲ هر آن‌که جانب اهل وفا نگهدارد — خدایش در همه حال از بلا نگهدارد
۶۳ گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند — نگاه دار سر رشته تا نگهدارد
حدیث دوست نگویم مگر بحضرت دوست — که آشنا سخن آشنا نگهدارد

یا دبا د آنکه نهانت نظری با ما بود — رقم مهر تو بر چهره ما پیدا بود

یا با د آنکه چو چشمت بعتابم میکشت — معجز عیسویت در لب شکر خا بود

یا د با د آنکه مه من چو کله بشکستی — در رکابش به نو پیک جهان پیما بود

یا د ما د آنکه رخت شمع طرب می افروخت — وین دل سوخته پروانه بی پروا بود

یا د با د آنکه چو یاقوت قدح خنده زدی — در میان من و لعل تو حکایتها بود

یا د با د آنکه در آن بزمگه خلق و ادب — آنکه او خنده مستانه زدی صهبا بود

یا د با د آنکه صبوحی زده در مجلس انس — خبر من و یار نبود یم و خدا با ما بود

یا د ما د آنکه خرابات نشین بودم و مست — آنچه در مجلسم امروز کم ست آنجا بود

یا د با د آنکه با صلاح شما می شد رست — نظم هر کو هر ناسفته که حافظ را بود

یا د با د آنکه سر کوی تو ام منزل بود — دیده را روشنی از خاک درت حاصل بود

راست چون سوسن و گل از اثر صحبت پاک — بر زبان بود مرا آنچه ترا در دل بود

دل که از پیر خرد نقد معانی میجست — عشق بشکفت بشرح آنچه بر او مشکل بود

آه از این جور و تظلم که در این دامگه ست — وای از آن عیش و تنعم که در آن منزل بود

در دلم بود که بعد از تو نباشم هرگز — چه توان کرد که سعی من و دل باطل بود

دوش بر یاد حریفان بخرابات شدم — خم می دیدم خون در دل و یا در گل بود

بس بگشتم که بپرسم سبب درد فراق — مفتی عقل در این مسئله لایعقل بود

راستی خاتم فیروزه بو اسحاقی — خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود

دیدی آن قهقهه کبک خرامان حافظ — که ز سر پنجه شاهین قضا غافل بود

چون دل من جمله می از پرده برون آی و مرو — گه دگر باره ملاقات نپیدا باشد

تا کی ای دور گران مایه رعنا خواهی داشت — کز غمت دیده مردم همه دریا باشد

از بن هر مژه ام آب روانست بیا — اگرت میل لب جوی و تماشا باشد

چشمت از ناز بجا فظ نکند میل آری — سرکرانی صفت نرگس شهلا باشد

هر گز م مهر تو از لوح دل و جان نرود — هرگز از یاد من آن سرو خرامان نرود

آن چنان مهر توام در دل و جان جای گرفت — که گر م سر برود مهر تو از جان نرود

از دماغ من سرگشته خیال رخ دوست — بجفای فلک و غصه دوران نرود

آنچه از بار غمت در دل مسکین منست — برود دل ز من و از دل من آن نرود

در ازل بست دلم با سر زلفت پیوند — تا ابد سر نکشد و ز سر پیمان نرود

لررو د از پی خوبان دل من معذورست — رود دارد چکند کز پی درمان نرود

هر که خواهد که چو حافظ نشود سرگردان
دل بخوبان ندهد در پی ایمان نرود

صبا دوش با دوبهارم بسوی صحرا برد — بادبوی تو بیاورد و قرار از ما برد

هر کجا بود دلی چشم تو یغما دارد ازهش — نه دل خسته بیمار مرا تنها برد

جام می دی ز لبت دم زد و ان بخشی زد — آبرو از لب جان بخش روان بخشا برد

راه ما غمزه آن ترک کمان ابرو زد — رخت ما هندوی آن سرو سهی بالا برد

دل سنگین ترا اشک من آور د براه — سنگ را سیل تواند بره دریا برد

بحث بلبل بر حافظ مکن از خوش نفسی — پیش طوطی نتوان صوت هزار آوا برد

۵۱ درجز فتاده ام چو ماهی — تا یار مرا بشست گیرد
۵۲ در پاش فتاده ام بزاری — آیا بود آنکه دست گیرد
۵۳ هر کس که بدید چشم او گفت — کو محتسبی که مست گیرد

۵۴ خرّم دل آنکه همچو حافظ
جامی زمی الست گیرد

۵۵ بنویس دلا بیار کاغذ — بفرست بآن نگار کاغذ
ای باد صبا ببر بآن شوخ — از عاشق بیقرار کاغذ
۵۶ هر گز نشنید و جوابی — گر بنویسم هزار کاغذ
تا نام تو نقش شد بر او ماند — بر صفحهٔ روزگار کاغذ

بنویس زردی مهربانی
بر حافظ دل فگار کاغذ

۵۷ الا ای طوطی گویای اسرار — مبادا خالیت شکر ز منقار
۵۸ سرت سبز و دلت خوش باد و جاوید — که خوش نقشی نمودی از خط یار
سخن سربسته گفتی با حریفان — خدا را زین معما پرده بردار
۵۹ بروی ماز ین آسا غر گلابی — که خواب آلوده ایم ای نخبت بیدار
چه ره بود این که زد در پرده مطرب — که میرقصند با هم مست و هشیار
۶۰ ازین افسون که نساجی دمی افگند — حریفان را نه سر ماند نه دستار
خرد هر چند نقد کاینات است — چه سنجد پیش عشق کیمیا کار
۶۱ سکندر را نمی بخشند آبی — بزور و زر میسر نیست کار

۱۳۱

۵۱ درجز فتاده ام چو ماهی — تا یار مرا بشست گیرد
۵۲ در پاش فتاده ام بزاری — آیا بود آنکه دست گیرد
۵۳ هر کس که بدید چشم او گفت — کو محتسبی که مست گیرد

۵۴ خرّم دل آنکه همچو حافظ
جامی زمی الست گیرد

۵۵ بنویس دلا بیار کاغذ — بفرست بآن نگار کاغذ
ای باد صبا ببر بآن شوخ — از عاشق بیقرار کاغذ
۵۶ هر گز نشنید و جوابی — گر بنویسم هزار کاغذ
تا نام تو نقش شد بر او ماند — بر صفحهٔ روزگار کاغذ

بنویس زردی مهربانی
بر حافظ دل فگار کاغذ

۵۷ الا ای طوطی گویای اسرار — مبادا خالیت شکر ز منقار
۵۸ سرت سبز و دلت خوش باد و جاوید — که خوش نقشی نمودی از خط یار
سخن سربسته گفتی با حریفان — خدا را زین معما پرده بردار
۵۹ بروی ماز ین آسا غر گلابی — که خواب آلوده ایم ای نخبت بیدار
چه ره بود این که زد در پرده مطرب — که میرقصند با هم مست و هشیار
۶۰ ازین افسون که نساجی دمی افگند — حریفان را نه سر ماند نه دستار
خرد هر چند نقد کاینات است — چه سنجد پیش عشق کیمیا کار
۶۱ سکندر را نمی بخشند آبی — بزور و زر میسر نیست کار

یارب اندر کس مبینیم یار ما را چه شد
دوستی کی آخر آمد دوستدار ما را چه شد

آب حیوان تیره گون شد خضر فرخ پی کجاست
خون چکید از شاخ گل باد بهار ما را چه شد

صد هزاران گل شکفت و بانگ مرغی برنخاست
عندلیب ما را چه پیش آمد هزار ما را چه شد

لعلی از کان مروت برنیامد سالهاست
تابش خورشید و سعی ابر و بار ما را چه شد

زهره ساز خود نمی گیرد مگر عودش بسوخت
کس نمی گوید که یاری داشت حق دوستی
حق شناسان را چه حال افتاد و یار ما را چه شد

کوی توفیق و کرامت درمیان افکنده اند
کس ببیدان رو نمی آرد سوار ما را چه شد

حافظ اسرار الهی کس نمیداند خموش
از که میپرسی که دور روزگار ما را چه شد

دلدوست جام دی سحر له اتفاق افتاده بود
وز لب ساقی شراب در مذاق افتاده بود

از نرگسی دیگر بشاهد عهد شباب
رجعتی میخواستم لیکن طلاق افتاده بود

نقش می بستم که گیرم بوسه از لعل چو مست
طاقت و صبر از خم ابروش طاق افتاده بود

ساقیا جام دمادم ده که در سیر طریق
هر که عاشق وش نباشد در نفاق افتاده بود

ای معبر مژده فردا که در دشتم آفتاب
در شکرخواب صبوحی هم دماق افتاده بود

در مقامات طریقت هر کجا کردیم سیر
عافیت را با نظر بازی فراق افتاده بود

گر نبودی شاه یحیی نصرت الدین از کرم
کار ملک و دین ز نظم و اتفاق افتاده بود

حافظ آن ساعت که این نظم پریشان میبنوشت
طایر شوقش بدام اشتیاق افتاده بود

یار ما چون قدح بدست گیرد
بازار بتان شکست گیرد

۵۱ گر سرو پیش قد تو سری کشد مرنج — عقل طویل را نبود هیچ اعتبار

۵۲ منصوبهٔ هوای تو حافظ کنون چو باخت
در شش‌درنگ غمت دلش افتاد مهره وار

۵۳ ای خرم از فروغ رخت لالهٔ زار عمر — باز آله ریخت بی‌گل رویت بهار عمر

۵۴ از دیده گر سرشک چو باران رود رواست — کاندر غمت چو برق بشد روزگار عمر

۵۵ بی‌عمر زنده‌ام من و زین بس عجب مدار — روز فراق را که نهند در شمار عمر

۵۶ اندیشه از محیط فنا نیست هر کرا — هر نقطهٔ دهان تو باشد مدار عمر

۵۷ در هر طرف ز خیل حوادث کمینگه است — زان ابروان و غمزه بدوانند سوار عمر

۵۸ این یک دو دم که دولت دیدار ممکن است — در یاب کار دل که نه پیداست کار عمر

۵۹ تا کی می صبوح و شکر خواب صبحدم — بیدار کردهان که نماند عتبار عمر

۶۰ وی در کنار بود و نظر سوی ما نکرد — بیچاره دل که هیچ ندید از کنار عمر

۶۱ حافظ سخن بکوی که در صفحهٔ جهان — این نقش ماند از قلمت یادگار عمر

۶۲ ای صبا نکهتی از خاک در یار بیار — ببر اندوه دل و مژدهٔ دلدار بیار

۶۳ تحفهٔ روح فزا از دهن یار بکوی — نامهٔ خوش خبر از عالم اسرار بیار

۶۴ تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام — شمه از نفحات نفس یار بیار

۶۵ بوی خوش تو که خاک ره آن یار عزیز — بی‌غباری که پدید آید از اغیار بیار

۶۶ روزگاریست که دل چهرهٔ مقصود ندید — ساقیا آن قدح آینه کردار بیار

۶۷ گر دمی از رهگذر دوست بگوئی رقیب — هدیه آسایش این دیدهٔ خونبار بیار

بیا و حال اهل درد بشنو
بمستوران مگو اسرار مستی
بت چینی عدوی دین و دل است
خدا و ندی بجای بنده کان کرد

بلفظ اندک و معنی بسیار
حدیث جان مپرس از نقش دیوار
خدا و ندا دل دینم نگهدار
خدا و ندا ز آفاتش نگهدار

بیمن دولت منصور شاهی
عدد شد حافظ اندر نظم اشعار

ای باد شبو بگذر سوی آن نگار
با او بگو که ای بت نامهربان من
دل داده ایم و مهر تو از جان خریده ایم
کردی چو روزگار فراموش بنده را
ای دل بیا ز باغم هجران و صبر کن
بارمی خیال دوست زپیش نظر مشوی

بگشا گره ز زلف و بوئی بمن بیار
باز آ که عاشقان تو مردند از انتظار
بر ما جفا و جور فراقت روا مدار
زنهار عهد یار و فادار کوش دار
ای دیده در فراقش ازین بیش خون مبار
چون بر وصال یار نداریم اختیار

حافظ تو تا بکی غم مال جهان خوری
بسیار غم مخور که جهان نیست پایدار

ای برده لوی حسن ز خوبان روزگار
الحق وجود نقش و نشان دهان تو
دادیم دل بدست خط و زلف و خال تو
با دا هزار دشمن اگر یار با من است
عشقت چو در سراچه دل خانه گیر شد

قدرت بر استی چو سهی سرو جویبار
موهوم نقطه ایست نه پنهان نه آشکار
از دست هر سه تا چه کشد این دل فگار
دانم مصاف را و نترسم ز کارزار
زین در اگر بدر شوم آیم باضطرار

دلا در ملک شب خیزی کرا زاندوه نگریزی | دیگر | دم صحبت بشارتها بیار و زان نگار آخر

بتی چون ماه زانو زد می چون لعل پیش آورد
تو کوئی تا بهم حافظ ز شادی شرم دار آخر

دیگر ز شاخ سرو سهی بلبل صبور
کلبانگ زد که چشم بد از روی گل بدور

ای گل بشکر آنکه شکفتی بکام دل
با بلبلان بیدل شیدا مکن غرور

زاهد اگر بکوی تو قصور است امیدوار
مارا شراب خانه قصور است و یار حور

از دست غیبت تو شکایت نمی کنم
تا نیست غیبتی ندهد لذتی حضور

گر دیگران بعیش و طرب خرمند و شاد
مارا غم نگار بود مایه سرور

مینخور ببانگ چنگ و مخور غصه کسی
کو پد ترا که باده مخور کو هو الغفور

حافظ شکایت از غم هجران چه میکنی
در هجر وصل باشد و در ظلمت نور

هوالحی من الهمای فرود دنه الهی

روی بما و مرا کو که دل از جان برگیر
پیش شمع آتش پروانه بجان کو درگیر

بر لب تشنه من بین و مدار آب دریغ
بر سر کشته خویش آی ز خاکش برگیر

چنگ بنواز و بسازار بنود عود چه باک
آتشم عشق و دلم عود و تنم مجمر گیر

در سماع آی و زسر خرقه برانداز و برقص
ورنه در گوشه نشین دلق ریا در برگیر

دوست کو یار شو و هر دو جهان دشمن باش
بخت کو روی کن و روی زمین لشکر گیر

ترک درویش مگیرار بنود سیم و زرش
ور غمت سیم شمار اشک و رخش زر گیر

میل رفتن مکن ای دوست دمی با ما باش
برلب جوی طرب جوی و بکف ساغر گیر

رفته گیر از بر م این آتش و آب دل و چشم
گو نه ام زرد و لبم خشک و کنارم تر گیر

مثال

دل دیوانه زنجیر نمی‌آید باز
حلقهٔ از خم آن طرّهٔ طرّار بیار

حامی و ساده دلی شیوهٔ جانبازان نیست
خبری از بر آن دلبر عیّار بیار

شکر آن را که تو در عشرتی ای مرغ چمن
با سیران قفس مژده گلزار بیار

کام جان تلخ شد از صبر که کردم بدو دست
عشوهٔ زان لب شیرین شکربار بیار

دلق حافظ بچه ارزد بمیش رنگین کن
و نگهش مست و خراب از سر بازار بیار

ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر
زار بیمار غم را راحت جانی بمن آر

قلب بیحاصل ما را بزن اکسیر مراد
یعنی از خاک در دوست نشانی بمن آر

در کمینگاه نظر با دل خویشم چنگیست
زابرو و غمزهٔ او تیر و کمانی بمن آر

در غریبی و فراق غم دل پیر شدم
ساغری زکف تازه جوانی بمن آر

منکر ارزاهم ازین می دو سه ساغر بچشان
و گرایشان نستانند روانی بمن آر

ساقیا عشرت امروز بفردا منگن
یاز دیوان قضا خط امانی بمن آر

دلم از پرده بشد دوش که حافظ بسکیفیت
ای صبا نکهتی از کوی فلانی بمن آر

ولا چندم بریزی خون زدیده شرم دارآخر
تو نیز ای دیده خوابی کن مرا دل برآرآخر

منم یار کبه جانا نز عارض بوسه میچینم
دعای صبحدم دیدی که چون آمد بکار آخر

چو با دارخرمن جانان ربودن خوشه تا چند
زنهمت توشه بردارو خود تخمی بکار آخر

مراد دنیی و عقبی بمن بخشید روزی بخش
بگوشم قول چنگ اول بدستم زلف یار آخر

نگارستان چین دانم نخواهد شد سرایت لیک
ببنوک کلک رنگ آمیز نقشی می نگار آخر

گل اگر رفت تو بشادی رو — باده ناب چون گلاب بیار
یعنی خوشبو

غلغل قمری از نماند روا — قلقل شیشه شراب بیار
آواز شراب گرانکه از گلوی صراحی برآید

یا صوابست و یا خطا خوردن — گر خطاهست و گر صواب بیار
ای جزیره دن شراب

وصل او جز بخواب نتوان دید — وارئی کوست اصل خواب بیار
ای شراب

گرچه پستم سه چار جام دگر — تا بگلی شوم خراب بیار

یکدو رطل گران بجا فظ ده
گر گناهست و گر صواب بیار

شب قدر است وطی شد نامه هجر — سلامیست در این شب
سلامیست هی حتی مطلع الفجر

دلا در عاشقی ثابت قدم باش — که در این ره نباشد کار بی اجر

من از زندی نخواهم کرد توبه — ولو آذیتنی بالهجر والهجر

دلم رفت و ندیدم روی دلدار — فغان از این تطاول آه از این زجر

برآی صبح روشن دل خدارا — که بس تاریک می بینم شب هجر

وفا خواهی جفاکش باش حافظ
فان الربح والخسران فی التجر

صبا بمنزل جانان گذر دریغ مدار — وز و بعاشق تسکین خبر دریغ مدار

بگو اینکه شکفتی بکام دل ای گل — نسیم وصل ز مرغ سحر دریغ مدار

مرا دما همه موقوف یک کرشمه تست — ز دوستان قدیم این قدر دریغ مدار

حریف بزم تو بودم چو ماه نو بودی — کنون که ماه تمامی نظر دریغ مدار

جهان و هر چه در و هست سهل و مختصرا — ز اهل معرفت این مختصر دریغ مدار

صوف برکش زسر و باده صافی درکش | | سیم در باز و بر و سیم بری در بر گیر

حافظ آراسته کن بزم و بگو واعظ را
که ببین مجلس و ترک سر منبر گیر

روی بنما و وجودم ز غمت شاد بساز | | خرمن سوختگان را همه گو باد ببر

ما که را دیم دل و دیده بطوفان بلا
گو بیا سیل غم و خانه ز بنیاد ببر

زلف چون عنبر خامش که ببوید بهیما
ای دل خام طمع این سخن از یاد ببر

سینه گو شعله آتشکدهٔ پارس بگیر
دیده گو آب رخ و جلهٔ بغداد ببر

سعی ناکرده درین راه بجائی نرسی
مزد اگر میطلبی طاعت استاد ببر

دوش میگفت بمژگان دراز تو بگیشم
یارب از خاطرش اندیشه بیداد ببر

روز مرگم بنفسی وعده دیدار بده
وانگهم تا بلحد فارغ و آزاد ببر

دولت پیر مغان باد که باقی سهل است
دیگری گو برو و نام من از یاد ببر

بعد ازین چهره زر دمن و خاک درتست
باده پیش آر و بیکجا غم از یاد ببر

حافظ اندیشه کن از ناز که خاطر بآه
بر و از در کش این ناله فریاد ببر

ساقیا مایه شباب بیار | | یکدو ساغر شراب ناب بیار

دارویی در دعشق یعنی می
کو ست درمان شیخ و شاب بیار

آفتابست و ماه باده و جام
در میان مه آفتاب بیار

غم دوران مخور که رفت و گذشت
نقد بر بط و رباب بیار

میکند عقل سر کشی تمام
گردنش را زمی طناب بیار

بزن این آتش مرا آبی
یعنی آن آتش چو آب بیار

۱ گشته عشقم مرا باشحنهٔ دوران چه غم
مفلس عورم مرا با زمرهٔ دیوان چکار

۲ قبلهٔ محراب من ابروی دلدار است و بس
این دل شوریده را با این چه و با آن چکار

۳ چونکه اندر هر دو عالم یار میباید مرا
با بهشت و دوزخ و با حور و با غلمان چکار

۴ هر که از خود شد مجرد در طریق عاشقی
از غم و درد و شش آه آگاهی و با درمان چکار

۵ صورت مردان چه خواهی سیرت مردان گزین
مرد عاشق پیشه را با صورت ایوان چکار

حافظا گر عاشق و مستی دگر نه باز گوی
عاشق یار یم مرا با کفر و با ایمان چکار

۶ گر بود عمر بمیخانه روم بار دگر
بجز از خدمت رندان نکنم کار دگر

۷ خرم آن روز که با دیدهٔ گریان بروم
تا زنم آب در میکده یکبار دگر

۸ معرفت نیست درین قوم خدایا مددی
تا برم کوهر خود را بخریدار دگر

۹ عافیت میطلبد خاطرم ار بگذارند
غمزهٔ شوخش و وان طرهٔ طرار دگر

۱۰ گر مساعد شود دم دایرهٔ چرخ کبود
هم بچرخ آورمش باز بسر کار دگر

۱۱ رازسر تبه ما بین که بدستان گفتند
هر زمان با دف و نی بر سر بازار دگر

۱۲ یار اگر رفت و تحمل صحبت دیرین نشناخت
حاشش لله که روم من زپی کار دگر

۱۳ هر دم از درد بنالم که فلک هر ساعت
کندم مقصد دل زار بآزار دگر

بازگویم نه درین واقعه حافظ تنهاست
غرقه گشتند درین بادیه بسیار دگر

۱۴ نصیحتی کنمت بشنو و بهانه مگیر
هر آنچه ناصح مشفق بگویدت بپذیر

ز وصل روی جوانان تمتعی بردار
که در کمینگه عمر است مکر عالم پیر

مکارم تو آفاق میرود و شاعر
از و وظیفه وزاد سفر دریغ مدار

چو ذکر خیر طلب میکنی سخن این است
که در بهای سخن سیم و زر دریغ مدار

کنون که چشمه نوشی است لعل شیرینت
سخن بکوی ز طوطی شکر دریغ مدار

غبار غم برود حال به شود حافظ
تو آب دیده ازین ره بگذر دریغ مدار

عید است و موسم گل و یاران در انتظار
ساقی بروی شاه بین ماه و می بیار

دل برگرفته بودم از ایام گل ولی
کاری نکرد همت پاکان روزگار

گر فوت شد سحر چه تفاوت کند صبوح هست
از می کنند روزه کشا طالبان یار

جز نقد جان بدست ندارم شراب کو
کاین نیز بر کریمه ساقی کنم نثار

خوش دولتیست خرم و خوش خسروی کریم
یارب ز چشم زخم زمانش نگاه دار

میخور بشعر بنده که زیبی دگر دهد
جام مرصع تو بدین در شاهوار

دل در جهان مبند ز مستی سؤال کن
از فیض جام و قصه جمشید کامکار

ای دل جناب عشق بلند است همتی
نیکو شنو حدیث و تو این قصه گوش دار

زانجا که پرده پوشی لطف عمیم تست
بر نقد ما بپوش که قلبی است کم عیار

رسم که روز حشر عنان بر عنان رود
تسبیح شیخ و خرقه رند شراب خوار

حافظ چو رفت روزه و گل نیز میرود
تا چار باده نوش که از دست رفت کار

عاشق یارم مرا با کفر و با ایمان چه کار
تشنه دردم مرا با وصل و با هجران چه کار

از لب جانان نمی یابم نشان زندگی
پس مرا ای جان من با جان و با جانان چه کار

هر آنکه سر ز کران بعالم انس و غمخواری نیافت — آخر الامر و العنقا شکاری رسد بان غم مخور

۲ در بیابان گر بشوق کعبه خواهی زد قدم — سر زنشها گر کند خار مغیلان غم مخور

۳ حال ما در فرقت جانان و ابرام رقیب — جمله میداند خدای حال گردان غم مخور

ایدل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند — چون ترا نوح است کشتی بان ز طوفان غم مخور

۴ گرچه منزل بس خطرناک است مقصد ناپدید — هیچ راهی نیست کو را نیست پایان غم مخور

۵ حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار — تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

۶ ای سرو ناز حسن که خوش میروی بناز — عشاق را بناز تو هر لحظه صد نیاز

۷ فرخنده باد طالع نازت که در ازل — بیریده اند بر قد سروت قبای ناز

۸ آنرا که بوی عنبر زلف تو آرزوست — چون عود کو بر آتش سوزان بسوز و سان

۹ از طعنهٔ رقیب نگردد عیار کم — چون زر اگر ببرندم را در دهان گاز

پروانه را ز شمع بود سوز دل ولی — بی شمع عارض تو دلم را بود گداز

دل کز طواف کعبهٔ کویت وقوف یافت — از شوق آن حریم ندارد سر حجاز

۱۰ هر دم بخون دیده چه حاصل وضو چو نیست — بی طاق ابروی تو نمازم مرا جواز

۱۱ صوفی ما که توبه زمی کرده بود دوش — بشکست عهد چون در میخانه دید باز

چون باده مست بر سر خم رفت لعل زنان — حافظ که دوش از لب ساغر شنید راز

۱۲ راه میکده عشاق راست در تک و تاز — همان نیاز له محتاج را براه مجاز

۱۳ چه گویمت که ز سوز درون چه می بینم — ز اشک پرس حکایت که من نیم غماز

راه میکده ۱۱ یعنی در حالت — از منزل صوفی است عشاق را

۱۲ که گویمت ۱۳ که گویمت که از سوز درون چه می بینم — چه گویمت که از سوز درون چه می بینم

۱۳ ز اشک پرس حکایت که من نیم غماز — ز اشک من بپرس که من غماز نیستم

نعم هر دو جهان پیش عاشقان بجوی ... کم جوئی
معاشری خوش و رودی بساز میخواهم ... ای بربط
بر آنم که ننوشم می و کنه نکنم ... با پیمانه
دل رمیده ما را که پیش می کیرد ... خمستان
چو قسمت ازلی بی حضور ما کردند ... کراندکی
بعزم توبه نهادم قدح ز کف صد بار ... ولی کرشمه ساقی نمی کند تقصیر
چو لاله در قدحم ریز ساقیا می ناب ... که نقش خال نگارم نمی رود ز ضمیر
می دوساله و محبوب چارده ساله ... همین بس است مرا صحبت صغیر و کبیر
نکهت که حذر کن ز زلف او ای دل ... که می کنند دران حلقه بادرز نجیر
بیار ساغر یاقوت و فیض قدر خوشاب ... حسود کو کرم آصفی بهین و ببین
بنوش باده و غم عزم وصال جانان کن ... سخن شنو که ز تندت زبام عرش صفیر
حدیث توبه درین بزمکه مکو واعظ ... که ساقیان کمان ابرویت زنند به تیر

بیت خواجه و شعر سلمانست

که شعر حافظ شیراز به ز شعر ظهیر

یوسف گمگشته باز آید بکنعان غم مخور ... از خزان شود روزی گلستان غم مخور
این دل غمدیده حالش به شود دل بدان ... وین سر شوریده باز آید بسامان غم مخور
دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نگشت ... دایما یکسان نماند حال دوران غم مخور
گر بهار عمر باشد باز بر طرف چمن ... چتر گل بر سر کشی ای مرغ خوشخوان غم مخور
هان مشو نومید چون واقف نه ای از سر غیب ... باشد اندر پرده بازیهای پنهان غم مخور

دلا ز هجر من نالہ زانکہ در عالم
غمست و شادی و خار و گل و نشیب و فراز

دو تا شدم چو کمان از غم و نمیگویم
ہنوز ترک کمان ابروان تیر انداز

حکایت شب ہجران بدشمنان نکنید
کہ نیست سینہ ارباب کینہ محرم راز

ز طرۂ تو پریشانی دلم شد فاش
ز مشک نیست غریب آری ار بود غماز

ہزار دیدہ بروی تو ناظرند و تو خود
نظر بروی کسی بر نمی کنی از ناز

اگر بسوزدت ای دل ز درد نالہ مکن
دم از محبت او میزن و بدرد بساز

غبار خاطر ما چشم خصم کور کند
تو رخ بخاک نہ ای حافظ از مقام نیاز

منم غریب دیار و تو ئی غریب نواز
دمی بحال غریب دیار خود پرداز

بحق آنکہ ز کارم نظر نگیری باز
بشرط آنکہ ز کارم نظر نگیری باز

بر آستین وصالت چو نیست دست نیاز
بر آستان تو کاندر ازل نہادم باز

نہ این زمان من شوریدہ دل نہادم روی
کہ بیش و نوش بہم باشد و نشیب و فراز

دلا منال ز شامی کہ صبح در پی اوست
خرام میکن و بر خاک سایہ می انداز

کرم چو خاک زمین خوار میکنی سہل است
چہ آتشی است کہ بر جان ما نہادی باز

درون سینہ دلم چون کبوتر ان طپید
تو دست گوتہ من بین و آستین دراز

خیال قد بلند تو میکند دل من
حدیث در دمن ایدعی نہ امر وز است
کہ حافظ از ازل او رند بود و شاہد باز

منم کہ دیدہ بدیدار دوست کردم باز
چہ شکر گویمت ای کارساز بندہ نواز

نیاز مند بلا کور خ از غبار مشوی
کہ کیمیای مراد است خاک کوی نیاز

غرض ز عشق تو عرض هنر نبود ولیک ... بضاعتی نبود ما را بجز هنر نبود

۱ غرض که شیوهٔ حسنست ورنه حاجت نیست ... بجمال و دولت محمود و رای و لفظ ایاز

۲ بهیچ در نزدم بعد ازین ز حضرت دوست ... چو کعبه یافتم آیم زیت پرستی باز

۳ شبی چنین بسحر گه ز بخت میخواهم ... که با تو شرح سر انجام خود کنم آغاز

۴ نسیم زلف تو چشم امید جان فزود ... امید دولت وصل تو داد جانم باز

۵ چه حلقها که ز دم بر در دل از سر سوز ... ببوی روز وصال تو در شبان دراز

۶ چو غنچه شنفته نهان کجا ماند ... دل مرا که نسیم صباست محرم راز

ز شوق مجلس آن ماه خرگهی حافظ
کرت چو شمع جفائی رسد بسوز و بساز

۷ برنیا مد از تمنای لبت کامم هنوز ... بر امید جام لعلت در وی آشامم هنوز

۸ روز اول رفت دینم در سر زلفین تو ... تا چه خواهد شد درین سودا سر انجامم هنوز

۹ از خطا گفتم شبی موی ترا مشک ختن ... میزند هر لحظه تیری مو بر اندامم هنوز

۱۰ نام من رفته است روزی بر لب جانان بسهو ... اهل دل را بوی جان می آید از نامم هنوز

۱۱ پرتو روی ترا در خلوتم دید آفتاب ... میدود چون سایه هر دم بر لب بامم هنوز

۱۲ در ازل دادست ما را ساقی لعل لبت ... جرعه جامی که من سرکرم آنجامم هنوز

۱۳ ساقیا یک جرعه ده زان آب آتش گون که من ... در میان بخیگان عشق او خامم هنوز

۱۴ ای که گفتی جان بده تا باشدت آرام دل ... جان بغمهایش سپردم نیست آرامم هنوز

در قلم آورد حافظ قصهٔ لعل لبش
آب حیوان میرود هر دم ز اقلامم هنوز

۱۵ صبا بمقدم گل راح روح بخش بیار ... کجاست بلبل خوش گو بر آر آوازه

مرا بشب باده در افکن ای ساقی
بگوی میکده برگشته‌ام ز راه خطا
بیار از آن می گلرنگ مشکبو جامی
اگرچه مست و خرابم تو نیز لطفی کن
به بیم شب اگرت آفتاب می باید
مهل که روز وفاتم بخاک بسپارند

بگو نگوئی کن و در آب انداز
مراد گرز کرم در ره صواب انداز
شرار رشک و حسد در دل کلاب انداز
نظر براین دل سرگشته خراب انداز
ز روی دختر کلچهر ز نقاب انداز
مرا بمیکده بر درخم شراب انداز

گذاره

گر از تو یکسر موسر کشد دل حافظ
بگیرو در خم زلفش بپیچ و تاب انداز

حال خونین دلان که گوید باز
جز فلاطون خم نشین شراب
سرشکش از چشم می پرستان باد
هر که چون لاله کاسه گردون شد
بسکه در پرده چنگ گفت سخن
بگشاید دلم چو غنچه اگر

حم
وز فلک خون جم که جوید باز
سر حکمت بما که گوید باز
ز کس مست اگر بروید باز
زین جفا رخ بخون بشوید باز
ببرش می تا ننوید باز
ساغر لاله کون ببوید باز

گر دبیت الحرام خم حافظا
کر منیه و به سر به پوید باز

خیز و در کاسه زر آب طربناک انداز
عاقبت منزل ما وادی خاموشانست
ملک این مزرعه دانی که چه باقی بگذشت

پیش از آنی که شود کاسه سر خاک انداز
حالیا غلغله در گنبد افلاک انداز
آتشی از جگر جام و در املاک انداز

۱۵۵

بگید و قطعه‌ره که ایثار کردی ای خواجه | بسا که در رخ دولت کنی کرشمه و ناز
طهارت ار نه بخون جگر کند عاشق | بقول مفتی عشقش درست نیست نماز
ز مشکلات طریقت عنان متاب ایدل | که مرد راه نیندیشد از نشیب و فراز
درین مقام مجازی بجز پیاله مگیر | درین سراچه بازیچه غیر عشق مباز
من از نسیم سخن چین چه طرف بربندم | چو سرو راست درین باغ نیست محرم راز
اگرچه حسن تو از عشق غیر مستغنی است | من آن نیم که ازین عشقبازی آیم باز

غزل سرائی ناهید صرفه نبرد
در آن مقام که حافظ برآورد آواز

هزار شکر که دیدم بکام خویشت باز | ترا بکام خود و با تو خویش را دمساز
روندگان حقیقت ره بلا سپرند | رفیق عشق چه غم دارد از نشیب و فراز
غم حبیب نهان به ز جستجوی رقیب | که نیست سینهٔ ارباب کینه محرم راز
چه فتنه بود که مشاطهٔ قضا انگیخت | که کرد نرگس مستش سیه بسرمهٔ ناز
بدین سپاس که مجلس منور است بدوست | گرت چو شمع جفائی رسد بسوز و بساز
ملامتی که بروی من آمد از غم عشق | ز اشک پرس حکایت که من نیم غماز
امید قد تو میداشتم ز بخت بلند | نسیم زلف تو میخاستم ز عمر دراز
به نیم بوسه دعائی بگیر از اهل دلی | که کید دشمنت از جان و جسم دارد باز

فکند زمزمهٔ عشق در حجاز و عراق
نوای بانگ غزلهای حافظ شیراز

بیاد کشتی ما در شط شراب انداز | غریو و ولوله در جان شیخ و شاب انداز

صبحدم بلبل مست از چه سبب مینالد
کار او چون زبهاران بنظامست امروز

محتسب بیهده کو پند مده رندان را
کانکه باشاهد و می نیست کدامست امروز

گو بگویند خلایق که هوسی حافظرا
چشم بر روی نکار و لب جامست امروز

زلفین سیه خم بخم اندر زده باز
وقت من شوریده بهم برزده باز

زان روی نکو چشم بدان دور که امروز
بر مه زده طعنه و بر خور زده باز

بر ساغر عیشم زده سنگ ولیکن
با تو چه توان گفت که ساغر زده باز

از دود دل خسته ام ای دوست حذر کن
کاتش بمن سوخته دل بر زده باز

من چون قلم بر سر سودای تو دارم
با آنکه من سر زده را سر زده باز

نقد سره قلب که پالوده ام از چشم
بر سکه رویم همه بر زر زده باز

از غالیه بر هم زده خوش شکر و قند
امروز همه بر گل و شکر زده باز

شهباز غمت راست کبوتر دل حافظ
هشدار که بر صید کبوتر زده باز

آن دم که در دل خسته توان در آید باز
بیا که در دل مرده روان در آید باز

بیا که وقت تو چشم من چنان بر بست
که فتح باب وصالت مگر گشاید باز

بپیش آینه دل هر آنچه میدارم
بجز خیال جمالت نمی نماید باز

غمی که چون پسر زنگ ملک دل بگرفت
ز خیل شادی روم رخت زداید باز

بدان مثل که شب آبستن آمده است بروز
ستاره مشیم که شب چه زاید باز

ز خوف باد بد دل بد مکن به بند احرام
که مرد راه نیندیشد از نشیب و فراز

سبزه تو ای سرو که چون خاک شوم — ناز از سر بنه و سایه بر آن خاک انداز
دل ما را که ز ما سر ز لف تو بتافت — از لب خود بشفا خانهٔ تریاک انداز
غسل در اشک زدم کاهل طریقت گویند — پاک شو اول و پس دیده بر آن پاک انداز
عارف آن زاهد خودبین که بجز عیب ندید — دود آهیش در آئینهٔ ادراک انداز
چشم آلوده نظر از رخ جانان دور است — بر رخ او نظر از آینهٔ پاک انداز

چون گل از نکهت او جامه قبا کن حافظ
وان قبا در ره آن قامت چالاک انداز

دلم ربوده لولی وشیست شورانگیز — دروغ وعده و قتال وضع و رنگ آمیز
فدای پیرهن چاک ماه رویان باد — هزار جامهٔ تقوی و خرقهٔ پرهیز
فرشتهٔ عشق نداند که چیست قصه مخوان — بخواه جام شرابی بخاک آدم ریز
غلام آن کلماتم که آتش افروزد — نه آب سرد زند در سخن بآتش تیز
فقیر و خسته ببدرگاهت آمدم رحمی — که جز ولای تو ام هیچ نیست دست آویز
بیا که هاتف میخانه دوش با من گفت — که در مقام رضا باش و از قضا مگریز
بیا له در کفم نه تا سحر که حشر — بمی ز دل ببرم هول روز رستاخیز

میان عاشق و معشوق هیچ حایل نیست
تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز

روز عیش و طرب و ماه صیامست امروز — کام دل حاصل و ایام بکامست امروز
گوش فلکی رخ منمای از مشرق — که مرا دیدن آن ماه تمامست امروز
زاهدی را که نبودی چو صوامع جائی — بین که در کنج خرابات مقامست امروز

ما قصهٔ سکندر و دارا نخوانده ایم		از ما بجز حکایت مهر و وفا مپرس

حافظ رسید موسم گل معرفت بخوان
در یاب نقد عمر و زچون و چرا مپرس

دارم از زلف سیاهت گله چندان که مپرس		که چنان زد و شده ام بی سر و سامان که مپرس
کس[۵۱] بامید وفا ترک دل و دین مکناد		که چنانم من ازین کرده پشیمان که مپرس
بهر[۵۲] یک جرعه که آزار کسش در پی نیست		زحمتی می کشم از مردم نادان که مپرس
گوشه گیری و سلامت هوسم بود ولی	غزل	فتنه می کند آن نرگس فتان که مپرس
زاهد[۵۳] از ما بسلامت بگذر کان می لعل		دل و دین می برد از دست بدان سان که مپرس
گفتم از کوی فلک صورت حالی پرسم		گفت آن می کشم اندر خم چوگان که مپرس

گفتمش زلف بکین که گشادی گفتا
حافظ این قصه دراز است بقرآن که مپرس

در دعشقی کشیده ام که مپرس		زهر هجری چشیده ام که مپرس
گشته[۵۴] ام در جهان و آخر کار		دلبری برگزیده ام که مپرس
آن چنان در هوای خاک درش		میرود آب دیده ام که مپرس
بی[۵۵] تو در کلبهٔ گدائی خویش		رنجهائی کشیده ام که مپرس
من بکوشش خود از دهانش دوش		سخنانی شنیده ام که مپرس
سوی من لب چه میگزی که مگو		لب لعلی گزیده ام که مپرس

همچو[۵۶] حافظ غریب در ره عشق
بمقامی رسیده ام که مپرس

بیا که بلبل مطبوع خاطر حافظ
ببوی گلشن وصل تو می سراید باز

ای صبا گر بگذری بر ساحل رود ارس — بوسه زن بر خاک آن وادی و مشکین کن نفس
منزل سلمی که باد شبرد م از ما صد سلام — پرصدای ساربان بینی و آهنگ جرس
محمل جانان ببوس آنگه بزاری عرضه دار — کز فراقت سوختم ای مهربان فریاد رس
عشرت شبگیر کن می نوش کاندر راه عشق — شیر و انر آشنا نیهاست با میر عسس
دل بر غبت می سپارد جان بحشم مست یار — گرچه هشیاران ندادند اختیار خود بکس
منکه قول ناصحا نرا خواندمی بانگ رباب — کو شمالی خوردم از بحر ان که ایم پند بس
طوطیان در شکرستان کامرانی میکنند — وز تحیر دست بر سر میزنند مگسان مگس
عشقبازی کار بازی نیست ایدل سر بباز — ورنه کوی عشق توان زد بچوگان هوس

نام حافظ گر بر آید بر زبان کلک دست
از جناب حضرت شاهم بس ست این ملتمس

جانا ترا که گفت که احوال ما مپرس — بیگانه گرد و قصه بیگانه ما مپرس
آنجا که لطف شامل و خلق کریم تست — جرم گذشته عفو کن و ماجرا مپرس
خواهی که روشنت شود احوال عشق — از شمع پرس قصه زباد صبا مپرس
هیچ آگهی ز عالم درویش نبود — آنکس که با تو گفت که درویش را مپرس
از دلق پوش صومعه نقد طلب مجو — یعنی ز مفلسان سخن کیمیا مپرس
در دفتر طبیب خرد باب عشق نیست — ایدل بدرد خوکن و نام دوا مپرس
نقش حقوق خدمت و اخلاص و بندگی — از لوح سینه محو کن و نام ما مپرس

۱ گلعذاری ز گلستان جهان ما را بس
زین همین سایه آن سرو روان ما را بس

۲ همنشین با دی اهل ریا دورم باد
از کرانان جهان رطل گران ما را بس

۳ قصر فردوس بپاداش عمل می بخشند
ما که رندیم و گدا دیر مغان ما را بس

۴ بنشین بر لب جوی و گذری عمر ببین
کاین اشارت ز جهان گذران ما را بس

۵ نقد بازار جهان جمله بسنجیدم و آز
گر شمارا نه بس این سود و زیان ما را بس

۶ یار با ماست چه حاجت که زیادت طلبیم
دولت صحبت آن مونس جان ما را بس

۷ از در خویش خدا را به بهشتم مفرست
که سر کوی تو از کون و مکان ما را بس

۸ نیست ما را بجز از وصل تو در سر هوسی
این تجارت ز متاع دو جهان ما را بس

۹ حافظ از مشرب قسمت گله بی انصافی است
طبع چون آب و غزلهای روان ما را بس

۱ اگر رفیق شفیقی درست پیمان باش
حریف حجره و گرمابه و گلستان باش

۲ شکنج زلف پریشان بدست باد مده
مگو که خاطر عشاق کو پریشان باش

۳ گرت هواست که با خضر همنشین باشی
نهان ز چشمه سکندر چو آب حیوان باش

۴ رموز عشق نوازی نه کار هر مرغی است
بیا و نوکل این بلبل غزل خوان باش

۵ طریق خدمت و آئین بندگی کردن
خدایرا که رها کن بیا و سلطان باش

۶ گر بصید حرم تیغ بر یکش زنهار
از آنچه با دل ما کرد پشیمان باش

۷ تو شمع انجمنی یکزبان و یکدل شو
خیال کوشش پروانه بین و خندان باش

۸ کمال دلبری و حسن در نظر بازیست
بشیوه نظر از ناظران دوران باش

۹ خموش حافظ و از جور یار ناله مکن
ترا که گفت که بر روی خوب حیران باش

۱ در ضمیر ما نمی گنجد بغیر از دوست کس
هر دو عالم را بدشمن ده که ما را دوست بس

۲ یار کشتی ما کرن من کرمیل کردی نیم جو
هر دو عالم پیش چشم ما نمودی مگذرس

۳ میروی چون شمع و جمعی از پس و پیشت روان
فی غلط گفتم نباشد شمع را خود پیش و پس

۴ غائفست آنکو شمشیر از تو می پیچد عنان
قدر الذت نگرنیکو نمی داند مگس

۵ خاطرم وقتی هوس کردی که بینم چیزها
تا ترا دیدم نکردم جز بدیدارت هوس

۶ مژده ما را از عسس شب گر خیالی در سرست
من چنانم گر خیالم باز نشناسد عسس

۷ گویت از اشکم چو دریا گشت و نیسرسم که باز
بر سر آیند این رقیبان بکسارت چو خس

۸ حافظا این ره بپای لاشه لنگ تو نیست
بعد ازین بنشین که کردی بر گذر وزین فرس

۹ ولا رفیق سفر بخت بیگخواهت بس
نسیم روضه شیراز یک راهت بس

۱۰ دگر ز منزل جانان سفر مکن درویش
که سیر معنوی و گنج خانقاهت بس

۱۱ بصدر مصطبه بنشین و ساغری نوش
که اینقدر ز جهان کسب مال و جاهت بس

۱۲ زیاد قی مطلب کار بر خود آسان کن
که شیشه می صاف و بت چو ماهت بس

۱۳ فلک بر دم نادان دهد زمام مراد
تو اهل دانش و فضلی همین گناهت بس

۱۴ وگر کمین بکشاید غمی ز کشور دل
حریم درگه پیر مغان پناهت بس

۱۵ هوای مسکن مالوف و عهد یار قدیم
ز رهروان سفر کرده عذر خواهت بس

۱۶ بمنت دگران خو مکن که در دو جهان
رضای ایزد و انعام پادشاهت بس

بهیچ ورد دگر نیست حاجت ای حافظ
دعای نیمشب و ورد صبحگاهت بس

کی خط مصطفی علی
افتد علیه و آله و سلم

ای دل اندر بند زلفش از پریشانی مناال
مرغ زیرک چون بدام افتد تحمل بایدش

با چنین زلف و رخی با دلبر شوخ نظربازی حرام
هر که روی یاسمین و جعد سنبل بایدش

رند عالم سوز را با مصلحت بینی چکار
کار ملک است آنکه تدبیر و تامل بایدش

نکته بر تقوی و دانش در طریقت کافرست
راه رو کر صد هنر دارد توکل بایدش

ناز هاز ان نرگس مستانه می باید کشید
این دل شوریده کز ان زلف و کاکل بایدش

ساقیا در گردش ساغر تعلل تا بچند
دور چون با عاشقان افتد تسلسل بایدش

گفت حافظ تا ننوشد باده بی آواز چنگ
عاشق مسکین چرا چندین تحمل بایدش

ببر دازمن قرار و طاقت و هوش
بت سنگین دل سیمین بنا گوش

نگاری چابکی شوخی پری وش
حریفی مهوشی ترکی قبا پوش

ز تاب آتش سودای عشقش
بسان دیگ دایم میزنم جوش

چو پیراهن شوم آسوده خاطر
گرت همچون قبا گیرم در آغوش

اگر پوسیده گردد استخوانم
نگردد مهرش از جانم فراموش

دل و دینم دل و دینم ببرده است
برو دوشش برو دوشش بدو دوش

دوای تو دوای تست حافظ
لب نوشش لب نوشش لب نوش

بخت و دولت چو کاری نمیرود از پیش
بکرد کار رها کرده به مصالح خویش

بیا و شاهی عالم فروگذار و بسر
اگر ز سر قناعت خبر شود درویش

ز سنگ تفرقه خواهی که منحنی نشوی
مشو بسان ترازو تو در پی کم و بیش

ای دل غلام شاه جهان باش و شاه باش
پیوسته در حمایت لطف الٰه باش

از خارجی هزار بیکجو نمی خرند
کو کوه تا بکوه منافق سیاه باش

چون احمد م شفیع بود روز رستخیز
گو این تن بلاکش من پرگناه باش

آنرا که دوستی علی نیست کافر است
گو زاهد زمانه و گو شیخ راه باش

امروز زنده ام بولای تو یا علی
فردا بروح پاک امامان گواه باش

قبر امام هشتم سلطان دین رضا
از جان ببوسم و بر در آن بارگاه باش

دستت نمیرسد که بچینی گلی ز شاخ
باری بپای گلبن ایشان گیاه باش

مرد خدا که زاهد تقوی طلب بود
خواهی سفید جامه و خواهی سیاه باش

حافظ طریق بندگی شاه پیشه کن
وانگاه در طریق جوانمردان راه باش

بازآی و دل تنگ مرا مونس جان باش
وین سوخته را محرم اسرار نهان باش

زان باده که در مصطبه عشق فروشند
ما را دو سه ساغر بده و کار جهان باش

در خرقه چو آتش زدی ای عارف سالک
جهدی کن و سر حلقه رندان جهان باش

آن یار که رفتنا بتوام دل نگرانست
گو میرسلم اکنون بسلامت نگران باش

خوشدلم از حسرت آن لعل روان بخش
ای درج محبت بهمان مهر و نشان باش

تا بردلش از غصه غباری ننشیند
ای سیل سرشک از عقب نامه روان باش

حافظ که هوس میکندش جام جهان بین
گو در نظر آصف جمشید مکان باش

با غبان گر پنج روزی صحبت گل بایدش
بر جفای خار هجران صبر بلبل بایدش

گر چلیپای سر زلف ز هم بگشاید ‌ ‌ بس مسلمان که شود کشته آن کافر کیش

پس ز ما نومنشین و غم بیهوده مخور ‌ ‌ که ز غم خوردن تو رزق نکرد و کم و بیش

چونکه این کوشش بی فایده سودی ندهد ‌ ‌ پس بیا زار دل خود ز غم ای دور اندیش

پرسش حال دل سوخته کن بهر خدا ‌ ‌ نیست از شاه عجب گر بنوازد درویش

حافظ از نوش لبش لعل تو کامی می یافت ‌ ‌ که ز زور دل ریشش دو هزاران سر نیش

چو ز شکست صبا زلف عنبر افشانش ‌ ‌ بهر شکسته که پیوست تازه شد جانش

کجاست همنفسی تا که شرح غصه دهم ‌ ‌ که دل چه می کشد از روزگار هجرانش

نسیم صبح وفا نامه که برد بدوست ‌ ‌ ز خون دیده ما بود مهر عنوانش

زمانه از ورق گل مثال روی تو بست ‌ ‌ ولی ز شرم تو در غنچه کرد پنهانش

بسی شدیم و نشد عشق را کرانه پدید ‌ ‌ تبارک الله ازین ره که نیست پایانش

جمال کعبه مگر عذر رهروان خواهد ‌ خسته ‌ که جان زنده دلان سوخت در بیابانش

دلم که مهر تو از غیر تو نهان می داشت ‌ ‌ ببین که دیده کند فاش پیش یارانش

بدین شکسته بیت الحزن که می آرد ‌ ‌ نشان یوسف دل از چه زنخدانش

بگیرم آن سر زلف و بدست خواجه دهم ‌ ‌ که داد من بستاند مگر ز دستانش

سحر بطرف چمن می شنیدم از بلبل ‌ ‌ نوای حافظ خوش لهجه غزلخوانش

چو جام لعل تو نوشم کجا بماند هوش ‌ ‌ چو چشم مست تو بیهم کجا بماند کوش

منم غلام تو ورزانکه از من آزادی ‌ ‌ مرا بکوزه فروشی شراب خانه فروش

بسوی آنکه ز میخانه کوزه ای یابم ‌ ‌ روم سبوی خرابانیان کشم بر دوش

مرا مگوی که خاموش باش و دم درکش ‌ ‌ که در چمن نتوان یافت مرغ را خاموش

ریایی زاهد و سالوس جان من فرسود
قدح بیار و بزن مرهمی بر این دل ریش

بنوش باده که قسام صنع قسمت کرد
ور آفرینش از انواع نوش دارو نیش

ریا حلال شمار ندو جام باده حرام
زهی طریقت و ملت زهی شریعت و کیش

بدر ربائی اگر خود سر آمدی چه عجب
که نور حسن تو بودز اساس عالم بیش

این شعر در نعت آن حضرت صلعم است

دهان تنگ تو دلخواه جان حافظ شد
بجان بود خطرم زین دل محال اندیش

مدام لاله قدح لیر وبی ریا میباش
بوی گل نفسی همدم صبا میباش

نکو نصیحت که همه ساله می پرستی کن
سه ماه میخور و نه ماه پارسا میباش

چو پیر سالک عشقت بمی حواله کند
بنوش و منتظر رحمت خدا میباش

گرت هواست که چون جم بسر غیب رسی
بیا و همدم جام جهان نما میباش

چو غنچه گرچه فروبستگی است کار جهان
تو همچو باد بهاری گره گشا میباش

وفا مجوی ز کس ور سخن نمی شنوی
بهر زه طالب سیمرغ و کیمیا میباش

مرید طاعت بیکانگان مشو حافظ
دل معاشر رندان آشنا میباش

من خرابم ز غم یار خراباتی خویش
میرود عمره او ناوک غم بر دل ریش

با تو پیوستم و از غیر تو دل بریدم
آشنای تو ندارد سر بیگانه خویش

بعنایت نظری کن که من دل شده را
نرود بی مدد لطف تو کاری از پیش

آخر ای پادشه حسن و ملاحت چه شود
گر لب لعل تو ریزد نمکی بر دل ریش

خرمن صبر من سوخته دل را دریاب
چشم مست تو که بگشاد کمین از پس و پیش

عشق است و مفلسی و جوانی و نوبهار
عذرم بپذیر و جرم بدل کرم بپوش

ای پادشاه صورت و معنی که مثل تو
نادیده هیچ دیده و نشنیده هیچ گوش

چندان بمان که خرقه ازرق کند کبود
بخت جوانت از فلک پیر ژنده پوش

تا چند همچو شمع زبان آوری کنی
پروانه مراد رسید ای محب خموش

قبول

دلم رمیده شد و عاقلم من و رویش
که آن شکاری سرگشته را چه آید پیش

چو بید بر سر ایمان خویش میلرزم
که دل بدست کمان ابروییست کافرکیش

خیال حوصلهٔ بحر می پزم هیهات
چه است بر سر این قطره محال اندیش

بکوی میکده گریان و سرفکنده روم
چرا که شرم همی آیدم ز حاصل خویش

نه عمر خضر بماند نه ملک اسکندر
نزاع بر سر دنیای دون مکن درویش

بنازم آن مژهٔ شوخ عافیت کش را
که موج میزندش آب نوش بر سر نیش

بر آستین طبیبان هزار خون بچکد
گرم بتجربه دستی نهند بر دل ریش

تو بندهٔ کله از پادشه مکن ایدل
که شرط عشق بنا شد شکایت از کم و بیش

بدان کمر نرسد دست هر گدا حافظ
خزینه بکف آور ز کنج قارون بیش

سحر ز هاتف غیبم رسید مژده بگوش
که دور شاه شجاعست می دلیر بنوش

شد آنکه اهل نظر بر کناره میرفتند
هزار گونه سخن بر دهان و لب خاموش

ببانگ چنگ بگوئیم آن حکایتها
که از نهفتن او دیگ سینه میزد جوش

اگر نشان تو جویم کدام صبر و قرار
و گر حدیث تو گویم کدام طاقت و هوش

شراب بیخته بجامان دل فسرده مده
که باده آتش تیز است و بیخمکان درجوش

نسیم روضهٔ جنت بذوق آن نرسد
که یار نوش کند باده و تو کوئی نوش

مرا چو خلعت سلطان عشق میدادند
ندانستم که حافظ خموش باش خموش

خوشا شیراز و وضع بیمثالش
خدا و ندانکهدار از زوالش

زرکنابادما صدلوحش الله
که عمر خضر می بخشد زلالش

میان جعفرآباد و مصلی
عبیر آمیز می آید شمالش

بشیراز آی و فیض روح قدسی
بخواه از مردم صاحب کمالش

که نام قند مصری برد آنجا
که شیرینان نداد و ند انفعالش

صبا زان لولی شنگول سرمست
چه داری آگهی چونست حالش

مکن بیدار ازین خوابم خدارا
که دارم عشرتی خوش با خیالش

گران شیرین پسر خونم بریزد
ولا چون شیر مادر کن حلالش

چرا حافظ چو میسر میشدی ازهجر
نکردی شکر ایام وصالش

در عهد پادشاه خطابخش جرم پوش
حافظ قرابه کش شد و مفتی پیاله نوش

صوفی ز کنج صومعه در پای خم نشست
تا دید محتسب که سبو میکشد بدوش

احوال شیخ و قاضی و شرب الیهود شان
کردم سؤال صبحدم از پیر میفروش

گفتا تخفتنی است سخن گرچه محرمی
درکش زبان و پرده نگهدار و می بنوش

ساقی بهار میرسد و وجه می نماند
فکری بکن که خون دل آمد زغم بجوش

راه مرا شراب زدای میر عاشقان
خون مرا بجاه زرخدان یار بخش

یارب بوقت کل کنه بنده عفو کن
وین ماجرا بسبر و لب جویبار بخش

ای آنکه ره بمشرب مقصود برده
زین بحر قطره بمن خاکسار بخش

شکرانه که چشم ترا روی بدندید
مارا بعفو و لطف خداوندگار بخش

ای آیین شکرانه

ساقی چو شاه نوش کند باده صبوح
کو جام زر بحافظ شب زنده دار بخش

فکر بلبل همه آنست که کل شد یارش
کل در اندیشه که چون عشوه کند در کارش

دلربائی همه آن نیست که عاشق بکشند
خواجه آنست که باشد غم خدمتکارش

جای آنست که خون موج در دل لعل
زین تغابن که خزف می شکند بازارش

بلبل از فیض کل آموخت سخن ورنه نبود
این همه قول و غزل تعبیه در منقارش

آن سفر کرده که صد قافله دل همره اوست
هر کجا هست خدایا بسلامت دارش

اگر از وسوسه نفس و هوا دور شوی
بیشکی ره ببری در حرم دیدارش

ایکه از کوچه معشوقه ما میگذری
باخبر باش که سرمی شکند دیوارش

صحبت عافیت گرچه خوشست انتها دارد
جانب عشق عزیزست فرو مگذارش

صوفی ار سرخوشش از بیست که کج کرد کلاه
بدو جام دگر آشفته شود دستارش

دل حافظ که بدیدار تو خوگر شده بود
ناز پرورد وصالست مجو آزارش

کنار آب و پای بید و طبع شعر و یاری خوش
معاشر دلبر شیرین و ساقی کلعذاری خوش

الا ای دولت طالع که قدر وقت میدانی
گوارا باد ایت عشرت که داری روزگار خوش

۵۱ شراب خانگی از نیم محتسب خوردن
پری‌وی یار ببوسیم و بانگ نوشانوش

۵۲ ز کوی میکده دوشش بدوش میبردند
امام شهر که سجاده می‌کشید بدوش

۵۳ ولا دلالت خیرت کنم براه نجات
مکن بفسق مباهات و زهد هم مفروش

۵۴ مخل نور تجلی است رای انور شاه
چه قرب او طلبی در صفای نیت کوش

بخرشنای جلالش مساز در ضمیر
که هست کوش دلش محرم پیام و سروش

رموز مصلحت ملک خسروان دانند
گدای گوشه نشینی تو حافظا مخروش

۵۵ شراب تلخ میخواهم که مرد افکن بود زورش
که تا یکدم بیاسایم ز دنیا و شر و شورش

۵۶ بیاور می که نتوان شد ز شر آسمان ایمن
بلعب زهره چنگی و بهرام سلحشورش

۵۷ کمند صید بهرامی بیفکن جام جم بردار
که من همپودم این صحرا نه بهرامست و نه گورش

۵۸ نظر کردن بدرویشان مسافی بزرگی نیست
سلیمان با چنان حشمت نظرها بود با مورش

۵۹ بیا تا در می صافیت راز دهر بنمایم
بشرط آنکه ننمائی بکج طبعان دل کورش

۶۰ شراب لعل می نوشم من از جام زمرد کون
که زاهد با فقی و قلتست میسازم بدان کورش

سماط دهر دون پرور ندارد و شهد آسایش
مذاق حرص و آز ایدل بشوی از تلخ و از شورش

۶۱ کمان ابروی جانان نمی‌پیچد سر از حافظ
ولیکن خنده می‌آید برین بازوی پرزورش

۶۲ صوفی کلی بچین و مرقع بخار بخش
وین زاهد خشک را بی خوشگوار بخش

۶۳ طامات و زرق در ره آبستنک چنگ
تسبیح و طیلسان بمی و میگسار بخش

۶۴ زاهد گران که ساقی و شاهد نمی‌خرند
در حلقه چمن به نسیم بهار بخش

در پی آن گل نورسته دل ما یارب
خود کجا شد که ندیدیم درین چند کهش

یار ۵۱ دلدار من ار قلب بدینسان شکند
ای معشوق ۱۲
ببر و زود بسر داری خود پا دشهش
ای رفت ۱۲

جان بلرانه ۵۲ کنم صرف گران دانهٔ دُر
صدف دیدهٔ حافظ شود آرام کهش

مرا ۵۳ کاریست مشکل با دل خویش
که گفتن می نیارم مشکل خویش

خیالت ۵۴ داند و جان من ار غم
که هر شب در چه کارم با دل خویش

ز واپس ماندگان یادی کن آخر
چه را فی تند یار محمل خویش

بسی گشتم چو مجنون کوه و صحرا
مگر یابم سراغ از منزل خویش

مرا ۵۵ در اول منزل ره افتاد
کم آمد کشتیم در ساحل خویش

چه فرصتها که کم کردم درین راه ۵۶
ز بخت خوابناک غافل خویش

کم از جولانی آخر در رو ما
چو حافظ خاک کرد آب و گل خویش

هاتفی ۵۷ از گوشهٔ میخانه دوش
گفت بخشند گنه می بنوش

عفو ۵۸ الهی بکند کار خویش
مژده رحمت برساند سروش

این خرد خام بمیخانه بر
تا می لعل آورد خون بجوش

عفو ۵۹ خدا بیشتر از جرم ماست
نکته سربسته چه گوئی خموش

گرچه ۶۰ وصالش نه بکوشش دهند
هر قدر ای دل که توانی بکوش

گوش ۶۱ من و حلقهٔ گیسوی یار
روی من و خاک در میفروش

او ۶۲ ور دین شاه شجاع آنکه کرد
روح قدس حلقهٔ امرش بگوش

عروس طبع را زیور ز فکر بکر می بندم
بود کز نقش آیامم بدست افتد نگاری خوش

شب صحبت غنیمت دان و وا دوخوشدلی بستان
که مهتابی دلفروز است و طرف لاله زاری خوش

چه می در کاسهٔ چشمست ساقی را بنام ایزد
که مستی میکند با عقل و می آرد خماری خوش

هزار نکته را که بر خاطر عشق دلبری بار بست
پسندی کو بر آتش نه که داری کار و باری خوش

بغفلت عمر شد حافظ بیا با ما بمیخانه
که شنگولان سرمستت بیاموزند کاری خوش

ما آزموده ایم در این شهر بخت خویش
باید برون کشید ازین ورطه رخت خویش

از بس که دست میگزم و آه میکشم
آتش زدم چو گل بتن لخت لخت خویش

دوشم زبلبلی چه خوش آمد که می سرود
گل کوش پهن کرده ز شاخ درخت خویش

کا یدل صبور باش که آن یار تند خوی
بسیار تند خوی نشیند ز بخت خویش

گر موج خیز حادثه سر بر فلک زند
عارف بآب تر نکند رخت بخت خویش

خواهی که سخت و سست جهان بر تو بگذرد
بگذر ز عهد سست و سخنهای سخت خویش

ای حافظ ار مراد میسر شدی مدام
جمشید نیز دور نماندی ز تخت خویش

مجمع خوبی و لطفست عذار چو مهش
لیکنش مهر و وفا نیست خدایا بدهش

دلبرم شاهد و طفلست و ببازی روزی
بکشد زارم و در شرع نباشد گنهش

چار ده ساله بتی چابک و شیرین دارم
که بجان حلقه بگوشش است مه چار دهش

من همان به که از و نیک نگه دارم دل
که بد و نیک ندیده است و ندارد نگهش

بوی شیر از لب او همچون شکرش می آید
گرچه خون میچکد از شیوهٔ چشم سیهش

۵۱ در ره عشق که از سیل فنا نیست گذار — میکنم خاطر خود را به تمنای تو خوش
در بیابان فنا گر چه ز هر سو خطر است — میرود حافظ بیدل بتولای تو خوش

۵۲ دوش با من گفت پنهان راز دانی تیز هوش — گر شما چندان نشاید داشت راز میفروش
گفت آسان گیر بر خود کارها گر زروی طبع — سخت می گیرد جهان بر مردمان سخت کوش
دانگهم در داد جامی گز فروغش بر فلک — ره زهره در رقص آمد و بربط زنان میگفت نوش
تا نگردی آشنا زین پرده بوئی نشنوی — گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش
در حریم عشق نتوان زد دم از گفت و شنید — زانکه آنجا جمله اعضا چشم باید بود و گوش
۵۳ در بساط نکته دانان خود فروشی شرط نیست — با سخن دانسته گو ای مرد بگزد یا خموش
۵۴ با دل خونین لب خندان بیاور همچو جام — تا کرت زخمی رسد آئی چو نی اندر خروش
گوش کن پندانی پسر از بهر دنیا غم مخور — گفتمت چون در حدیثی گر توانی دار گوش

ساقیا می ده که رندیهای حافظ عفو کرد — خسرو صاحب قران جرم بخش عیب پوش

۵۵ از رقیبت دلم نیافت خلاص — زانکه القاص لایحب القاص
۵۶ محتسب خم شکست و من بسر او — سنن بالبتن والجروح قصاص
مطرب ماهی بزد که به چرخ — مشتری همچو زهره شد رقاص
گوهر از بحر کی برون آرد — ترک سر تا نمیکند غواص
نقدی از عشق جو هی نه از عقل — تا که خالص شوی چو زر خلاص
حافظ اول ز مصحف رخ دوست — خواند الحمد و سورهٔ اخلاص

ای ملک العرش مأوش بده | | وز خط چشم بدش دار کوش

رندی حافظ نه گناهیست صعب
با کرم پادشه عیب پوش

یارب آن نوگل خندان که سپردی بمنش | | می سپارم بتو از چشم حسود چمنش
همرهان اوست دلم با دبهد جا که رود | | همت اهل کرم بدرقه جان تنش
گر بسر منزل سلمی رسی ای باد صبا | | چشم دارم که سلامی برسانی زمنش
با دب نافه گشائی کن از آن زلف سیاه | | جای دلهای عزیزست بهم برزمنش
چون دلم حق وفا با خط و خالت دارد | کو | محترم دار در آن قطره عنبر شکنش
گرچه از کوی وفا گشت بصد مرحله دور | | دور با د آفت دور فلک از جان و تنش
در مقامی که بیاد لب او می نوشند | | غلغل آن مست که باشد خبر از خویشتنش
عرض و مال از در میخانه نشاید انداخت | | هر که این آب خورد رخت بدریا فکنش
هر که خواهد که زند لاف ملال اندر عشق | | سرما قدمش یاد لب ما و دهنش

شعر حافظ همه بیت الغزل معرفتست
آفرین بر نفس دلکش و طبع سخنش

ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش | کاو | دلم از عشوه شیرین شکرخای تو خوش
همچو سرو چمنی نیست سراپای تو خوش
هم گلستان خیالم ز تو پرنقش و نگار
هم مشامم دلم از زلف سمن سای تو خوش
شیوه ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح
چشم و ابروی تو زیبا قد و بالای تو خوش
پیش چشم تو بمیرم که بدان بیماری
میکند در دمرا از رخ زیبای تو خوش

کرا لب روح پرورت کل شکری نبشدم		کی تن دردمند من رشته شود از نیمرض
بوسه بخاک پای او دست کجا دهد مرا		قصه شوق حافظا خود که رساند بعرض
گر دگر عذار یار من تا بنوشت حسن خط	مهر	ماه ز حسن روی او راست فتاده در غلط
از هوس لبش که آن زاب حیات خوشتر است		گشته روان ز دیده ام چشمه آب همچو شط
خال سیاه را بران عارض نیمرنگ بین		راست ز مشک ماند ابر رخ ماه یک نقط
موی کشاده کرده خوی تا بچمن درآمدی		شد رخ گل چو زعفران مشک و گلاب شد سقط
که بهوایش میدهم کردمثال جان و دل	بهوات	گاه بآب میکنم آتش عشق همچو بط
گر بغلامی خودم شاه قبول می کند		تا ببارگی دهم بنده به بندگیش خط

ای بغلامی خود مرا	آب حیات حافظا گشته نجل ز نظم تو	ای من بنده ۱۲
	کس بهوای عشق او شعر نگفته زین نمط	

ز چشم بد رخ خوب ترا خدا حافظ		که گر دو جمله بگوئی بجاست ما حافظ
اگرچه خون دلت خورد ز لعل او بستان	ریخت	بکام دل ز لبش بوسه خونبها حافظ
بزلف و خال بتان دل مبند دیگر بار		اگر بجستی ازین بند و این بلا حافظ
بیا که نوبت صلح است و دوستی و صفا		که با تو نیست مرا جنگ ما چرا حافظ
تو از کجا و امید وصال او ز کجا		بدامنش نرسد دست هر گدا حافظ
چه ذوق یافت دل من ز وصل آنمحبوب		مراست تحفه جان بخش غمزدا حافظ

	بیا بخوان غزل خوب و طرفه و پرسوز	
	که شعر تست فرح بخش و جان فزا حافظ	

قسم بحشمت جاه و جلال شاه شجاع		که نیست باکسم از بهر مال و جاه نزاع

۵۱ نیست کس را زکمند سر زلف تو خلاص — میکشی عاشق مسکین و نترسی زقصاص

۵۲ عاشق سوخته دل تا به بیابان فنا — نرود در حرم دل نشود خاص الخاص

۵۳ جان نهادم بمیان شمع صفت از سر شوق — گر دمی اشارت تن خویش زروی اخلاص

۵۴ آتشی در دل دیوانه ما در زده — که چو دود دیم همیشه بهوایت رقاص

۵۵ کیمیای غم عشق تو تن خاکی ما — زر خالص کند ار چند بود همچو رصاص

۵۶ بهواداری آن شمع چو پروانه وجود — تا نسوزی نشوی از خطر عشق خلاص

۵۷ ناوک غمزه او دست بیرد از رستم — حاجب ابروی او برده گرو از وقاص

۵۸ قیمت درکرا نمایه چه داند عوام — حافظا گوهر یکدانه مده جز بخواص

۵۹ بیا که می شنوم بوی جان ازان عارض — که یافتم دل خود را نشان ازان عارض

۶۰ بگل بمانده قد سرو ناز ازان قامت — خجل شده است گل گلستان ازان عارض

۶۱ معاشری که زحوران بشرح میگویند — زحسن لطف بپرس این بیان ازان عارض

۶۲ گرفته نافه چین بوی مشک ازان گیسو — گلاب یافته بوی چنان ازان عارض

۶۳ بستم رفته تن ما یمن ازان اندام — بخون نشسته دل ارغوان ازان عارض

۶۴ زمهر روی تو خورشید گشته غرق عرق — تزار مانده مه آسمان ازان عارض

۶۵ زنظم دلکش حافظ چلید آب حیات
چنان که خوی شده جا ناچکان ازان عارض

۶۶ حسن و جمال تو جهان جمله گرفت طول و عرض — شمس فلک خجل شده از رخ خوب ماه ارض

۶۷ از رخ تست مقتبس خور زچهارم آسمان — همچو زمین بهفتمین مانده بزیر بار قرض

۶۸ دیدن حسن روی تو بر همه خلق واجبست — سجده در که تو شد بر همه شاه ارض فرض

وضع دوران بنگر ساغر عشرت بگیر
که بهر حال چنین است بهین اوضاع

۵۰ حُرّه دنیا همه مکر است و فریب
عارفان بر سر این نکته بخوبند نزاع

۵۱ عمر خسرو طلب از نفع جهان مطلبی
که وجود است عطا بخش و کریمی نفّاع

۵۲ مظهر لطف ازل روشنی چشم امل
جامع علم و عمل جان جهان شاه شجاع

حافظ ار باده خوری با صنمی گلرخ خور
که ازین به نبود درد و جهان هیچ متاع

۵۳ در وفای عشق تو مشهورخوبانم چو شمع
شب نشین کوی سربازان و رندانم چو شمع

۵۴ کوه صبرم نرم شد چون موم از دست غمت
تا در آب و آتش عشقت گدازانم چو شمع

۵۵ بی جمال عالم آرای تو روز من شبست
با کمال عشق تو در عین نقصانم چو شمع

رشته صبرم بمقراض غمت ببریده شد
همچنان در آتش هجر تو سوزانم چو شمع

۵۶ گر کمیت اشک گلگونم نبودی تندرو
کی شدی پیدا لبکیتی راز پنهانم چو شمع

روز و شب خوابم نمی آید بچشم غم پرست
بسکه در بیماری هجر تو گریانم چو شمع

در میان آب و آتش همچنان سرکرم تست
این دل زار و نزار اشکبارانم چو شمع

۵۷ در شب هجران مرا پروانه وصلی فرست
ور نه از آهم جهانی را بسوزانم چو شمع

سر فرازم کن شبی از وصل خود ای ماه رو
تا منوّر کرده از دیدارت ایوانم چو شمع

۵۸ همچو صبحم یک نفس باقی است بی دیدار تو
چهره بنما دلبرا تا جان برافشانم چو شمع

آتش مهر تو را حافظ عجب در سر گرفت
آتش دل کی بآب دیده بنشانم چو شمع

سحر چو بلبل بیدل دمی شدم در باغ
که تا چو بلبل بیدل کنم علاج دماغ

۱۷۷

بیا بیا که قصر امل سخت سست بنیاد
بیار باده که بنیاد عمر بر باد است

بشیر جرعه جام تو تشنه ایم ویلی
نمی نسیم دلیری نمی دهیم صداع

خدایرا بمیم شست و شوی خرقه کنید
که من نمی شنوم بوی خیر ازین اوضاع

ببین که رقص کنان میرود بنالهٔ چنگ
کسی که اذن نمیداد ی استماع سماع

بعاشقان نظری کن بشکر این نعمت
که من غلام مطیعم تو پادشاه مطاع

برو ادیب و نصیحت بگو که دیگر تو
نه بینیم پس ازین هیچکه رنگ نقاع

زرهد حافظ و طامات او ملول شدم
بساز رود و غزل گوی بر سرود سماع

بفرّ دولت کیتی فروز شاه شجاع
که هست در نظر من جهان جمیر متاع

صراحی و حریفی خوشم رد نیا بس
که غیر ازین همه اسباب تفرقه است و صداع

بمسجدم بخرابات میفرستد عشق
بسر همی روم ای جان نمی کنیم نزاع

بس است ورد شبانه می مغانه بیار
حریف باده رسید ای رفیق توبه و داع

بهر نمی خرد ایام و غیر ازینم نیست
کجا روم بتجارت باین کساد متاع

بیار می که چو خورشید مشعل افروزد
رسد بگلبه درویش نیز فیض شعاع

جبین و چهره حافظ خدا جدا مکناد
ز خاک بارگه کبریای شاه شجاع

بامداد ان که ز غلوتکه کاخ ابداع
سمع خاور فکند بر همه اطراف شعاع

برکشد آینه از جیب افق چرخ زنان
بنماید رخ کیتی بهزاران انواع

در رزوایای طرب خانهٔ جمشید فلک
ارغنون ساز کند زهره بآهنگ سماع

چنگ در غلغله آید که کجا شد سنکر
جام در قهقهه آید که کجا شد مناع

رفیق[1] خیل خیالیم و همرکیب شکیب
قرین محنت و اندوه و همعنان فراق

دریغ[2] مدت عمرم که برامید وصال
بسر رسید و نیامد بسر زمان فراق

سری[3] که بر سر کردون بفخر میسودم
ز روی عجز نهادم بر آستان فراق

چگونه باز کنم بال در هوای وصال
که ریخت مرغ دلم پر در آشیان فراق

نمی[4] نماند که کشتی عمر غرقه شود
ز موج شوق تو در بحر بیکران فراق

فلک چو دید سرم را اسیر چنبر عشق
به بست کردن صبرم بریسمان فراق

کنون[5] چه چاره که در بحر غم بکرداب
فتاده کشتی صبرم ز بادبان فراق

چگونه دعوی وصلت کنم بجان که شده است
تنم وکیل قضا و دلم ضمان فراق

فراق[6] و هجر که آورد در جهان یارب
که روی هجر سیه باد و خانمان فراق

بپای[7] شوق گر این ره سپر شدی حافظ
بدست هجر ندادی کسی عنان فراق

مباد[8] کس چو من خسته مبتلای فراق
که عمر من همه بگذشت در بلای فراق

غریب[9] و عاشق بیدل فقیر و سرگردان
کشیده محنت ایام و دردهای فراق

اگر[10] بدست من افتد فراق را بکشم
بآب دیده و هم باز خون بهای فراق

کجا روم چکنم حال دل کرا گویم
که داد من بستاند بدهد جزای فراق

ز دست[11] هجر و فراقم دمی خلاصی نیست
خدایرا بستان داد و ده سزای فراق

فراق را بفراق تو مبتلا سازم
چنانکه خون بچکانم ز دیدهای فراق

من از کجا و فراق از کجا و غم ز کجا
مگر که زاد مرا مادر از برای فراق

بداغ[12] عشق تو حافظ چو بلبل سحری
زند بروز و شبان خون فشان نوای فراق

بچهرهٔ گل سوری نگاه میکردم
که بود در شب تاری بروشنی چو چراغ

چنان بحسن و جوانی خویشتن مغرور
که داشت از دل بلبل هزار گونه فراغ

گشاده زلف عنا بحسرت آب از چشم
نهاده لالهٔ حمرا بجان و دل صد داغ

زبان کشیده چو تیغی بسبزه نوش سوسن
دهان کشاده شقایق چو مردمان نباغ

یکی چو باده پرستان صراحی اندر دست
یکی چو ساقی مستان بکف گرفته ایاغ

نشاط و عیش و جوانی چو کل غنیمت دان
که حافظا نبود بر رسول غیر بلاغ

طالع اگر مدد کند دامنش آورم بکف
گر بکشم زهی طرب ور بکشد زهی شرف

طرف کرم زکس نبست این دل پرز درد من
گر چه صبا همی برد قصهٔ من زهر طرف

چند بناز پرورم مهربتان سنگدل
یاد پدر نمیکنند این پسران ناخلف

از خم ابروی تو ام هیچ گشایشی نشد
وه که درین خیال کج عمر عزیز شد تلف

من بخیال زاهدی گوشه نشین و طرفه آنکه
مغبچه ز هر طرف میزندم بچنگ و دف

ابروی دوست کی شود دست کش خیال من
کس نزده است ازین کمان تیر مراد بر هدف

هیچ مرنج زاهدان نقش نخوان و لا تقل
مست ریاست محتسب باده بنوش و لا تخف

صوفی شهر بین که چون لقمه شبهه می خورد
پاره دلش دراز باد این چه خوش علف

من بکدام دلخوشی می خورم و طرب کنم
کز پس و پیش خاطرم لشکر غم کشیده صف

حافظ اگر قدم زنی در ره خاندان بصدق
بدرقهٔ رهت شود همت شحنهٔ النجف

زبان خامه ندارد سر بیان فراق
وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق

ای دل ریش مرا بالب تو حق نمک
حق نگهدار که من میروم الله معک

تو ئی آن گوهر یکدانه که در عالم قدس
ذکر خیر تو بود حاصل تسبیح ملک

در خلوص منت ار هست شکی تجربه کن
کس عیار زر خالص نشناسد چو محک

گفته بودی که شوم مست و دو بوست بدهم
وعده از حد بشد و مانده دو دیدیم و نه یک

بگشا پستهٔ خندان و شکر ریزی کن
خلق را از دهن خویش مینداز بشک

چرخ برهم زنم ار جز بمرادم گردد
من نه آنم که ز بونی کشم از چرخ فلک

چون تو بر حافظ خویشش نگذاری باری
ای رقیب از برا و یکدو قدم دور ترک

ای پیک پی خجسته چه نامی فدیت لک
هر گز سیاه چرده ندیدم باین نمک

خوبان سر دکه بر درت آیند جملگی
وانگاه خاک پای تو بوسند یک بیک

هم ظاهر از دو چشم تو در دیدهٔ مردمی
هم روشن از دو لعل تو در دیدهٔ مردمک

آدم ز خسن و یتو گر بهره داشتی
از دیدنش بسجده نپرداختی ملک

صورتگران چین اگر آن چهره بنگرند
نقش نگار خانهٔ چین بر کنند حک

از طرف بام روی چو ماه تو هر شبی
مانند آفتاب همی تابد از فلک

در دوستی حافظ اگر نیستت یقین
زر خالص است و باک نمیدارد از محک

هزار دشمنم ار می نشند قصد هلاک
گر م تو دوستی از دشمنان ندارم باک

مرا امید وصال تو زنده میدارد
وگرنه هر دم از هجر هست بیم هلاک

نفس نفس اگر از باد شنوم بویت
زمان زمان کنم از غم چو گل گریبان چاک

مقام امن و می بیغش و رفیق شفیق — گرت مدام میسر شود زهی توفیق

جهان و کار جهان جمله هیچ هیچ است — هزار بار من این نکته کرده ام تحقیق

دریغ و درد که این روزگار نادره کار — که کیمیای سعادت رفیق بود و رفیق

بامنی رود و فرصت شمر غنیمت وقت — که در کمین کمینگه عمرند قاطعان طریق

کجاست اهل دلی تا کند دلالت خیر — که ما بدوست بریدیم ره بهیچ طریق

فدای غمزهٔ ساقی هزار جان آن دم — که ترکند لب لعل از شراب همچو عقیق

حلا دلی که ترا در چه رسخذ انست — بگو نه او نرسد صد هزار فکر عمیق

اگرچه موی میانت بچون منی نرسد — خوش است خاطرم از فکر این خیال دقیق

ازان بر نگ عقیق است اشک من همه وقت — که مهر خاتم چشم من است همچو عقیق

بیا که توبه ز لعل نگار و خندهٔ جام — تصور یست که عقلش نمیکند تصدیق

بخنده گفت که حافظ غلام طبع توام — ببین که تا بچه حد مرا همی کند تحقیق

اگر شراب خوری جرعه فشان بر خاک — ازان گناه که نفعی رسد بغیر چه باک

بزن براوج فلک حالیا سرادق عشق — که خود بر آجلت ناگهان بتیره مغاک

مخور دریغ بجز می بشاهد و دف و چنگ — که بید یغ زند روزگار تیغ هلاک

بخاکپای تو ای سرو نازپرور من — که روز واقعه پاد امگیر از سر خاک

چه دوزخی چه بهشتی چه آدمی چه ملک — بمذهب همه کس عاطل یست امساک

فریب دختر رز طرفه میزند ره عقل — مباد تا بقیامت خراب طارم تاک

براه میکده حافظ خوش از جهان برفتی — دعای اهل دلت باد مونس دل پاک

وصف لب لعل تو چکویم بر فصیحان — نیکو نبود معنی نازک بر جاهل

۵۱ هر روز چو حسنت ز دگر روز فزونست — مه را نتوان کرد بروی تو مقابل

دل بردی و جان میدهمت غم چه فزایی — چون نیک حریفیم چه حاجت بتحمل

۵۲

حافظ چو تو پا در حرم عشق نهادی

در دامن او دست زن و از همه بگسل

۵۳ ای رخت چون خلد و لعلت سلسبیل — سلسبیلت کرده جان و دل سلسبیل

۵۴ سبز پوشان خطت بر گرد لب — همچو حورانند گرد سلسبیل

۵۵ ناوک چشم تو در هر گوشه — همچو من افتاده دارد صد قتیل

۵۶ یارب این آتش که بر جان منست — سرد کن زانسان که کردی بر خلیل

۵۷ من نمی یابم مجال ای دوستان — گرچه او دارد جمالی بس جمیل

۵۸ پای مالنک ست و منزل بس دراز — دست ما کوتاه و خرما بر نخیل

حسن این نظم از بیان مستغنیست — برفروغ خور نجوید کس دلیل

آوزین بر کلک نقاشی که داد — مگر معنی را چنین حسنی جمیل

۵۹ معجزاست این شعر یا سحر حلال — هاتف آورد این سخن یا جبرئیل

۶۰ کس نداند گفت شعری زین نمط — کس نیارد صفت دری زین قبیل

حافظ ار سر پنجهٔ عشق نگار

همچو مور افتاده زیر پای پیل

۱۸۳

بگات ده و بوصل مشرف
من بران سان ۱۲ ۵۷ من نمی یابم مجال وصل
ای مجال وصال او یا مجال
بود ۱۲ ۵۸ پای مالنک ست
مارا وصول تا معشوق
۵۹ معجزاست
نظم ۶۰ کس نماند
پیکوم شاعری بتوانند گفت
کز او در معنی دامن
نتوانند نعت

رو و بخواب دو چشم از خیال تو بیهات | | بود صبور دل اندر فراق تو حاشاک
بضرب سیفک قتلی حیاتنا ابدا | | فان روحی قد طاب ان یکون فداک
اگر تو زخم زنی به که دیگری مرهم | | وگر تو زهر دهی به که دیگری تریاک
ترا چنانکه توئی هر نظر کجا بیند | | بقدر بینش خود هر کسی کند ادراک
عنان نپیچم اگر میزنی بشمشیرم | | سپر کنم سر و دستت ندارم از فتراک

بچشم خلق عزیزآن کهی ستوی حافظ
که بر درش سبهی روی مسکنت برخاک

اگر بگوی تو باشد مرا مجال وصول | | رسد ز دولت وصل تو کار من بحصول
قرار برده ز من آن دو سنبل مشکین | رعنا | خراب کرده مرا آن دو نرگس مکحول
دل چو آینه ام راغم تو مصقل شد | | از آن همیشه ز زنگ خرد بود مصقول
من شکسته بد حال زندگی یابم | | در آن زمان که به تیغ غمت شوم مقتول
چه جرم کرده ام ای جان و دل بحضرت تو | | که طاعت من بدیل نمی شود مقبول
چو بر در تو من بینوای بی زر و زور | | بهیچ باب ندارم ره خروج و دخول
کجا روم چکنم حال دل کرا گویم | | که گشته ام زغم و جور روزکار ملول
خراب تر ز دل من غم تو جای نیافت | | که ساخت در دل تنگم قرارگاه نزول

بدرد عشق بساز و خموش شو حافظ
رموز عشق مکن فاش پیش اهل عقول

ای برده دلم را تو بدان شکل و شمایل | | پروای کست نی و جهانی بتو مایل
گر آه کشم از دل و گر تیر تو از جان | | پیش تو چه گویم که چها میکشم از دل

ترک ماسوی لس نمیکند
آه ازین کبریا و جاه و جلال

یا برید الهی حماک الله
مرحبا مرحبا تعال تعال

حافظا عشق و صابری تا چند
نالهٔ عاشقان خوشست بنال

دارای جهان نصرت دین خسرو کامل
یحیی بن مظفر ملک عالم و عادل

ای آنکه در اسلام پناه تو کشوده
بر روی جهان روزنهٔ جان و تن و دل

تعظیم تو بر جان خرد واجب و لازم
انعام تو بر کون و مکان فایض و شامل

روز ازل از کلک تو یک قطره سیاهی
بر روی مه افتاد که شد حل مسائل

خورشید چو آن خال سیه دید بدل گفت
ای کاش که من بودمی آن بندهٔ مقبل

شاها فلک از بزم تو در رقص و سماعست
دست طرب از دامن این سلسلهٔ مگسل

می نوش و جهان بخش که از خم کمندت
شد گردن بدخواه گرفتار سلاسل

چون دور فلک نکسره بر منهج عدلست
خوش باش که ظالم نبرد راه بمنزل

حافظ قلم شاه جهان مقسم رزقست
از بهر معیشت مکن اندیشهٔ باطل

رهروانرا عشق بس باشد دلیل
آب چشم اندر رهش گردم سبیل

موج اشک ما کی آرد در حسابت
آنکه کشتی راند بر خون قتیل

اختیاری هست بدنامی ما
ضلنی فی العشق من یهدی السبیل

۵۱ بعهد گل شدم از توبه شراب خجل — که کس مباد ز کرد ار ما صواب خجل
۵۲ صلاح من همه جام مست و من ز چنین بخت — نیم ز شاهد و ساقی بهیچ باب خجل
۵۳ ز خون که رفت شب دوش در سر اچشم — شدیم در نظر رهروان خواب خجل
۵۴ تو خوب روی تری ز آفتاب شکر خدا — که نیستم ز تو در روی آفتاب خجل
روا ست ز کس مست از فکند سر در پیش — که شد ز شیوهٔ آن چشم پر عتاب خجل
۵۵ تو دگه یار پرسد که نه ز خلق کریم — که از سئوال ملولیم و از جواب خجل
بزیر لب ز چه رو جام زهر خنده زند — اگر نه از لب لعل تو شد شراب خجل
۵۶ رخ از خجاب تو عمر ست تا نتافته ام — نیم بیاری توفیق از ین خجاب خجل
از آن شقه رخ خویش در نقاب صدف — که شد ز نظم خوشش لؤلؤ خوشاب خجل

جای دگر

در بعض نسخ ترش آمده

حجاب ظلمت از آن ست آب خضر که گشت
ز نظم حافظ و این طبع همچو آب خجل

۵۸ خوش خبر باش ای نسیم شمال — که بما میرسد زمان وصال
ما بسلمی و من بذی سلم — این چه رانا و کیف الحال
عرصه بزمگاه خالی ماند — از حریفان ورطل مالا مال
۵۹ عفت الدار بعد عافیة — فاسئلوا حالها عن الاحوال
سایه افکند حالیا شب هجر — تا چه بازند شبروان خیال
۶۰ قصة العشق لا انفصام لها — فصمت ههنا لسان الحال

جای دگر

الاطلال

آیا بود که بینم دگر دنت حمایل

هر نفس که ندارد بجهان مهر تو در دل — حقّا که بود طاعت او ضایع و باطل
برداشتن از عشق تو دل فکر محال است — از جان خود آسان بود از عشق تو مشکل
از عشق تو ناصح چو مرا منع نماید — ای دوست مگر هم تو کنی حلّ مسائل
گشتیم جهان را که به بینیم و ندیدیم — همچون تو کسی زیبا در شکل و شمائل
ای زاهد خودبین مدر میکده یکدم — آن دلبر من بین که بود میر قبایل
از وصل تو شستند رقیبان ز طمع دست — چون کشت مرا کام دل از لعل تو حاصل

حافظ تو برو بندگی پیر مغان کن
بر دامن او دست زن از همه بگسل

بسحر چشم تو ای لعبت خجسته خصال — بر مرخط تو ای آیت همایون فال
ببوسش لعل تو ای آب زندگانی من — بر رنگ و بوی تو ای نوبهار حسن و جمال
بآن صحیفه عارض که کشت گلشن چشم — بآن حدیقه سبلیش که شد مقال خیال
بآن عقیق که ما راست مهر خاتم چشم — بآن گهر که شمار است در بلنغ مقال
بطیب خلق تو و نفحهٔ شمامهٔ گل — ببوی زلف تو و نکهت نسیم شمال
بحلوه های تو و شیوه های رفتن چشم — بعشوه های تو و غمزه های چشم غزال
بگرد راه تو یعنی بسایهٔ امید — بخاک پای تو یعنی بر شک آب زلال
بسرو ماه نمایت بآفتاب بلند — باستان رفیعت بآسمان جلال

می و مطرب بفرد و سم مخوان
راحتی فی الراح لافی السلسبیل

آتش روی تبان برخرمن زن
ورنه از آتش کدزکن چون خلیل

یا کمن با سپلیانان دوستی
یا بنا کن خانه درخور دسپیل

یا بسینه برخود که مقصد کم کنی
یا بمینه پای اندرین ره بی دلیل

یا مکش برچهره نیل عاشقی
یا فرو برجامهٔ تقوی به نیل

شاه عالم را بقا و عمر و مال
باد و هر چیزی که خواهد زین قبیل

حافظ از سر پنجهٔ عشق نگار
همچو مور افتاده زیر پای پیل

هر نکته که گفتم در وصف آن شمایل
هر کس شنید گفتا الله در قائل

دل داده بیاری عاشق کشی نگاری
مرضیهٔ السجایا محمودهٔ الخصایل

تحصیل عشق و رندی آسان نمود اول
جانم بسوخت آخر در کسب این فضایل

گفتم که کی ببخشی بر جان ناتوانم
گفت آن زمان که بنود جان در میانه حایل

حلاج بر سر دار این نکته خوش سراید
از شاهدی میرسید امثال این مسائل

در دا که بر در خود بارم نداد دلبر
چندانکه از جوانب انگیختم وسائل

در عین گوشه گیری بودم چو چشم تشت
اکنون شدم چو مستان برابری تو مائل

از آب دیده صد ره طوفان نوح دیدم
از لوح سینه هرگز نقشت نگشت زائل

ای دوست حافظ تعویذ چشم زخمست
ای از ذکر یه صد مرتبه طوفان نوح دید مگر نقش تو از سینه نرفت ۱۲ فتح

آنکه پامال جفا کرد چو خاک راهم — خاک میبوسم و عذر کرشمه میخواهم
من نه آنم که بجور از تو بنالم حاشا — چاکر معتقد و بنده دولت خواهم
ذرّه خاکم و در کوی تو ام وقت خوشست — تا ترحم ایدوست که بادی ببرد ناگاهم
صوفی صومعه عالم قدسم لیکن — حالیا در مغانست حوالت گاهم
بسته ام در خم گیسوی تو امید دراز — آن مباد اگه کند دست طلب کوتاهم
پیر میخانه سحر جام جهان بینم داد — و ندر آن آینه از حسن تو کرد آگاهم
با من راه نشین خیز و سوی میکده آی — تا نه بینی که در آن حلقه چه صاحب جاهم
بر سر شمع قدت شعله صفت میلرزم — گرچه دانم که هوای تو کشد ناگاهم
خوشم آمد که سحر خسرو خاور میگفت — با همه پادشهی بنده توران شاهم

مست بگذشتی و از حافظت اندیشه نبود
آه اگر دامن حسن تو بگیرد آهم

با وی گفته ام و بار دگر میگویم — که من دلشده این ره نه بخود میپویم
در پس آینه طوطی صفتم داشته اند — همان آنچه استاد ازل گفت بگو میگویم
من اگر خارم اگر گل چمن آرائی هست — که از آن دست که میپرورد م میرویم
دوستان عیب من بیدل حیران مکنید — گوهری دارم و صاحب نظری میجویم
گرچه بادلق ملمع می گلگون عیب است — مکنم عیب کز و رنگ ریائی شویم
خنده و گریه عشاق زجای دگر است — میسرایم بشب و وقت سحر می مویم

حافظم گفت که خاک در میخانه ببوی
کو مکن عیب که من مشک ختن میبویم

که بیرضای تو حافظ کرا التفات کند
بعمر باز نماند چه جای مال و منال

نسمت[۵۱] روح و دادِ دشمت برق وصال
بیا که بوی ترا میرم ای نسیم شمال

اخا[۵۲] دیالجمال حبیب قف وانزل
که مینشست صبر جمیلم در اشتیاق جمال

شکایت شب هجران فرو گذار ای دل
بشکر آنکه بر افکند پرده روز وصال

چو یار بر سر صلحست و عذر می خواهد
تو ان گذشت ز جور رقیب در پی حال

بیا که پرده[۵۳] گل زیر هفت خانهٔ چشم
کشیده ایم بتحریر کارگاه خیال

بحر[۵۴] خیال دهان تو نیست در دل تنگ
که کس مباد چو من در پی خیال محال

ملال مصلحتی میسنایم از جانان
که کس بجهد نماند زجان خود بملال

مرا دلیست پریشان بدست غم پامال
چنانکه هیچکسش نیست واقف احوال

قتیل عشق تو شد حافظ غریب ولی
بخاک ما گذری کن که خونبات حلال

ساقی بیار باده که آمد زمان گل
تا بشکنیم توبه دگر در میان گل

گر[۵۵] نی خار نعره زنان تا چمن رویم
چون بلبلان نزول گزینیم آشیان گل

در صحن[۵۶] بوستان قدح باده نوش کن
کایات خوشدلی برسید از زبان گل

گل در چمن رسید مشو ایمن از فراق
باید و شراب خواه و سر ابوستان گل

حافظ وصال گل طلبی همچو بلبلان
جان کن فدای خاک ره باغبان گل

بشیراز السلامة حلت بذی سلم — لله حمد معترف غایة النعم
ابن الخوشنجر کجاست کزین فتح مژده داد — تا جان فشانمش چو رزو سیم در قدم
از باز گشت شاه چه خوش طرفه نقش بست — آینک خصم او بسر ایرده عدم
پیمان شکن بر آینه کرد و شکسته دل — ان العهود عند ملوک اللهی ذمم
در نیل غم فتاد و بپرسش بطعنه گفت — الان قد ندمت و ما ینفع الندم
میجست از سحاب امل رحمتی ولی — چون دیده اش معاینه بیرون نداد نم
ساقی بیا که دور گل است و زمان عیش — پیش آر جام و هیچ مخور غم ز بیش و کم
ایدل تو جام جم بطلب ملک جم مخواه — کاین بود قول بلبل دستانسرای جم
چون خون خصم همچو صراحی بریختی — با دوستان بعیش و طرب گیر جام جم
بشنو ز جام باده که این زال نوعروس — بسیار کشت شوهر چون کیقباد و جم

حافظ بکنج میکده دارد قرار گاه
کالطیر فی الحدیقة واللیث فی الاجم

بعزم توبه سحر گفتم استخاره کنم — بهار توبه شکن میرسد چه چاره کنم
سخن درست بگویم نمیتوانم دید — که می خورند حریفان من نظاره کنم
بدور لاله دماغ مرا علاج کنید — کرا زمیانهٔ اهل طرب کناره کنم
اگر شبی بزبانم حدیث توبه رود — ز بی طهارتی آنرا بمی غراره کنم
بتخت گل بنشانم بتی چو سلطانی — زسنبل و سمنش ساز طوق و یاره کنم
مرا که منصب ره و رسم لقمه پرهیزی — همان به است که میخانه را اجاره کنم
ز وی دوست مرا چون گل مراد گفت — حوالهٔ سر دشمن بسنبک خاره کنم

از دیوان

بازآی ساقیا که هوا خواه خدمتم — مشتاق بندگی و دعاگوی دولتم
زانجا که فیض جام سعادت فروغ تست — بیرون شدن نمای ز ظلمات حیرتم
هر چند غرق بحر گناهم ز شرم جهت — تا آشنای عشق شدم زاهل رحمتم
عیبم مکن بر ندی و بدنامی ای فقیه — کاین بود سر نوشت ز دیوان فطرتم
می خور که عاشقی به مکسب است و اختیار — این موهبت رسید ز دیوان قسمتم
گر دم زنی ز طرهٔ مشکین آن نگار — فکری کن ای صبا ز مکافات غیرتم
در ابروی تو تیر نظر تا بکوشش هوش — آورده و کشیده و موقوف فرصتم
من گر وطن سفر نکزیدم بعمر خویش — در عشق دیدن تو هوا خواه غربتم
دریا و کوه در ره و من خسته و ضعیف — ای خضر پی خجسته مدد کن بهمتم
دورم بصورت از در و لیکم ای دوست — لیکن بجان و دل ز مقیمان حضرتم

حافظ به پیش چشم تو خواهد سپرد جان — در این خیال ار بدهد عمر مهلتم

پاسخ

برخیز تا طریق تکلف رها کنیم — دکان معرفت بدو جو برنهاکنیم
بر دیگران نکار قبا پوش بگذرد — ما نیز جامهای صبوری قبا کنیم
هفتاد و ملت از نظر خلق در حجاب — بهتر ز طاعتی که بروی ریا کنیم
آنکو بعیر سابقه چندین نواخت کرد — ممکن بود که عفو کند گر خطا کنیم
گر یک شبی بدست من افتد نگار من — مشکل بود که دامنش از کف رها کنیم
گفتم تکشت کام دلم حاصل ازلبت — گفتا تو صبر کن که مرادت روا کنیم
حافظ وفا نمیکند ایام دست عهد — این پنج روزه عمر بیاتا وفا کنیم

زان پیشتر که عمر گران مایه بگذرد
بگذار تا مقابل روی تو بگذریم

چون صوفیان بحالت و رقصند در سماع
ما نیز هم بشعبده دستی برآوریم

از جرعه تو خاک زمین قدر لعل یافت
بیچاره ما که پیش تو از خاک کمتریم

حافظ چو ره بلنگرهٔ کاخ وصل نیست
با خاک آستانهٔ این در بسر بریم

به تیغم گر زند دستش نگیرم
وگر تیرم زند منت پذیرم

کمان ابروی مارا کو مزن تیر
که پیش دست و بازویت بمیرم

غم کیستی چو از پایم درآورد
بجز ساغر نباشد دستگیرم

رای ای آفتاب صبح امید
که در دست تو همچو ان اسیرم

چو طفلان تا کی ای واعظ فریبی
بسیب بوستان و جوی شیرم

من آنم غم که هر شام و سحرگاه
رسد تا سدره آواز صفیرم

بفرمایدم رسای پیر خرابات
بیکجرعه جوانم کن که پیرم

بگیسوی تو خوردم دوش سوگند
که از پای تو من سر برنگیرم

بسوز این خرقه تقوی چو حافظ
که گر آتش شوم در وی نگیرم

بمژگان سیه کردی هزاران رخنه در دینم
بیا گر چشم بیمارت هزاران در د بر چینم

الا ای همنشین دل که یارانت بوقت باده یاد آنم
مرا روزی مباد آنم که بی یاد تو بنشینم

ز تاب آتش دوری شدم عرق عرق چون گل
بیا رای باد شبگیری نسیمی زان عرق چینم

شب رحلت هم از بستر روم تا قصر حور العین
اگر در وقت جان دادن تو باشی شمع بالینم

گدای میکده ام لیک وقت مستی بین
که ناز بر فلک و حکم بر ستاره کنم

اگر ز لعل لب یار بوسه یابم
جوان شوم ز سر نو ز زندگی دوباره کنم

چو غنچه با لب خندان بیاد مجلس شاه
پیاله گیرم و از شوق جامه پاره کنم

نه قاضیم نه مدرس نه محتسب نه فقیه
مرا چه سود که منع شراب خواره کنم

زیاده خوردن پنهان ملول شد حافظ
به بانگ بربط و نی رازش آشکاره کنم

بغیر آنکه شد دین و دانش از دستم
دگر بگو ز عشقت چه طرف بربستم

اگرچه خرمن عمرم غم تو داد بباد
بخاکپای عزیزت که عهد نشکستم

چو ذره گرچه حقیرم بین دولت عشق
که در هوای رخت چون بمهر پیوستم

بیار باده که عمریست تا من از سر مهر
بکنج عافیت از بهر عیش ننشستم

اگر ز مردم هشیاری ای نصیحت گو
سخن بخاک میفکن چرا که من مستم

چگونه سر ز خجالت برآورم بر دوست
که خدمتی بسزا بر نیامد از دستم

بسوخت حافظ و آن یار دلنواز نگفت
که مرهمی بفرستم چو خاطرش خستم

بگذار تا بشارع میخانه بگذریم
جائیکه تخت و مسند جم میرود بباد

تا بو که دست در کمر او توان زدن
در خون دل نشسته چو یاقوت احمریم

روزی بخشت چون دم رندی زدیم و عشق
شرط آن بود که جرزه این شیوه نسپریم

واعظ مکن نصیحت شوریدگان که ما
با خاک کوی دوست بفردوس ننگریم

۵۱ برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
کار فرمای قدر میکند این من چکنم

برق غیرت چو چنین میجهد از کمن غیب
تو بفرما که من سوخته خرمن چکنم

۵۲ مدد ای کرمچ اعی نکند آتش طور
چاره تیره شب وادی ایمن چکنم

۵۳ شاه ترکان چو پسندید و بجا هم انداخت
دستگیر ار نشود لطف تهمتن چکنم

خون من ریختنی از ناوک دلدوز فراق
خود بگو با تو من ایدیده روشن چکنم

۵۴ حافظا خلد برین خانه موروث منست
اندر این منزل ویرانه نشیمن چکنم

تا سایه مبارکت افتاد بر سرم
دولت غلام من شد و اقبال چاکرم

شد سالها که از سر من بخت رفته بود
از دولت وصال تو باز آمد ازدرم

بیدار در زمانه ندیدی کسی مرا
در خواب اگر خیال تو نکشتی مصورم

۵۵ من عمر در غم تو بپایان برم ولی
با زور مکن که بیتو زمانی بسر برم

زان شب که باز در دل تنگم درآمدی
صد شمع در گرفت دماغ معطرم

۵۶ درد مرا طبیب نداند دوا که من
بید دست خسته خاطر و با دوست خشترم

گفتی ببار رخت اقامت بکوی ما
من خود بجان تو که ازین کوی نگذرم

هر کس غلام شاهی و مملوک صاحبی است
حافظ کمینه بندهٔ سلطان کشورم

۵۷ ترا می بینم و میلم زیادت میشود هر دم
مرا می بینی و هر دم زیادت میکنی دردم

بسا ما نم نمی پرسی نمیدانم چه سر داری
بدر مانم نمی کوشی نمیدانی مگر دردم

۵۸ نه راهست اینکه بگذاری مرا جانا و بگریزی
رهت گذاری آر و بازم پرس تا خاک درت گردم

۱۹۵

صبا ح الخیز رد بلبل کجائی ساقیا برخیز
که غوغا میکند در سر خمار خمر و شیدیم

اگر بر جای من غیری گزیند دوست عالم را
حرامم باد اگر من جان بجای دوست نگزینم

جهان پیر است بی بنیاد از این فرهاد کش فریاد
که کرد افسون و نیرنگش ملول از جان شیرینم

جهان فانی و باقی فدای شاهد و ساقی
که سلطانی عالم را طفیل عشق می بینم

رموز عشق و سرمستی ز من بشنو نه از واعظ
که با جام و قدح هر شب قرین ماه و پروینم

حدیث آرزومندی که در این نامه ثبت افتاد
همانا بی غلط باشد که حافظ داد تلقینم

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم
فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو در اندازیم

اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد
من و ساقی بهم سازیم و بنیادش بر اندازیم

چو در دست است دایم نوبهار و بید و نخلش بن
بطرف جویباران سرو دی خوش بنشانیم و بنیادش

صبا خاک وجود ما بآن عالیجناب انداز
بود کانشاه خوبان را نظر بر ما بیندازیم

یکی از عشق می لافد دگر طامات می بافد
بیا کین داوری ها را به پیش داور اندازیم

بهشت عدن اگر خواهی بیا با ما بمیخانه
که از پای خمت یکسر بحوض کوثر اندازیم

شراب ارغوانی را گلاب اندر قدح ریزیم
نسیم عطر گردانرا ز اشکر در مجمر اندازیم

بیا جانا متور کن ز رویت مجلس ما را
که در پیشیت غزل خوانیم و در پایت بیندازیم

غزلخوانی و خوشگوئی سخندانی خوشخوانی نمیورزند در شیراز
بیا حافظ که ما خود را بملک دیگر اندازیم

بتوای سرو روان باغ و گلشن چکنم
زلف سنبل چه کشم عارض سوسن چکنم

آه کز طعنه بدخواه ندیدم رویت
نیست چون آینه ام روی ز آهن چکنم

۵۱ همیشه پیشهٔ من عاشقی و رندی بود — وگر بکوشم و مشغول کار خود باشم

بود له لطف ازل رهنمون شود حافظ
وگرنه تا بابد شه مسار خود باشم

۵۲ چل سال بیش رفت که من لاف میزنم — گر چاکران پیر مغان کمترین منم

۵۳ هر گز بنیمن عاطفت پیر می فروش — ساغر تهی نشد زمی صاف روشنم

۵۴ در حق من بدرد کشی ظن بد مبر — کالوده کشت خرقهٔ پاک دامنم

۵۵ سیمرغ دست یاد نشیم این چه جاست — گر یاد برده اند هوای نشیمنم

۵۶ حیف است بلبلی چو من اکنون درین قفس — با این لسان عذب که خامش چو سوسنم

آب و هوای پارس عجب سفله پرور است — کو همرهی که خیمه ازین خاک برکنم

تو ران شه خجسته که در من مزید فضل — شد منت مواهب او طوق گردنم

۵۷ حافظ بزیر خرقه قدح تا بلی کشی
در بزم خواجه پرده ز کارت برافکنم

۵۸ حاشا که من بموسم گل ترک می کنم — من لاف عقل میزنم این کار کی کنم

مطرب کجاست تا همه محصول بذل و علم — در کار بانگ بربط و آواز نی کنم

۵۹ از قال و قیل مدرسه حالی دلم گرفت — یکچند نیز خدمت معشوق وی کنم

گو پیک صبح تا کلهای شب فراق — با آن حجسته طالع فرخنده پی کنم

(وصیاب) کی بود در زمانه وفا جام می بیار — تا من حکایت جم و کاوس وی کنم

از نامهٔ سیاه نترسم که روز حشر — با فیض لطف او صد ازین نامطی کنم

خاک مرا چو در ازل از می سرشته اند — با مدعی بگو که چرا ترک وی کنم

ندارم دستت از دامن بجز بر خاک اندازم
چو بر خاکم گذار آری بگیرد دامنت گردم

فرو رفت از غم عشقت دمم دم میدمی تا کی
دمار از من برآوردی بمینکوئی برآوردم

شبی دل را بتاریکی زلفت باز می جستم
رخت میدیدم و جامی زلعلت باز میخوردم

کشیدم در بر بتان کاه و شد دشتاب کیسوت
نهادم بر لبت لب را و جان در داد فریادم

تو خوش میباش حافظ بر و کو خصم جان میداد
چو کرمی تو می بینم چه باک از خصم دم سردم

تو همچو صبحی و من شمع خلوت سحرم
تبسمی کن و جان بین که چون همی سپرم

چنین که در دل من داغ زلف سرکش تست
بنفشه زار شود تربتم چو در گذرم

بر آستان امیدت گشاده ام در چشم
که یک نظر فکنی خود فکندی از نظرم

غلام مردم چشمم که با سیاه دلی
هزار قطره ببارد چو در دل شمرم

چه شکرگویمت ای خیل غم عفاک الله
که روزیکسی آخر نه میروی ز برم

بهر نظر بتم ما جلوه می کند لیکن
کس آن کرشمه نه بیند که من همی نگرم

بخاک حافظ اگر یار بگذرد چو نسیم
چو غنچه در لحد تنگ خود کفن بدرم

چرا نه در پی عزم دیار خود باشم
چرا نه خاک کف پای یار خود باشم

غم غریبی و غربت چو بر نمی تابم
بشهر خود روم و شهریار خود باشم

ز مهرمان سرا پرده وصال شوم
ز بندگان خداوندگار خود باشم

چو کار عمر نه پیداست باری ان اولی
که روز واقعه پیش نگار خود باشم

ز دست بخت گران خواب و کار بیسامان
اگر کنم گله راز دار خود باشم

طرّه از پیرهن زرکشم مبین چو نشمع — که رازهاست نهانی درون پیرهنم

بیا و بستی حافظ رنیش او بردار
که با وجود تو کس نشنود ز من که منم

خرم آن روز کزین منزل ویران بروم — راحت جان طلبم و زپی جانان بروم

گرچه دانم که بجائی نبرد راه غریب — من بیوی خوش آن زلف پریشان بروم

چون صبا با دل بیمار و تن بیطاقت — بهواداری آن سرو خرامان بروم

دلم از وحشت زندان سکندر بگرفت — رخت بربندم تا ملک سلیمان بروم

در ره او چو قلم گر بسرم باید رفت — با دل دردکش و دیدهٔ گریان بروم

نذر کردم که گر این غم بسر آید روزی — تا در میکدهٔ شادان و غزلخوان بروم

بهواداری او ذرّه صفت رقص کنان — تا لب چشمهٔ خورشید درخشان بروم

نازکانرا چو غم حال گرفتار اینست — سار بانا مددی تا خوش و آسان بروم

ور چو حافظ بزم ره زبیابان بیرون — همره کوکبهٔ آصف دوران بروم

خیال روی تو در کارگاه دیده نشستم — بصورت تو نگاری ندیدم و ننشستم

امید خواجگیم بود بندگی تو کردم — هوای سلطنتم بود خدمت تو گزیدم

اگرچه در طلبت همعنان بادشمالم — بگرد سر و خرامان قامتت نرسیدم

امید در سر زلفت بروز عهد ببستم — طمع بدور دهانت زکام دل ببریدم

گناه چشم سیاه تو بود بردن دلها — که من چو آهوی وحشی زآدمی برمیدم

ز شوق چشمهٔ نوشت چه قطرها که فشاندم — ز لعل روح فزایت چه غصّه‌ها که خریدم

این جان عاریت که بحافظ سپرد دوست
روزی رخش ببینم و تسلیم وی کنم

حالیا مصلحت وقت دران می بینم
که کشم رخت بمیخانه و خوش بنشینم

جز صراحی و کبابم نبود یار و ندیم
تا حریفان دغا را بجهان نگزینم

سبحه در خرقه ساقوس زدم لاف صلاح
شرمسار رخ ساقی و می رنگینم

جام می گیرم و از اهل ریا دور شوم
یعنی از اهل جهان پاک دلی بگزینم

سر بآزادگی از خلق برآرم چون سرو
گر دهد دست که دامن ز جهان برچینم

سینه تنگ من و بار غم او هیهات
مرد این بار گران نیست دل مسکینم

دل و جام بخیال سر زلف تو بدوخت
ورگوا بایدت اینک نفس مشکینم

بر دلم گرد ستمهاست خدا را مپسند
که مکدر شود آئینه مهر آگینم

بنده آصف عهدم دلم از ره مکن
که اگر دم زنم از چرخ بخواهد کینم

من اگر رند خراباتم و گر حافظ شهر
این متاعم که تو می بینی و کمتر زینم

حجاب چهره جان میشود غبار تنم
خوشا دمی که ازین چهره پرده برفکنم

چنین قفس نه سزای من خوش الحانست
روم بگلشن رضوان که مرغ آن چمنم

عیان نشد که چرا آمدم کجا بودم
دریغ و درد که غافل ز کار خویشتنم

چگونه طوف کنم در فضای عالم قدس
چو در سرا چه ترکیب تخته بند تنم

اگر ز خون دلم بوی عشق می آید
عجب مدار که همدم ز نافه ختنم

مرا که منظر حور است مسکن و ماوی
چرا بکوی خرابات بیتان بود وطنم

تا بود نسخه عطری دل سودا زده را
از خط خالیه سای تو سوادی طلبیم

۵۱ چون عمت دانتوان یافت مگر در دل شاد
ما بامید عمت خاطر شادی طلبیم

۵۲ بر در مدرسه تا چند نشینی حافظ
خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم

خیز تا خرقه صوفی بخرابات بریم
زرق و طامات ببازار خرافات بریم

تا همه خلوتیان جام صبوحی گیرند
چنگ صبحی بدر پیر مناجات بریم

۵۳ ور بهد در ره ما خار ملامت زاهد
از گلستانش بزندان مکافات بریم

شرم می آیدم از خرقه آلوده خویش
که بدین فضل و هنر نام کرامات بریم

قدر وقت ار نشناسد دل و کاری نکند
پس خجالت که ازین حاصل اوقات بریم

سوی رندان قلندر بره آور رهسپر
دلق پشمینه و سجاده بطامات بریم

۵۴ با تو آن عهد که در وادی ایمن بستیم
همچو موسی ارنی گوی بمیقات بریم

فتنه میبار ازین طاق مقرنس برخیز
تا بمیخانه پناه از همه آفات بریم

در بیابان فنا گم شدن آخر تا چند
ره بپرسیم مگر پی بمهمات بریم

۵۵ باده نوشیدن پنهان ز دنشان کرست
این میانجی برارباب کرامات بریم

خاک کوی تو بصحرای قیامت فردا
همه بر فرق سر از بهر مباهات بریم

حافظ آب رخ خود بر در هر سفله مریز
حاجت آن به که برقاضی حاجات بریم

۵۶ در خرابات مغان گر گذرافتد بازم
حاصل خرقه و سجاده روان در بازم

۵۷ حلقه توبه گر امروز چو زنار زنم
خازن میکده فردا نکند در بازم

در چو پروانه وهد دست فراغ الباقی
جز بدان عارض شمعی نبود پروازم

۵۰ ز غمزه بر دل ریشم چه تیرها که گشاد ز عصه بر سر کویت چه پاره‌ها که کشیدم
ز کوی یار بیاری نسیم صبح غباری که بوی خون دل ریش ازان غبار شنیدم
چو غنچه بر سرم از کوی او گذشت نسیمی که پر ده بر دل خونین بهوی او بدریدم

بجا گیای تو سوگند نور دیده حافظ
که بی رخ تو فروغ از چراغ دیده ندیدم

۵۱ خیال روی تو گر بگذرد بگلشن چشم دل از پی نظر آید بسوی روزن چشم
۵۲ سیاکه لعل و گهر در نثار مقدم تو ز کنج خانه دل میکشم بمخزن چشم
۵۳ سزای تکیه گهت مسطری نمی بینم منم ز عالم و این گوشه معین چشم
۵۴ سحر سرشک روانم سرخ رائی داشت گرم نه خون جگر میگرفت دامن چشم
۵۵ نخست روز که دیدم رخ تو دل می گفت اگر نه خلل خون من بگردن چشم
بهوی مژده وصل تو تا سحر همه شب براه باد نهادم چراغ روشن چشم

بمردمی که دل دردمند حافظ را
مزن بناوک دلدوز مردم افگن چشم

۵۶ خیز تا از در میخانه گشادی طلبیم بر در دوست نشینیم و مرادی طلبیم
۵۷ زادراه حرم دوست نداریم مگر بکدائی ز در میکده زادی طلبیم
اشک آلوده ما گرچه روانست ولی برسالت سوی او پاک نهادی طلبیم
۵۸ لذت داغ غمت بر دل ما باد حرام اگر از جور غم عشق تو دادی طلبیم
نقطه خال تو بر لوح بصر نتوان زد مگر از مردک دیده مدادی طلبیم
عشوه از لب شیرین تو دلخواست کجا بشکر خنده لبت گفت مرادی طلبیم

۵۱ بر دو عالم یکفروغ رخ ساقی اوست
دستان در پرده میگوئی ولی
یار باز آکنون بقصد جان ما
۵۲ خون ما آن نرگس مستانه ریخت
عاشق از مفتی نترسد می بیار
۵۴ اعتمادی نیست بر کار جهان
چون سر آمد دولت شبهای وصل

گفتمت پیدا و پنهان نیز هم
گفته خواهد شد بدستان نیز هم
عهد را بشکست و پیمان نیز هم
وآن سر زلف پریشان نیز هم
۵۳ بلکه از پیر غوی سلطان نیز هم
بلکه بر گردون گردان نیز هم
بگذر دایام هجران نیز هم

قاضی

محتسب داند که حافظ می خورد
وآصف ملک سلیمان نیز هم

۵۵ از غم خویش چنان شیفته کردی باز
هر که از ناله شبگیر من آگاه شود
گفته بودی که خبر ده که ز هجرم چونی
۵۶ بعد ازین با رخ خوب تو نظر خواهم باخت
عهد کردی که بسوزی ز غم خویش مرا
۵۷ آنچنان بر دل من ناز تو خوشش می آید
اگر از دام تو خود نیز خلاصم بخشی

گر خیال تو بخود نیز همی پردازم
هیچ شک نیست که چون روز بداندازم
آنچنانم که به بینی و ندانی بازم
کو همه خلق بدانند که شاهد بازم
هیچ غم نیست تو میسوز که من میسازم
که حلالت بکنم گر بکشی از نازم
هم بنجاک سر کوی تو بود پروازم

حافظ ار جان ندهد بهر تو چون پروانه
پیش رویت چو شمعش بنشینی بگدازم

۵۸ در نهانخانه عشرت صنمی خوش دارم
گر ز سر زلف و رخش نعل در آتش دارم

ما جرای دل شرح کشته نگویم بکس
خون
زانکه جز تیغ غمت مونسی دمسازم

صحبت حور نخواهم که بود عین قصور
با خیال تو اگر با دگری پردازم

سر سودای تو در سینه بماندی پنهان
چشم تر دامن اگر فاش نکردی رازم

مرغ سان از قفس خاک هوائی گشتم
با میدی که مگر صید کند شهبازم

همچو چنگم بکنار آر و ببده کام دلم
یا چو نی از لب خود یک نفسی نوازم

گر بهر موی سری بر تن حافظ باشد
همچو زلفت همه را در قدمت اندازم

در خرابات مغان نور خدا می بینم
وین عجب بین که چه نوری ز کجا می بینم

کیست در دی کش این میکده یارب که در آن
قبله حاجت و محراب و دعا می بینم

جلوه بر من مفروش ای ملک الحاج که تو
خانه می بینی و من خانه خدا می بینم

سوز دل اشک روان آه سحر ناله شب
اینهمه از اثر لطف شما می بینم

خواهم از زلف بتان نافه گشائی کردن
فکر دور است همانا که خطا می بینم

هر دم از روی تو نقشی زندم راه خیال
با که گویم که درین پرده چها می بینم

کس ندیدست ز مشک ختن و نافه چین
آنچه من هر سحر از باد صبا می بینم

نیست در دایره یکنقطه خلاف از کم و بیش
که من این مسئله با چون و چرا می بینم

دوستان عیب نظربازی حافظ مکنید
که من او را ز محبان خدا می بینم

دردا ز یار است و درمان نیز هم
دل فدای او شد و جان نیز هم

آنکه میگوید آن بهتر ز حسن
یار ما این دارد و آن نیز هم

بوسه بر درج عقیق تو حلال است مرا
که بافسون جفا عهد وفا نشکستم

بعد ازاینم چه غم از تیر کج انداز حسود
که بمحبوب کمان ابروی خود پیوستم

از ثبات خودم این نکته خوش آمد که بجور
بر سر کوی تو از پای طلب ننشستم

صنم ما چو کریم غارت دل کرد و برفت
آه اگر عاطفت شاه نکیرد دستم

رتبت دانش حافظ بفلک برشده بود
گر دغمخواری ما بالای بلندت پستم

دوش سودای رخش گفتم زسر بیرون کنم
گفت کو زنجیر تا تدبیر این مجنون کنم

قامتش را سرو گفتم سر کشید از من بخشم
دوستان از راست میرنجند نگارم چون کنم

نکته ناسنجیده گفتم دلبرا معذور دار
عشوه فرمای تا من طبع را موزون کنم

زر دروئی میکشم زان طبع نازک بیگناه
ساقیا جامی بده تا چهره را گلگون کنم

منکره بردم بگنج حسن بی پایان دوست
صد گدائی همچو خود را بعد ازین قارون کنم

ای نسیم حضرت سلمی خدا را تا بکی
ربع را بر هم زنم اطلال را هیجون کنم

ای مه نامهربان از بنده حافظ یاد کن
تا دعای دولت آن حسن روزافزون کنم

دیده دریا کنم و رخت بصحرا فکنم
وندرین کار دل خویش بدریا فکنم

از دل تنگ گنه کار برآرم آهی
کاتش اندر همه آفاق چو حوا فکنم

خورده ام تیر فلک باده بدن تا سرمست
عقده در بند کمر ترکش جوزا فکنم

جرعه جام بر این تخت روان افشانم
غلغل چنگ درین گنبد مینا فکنم

مایه خوشدلی آنجاست که دلدار آنجاست
میکنم جهد که خود را همه آنجا فکنم

گر بکاشانهٔ رندان قدحی خواهی زد
نقل شعر شکرین و می بغش دارم

ور تو زین دست مرا بی سر و سامان ران
من بآه سحرت زلف مشوش دارم

عاشق و رندم و میخواره و آواره و بلند
این همه منصب از آن شوخ پریوش دارم

ور چنین جلوه نماید خط زنگاری دوست
من رخ زرد بخون نابه منقش دارم

ناوک غمزه بیاور زره زلف که من
جنگها با دل مجروح بلاکش دارم

یکسر موی بدست من و یکسر بادوست
سالها بر سر این موی کشاکش دارم

حافظا چون غم و شادی جهان درگذرست
بهتر آنست که من خاطر خود خوش دارم

دوستان وقت گل آن به که بعشرت کوشیم
سخن پیر مغانست بجان مینوشیم

نیست در کس کرم و وقت طرب میگذرد
چاره آنست که سجاده بمی بفروشیم

خوش هوائیست فرح بخش خدایا بفرست
نازنینی که بر و بش می گلگون توشیم

ارغوان ساز فلک رهزن اهل هنرست
چون ازین غصه ننالیم و چرا نخروشیم

گل بجوش آمد و از می نزدیمش آبی
تا ابد بوی گلش در سر و جیبش باشیم

حافظ این حال عجب با که توان گفت که ما
بلبلانیم که در موسم گل خاموشیم

دوش بیماری چشم تو ببرد از دستم
لیکن از لطف لبت صورت جان می بستم

عشق من با خط و خالت چو ارادت پیوست
دیر کاریست کزین جام هلالی مستم

عافیت چشم مدار از من میخانه نشین
که دم از خدمت رندان زده ام تا هستم

در ره عشق ازان سوی فنا صد خطرست
تا نگوئی که چو عزم بسر آمد رستم

روز کاری شد که در میخانه خدمت میکنم
در لباس فقر کار اهل دولت میکنم

تا مگر در دام وصل آرم تذروی خوشخرام
در کمینم انتظار وقت فرصت میکنم

واعظا ما بوی حق نشنید بشنو این سخن
در حضورش نیز میگویم رعایت میکنم

چون صبا افتان و خیزان سیرم تا کوی دوست
وز رفیق راه استمداد همت میکنم

خاک کویت برنتابد رحمت مابیش ازین
لطفها کردی بنا تخفیف رحمت میکنم

زلف دلبر دام راه و غمزه اش تیر بلاست
یاد دار ای دل که چندینت نصیحت میکنم

دیدهٔ بدبین بپوشان ای کریم عیب پوش
زین دلیریها که من در کنج خلوت میکنم

حاش لله کز حساب روز حشرم باک نیست
فال فردا میزنم امروز عشرت میکنم

از زمین عرش آمین میکند روح الامین
چون دعای پادشاه ملک و ملت میکنم

خسروا امید مال و جاه دارم زین سبب
التماس آستان بوستی حضرت میکنم

حافظم در محفلی دردی کشم در مجلسی
بنگر این شوخی که چون با خلق صحبت میکنم

زدست کوته خود زیر بارم
که از بالابلندان شرمسارم

مگر زنجیر موئی گیرد دستت
وگرنه سر بسیدانی برآرم

زچشم من بپرس اوضاع گردون
که شب تا روز اختر میشمارم

چه می خوردم من از میخانه عشق
که هشیاری و بیداری ندانم

باین شکرانه میبوسم لب جام
که کردآکه زدور روزگارم

من از بازوی خود دارم بسی شکر
که زور مردم آزاری ندارم

بند برقع بکشای مه خورشید لقا | بگشا بند قبا | تا چو زلفت سر سودا زده در پا فکنم

حافظا تکیه بر ایام چو سهو است و خطا
من چرا غره بشیرازی و ایرانی نکنم

دلیب سیل اشک ره خواب میزدم | نقشی بیاد خط تو بر آب میزدم
روی نگار در نظرم جلوه میکند | وز دور بوسه بر رخ مهتاب میزدم
ابروی یار در نظر و خرقه سوخته | جامی بیاد گوشهٔ محراب میزدم
چشم بروی ساقی و گوشم بقول چنگ | فالی بچشم و گوش در ینباب میزدم
نقش خیال روی تو تا وقت صبحدم | بر کارگاه دیدهٔ بیخواب میزدم
هر مرغ فکر کز سر شاخ طرب بجست | بازش ز طرهٔ تو بمضراب میزدم
ساقی بصوت این غزلم کاسه میگرفت | می گفتم این سرود و می ناب میزدم

خوش بود وقت حافظ و فال مراد و کام
برنام عمر و دولت احباب میزدم

روز عید است و من امروز در آیم بسیر | که دهم حاصل سی روزه و ساغر گیرم
چند روزیست که دوم ز رخ ساقی و جام | بس خجالت که پدید آید ازین تقصیرم
من بخلوت نه نشینم پس ازین و رمثل | زاهد صومعه بر پای نهد زنجیرم
پند پیرانه دهد واعظ شهرم لیکن | من نه آنم که دگر پند کسی پذیرم
آنکه بر خاک درمیکده جا داشت کجاست | تا نهم در قدمش روی و سر و پیش میرم
میکشیدم می و سجاده تقوی بر دوش | آه اگر خلق شوند آگه ازین تزویرم
خلق گویند که حافظ سخن سر پنیوش | سالخورده میئی امروز به از صد پیرم

سایهٔ بر دل ریشم فکن ای گنج مراد | | که من این خانه بسودای تو ویران کردم
توبه کردم که بنوشم لب ساقی و کنون | | میکزم لب که چرا گوش بنادان کردم
نقش شستوری و مستی نه بدست من و تست | بگو | آنچه استاد ازل گفت بکن آن کردم
دارم از لطف ازل منزل فردوس طمع | | گرچه دربانی میخانه فراوان کردم
اینکه پیرانه سرم صحبت یوسف بنواخت | | اجر صبریست که در کلبهٔ احزان کردم
گر بدیوان غزل صدر نشینم چه عجب | | عالمها بندگی صاحب دیوان کردم
هیچکس را نرسد در حرم محراب فلک | | آن تنعم که من از همت سلطان کردم

ایمان | صبح خیزی و سلامت طلبی چون حافظ | هر چه کردم همه از دولت قرآن کردم

سرم خوش است و بانگ بلند میگویم | | که من نسیم حیات از پیاله می جویم
عبوس زهد بوجه خمار ننشیند | | مرید همت دردی کشان خوشخویم
کرم نه پیر مغان در بروی بگشاید | | گدام ره بزنم چاره از کجا جویم
مکن درین چمنم سرزنش بخود رویی | | چنانکه پرورشم میدهند میرویم
تو خانقاه و خرابات در میانه مبین | | خدا گواست بهر جا که هست با اویم
ز شوق نرگس مست بلند بالائی | | چو لاله با قدح افتاده بر لب جویم
شدم فسانه بسر گشتگی که ابروی دوست | | کشیده در خم چوگان خویش چون گویم
غبار راه طلب کیمیای بهروزیست | | غلام دولت آن خاک عنبرین بویم
نصیحتم چه کنی ناصحا چو میدانی | | که من نه معتقد مردعا فیت جویم
بیار می که بفتوای حافظ از دل پاک | | غبار زرق بفیض قدح فرو شویم

۱ اگر دعای میفروشان
مکن علیم زخون خوردن دریغ دشت
۲ تو از خاکم نخواهی برگرفتن
چه باشد شکر نعمت میگذارم
که کار آموز آهوئی ندارم
بجای اشک اگر کوهر ببارم

سری دارم چو حافظ مست لیلی
بلطف آن پری امید وارم

۳ زلف برباد مده تا ندهی برباد م
نازنین بنیاد مکن تا نکنی بنیاد م
۴ رخ برافروز که فارغ کنی از برگ گلم
قد برافراز که از سرو کنی آزادم
زلف را حلقه مکن تا نکنی دربندم
طره را تاب مده تا ندهی برباد م
۵ شهر همه مشو تا ننهم سر در کوه
شور شیرین منما تا نکنی فرهادم
می مخور با دگران تا نخورم خون جگر
سر مکش تا نکشد سر بفلک فریادم
۶ سرم از دست بشد وصل تو نمود جمال
دست کیسرم که زهجر تو زپا افتادم
یار بیگانه مشو تا نبری از خویشم
غم اغیار مخور تا نکنی ناشادم
رحم کن بر من مسکین و بفریادم رس
تا نخاک در آصف نرسد فریادم
چون فلک جور مکن تا نکشی زار مرا
رام شو تا ندمد طالع فرخ زادم

۷ حافظ از جور تو حاشا که بنالد روزی
من از آنروز که در بند توام آزادم

سالها پیروی مذهب رندان کردم
تا فتوای خرد حرص بزندان کردم
من سر منزل عشقانه بخود بردم راه
قطع این مرحله با مرغ سلیمان کردم
۸ از خلاف آمد عادت بطلب کام که من
کسب جمعیت از آن زلف پریشان کردم

عاشق روی جوانی خوش و نوخواستم — وز خدا صحبت او را بدعا خواستم

عاشق و رند و نظربازم و میگویم فاش — تا بدانی که بچندین هنر آراستم

شرم از خرقه آلوده خود می آید — که بهر پاره دو صد شعبده پیراستم

خوش بسوز از غمش ای شمع که امشب من نیز — بهمین کار کمر بسته و برخواستم

با چنین حریم از دست بشد صرفه کار — برغم افسرده ام آنچه از دل میخواستم

پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب — بوکه سیری بکند آنهمه ناکاسته ام

هم بحافظ بخرابات روم جامه قبا — بوکه در بر کشدان دلبر نوخاسته ام

عشقبازی و جوانی و شراب لعل فام — مجلس انس و حریف همدم و شرب مدام

ساقی شکر دهان و مطرب شیرین سخن — همنشین نیک کردار و حریف نیکنام

شاهدی در لطف و پاکی رشک آب زندگی — دلبری در حسن و خوبی غیرت ماه تمام

باده کلرنگ تلخ غدب خوشخوار سبک — نقلی از لعل نگار و نقلی از یاقوت جام

بزمگاهی دلنشین چون قصر فردوس برین — کاشی پیرانش چون رضوان دار السلام

صف نشینان نیکخواه و بیشماران با صفا — دوستداران صاحب اسرار و حریفان فرهنگام

غمزه ساقی بیغمانی خرد آهخته تیغ — زلف دلبر از برای صید دل گسترده دام

هر که این صحبت بجوید خوشدلی بروی حلال — وانکه این عشرت نخواهد زندگی بروی حرام

نکته دانی بذله گو چون حافظ شیرین سخن — بخشش آموزی جهان افروز چون حاجی قوام

عمر بیست تا براه عمت رو نهاده ایم — روی و ریای خلق بیکسو نهاده ایم

صبا با غم عشق تو چه تدبیر کنم — تا بکی در غم تو نالهٔ شبگیر کنم

دل دیوانه از آن شد که پذیرد درمان — مگرش هم ز سر زلف تو زنجیر کنم

آنچه در مدت هجر تو کشیدم هیهات — در دو صد نامه محالست که تحریر کنم

با سر زلف تو مجموع پریشانی خویش — کو مجالی که یکایک همه تقریر کنم

رند یکرنگ و باشاهد و می هم صحبت — نتوانم که دگر حیله و تزویر کنم

آنزمان کار دلم خوی دیدن جانم باشد — در نظر نقش رخ خوب تو تصویر کنم

گر بدانم که وصال تو بدین دست دهد — دل و دین را همه در بازم و توفیر کنم

دور شو از برم ای واعظ و افسانه مگو — من نه آنم که دگر گوش بتزویر کنم

نیست امکان خلاص از غم او ای حافظ
چونکه تقدیر چنین بود که تدبیر کنم

صوفی بیا که خرقه سالوس بر کشیم — وین دلق زرق را خط بطلان بسر کشیم

تذرو فتوح صومعه در وجه می دهیم — دلق ریا بآب خرابات بر کشیم

سر قضا که در رتق غیب مستر ویست — مستانه وش نقاب ز رخسار بر کشیم

بیرون جهیم سر خوش و از برم مدعی — غارت کنیم باده و شاهد ببر کشیم

کام از جهان برآر که بخشد خدا گناه — روزی که رخت جان بجهان دگر کشیم

گو عشوهٔ ز ابروی تو تا چو ماه نو — گوی سپهر در خم چوگان زر کشیم

فردا اگر نه روضهٔ رضوان بما دهند — غلمان زعفران خور زجنت بدر کشیم

حافظ نه حد ماست چنین لافها زدن
باز کلیم خویش چرا بشتر کشیم

بر این دو دیدهٔ حیران من هزار افسوس
که باد و آینه رویش عیان نمی بینم

قد تو تا نشد از جویبار دیدهٔ من
بجای سرو جز آب روان نمی بینم

من و سفینهٔ حافظ که اندر این دریا
بصناعت سخن درفشان نمی بینم

فالش میگویم و از گفته خود دلشادم
بندهٔ عشقم و از هر دو جهان آزادم

طائر گلشن قدسم چه دهم شرح فراق
که درین دامگه حادثه چون افتادم

من ملک بودم و فردوس برین جایم بود
آدم آورد درین دیر خراب آبادم

سایهٔ طوبی و دلجوئی حور و لب حوض
بهوای سر کوی تو برفت از یادم

نیست بر لوح دلم جز الف قامت یار
چکنم حرف دگر یاد نداد استادم

کوکب بخت مرا هیچ منجم نشناخت
یارب از مادر گیتی بچه طالع زادم

تا شدم حلقه بگوش در میخانهٔ عشق
هر دم آید غمی از نو بمبارک بادم

گر خود رو خون دلم مردمک دیده بدوات
که چو لاله بکنار گوشهٔ مردم دادم

پاک کن چهرهٔ حافظ بسر زلف از اشک
ورنه این سیل دمادم بکند بنیادم

فتوی پیر مغان دارم و عهد ست قدیم
که حرام ست می آنرا که نه یار ست ندیم

چاک خواهم زدن این دلق ریائی چکنم
روح را صحبت ناجنس عذابیست الیم

تا مگر جرعه فشاند لب جانان بر من
سالها زان شده ام بر در میخانه مقیم

مگرش صحبت دیرین من ازیاد برفت
ای نسیم سحری یاد دهش عهد قدیم

بعد صد سال اگر بر سر خاکم گذری
سر برآرد ز کلم رقص کنان عظم رمیم

همه بران درند که ما در پی ایم
ما ملک عافیت نه بلشکر گرفته ایم
در گوشهٔ امید چو بنظارگان ماه
بی ناز نرگسش سر سودائی از ملال
نهاده ایم بار جهان بر دل ضعیف
تا سحر چشم یار چه بازی کند که باز
طاق و رواق مدرسه و قیل و قال فضل
عمری گذشت و ما بامید اشارتی
ناموس چند ساله باجداد نیکنام
هشیار و عاقلیم که بر دست و پا دل
ایدل بعیش کوش که مانقد عقل و هوش
فرما اشارتی که دو چشم امیدوار

همه بران درند که ما در پی ایم
ما تخت سلطنت نه بیازو نهاده ایم
چشم طلب بر آن خم ابرو نهاده ایم
همچون بنفشه بر سر زانو نهاده ایم
این کار و بار بسته بگیسو نهاده ایم
بنیاد بر کرشمهٔ جادو نهاده ایم
در راه جام و ساقی مهرو نهاده ایم
چشمی بر آن دو گوشهٔ ابرو نهاده ایم
در راه جام و ساقی مهرو نهاده ایم
زنجیر و بند زان خم گیسو نهاده ایم
در راه یار سلسلهٔ گیسو نهاده ایم
پیوسته بر دو گوشهٔ ابرو نهاده ایم

هم دل بر آن دو سنبل هندو نهاده ایم

هفتی که حافظا دل سرگشته ات کجاست
در حلقهای آن خم گیسو نهاده ایم

غم زمانه که هیچش کران نمی بینم
نشان مرد خدا عاشقی است با خود آی
درین خمار کسم جرعه نمی بخشد
ز آفتاب قدح ارتفاع عیش بگیر
نشان موی میانش که دل بر او بستم

دوائش جز می چون ارغوان نمی بینم
که در مشایخ شهر این نشان نمی بینم
به بین که اهل دلی در جهان نمی بینم
چرا که طالع وقت آنچنان نمی بینم
ز من مپرس که خود در میان نمی بینم

هست امیدم که علی رغم عدو روز جزا
فیض عفوش ننهد بار گنه بر دوشم

پدرم روضهٔ رضوان بدو گندم بفروخت
ناخلف باشم اگر من بجوی نفروشم

خرقه پوشی من از غایت دینداری نیست
پرده بر سر صد عیب نهان می پوشم

من نخواهم که نبوشم بجز از راه صلاح
منکه باشم که ز بهر دو جهان خاموشم

چکنم گر سخن پیر مغان ننیوشم

گر ازین دست زند مطرب مجلس ره عشق
شعر حافظ ببرد وقت سماع از هوشم

گرچه افتاد ز زلفش گرهی در کارم
همچنان چشم امید از کرمش میدارم

بطرب حمل مکن سرخی رویم که چو جام
خون دل عکس برون میدهد از رخسارم

پرده مطربم از دست برون خواهد برد
آه اگر زانکه در آن پرده نباشد بارم

منم آن شاعر ساحر که بافسون سخن
ازنی کلک همه شهد و شکر میبارم

بصد امید نهادیم درین مرحله پای
ای دلیل دل گمگشته فرو مگذارم

چون غمش در کدر باد نمی یارم دید
باکه گویم که بگوید سخنی با یارم

دیده بخت بافسانه او شد در خواب
گو نسیمی ز عنایت که کند بیدارم

دوش میگفت که حافظ همه رویست و ریا
زر نیست

مجز از خاک درت باکه بگویم روآرم
بود در کارم

گرچه با بندگان پادشهیم
با دشاهان ملک صبحگهیم

گنج در آستین و کیسه تهی
جام گیتی نما و خاک رهیم

هوشیار حضور و مست غرور
بحر توحید و غرقه گنهیم

شاهد بخت چون کرشمه کند
ماش آئینه رخ چو مهیم

فکر تسبو و خود ایدل زدر دیگر کن — درد عاشق نشود به زمداوای حکیم
کو بهر معرفت اندوز که با خود ببری — که نصیب دگر انست نصاب زر و سیم
دام سخت است مگر یار شود لطف خدا — ورنه آدم نبرد صرفه ز شیطان رجیم
غنچه گو تنگدل از کار فرو بسته مباش — گزدم صبح مدد یابی و انفاس نسیم
دلبر از ما بصد امید گرفت اول دل — ظاهر اعهد فرامش نکند خلق کریم

راه

حافظ ار سیم و زرت نیست بر و شاکر باش
چه به از دولت لطف سخن و طبع سلیم

گر از این منزل غربت بسوی خانه روم — نذر کردم که همه از ره میخانه روم
زین سفر گر بسلامت بوطن باز رسم — دگر آنجا که روم عاقل و فرزانه روم
تا بگویم که چه کشتم شد از این سیر سلوک — برد در میکده با بربط و پیمانه روم
آشنایان ره عشق گرم خون بخورند — ناگهم گر نفسم گر بشکایت نرسد بیگانه روم
بعد از این دست من و زلف چو زنجیر نگار — چند چند تا بکی از پی کام دل دیوانه روم
گر بنیم خم ابروی چو محراب بش باز — سجده شکر کنم و ز پی شکرانه روم

خرم آنم که چو حافظ بتولای وزیر
سر خوش از میکده با دوست بکاشانه روم

گرچه از آتش دل چون خم می در جوشم — مهر بر لب زده خون میخورم و خاموشم
قصد جانست طمع در لب جانان کردن — تو مرا بین که در این کار بجان میکوشم
من کی آزاد شوم از غم دل چون هر دم — هندوی زلف بتی حلقه کند در گوشم
حاش لله که نیم معتقد طاعت خویش — اینقدر هست که گه گه قدحی مینوشم

۵۱ پروانه راحت بده ای شمع که امشب — از آتش دل پیش تو چون شمع گدازم
چون نیست نماز من بیچاره نیازی — در میکده زان گم نشود سوز و گدازم
در مسجد و میخانه حیالت اگر آید — محراب کمانخانه ابروی تو سازم
۵۲ گر خلوت ما را شبی از رخ بفروزی — چون صبح در آفاق جهان سر بفرازم
آیدم که بیک خنده دهم جان جهانی — مستان تو خواهم که گذارند نمازم
۵۳ محمود بود عاقبت کار درین راه — در سر برود در سر سودای ایازم

حافظ غم دل با که بگویم که درین بوم — جز جام نشاید که بود محرم رازم

۵۴ گر من از سر زنش مدعیان اندیشم — شیوه مستی و رندی نرود از پیشم
۵۵ زیر رندان نوآموز چه عیب است ای شیخ — منکه بدنام جهانم چه صلاح اندیشم
۵۶ شاه شوریده سران خوان من بی سامان را — زانکه در کم خردی از همه عالم پیشم
۵۷ بر جبین نقش کن از خون دل من خالی — تا بدانند که قربان تو کافر کیشم
اعتمادی بنما و بگذر بهر خدای — تا بدانی که درین خرقه چه نادر پیشم
شعر خونبار من ای دوست بر یار بخوان — که ز مژگان سیه بر رگ جان می نیشم
دامن از رشحه خون دل ما در هم چین — که اثر در تو کند گر بجز اشکی ریشم

من اگر رندم و گر شیخ چگارم باکس — حافظ را ز خود و عارف وقت خویشم

۵۸ ما برآریم شبی دست و دعائی بکنیم — غم هجران ترا چاره زجائی بکنیم
دل بیمار شد از دست رفیقان مددی — تا طبیبش بسر آریم دوائی بکنیم

شاه بیدار بخت را هر شب
گر غنیمت شمار صحبت ما
شاه منصور و اقبست که ما
دشمنان را ز خون کفن سازیم
رنگ تزویر پیش ما نبود

مانکهبان افسر و کلهیم
که تو در خواب و ما بدیده نگهیم
روی همت بهر کجا که نهیم
دوستان را قبای فتح دهیم
شیر سر خیم و اقعی سپهیم

دام حافظ بگو که باز دهند
گردهٔ اعتراف و ما گوهیم

گر دست دهد خاک کف پای نگارم
پروانه اگر برسد در طلب جان
گر قلب دلم را نهند دست عیاری
دامن مفشان بر من خاکی که پس از مرگ
از بوی کنار تو شدم غرقهٔ امید
زلفین سیاه تو بدلداری عشاق
امروز مکش سرزنشم ای من و اندیش
ای ساقی ازان باده یکی جرعه بیاور

برلوح بصر خط غباری بنگارم
چون شمع بماندم بدمی جان بسپارم
من بعقد روان در دمشان دیده بیارم
زین در نتواند که برد باد غبارم
از موج سرشکم که رساند بکنارم
دادند قراری و ببردند قرارم
زان شب که من از غم بدعا دست برآرم
کان بوی شفا میدهد از زخم خمارم

حافظ لب لعلش چو مرا جان عزیز است
عمری بود آن لحظه که جانرا بلب آرم

گر دست دهد در خم زلفین تو بازم
زلف تو مرا عمر عزیز است ولی نیست

چون گوی چه سرها له بچوگان تو بازم
در دست سر موی از آن زلف درازم

آن بوسه که زاهد زپیش داد بما دست — از روی صفا بر لب جانانه نهادیم

چون میرود این کشتی سرگشته که آخر — برگشته شد جان در سر این کوهر یکدانه نهادیم

المنة لله که چو ما بیدل و دین بود — آنرا که خرد پرور و فرزانه نهادیم

در خرقه ازین بیش منافق نتوان بود — بنیاد دش ازین شیوه رندانه نهادیم

قانع بخیالی زتو بودیم چو حافظ
یارب چه کند همت و شاهانه نهادیم

ما درین در نه پی حشمت و جاه آمده ایم — از بد حادثه اینجا به پناه آمده ایم

رهرو منزل عشقیم و ز سر حد عدم — تا باقلیم وجود این همه راه آمده ایم

سبزه خط تو دیدیم و زبستان بهشت — بطلبکاری این مهر کیاه آمده ایم

باچنین گنج که شد خازن او روح امین — نکدائی بدر خانه شاه آمده ایم

لنگر حلم تو ای کشتی توفیق کجاست — که درین بحر کرم غرق گناه آمده ایم

آبرو میرود ای ابر خطاپوش ببار — که بدیوان عمل نامه سیاه آمده ایم

حافظ این خرقه پشمینه بیانداز که ما
از پی قافله با آتش آه آمده ایم

ما زیاران چشم یاری داشتیم — خود غلط بود آنچه ما پنداشتیم

تا درخت دوستی کی بر دهد — حالیا رفتیم و تخمی کاشتیم

گفتگو آئین درویشی نبود — ورنه با تو ماجرائی داشتیم

شیوه چشمت فریب جنگ داشت — ما غلط کردیم و صلح انگاشتیم

گفتها رفت و شکایت کس نشنید — جانب حرمت فرو نگذاشتیم

خشک شد بیخ طرب راه خرابات کجاست
تا در آن آب هوا نشو و نمائی بکنیم

آنکه بیجرم رنجید و به تیغم زد و رفت
بازش آرید خدا را که صفائی بکنیم

در ره نفس کز و سلسلهٔ ما بتکده شد
تیر آهی بحشائیم و غزائی بکنیم

مدد از خاطر رندان طلب ایدل و زنه
کار صعبی است مبادا که خطائی بکنیم

سایهٔ طائر کم حوصله کاری نکند
طلب سایهٔ میمون همائی بکنیم

دلم از پرده بشد حافظ خوشلهجه کجاست
تا بقول و غزلش ساز و نوائی بکنیم

ما سرخوشان مست دل از دست داده ایم
همراز عشق و همنفس جام باده ایم

بر ما سبق کمان ملامت کشیده اند
تا کار خود ز ابروی جانان گشاده ایم

ای گل تو دوش جام صبوحی کشیده
ما آن شقایقیم که با داغ زاده ایم

پیر مغان ز توبهٔ ما گر ملول شد
گو باده صاف کن که بعذر ایستاده ایم

کار از تو میرود مددی ای دلیل راه
الصاف میدهیم که از ره فتاده ایم

چون لاله می بسین و قدح درمیان گذار
این داغ بین که بر دل خونین نهاده ایم

هفتی که حافظ این همه رنگ و خیال بست
نقشی غلط مخوان که همان لوح ساده ایم

ما دوش دیده بر سر میخانه نهادیم
اوقات و عادر ره جانانه نهادیم

سلطان ازل گنج غم عشق بما داد
تا روی در این منزل ویرانه نهادیم

در خرقهٔ صد عاقل زاهد زند آتش
این داغ که ما بر دل دیوانه نهادیم

در دل ندهیم ره پس ازین مهر بتانرا
مهر لب او بر در این خانه نهادیم

خدارا ای رقیب امشب زمانی دیده بر هم نه
که من با لعل خاموشش نهانی صد سخن دارم

۱ کرم صد شکر از خوبان بقصد دل کمین سازند
بحمد الله و المنه بتی شکر شکن دارم

۲ الا ای همپیه فرزانه مکن عیبم ز میخانه
که من در ترک پیمانه دلی پیمان شکن دارم

چو در گلزار اقبالش خرامانم بحمد الله
نه میل لاله و نسرین نه برگ یاسمن دارم

بگام دل

برندی شهره شد حافظ پس از چندین ورع آما
چه غم دارم که در عالم امین الدین حسن دارم

عماد

۳ مرحبا طایر فرخ رخ فرخنده پیام
خیر مقدم چه خبر راه کجا یار کدام

یا رب این قافله را لطف ازل بدرقه باد
که از و خصم بدام آمد و معشوقه بکام

ماجرای من و معشوق مرا پایان نیست
هر چه آغاز ندارد نپذیرد انجام

۴ چشم خونبار مرا خواب نه در خور باشد
من له یعتل داء عجبا کیف ینام

۵ ور ز خشم نکنی بر من بیدل دانم
ذاک دعوای و هاتت و تلک الایام

۶ گل ز حد برد تنعم ز کرم رخ بنمای
سرو میناز دو خوش نیست خدا را بخرام

۷ مرغ روحم که همی زد ز ره سدره صفیر
عاقبت دانه خال تو فکندش در دام

۸ زلف دلدار چو زنار همی فرماید
بروای شیخ که شد بر تنم این خرقه حرام

حافظ از سیل بیابروی تو دارد شاید
جای در گوشه محراب کنند اهل کلام

۹ مرو که در غم هجر تو از جهان برویم
بیا که پیش تو از خویش هر زمان برویم

سخن بگوی که پیش لب تو جان بدهیم
رها مکن که درین حسرت از جهان برویم

۱۰ روا مدار که جان بر لبست و مار جهان
ندیده کام دل از آن لب و دهان برویم

کلین حسنت نه خود شد دلفریب
چون نهادی دل بمهر دیگران

ما دم همت بر او کماشتیم
ما امید از وصل تو برداشتیم

گفت خود دادی مبا دل حافظا
ما محصل بر کسی نگماشتیم

ما نظر بیم مهر و میل بما حق نکنیم
جامهٔ کس سیه و دلق خود ازرق نکنیم

رقم غلط بر دفتر دانش نکشیم
سر حق با ورق شعبده ملحق نکنیم

عیب درویش و توانگر بکم بیش بدست
کار بد مصلحت آنست که مطلق نکنیم

خوش برانیم جهان در نظر راهروان
فکر اسپ سیه و زین معرق نکنیم

آسمان کشتی ارباب هنر می شکند
تکیه آن به که بر این بحر معلق نکنیم

شاه کر جرعهٔ رندان نه بحرمت نوشد
التفاتش بمی صاف مروق نکنیم

گر بدی گفت حسودی و رفیقی نخرید
گو تو خوش باش که ما گوش باجمق نکنیم

حافظ ار خصم خطا گفت نگیریم برو
ور بحق گفت جدل با سخن حق نکنیم

مرا عهدیست با جانان که تا جان در بدن دارم
هوا دارش چو جان خویشتن دارم

صفای خلوت خاطر از آن شمع چگل جویم
فروغ چشم و نور دل از آن مه ختن دارم

بکام دل چو در روی دل آرم خلوتی حاصل
چه فکر از خبث بدگویان میان انجمن دارم

شراب خوشگوارم هست و یار مهربان ساقی
مدار ای یکچکس باری چنین یاری که من دارم

مرا در خانه سروی هست کاندر سایهٔ قدش
فراغ از سرو بستانی و شمشاد و چمن دارم

سزد گر خاتم لعلش زند لاف سلیمانی
چو اسم اعظم باشد چه باک از اهرمن دارم

یارب از ابر هدایت برسمان بارانی
پیش از آنکه چو گردی ز میان برخیزم

بولای تو که گر بنده خویشم خوانی
از سر خواجگی کون و مکان برخیزم

بر سر تربت من بی می و مطرب منشین
تا بیوست ز لحد رقص کنان برخیزم

گرچه پیرم نوشی تنگ در آغوشم گیر
تا سحرگه ز کنار تو جوان برخیزم

تو مپندار که از خاک سر کوی تو من
بهوای فلک و جور زمان برخیزم

سرو بالا بنما ای بت شیرین حرکات
که چو حافظ ز سر جان جهان برخیزم

من ترک عشقبازی و ساغر نمی کنم
صد بار توبه کردم و دیگر نمی کنم

باغ بهشت و سایه طوبی و قصر حور
با خاک کوی دوست برابر نمی کنم

تلقین درس اهل نظر یک اشارتست
کردم اشارتی و مکرر نمی کنم

هرگز نمی شود ز سر خود خبر مرا
تا در میان میکده سر بر نمی کنم

شیخم بطعنه گفت حرامست می مخور
گفتم مکو که گوش بهر خرنمی کنم

پیر مغان حکایت معقول می کند
معذورم از محال تو باور نمی کنم

این تقویم بس است که چون زاهدان شهر
نازو کرشمه بر سر منبر نمی کنم

زاهد بطعنه گفت برو ترک عشق کن
محتاج جنبک نیست برادر نمی کنم

حافظ جناب پیر مغان مامن و پناست
من ترک خاکبوسی این در نمی کنم

من دوستدار روی خوش و موی دلکشم
مدهوش چشم مست و می صاف بیغشم

در عاشقی گریز نباشد ز سوز و ساز
استاده ام چو شمع مترسان ز آتشم

خوش آرتمان که به بینیم بر دهان لب تو
توخود بگوی که ما از برت چسان برویم

گدای کوی شمائیم و حاجتی داریم
رو امدار که محروم از آستان نرویم

بشتاب وصل بباده بهر طریق که هست
که باری از پی وصل تو بر نشان برویم

مگو که حافظ ازین در برو برای خدا
که هر چه رای تو باشد جز این بر آن نرویم

مزن بر دل ز نوک غمزه تیرم
که پیش چشم بیمارت بمیرم

نصاب حسن در حد کمالست
ز کاتم ده که مسکین و فقیرم

قدح پر کن که من از دولت عشق
جوان بخت و جوانم گر چه پیرم

چنان پر شد فضای سینه از دوست
که فکر خویش گم شد از ضمیرم

مبادا جز حساب مطرب و می
اگر حرفی کشد کلک دبیرم

در آن غوغا که کس کس را نپرسد
من از پیر مغان منت پذیرم

چو طفلان زاهدا تا کی فریبی
مسیب بوستان و شهد و شیرم

من آن غم که هر شام و سحر گاه
ز بام عرش می آید صفیرم

قراری کرده ام با می فروشان
که روز غم بجز ساغر نگیرم

خوشا آنم که استغنای مستی
فراغت بخشد از شاه و وزیرم

فراوان گنج غم در سینه دارم
اگر چه مدعی بیند فقیرم

من اندم بر گرفتم دل ز حافظ
که ساقی گشت یار ناگزیرم

مژده وصل تو کو کز سر جان برخیزم
طایر قدسم و از دام جهان برخیزم

چون صبا مجموعهٔ گل را بآب لطف شست — کج دلم خوان گر نظر بر صفحهٔ دفتر کنم

لاله ۱ ساغر گیر و زرگس مست و بر ما نام فسق — داوری دارم بسی یارب کرا داور کنم

عشق دریا نه است و من غواص و دریا میکده — سر فرو برده دم در آنجا تا کجا سر بر کنم

گر چه گرد آلود فقرم شرم باد از همتم — گر بآب چشمه خورشید دامن تر کنم

من که دارم در گدائی گنج سلطانی بدست — کی طمع در کرد شکر دون دون پرور کنم

عاشقا زاکر در آتش می پسندد لطف دوست — تنگ چشمم گر نظر بر چشمهٔ کوثر کنم

عهد و پیمان فلک را نیست چندان اعتبار — دلبر عهد با پیمانه بندم شرط با ساغر کنم

باز کش بکدم عنان ای ترک شهر آشوب من — تا ز اشک و چهره راهت پر ز زر و کوهر کنم

با وجود بینوائی روسیه بادم چو ماه — گر قبول فیض خورشید بلند اختر کنم

من که امروزم بهشت نقد حاصل میشود — وعدهٔ فردای زاهد را چرا باور کنم

شیوهٔ رندی نه لایق بود وضعم را ولی — چون در افتادم چرا اندیشهٔ دیگر کنم

دوش لعلت عشوه‌ها میداد عاشق را ولی — من نه آنم کز وی این افسانها باور کنم

گوشهٔ محراب ابروی تو میجوید هنوز — تا در آنجا هم محبون درس عشق از بر کنم

وقت گل گوئی که زاهد شو بکش چشم و جان ولی — میروم تا مشورت با شاهد و ساغر کنم

زهد و قت گل چه سود ائیست حافظ هوشدار — تا عذوی خانم و اندیشهٔ دیگر کنم

نماز شام غریبان چو گریه آغازم — بموبهای غریبانه قصه پردازم

بیاد یار و دیار آنچنان بگریم زار — که از جهان ره و رسم سفر براندازم

من از دیار حبیبم نه از بلا دقیب — مهیمنا برفیقان خود رسان بازم

۵۱ من آدم بهشتیم اما درین سفر
بخت ار مدد کند که گشتم رخت سوی دوست
کیسوی حور کرد فشاند ز مقدمش

۵۲ شیراز معدن لب لعلست و کان حسن
حالی اسیر عشق جوانان مهوشم

۵۳ از بسکه چشم مست درین شهر دیده ام
من جوهری مفلس ازآنم مشوشم

۵۴ شهریست پر ز شمه و خوبان رشش جهت
تقوا که می نمی خورم و اکنون و سرخوشم

۵۵ حسن عروس طبع مرا جلوه آرزوست
گفتی ز عهد ازل نکته بگوی
آنکه بگویمت که دو پیمانه در کشم
چیزیم نیست ورنه خریدار هر شمم
آیینه ندارم از آن آه میکشم

حافظ ز تاب فکرت بیحاصلی بسوخت
ساقی کجاست تا زندآبی بر آتشم

۵۶ من که باشم که بر آن خاطر عاطر گذرم
لطفها میکنی ای خاک درت تاج سرم

۵۷ دلربایندهٔ نوازیت که آموخت بگو
که من این ظن بر رقیبان تو هرگز نبرم

۵۸ همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس
که دراز است ره مقصد و من نو سفرم

۵۹ ای نسیم سحری بندگی ما برسان
که فراموش مکن وقت دعای سحرم

۶۰ خرم آن روز کزین مرحله بر بندم رخت
ورنه گوی تو پرسند رفیقان خبرم

۶۱ پایهٔ نظم بلندست مهیا کن و بگوی
تا کند پادشه بحر و بیان پر گهرم

۶۲ راه خلوتگه خاصم بنما تا پس ازین
می خورم با تو و دیگر غم دنیا نخورم

حافظا تا ید آلر در طلب لولوی وصل
دیده دریا کنم از اشک و دروغوطه خورم

۶۳ من نه آن رندم که ترک شاهد و ساغر کنم
محتسب داند که من این کارها کمتر کنم

۵۱ شراب تلخ صوفی سنور بستیادم نخواهد برد
لبت شکرستان داد و چشمت می‌بیخوار ان
۵۲ مگر دیوانه خواهم شد درین سودا که شب تا روز
چو هر خاکی که باد آورد فیضی بود دوانعامی
نه هر کو نقش نظمی زد کلامش دلپذیر آمد
۵۶ وگر با او رمیداری رواز صورتگر چین پرس
وفاداری و حق کوئی نه کار هر کسی باشد

لبم بر لب نه ای ساقی و بستان جان شیرینم
منم گر غایت حرمان نه با آنم نه با اینم
سخن با ماه میگویم پری در خواب می‌بینم
۵۴ ز حال بنده یاد آور که خدمت کار دیرینم
۵۵ مذر و طرفه میگیرم که چالاکست شیدا بینم
که مانی نسخه میخواهد ز نوک کلک مشکینم
۵۷ غلام آصف دوران جلال الحق والدینم

رموز عشق و سرمستی ز من بشنو نه از حافظ
که با جام و قدح هر شب حریف ماه و پروینم

از دواعظ

۵۸ این چه شوریست که در دور قمر می‌بینم
۵۹ هر کسی روز بهی می‌طلبد از ایام
الهیا نرا همه شربت زکلاب و قند است
اسب تازی شده مجروح بزیر پالان
دختر انرا همه جنگست و جدل با مادر
هیچ رحمی نه برادر به برادر دارد
پند حافظ بشنو خواجه برو نیکی کن

همه آفاق پر از فتنه و شر می‌بینم
مشکل آنست که هر روز بتر می‌بینم
قوت دانا همه از خون جگر می‌بینم
طوق زرّین همه در گردن خر می‌بینم
پسر انرا همه بدخواه پدر می‌بینم
هیچ شفقت نه پدر را به پسر می‌بینم
که من این پند به از دُرّ و گهر می‌بینم

کنج

۵۱ زاهد برو که طالع اگر طالع منست
ما عیب کس نمی‌کنیم ای می‌تو نیز هم

وصل ار شد میسر و بوس و کنار هم
از بخت شکر دارم و از روزگار هم
جام بدست باشد و زلف نگار هم
لعل بتان خوش است و می خوشگوار هم

خدایرا مدد ای ایدلیل راه که من
بجوی میکده دیگر علم برافرازم

خود ز پیری من کی حساب برگیرد
که باز با صنمی طفل عشق میبازم

بجز صبا و شمالم نمی شناسد کس
عزیز من که بجز باد میمنت همرازم

هوای منزل یار آب زندگانی ماست
صبا بیار نسیمی ز خاک شیرازم

سرشکم آمد و عیبم بگفت روی برو
شکایت از که کنم خانگی است غمازم

ز چنگ زهره شنیدم که صبحدم میگفت
مرید حافظ خوشلهجه خوشآوازم

هرچند پیر و خسته دل و ناتوان شدم
هر گه که یاد روی تو کردم جوان شدم

شکر خدا که هرچه طلب کردم از خدا
برمنتهای مطلب خود کامران شدم

در شاهراه دولت سر مده بباد تخت
با جام می بکام دل دوستان شدم

از آسمان که فتنه چشمت ببار سید
ایمن ز شر فتنه آخر زمان شدم

ای کلبن جوان بر دولت بخور که من
در سایه تو بلبل باغ جنان شدم

اول ز حرف لوح وجودم خبر نبود
در مکتب غم تو چنین نکته دان شدم

قسمت حوالتم بخرابات میکند
هرچند ازین چنین شدم و آنچنان شدم

من پیر سال و ماه نیم یار بی وفاست
بر من چو عمر میگذرد پیر ازان شدم

آن روز بر دلم در معنی گشاده شد
کز ساکنان درگه پیر مغان شدم

دوشم نوید داد دلشادت کند خدا
باز آ که من بعفو گناهت ضمان شدم

اگر بخیزد از دستم که با دلدار بنشینم
ز جام وصل می نوشم ز باغ خلد گل چینم

اگر بر من نبخشائی پشیمانی خوری آخر
بجا طرار این معنی که در خدمت نگا کفتیم

چو من خاکم بباد افنام خون کشت و به زینم نیاشد
جزای آنکه باز نفشس سخن از چین خطا کفتیم

تو اتش کشتی ای حافظ ولی با یار در نکرفت
زبد عهدی کل کوئی حکایت با صبا کفتیم

عمریست تا من در طلب هر روز کامی میزنم
دست شفاعت هر دمی در نیکنامی میزنم

بی ماه مهر افروز خود تا بکذرانم روز خود
دامی براهی می نهم مرغی بدامی میزنم

تا بوکه بایم اکهی زان سایه سرو سهی
کلبانک عشق از هر طرف بر خنجرامی میزنم

هر چند آن آرام دل دانم نبخشد کام دل
نقشی خیالی میکشم فالی و دامی میزنم

اورنک کو کلچهر کو نقش وفا و مهر کو
حالی من اندر عاشقی داد تمامی میزنم

دانم سر آید قصه ام چندان نماند غصه ام
زین آه خون افشان که من هر صبح و شامی میزنم

با آنکه از خود غائبم و زمی چو حافظ تائبم
در مجلس روحانیان که کاه جامی میزنم

برو ای طبیب از سر که ز سر خبر ندارم
بخدار ها کنم جان که ز جان خبر ندارم

بعیادتم قدم نه که ز بیخودی شوم به
می ناب نوش و هم ده که غم دکر ندارم

غمم ار خوری ازین پس نکنم ز غم خوری بس
نظری بجز تو با کس بکشی دکر ندارم

ز زرت کنند زیور بزرت کشند در بر
من بینوای مفلس چکنم که زر ندارم

دکرم مکو که خواهم که ز در کهت برانم
تو برین و من برانم که دل از تو بر ندارم

من اکر چه می پرستم بدهیدمی بدستم
مبرید دل ز دستم که دل دکر ندارم

دل حافظ ار بجوئی غم دل به تند خوئی
چو کویمت بکوئی سر درد سر ندارم

ایدل بشارتی دهمت محتسب نماند
وز می جهان پرست وبت میگسار هم

آسود که چشم بدخوان بود از کمین
خصم از میان برفت و سر شاخ از کنار هم

خاطر بدست تفرقه دادن نه زیرکیست
مجموعه بگواه و صراحی بیار هم

بر خاکیان عشق فشان جرعه لبش
تا خاک لعل گون شود و مشکبار هم

چون ابروی لاله و گل فیض حسن تست
ای ابر لطف بر من خاکی ببار هم

چون کائنات قبله بوی تو زنده اند
ای آفتاب سایه ز من برمدار هم

ابل نظر اسیر تو اند از خدا بترس
وز انتصاف آصف جم اقتدار هم

بر یاد رای انور او آفتاب صبح
جان میکند فدا و کواکب نثار هم

گوی زمین ربوده چوگان عدل تست
وین برکشیده گنبد نیلی حصار هم

تا از نتیجه فلک و طور دور اوست
تبدیل سال و ماه و خزان و بهار هم

خالی مباد کاخ جلالت ز سروران
وز ساقیان سرو قد گلعذار هم

برهان ملک و دین که ز دست دراز شش
ایام کان یمین شد و دریا یسار هم

غرم سبک عنان تو در جنبش آورد
این پایدار مرکز عالی مدار هم

حافظ که در ثنای تو چندین گهر فشاند
پیش کف تو شد خجل و شرمسار هم

صلاح از ما چه میجوئی که مستان را صلا گفتیم
بدور نرگس مستت سلامت را دعا گفتیم

در میخانه را مگشا که همچون از خانقه نگشود
گرت باور نبود ور نه سخن این بود ما گفتیم

من از چشم خوش ساقی خراب افتاده ام لیکن
بلائی کز جیب آمد هزارش مرحبا گفتیم

قدت گفتم که چشمش داست پس خجلت بسیار آورد
که این نسبت چرا کردیم و این بیهوده تا چند گفتیم

ای صبا بر ساقی بزم ما تابک عرضه دار
تا ازان جام زرافشان جرعه بخشد بمن

مشورت با عقل کردم گفت حافظ می بنوش
ساقیا می ده بقول مستشار مؤتمن

ای خسرو خوبان نظری سوی گدا کن
رحمی بمن سوخته بی سر و پا کن

در دل درویش و تمنای نگاهی
زان چشم سیه مست بکمزه دوا کن

کز لاف زند ماه که مانند بحالت
بنمای رخ خویش و مه انگشت نما کن

ای سرو چمان از چمن باغ زمانی
بخرام درین بزم و دو صد جامه قبا کن

شمع گل و پروانه و بلبل همه جمعند
ایدوست بیا رحم به تنهائی ما کن

با دلشدگان جور و جفا تا بکی آخر
آهنگ وفا ترک جفا بهر خدا کن

مشنو سخن دشمن بد گوی خدارا
با حافظ مسکین خود ایدوست وفا کن

ای روی ماه منظر تو نوبهار حسن
خال و خط تو مرکز لطف و مدار حسن

در چشم پر خمار تو پنهان فسون سحر
در زلف بیقرار تو پیدا قرار حسن

ماهی نتافت چون رخت از برج نیکوئی
سروی نخاست چون قدت از جویبار حسن

خرم شد از ملاحت تو عهد دلبری
فرخ شد از لطافت تو روزگار حسن

از دام زلف و دانهٔ خال تو در جهان
یکمرغ دل نماند نکشته شکار حسن

دایم بلطف دایهٔ طبع از میان جان
می پرورد نباز ترا در کنار حسن

گر دولت بنفشه ازان تازه و ترست
کاب حیات میخورد از جویبار حسن

حافظ طمع برید که بیند نظیر دوست
دیّار نیست غیر تو اندر دیار حسن

ای نور چشم من سخنی هست گوش کن | تا ساغرت پرست بنوشان و نوش کن
پیران سخن بتجربه گفته‌اند گفتمت | آن ای پسر که پیر شوی پند گوش کن
هر هو شمشد سلسله ننهاد دست عشق | خواهی که زلف یار کشی ترک هوش کن
تسبیح و خرقه لذت مستی نبخشدت | همت درین عمل طلب از میفروش کن
با دوستان مضایقه در عمر و مال نیست | صد جان فدای یار نصیحت نیوش کن
در راه عشق وسوسهٔ اهرمن بسی است | هشدار و گوش دل به پیام سروش کن
برگ نوا تهیه شد و ساز طرب نماند | ای چنگ ناله برکش و ای دف خروش کن
ساقی که جامت از می صافی تهی مباد | چشم عنایتی بمن درد نوش کن

سرمست در قبای زرافشان چو بگذری | یک بوسه نذر حافظ شیدا و خویش کن

افسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن | مقدمش یارب مبارک باد بر سرو و سمن
خوش بجای خویشتن بود این نشست خسروی | تا نشیند هر کسی اکنون بجای خویشتن
تا ابد معمور باد این خانه کز خاک درش | هر نفس با بوی رحمن میوزد باد یمن
خاتم جم را بشارت ده بحسن خاتمه | کاسم اعظم کرد از و گوتاه دست اهرمن
خنک چوگانی چرخت رام شد در زیر زین | شهسوار اخوش میدان آمدی گوئی بزن
جویبار ملک را آب از سر شمشیر تست | تو درخت عدل بنشان بیخ بدخواهان بکن
شوکت پرشنگ و تیغ عالم گیر او | در همه شهنامه‌ها شد داستان یکمن
بعد ازین شکفت اگر با نکهت خلق خوشت | خیزد از صحرای ایران نافهٔ مشک ختن
گوشه گیران انتظار جلوهٔ خوش میکشند | برشکن طرف کلاه و برقع از رخ برفکن

حدیث و غصه دوران ز جام حافظ	حافظ برس	بقول مطرب و دستوری پیر صاحب فن
۱ حمد آنکه غم باطبیبان		درمان نکردند مسکین غریبان
۲ آن گل که هر دم در دست خارست		گوشم بادت از عندلیبان (باضافت مقلوب)
ما در دیهیمان با یار گفتیم		نتوان نهفتن درد از طبیبان
۳ یارب امان ده تا باز بینند		چشم محبان روی حبیبان (ای معشوق ظن)
۴ درج محبت بر مهر خود نیست		یارب مباد اکام رقیبان
۵ ای مغنم آخر بر خوان وصلت		تا چند باشم از بی نصیبان
حافظ نگشتی رسوای لیستی		
کر می شنیدی پند ادیبان		
۶ چو گل هر دم ببویت جامه بر تن		کنم چاک از گریبان تا بدامن
۷ تفت را دید گل کوئی که در باغ		چو ستان جامه را بدرید بر تن
من از دست غمت مشکل برم جان		ولی دل را تو آسان بردی از من
بقول دشمنان برگشتی از دوست		نکردی هیچکس با دوست دشمن
۹ تفت در جامه چون در جام باده (ای رقیبان ۱۲ ای عاشقان ۱۲)		دلت در سینه چون در سیم آهن
بیار ای شمع اشک از دیده چون میغ		که سوز دل شود بر خلق روشن
مرو کز سینه ام آه جگر سوز		برآید هیچ دود از راه روزن
۱۰ دلم را هشکن و در پا میندار (ای معشوق من مرو ۱۲)		که دارد در سر زلف تو مسکن
چو دلرا بست در زلف تو حافظ		
۱۱ بدینسان کار او در پا میفکن		

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲

۲۳۳

بالابلند عشوه گر خصم دلدار من ‌ ای معشوق من
نوتاه کرد قصه زهد دراز من ‌ ای معشوق من

دیدی ولی که خصم چه کرد با هنر ‌ ای معشوق من
با من چه کرد دیده معشوقه باز من

از آب دیده بر سر آتش نشسته ام
کو فاش کرد در همه آفاق راز من

تیرم ز خرابی ایمان گه میبرد
محراب ابروی تو حضور از نماز من

مستست یار و یاد حریفان نمیکند ‌ زیرا که
یاد و شش بخیر ساقی مسکین نواز من

یارب کی آن صبا بوزد و گرد نسیم او ‌ ای عاشقان
کرد و شمامه کرشمه کار ساز من

برخود چو شمع خنده زنان گریه میکند ‌ ای یاد میکند
تا با تو تنگدل چه کند سوز و ساز من

نقشی بر آب میزنم از گریه حالیا
تا کی شود قرین حقیقت مجاز من

محمود را دمی که بآخر رسید عمر
میداد جان بزاری و میگفت ایاز من

گفتم بدلق زرق بپوشم نشان عشق
غماز بود اشک و عیان کرد راز من

زاهد چو از نماز تو کاری نمی رود
هم مستی شبانه و راز و نیاز من

حافظ ز غصه سوخت بگو حالش ای صبا
باشاه دوست پرور دشمن گداز من

بهار و گل طرب انگیز گشت و توبه شکن
بشادی رخ گل بیخ غم ز دل بر کن

طریق صدق بیاموز از آب صاف ایدل
برستی طلب آزادگی ز سرو و چمن

رسید باد صبا غنچه از هوا داری
ز خود برون شد و بر تن درید پیراهن

ز دشت بر د صبا کرد گل کلاله ببین
شکنج گیسوی سنبل نگر بروی سمن

عروس غنچه بدین زیور و تبسم خوش
معاینه دل و دین میبرد بوجه حسن

صفیر بلبل شوریده و نفیر هزار ‌ ای هزار دستان
برای وصل گل آمد برون ز قلب حزین ‌ ای علانیه

خواهم شدن ببستان چون غنچه با دل تنگ
و انجا بشکرانه سپر آهنی دریدن

که چون نسیم باگل راز نهفته گفتن
که ستر عشقبازی از بلبلان شنیدن

بوسیدن لب یار اول ز دست بگذار
کاخر ملول گردی از دست و لب گزیدن

فرصت شمار صحبت کز این دوراه منزل
چون بگذریم نتوان دیگر بهم رسیدن

گر دل بدست باد است ای شاه منصور
یارب بیاد شش آور درویش پرور یدن

دلم را شد سر زلف تو مسکن
بدینسانش فرو مگذار و مشکن

وگر دل سر کشد چون زلف از خط
بدست آرش ولی در پاش منکن

چو شمع ار پیشم آئی در شب تار
شود چشمم بدیدار تو روشن

بگلزارم چه کار اکنون که کشتست
جهان بر چشمم از رویت چو گلشن

ز سرو قامتت بنشینم آزاد
همه تن گر زبان باشم چو سوسن

ز مهرت گر نتابم ذره روی
چو خورشیدم فرود آید ز روزن

کجا بر تنگ شکر دست یابد
گر اندیشید مگس از باد بیزن

چو حافظ ماجرای عشقبازی
نمی گوید کسی بر وجه احسن

زر در آو شبستان ما منور کن
دماغ مجلس روحانیان معطر کن

بچشم و ابروی جانان سپرده ام دل و جان
رو در آو تماشای باغ و منظر کن

ازان شمایل اطاف و حسن خوش که ترا ست
میان بزم حریفان چو شمع سر بر کن

ز خاک مجلس ما ای نسیم باغ بهشت
ببر بخانه و چون عود عطر مجمر کن

۲۳۵

۵۱ چون شوم خاک رهش دامن بفشاند زمن
ور بگویم دل مگردان رو بگرداند زمن

گر چو چشمش پیش میرم در غمش خندد چو صبح
ور بر رنجم خاطر نازک برنجاند زمن

۵۲ عارض رنگین بهر کس مینماید همچو گل
ور بگویم باز پوشان باز پوشاند زمن

دوستان جان را دم از بهر دهانش تنگ بید
گو بچینی مختصر چون باز میماند زمن

او بخونم تشنه و من بر لبش تا چون شود
کام بستانم ازو یا دل بستاند زمن

۵۳ چشم خود را گفتم آخر نگه بر سیرش بین
گفت میخواهی مگر تا جوی خون راند زمن

گر چو فرهادم تلخی جان برآید حیف نیست
بس حکایتهای شیرین باز میماند زمن

ختم کن حافظ گر این نکته نه خوانی در عشق
خلق در هر گوشه افسانه خواند زمن

۵۴ خدارا کم نشین با خرقه پوشان
رخ از رندان بی سامان مپوشان

۵۵ درین خرقه بسی آلودگی هست
خوشا وقت قبای میفروشان

چو شستم کرده ستر فسق خویشین
چو نوشم داده زهر هم منوشان

تو نازک طبعی و طاقت نیاری
گرانیهای مشت دلق پوشان

درین صوفی وشان وردی ندیدم
که صافی باد عیش دردنوشان

لب میگون و چشم مست لحشای
که از شوق تو می لعل است جوشان

بیاور زرق این سالوسیان بین
صراحی خون دل و بر بط خروشان

زوال کری حافظ بر حذر باش
که دارد سینه چون یک جو خراشان

۵۸ دانی که چیست دولت دیدار یار دیدن
در کوی او گدائی بر خسروی گزیدن

۵۹ از جان طمع بریدن آسان بود ولیکن
از دوستان جانی مشکل بود بریدن

شراب لعل کش و روی مه چنان بین
خلاف مذهب ایشان جمال ایشان بین

بزیر دلق مرقع کمند ها دارند
مع
در از دستی این کوته استینان بین

بجز من دو جهان سر فرو نمی آرند
دماغ کبر گدایان خوشه چینان بین

گره ز ابروی پرچین نمی کشاید یار
مشکین
نیاز اهل دل و ناز نازنینان بین

حدیث عهد محبت ز کس نمی شنوم
وفای صحبت یاران همنشینان بین

اسیر عشق شدن چاره خلاص منست
ضمیر عاقبت اندیش پیش بینان بین

غبار خاطر حافظ ببرد صیقل عشق
صفای آئینه پاک پاک بینان بین
صفای نیت پاکان و پاک دینان بین

صبح است ساقیا قدحی پر شراب کن
دور فلک درنگ ندارد شتاب کن

زان پیشتر که عالم فانی شود خراب
ما را ز جام باده گلگون خراب کن

خورشید می ز مشرق ساغر طلوع کرد
گر برگ عیش می طلبی ترک خواب کن

روزی که چرخ از گل ما کوزه ها کند
زنهار کاسه سر ما پر شراب کن

ما مرد زهد و توبه و طامات نیستیم
با ما بجام باده صافی خطاب کن

همچون حباب دیده بروی قدح گشا
وین خانه را قیاس اساس از حباب کن

ایام گل چو عمر بر فتن شتاب کرد
ساقی بدور باده گلگون شتاب کن

کار صواب باده پرستی است حافظا
بر خیز و روی عزم بکار صواب کن

فاتحه چو آمدی بر سر خسته بخوان
لب بگشا که میدهد لعل لبت بمرده جان

ایکه بپرسش آمدو فاتحه خواند و میرود
کو نفسی که روح را میکنم از پیش روان

طمع نبقد وصال تو حد ما نبود — حوالتیم بدان لعل همچو شکر کن

چو شاهدان چمن زیر دست حسن تو اند — گر شمه بر سمن و ناز بر صنوبر کن

ستاره شب هجران همی فشاند نور — بیا بام قصر بر آو چراغ مه برکن

ازین مرقع پشمینه ننگ دارم ننگم — بیک کرشمه صوفی وشم قلندر کن

فضول نفس حکایت بسی کند ساقی — تو کار خود مده از دست و می بساغر کن

لب پیاله ببوس آنگهان بمستان ده — باین لطیفه دماغ خرد معطر کن

گر فقیه نصیحت کند که مے مخورید — پیاله بدهش کو دماغ را تر کن

حجاب دیده ادراک شد شعاع جمال — بیا و خرقه خورشید را منور کن

ای حجاب ۱۲ — ای جسم عنصری ۱۲ — ای معشوق حقیقی ۱۲

پس از ملازمت عیش و عشق مهرویان
زکار ها که کنی سغر حافظ از برکن

شاه شمشاد قدان خسرو شیرین دهنان — له بمژگان شکند قلب همه صف شکنان

دامن دوست بدست آر و ز دشمن بگسل — صحبت معشوقست ۱۲ — مه دیرینه دان شو و ایمن گذر از اهرمنان

مست بگذشت و نظر بر من درویش انداخت — گفت کای چشم و چراغ همه شیرین سخنان

تا کی از سیم و زرت کیسه تهی خواهد بود — بنده ما شو و برخور ز همه سیم تنان

گمترا ز ذره نئی پست مشو مهر بورز — تا بگوئی که خورشید نه ی چرخ زنان

پیر پیمانه کش ما که روانش خوش باد — گفت پرهیز کن از صحبت پیمان شکنان

بر جهان تکیه مکن گر قدحی می داری — شادی ز هره جبینان خور و نازک بدنان

باصبا در چمن لاله سحر می گفتم — که شهیدان که اند این همه خونین کفنان

گفت حافظ من و تو محرم این راز نه ایم — از می لعل حکایت کن و سیمین ذقنان

ما بخت خویش و خوی ترا آزموده ایم | | با دشمنان قدح کش و با ما عتاب کن

حافظ وصال می طلبد از ره دعا
یارب دعای خسته دلان مستجاب کن

ما سر خوشیم و باده ما در پیاله کن
در جام ما باده چون آفتاب ریز
ای پیر خانقه بخرابات شو دمی
صوفی بگریه حجره مجلس بشو چو شمع

بدمست را بغمزه ساقی حواله کن
بر روی روز سنبل مشکین کلاله کن
غسلی بر آر و توبه بمیخانه ساله کن
آهنگ رقص ما همه از آه و ناله کن

گر نوعروس دهر در آید بعقد تو
مهر دو کون حافظش اندر قباله کن

مرغ دلم طایریست قدسی عرش آشیان
از قفس تن طول سیر شده از جهان
از عرش
در این خاکدان چون بپرد مرغ ما
باز نشیمن کند بر سر آن آشیان
چون بپرد زین جهان سدره بود جای او
تکیه که باز ما کند گوشه عرش دان
سایه دولت فکند بر سر عالم بسی
گر بزند مرغ ما بال و پری در جهان
در دو جهانش مکان نیست که آرکانیست
کان وی از معدنست جای وی از لامکان
عالم علوی بود جلوه گه مرغ ما
آب خور او بود کاشن باغ جنان

تا
توفیق

چون دم وحدت زنی حافظ شوریده حال
خانه توحید کش بر ورق اهل و جان

منم که شهره شهرم به عشق ورزیدن
و فا کنیم و ملامت کشیم و خوش باشیم
شریعت
منم که دیده نیالوده ام ببد دیدن
که در طریقت ما کافریست رنجیدن

ای طبیب جسته ز روی و زبان من بیمار
کز چه تب استخوان من گرد زهر کرم و رفت

بازنشان حرارتم زاب دو دیده و بین
حال دلم چو خال تو هست در آتش و وطن

آنکه مدام شیشه‌ام از می لعل داده است
شیشه از چه میبرد پیش طبیب بی زمان

گفتم دم و دو سینه‌ام بار دلست بر زبان
همچو تپم نمیبرد آتش مهر استخوان

نبض مرا که میدهد هیچ ز زندگی نشان
جسم ازان دو چشم تو تشنه شده است و ناتوان

حافظ از آب زندگی شعر تو داد شرح تم
ترک طبیب کن بیا نسخه شربتم بخوان

شعر من

کرشمه کن و بازار ساحری بشکن
بغمزه رونق بازار ساحری بشکن

بیاد داده سرو دستار عالمی یعنی
کلاه کوشه بآئین دلبری بشکن

برون خرام و ببر گوی نیکی از همه کس
سزای خورده و رونق پیری بشکن

بآب روان دو تا قوس مشتری بشکن
بآب روی تو عطارسای شود زلف سنبل از دم باد

توقعیتش زسر زلف عنبری بشکن

چو عندلیب فصاحت فروش شد حافظ
تو رونقی بهزار سخن کفتن دری بشکن

کلبرگ را ز سنبل مشکین نقاب کن
بگشا بعشوه نرگس مست خراب را

بفشان عرق ز چهره و اطراف باغ را
بوی بنفشه شنو و زلف نگار کن

زانجا که رسم و عادت عاشق کشی تست
شمشیر کین بخون دل ما خضاب کن

یعنی که رخ بپوش و جهانی خراب کن
و ز رشک چشم نرگس رعنا پر آب کن

چون شیشه‌های دیده ما پر کلاب کن
بنگر برنگ لاله و عزم شراب کن

شمشیر کین بخون دل ما خضاب کن

دل بدان رود گرامی چکنم کز ندهم
ما در دهر ندارد دلسپری بهتر ازین

ناصحم گفت که جز غم چه هنر دارد عشق
گفتم ای خواجه عاقل هنری بهتر ازین

گر بگویم که قدح گیر و لب ساغر بوس
بشنو ای جان که نگوید دگری بهتر ازین

کلک حافظ شکرین شاخ نبات بچین
که درین باغ نه بینی مثری بهتر ازین

یارب آن آهوی مشکین بختن بازرسان
وان سهی سرو روان را بچمن بازرسان

دل آزرده ما را به نسیمی بنواز
یعنی آن جان زتن رفته بتن بازرسان

ماه و خورشید بمنزل چو بامر تو روند
یار مهروی مرا نیز بمن بازرسان

سخن اینست که ما بی تو نخواهیم حیات
بشنو ای پیک سخن گیر و سخن بازرسان

سنگ و گل گشت عقیق از اثر گریهٔ من
یارب آن گوهر رخشان بیمن بازرسان

برو ای طایر میمون همایون طلعت
پیش عنقا سخن از زاغ و زغن بازرسان

آنکه بودی وطنش دیدهٔ حافظ یارب
برادرش ز غریبی بوطن بازرسان

خوشتر از نکهتی و جام چه خواهد بودن
تا به بینیم سرانجام چه خواهد بودن

پیر میخانه چه خوش گفت معمائی دوش
از خط جام که افتاد چه خواهد بودن

باده خور غم مخور و پند مقلد مشنو
اعتبار سخن عام چه خواهد بودن

غم دل چند توان خورد که ایام نماند
گو نه دل باش و نه ایام چه خواهد بودن

مرغ کم حوصله را کو سر خود گیر و برو
زخم آنکس که نهد دام چه خواهد بودن

دست رنج تو همان به که شود صرف بکام
تا به بینیم که بنا کام چه خواهد بودن

می پرستی از آن نقش خود بر آب زدم — که تا خراب نمم نقش خود پرستیدن

به میکده گفتم که چیست راه نجات — بخواست جام می و گفت ماده نوشیدن

عنان بمیکده خواهیم تافت زین مجلس — که وعظ بی عملان واجب است نشنیدن

مراد ما ز تماشای باغ عالم چیست — بدست مردم چشم از رخ تو گل چیدن

برحمت سر زلف تو واثقم ورنه — کشش چو نبود از آن سو چه سود کوشیدن

رخط یار بیا موز مهر با رخ خوب — که کرد عارض خوبان خوشست گردیدن

مبوس لب معشوق و جام می حافظ — که دست زهد فروشان خطاست بوسیدن

میسوزم از فراقت رو از جفا بگردان — هجران بلای باشد یارب بلا بگردان

مه جلوه مینماید بر سبز خنگ گردون — تا او سبر درآید بر رخش ما بگردان

یغمای عقل و دینست را بیرون خرام سرمست — بر سر کلاه بشکن در بر قبا بگردان

مرغوله را بگردان یعنی برغم سنبل — گرد چمن بگردی همچون صبا بگردان

ای نور چشم مستان در عین انتظارم — چنگ حزین و جامی بنواز یا بگردان

دوران چو می نویسد بر عارض نگارین خط — یارب نوشته بد از یاد ما بگردان

حافظ رخ بر دیان قسمت چرا نیقدر نیست — کر تو رضا نداری حکم قضا بگردان

نگفتمت که در صف رندان نظری بهتر ازین — می مکن بر در میکده میکن گذری بهتر ازین

در حق من لبت آن لطف که میفرماید — گرچه خوبست ولیکن قدری بهتر ازین

آنکه فکرش کره از کار جهان بگشاید — گو درین نکته بفرما نظری بهتر ازین

ای لبت آبحیات و ای قدت سرو چمن — ایرخت خورشید خاور روی خلقت مشک ختن

همچو ابرویت بچشم من کم آید ماه نو — چون لب لعلت نمی باشد عقیق اندر یمن

تا رخت دیده است گل در باغ ای سرو روان — بر تن خود چاک می سازد ز خجلت پیرهن

ریشهٔ جان من است آن یا سر موی بتان — ذرهٔ خورشید یا درج درست آن یا دهن

بوسه میخواهم ز تو لب را بدندان میگزی — میکنی جانم جراحت بار دیگر جان من

عاشق روی تو ام ای شاه خوبان جهان — اینحکایت را بدانند آشکارا مرد و زن

مرد حافظ در غمت در گردن تو خون من — وا دهن بستا نداز تو روز محشر ذوالمنن

ای آفتاب آینه دار جمال تو — مشک سیاه مجمره گردان خال تو

صحن سرای دیده بشستم ولی چه سود — کاین گوشه نیست در خور خیل خیال تو

مطبوع تر ز روی تو صورت نبست هیچ — طغرا نویس ابروی مشکین مثال تو

در اوج ناز و نعمتی ای پادشاه حسن — یارب مباد تا بقیامت زوال تو

تا پیشوای بخت روم تهنیت کنان — کو مژدهٔ ز مقدم عید وصال تو

تا آسمان ز حلقه بگوشان ما شود — کو عشوهٔ ز ابروی همچون هلال تو

در چین زلفش ایدل مسکین چگونه — کاشفته کفت با دصبا شرح حال تو

برخاست بوی گل ز در آشتی درآی — ای نوبهار مالب فرخنده فال تو

در صدر خواجه عرض کدا ین جفا کنم — شرح نیاز مندی دل یا ملال تو

حافظ درین گمند سر سرکشان بسی است — سودای کج مپز که نباشد مجال تو

برد م ازره دل حافظ بدف و چنگ و غزل
تا جزای من بدنام چه خواهد بودن

دلبر جانان من برد دل و جان من
برد دل و جان من دلبر جانان من

از لب جانان من زنده شود جان من
زنده شود جان من از لب جانان من

روضهٔ رضوان من خاک سر کوی دوست
خاک سر کوی دوست روضهٔ رضوان من

این دل حیران من واله و شیدای تست
واله و شیدای تست این دل حیران من

یوسف کنعان من مصر ملاحت تر است
مصر ملاحت تر است یوسف کنعان من

سرو گلستان من قامت دلجوی تست
قامت دلجوی تست سرو گلستان من

حافظ خوشخوان من نقد کمال غیاث
نقد کمال غیاث حافظ خوشخوان من

نکتهٔ دلکش بگویم خال آن مهرو ببین
عقل و جان و بسته زنجیر آن گیسو ببین

عیب دل کردم که وحشی طبع و هرجایی بود
گفت چشم نیم مست و غنج آن آهو ببین

عاشقان آفتاب از دلبر ما غافلند
ای نصیحت گو خدارا روببین و رو ببین

لرزه بر اعضای مه از رشک آن مهرو نگر
نافه را خون در جگر زان زلف عنبر بو ببین

حلقهٔ زلفش تماشا خانهٔ باد صباست
جان صد صاحب دل آنجا بسته یکمو ببین

زلف دلبندش صبا را بند در گردن نهد
با هواداران رهرو حیلهٔ هندو به بین

آنکه من در جستجویش از خود بیرون شدم
کس ندیدست و نه بیند مثلش او هرسو ببین

از مراد شاه منصورای فلک رخ برمتاب
تیزی شمشیر بنگر سیری بازو ببین

حافظا در گوشهٔ محراب او نالان بود
ای نصیحت گو خدارا آن خم ابرو ببین

۵۱ یار هر شب ستاره سرو کاریست هر شبم — از حسرت فروغ رخ چون ماه تو
۵۲ یاران همنشین همه از هم جدا شدند — ما نیم و آستانه دولت پناه تو
یار بدان مباش که مانند بخت نیک — یار تو باد هر که بود دنیخواه تو
۵۳ فردای روز حشر که عرض خلایق است — باشد در آن میان بمن افتد نگاه تو

حافظ طمع مبر ز عنایت که عاقبت
آتش زند بخرمن عمر دو ده آه تو

ای قبای پادشاهی راست بر بالای تو — زینت تاج و نگین از کوهه والای تو
آفتاب فتح را هر دم طلوعی میدهد — از کلاه خسروی رخسار مه سیمای تو
جلوه گاه طایر اقبال گردد هر کجا — سایه اندازد همای چتر گردون های تو
۵۴ از رسوم شرع و حکمت با هزاران اختلاف — نکته ای هرگز نشد فوت از دل دانای تو
۵۵ آنچه عیسی منقار بلاغت میکند — طوطی خوش لهجه یعنی کلک شکرخای تو
(ضمیر راجع بسوی طوطی)
گرچه خورشید فلک چشم و چراغ عالم است — روشنائی بخش چشم اوست خاکپای تو
آنچه اسکندر طلب کرد و نداد ش روزگار — جرعه بود از زلال جام جان افزای تو
۵۶ عرض حاجت در حریم حرمتت محتاج نیست — راز کس مخفی نماند بر فروغ رای تو

خسروا پیرانه سر حافظ جوانی می کند
بر امید عفو جان بخش کنه فرسای تو

بکان پیر خرابات و حق صحبت او — که نیست در سر من جز هوای خدمت او
۵۷ بهشت اگرچه نه جای گناه کارانست — بیار باده که مستظهرم برحمت او
۵۸ چراغ صاعقه آن شراب روشن باد — که زد بخرمن من آتش محبت او

ای پیک راستان خبر سرو ما بگو — احوال گل به بلبل دستان سرا بگو
ای محرمان خلوت انسیم غم مخور — با یار آشنا سخن آشنا بگو
دلها ز دام طرّه چو بر خاک می فشاند — با آن غریب ما چه گذشت از جفا بگو
پرچین چو میشد آن سر زلفین مشکبار — با ما سر چه داشت ز بهر خدا بگو
گر دیگرت بر آن در دولت گذر فتد — بعد از ادای خدمت و عرض دعا بگو
هر کس که کفت خاک در دوست تیا ساخت — کو این سخن معاینه در چشم ما بگو
مرغ چمن بموی من دوش میگریست — آخر تو واقفی که چه رفت ای صبا بگو
در راه عشق فرق غنی و فقیر نیست — ای پادشاه حسن سخن با گدا بگو
آن می که در سبو دل صوفی بعشوه برد — کی در قدح کرشمه کند ساقیا بگو
آن کس که منع ما ز خرابات می کند — کو در حضور پیر من این ماجرا بگو
جان پرور است قصه ارباب معرفت — رمزی بر و بپرس و حدیثی بیا بگو
هر چند ما بدیم تو ما را بدان مگیر — شاها نه ما جرای گناه گدا بگو
بر این فقیر نامه آن محتشم بخوان — با این گدا حکایت آن پادشا بگو

حافظ گرت بمجلس او راه میدهند — ملبوس و ترک زرق بهای خدا بگو

ای خون بهای نافه چین خاک راه تو — خورشید سایه پرور طرف کلاه تو
نرگس کرشمه میبرد از حد برون خرام — ای جان فدای شیوه چشم سیاه تو
خوبم بجور که هیچ ملک با چنین جمال — از دل نیایدش که نوسید گناه تو
آرام و خواب خلق جهان از سبب تویی — زان شد کنار و دیده و دل تکیه گاه تو

ای جرعه نوش مجلس جم سیدت پاک دار
کاینه ایست جام جهان بین که آه ازو

سلطان غم هر آنچه تواند بکو بکن
من بنده ام بباده فروشان پناه ازو

گر دار اهل صومعه ام کرد می پرست
این دود بین که نامه من شد سیاه ازو

ساقی چراغ می بره آفتاب دار
کو برفروز مشعله صبحگاه ازو

ای بی بروز نامه اعمال ما فشان
بتوان مگر ستر د حروف گناه ازو

آخر درین خیال که دارد گدای شهر
روزی شود که یاد کند پادشاه ازو

حافظ که ساز مجلس عشاق ساز کرد
خالی مباد عرصه این بزم گاه ازو

گفتا برون شدی بتماشای ماه نو
از ماه ابروان منت شرم نیست رو

عمریست تا دلم ز مقیمان زلف تست
غافل ز حفظ جانب یاران خود مشو

مفروش عطر عقل بهندوی زلف یار
کانجا هزار نافه مشکین بنیم جو

محکم وفا و مهر درین کشت زار عشق
انگه عیان شود که بسد موسم درو

ساقی بیار باده که رمزی بگویمت
از سیر اختران کهن سال و ماه نو

شکل هلال بر سر مه میدهد نشان
از افسر اتابک و طرف کلاه گو

حافظ جناب پیر مغان مأمن وفاست
درس وفا و مهر بر او خوان و زو مشو

گلبن عیش میدمد ساقی گلعذار کو
باد بهار میوزد باده خوشگوار کو

هر گل نو ز گلرخی یاد همی کند ولی
گوش سخن شنو کجا دیدهٔ اعتبار کو

مجلس بزم عیش را غالیه مو نمیتست
امید صبح خوش نفس نافهٔ زلف یار کو

بر آستانه میخانه گر سری بینی
بیار باده که دوشم سروش عالم غیب
مکن بچشم حقارت نگاه بر من مست
نمی کند دل من میل زهد و توبه ولی
بنام خواجه بکوشیم و فرّ دولت او

مدام خرقه حافظ بباده در گرو است
مگر ز خاک خرابات بود فطرت او

آب بنفشه میدهد طرّهٔ مشکسای تو
ای گل خوش نسیم من بلبل خویش را مسوز
دشمن و دوست کو بکو هر غرضی که ممکن است
خرقه زهد و جام می گرچه نه در خور من است
شور شراب و شور عشق آن بفشرد رود زیاد
منکه ملول گشتمی از نفس فرشتگان
مهر رخت سرشت من خاک درت بهشت من
دلق گدای عشق را کنج بود در آستین
شاه نشین چشم من تکیه گه خیال تست

پردهٔ غنچه میدرد خنده دلگشای تو
گر ز سر صدق میکند شب همه شب دعای تو
جور همه جهانیان می کشم از برای تو
اینهمه نقش میزنم در طلب وفای تو
کاین سر پرهوس شود خاک در سرای تو
قال و مقال عالمی میکشم از برای تو
عشق تو سرنوشت من راحت من رضای تو
زو دل سلطنت رسد هر که بود گدای تو
جای دعاست شاه من هیچ مباد جای تو

رضای

خوش چمنی است عارضت خاصه که در بهار من
حافظ خوش کلام شد مرغ سحر سرای تو

خط عذار یار که بگرفت ماه ازو
ابروی دوست گوشهٔ محراب دلگشت

خوش حلقه ایست لیک بدر نیست راه ازو
آنجا بسای چهره و حاجت بخواه ازو

بال

آسمان کو مفروش این عظمت کاندر عشق
خرمن مه بکوی خوشه پروین بدو جو

گوشوار دُر و لعل ار چه گران دارد گوش
دور خوبی گذرانست بنصیحت بشنو

چشم بد دور ز خال تو که در عرصهٔ حسن
بیدقی راند که بر دازمه و خورشید گرو

هر که در مزرع دل تخم وفا سبز نکرد
زر دورویی کشد از حاصل خود کاه درو

اندرین دایره سیماب شو چون نقطه مکوش
ور قفائی خوری از دایرهٔ خویش مرو

آتش زرق و ریا خرمن دین خواهد سوخت
حافظ این خرقهٔ پشمینه بیفکن و برو

ای در چمن خوبی رویت چو گل خودرو
چین شکن زلفت چون نافهٔ چین خوشبو

ماهیست رخ یار و ز مشکست خطت یا شب
سیمست برت یا عاج سنگست دلت یارو

لعلت بدر و دندان بشکست لب پسته
زلفت بنجم چو کان بربود دلم چون گو

آن رایحهٔ زلفست یا نکهت عنبر
یا غالیه میساید در باغچه حسن او

گفتی سخن خود را با یار بباید گفت
ای کاشکی تو نستم گفتن سخنی با او

بدگوی تو آن باشد کز یار کند منعت
گر یار نکو باشد مشنو سخن بدگو

با ما به ازین میباش تا راز نکرد فاش
نیکو بد اگر باشی با دلشدگان نیکو

استاد غزل سعدیست پیش همه کس اقرار
دارد سخن حافظ طرز سخن خاجو

مطرب خوشنوا بگو تازه بتازه نو بنو
باده دلکشا بجو تازه بتازه نو بنو

با صنمی چو لعبتی خوش بنشین بخلوتی
بوسه ستان بکام از و تازه بتازه نو بنو

ساقی سیم ساق من مست میم بیار پیش
زود دگر کنم سبو تازه بتازه نو بنو

حسن فروشی کلم نیست تحمل ای صبا | | دست زدم بخون دل بر خدانگار لو
شمع سحر به بزم که لاف ز عارض تو زد | | خصم زبان دراز شد خنجر آبدار کو
گفت مگر ز لعل من بوسه نداری آرزو | | مردم ازین هوس ولی قدرت و اختیار کو

حافظ اگرچه در سخن خازن گنج حکمتست
از غم روزگار دون طبع سخن گذار کو

مرا چشمیست خون افشان ز چشم آن کمان ابرو | زلست | جهان پر فتنه می بینم ازان چشم و ازان ابرو
غلام چشم آن ترکم که در خواب خوش مستی | | نگارین گلشنش رویست و مشکین سایبان ابرو
هلالی شد تنم زین غم که با طغرای مشکینش | | که باشد مه که بنماید ز طاق آسمان ابرو
همیشه چشم مستش را کمان حسن در زه با | | که از پیشی تیر او کشد بر سر کمان ابرو
روان کوشه گیر از خشمش طرفه کلزاریست | زخمش | که بر طرف سمن زارش همی کرد د چمان ابرو
رقیبان غافلند از ما کزان چشم سیه هر دم | جبین | هزاران کوزه پیغامست و حاجب در میان ابرو
و گر حور و پری را کس نگوید با چنین حسنی | | که ای نیرا نچنین چهرست و دلرا آنچنان ابرو
تو کافر دل همی بندی نقاب زلف و میترسم | | که محرابم بگرداند خم آن دلستان ابرو

اگرچه مرغ زیرک بود حافظ در وفاداری
به تیر غمزه صیدش کرد چشم آن کمان ابرو

مرغ سبز فلک دیدم و داس مه نو
گفتم ای بخت بخسپیدی و خورشید دمید
تکیه بر اختر شب کرد مکن کین عیار
گرد مه نی پاک و مجرد چو مسیحا بفلک

ای دم از گشته خویش آمد و هنگام درو
گفت با این همه از سابقه نومید مشو
تاج کاوس ربود و کمر کیخسرو
از فروغ تو بخورشید رسد صد پرتو

میلی اگر ندارد با عارض تو ابرو
پیوسته از چه باشد چون قد من خمیده

گر بر لبم نهی لب یابم حیات باقی
آن دم که جان شیرین باشد بلب رسیده

از سوز سینه هر دم دودم بسر برآید
چون عود چند باشم در آتش آرمیده

۵۱ گر دست من نگیری باخواجه باز گویم
گر عشوه دل ز حافظ چون برد او بدیده

۵۲ از من جدا مشو که تو ام نور دیده
آرام جان و مونس قلب رمیده

۵۳ از دامن تو دست ندارند عاشقان
پیراهن صبوری ایشان دریده

از چشم زخم دهر مبادت گزند ازانک
در دلبری بغایت خوبی رسیده

۵۴ منعم کنی ز عشق دوی ای مفتی زمان
معذور دار مت که تو او را ندیده

چشم بد از تو دور که در طرز دلبری
خط بر جمال یوسف کنعان کشیده

۵۵ پایم نمی رسد بزمین دیگر از نشاط
تا سوی من بلطف و عنایت تو دیده

دارد خیال پرسش عشاق هیهوا
گویا که بوی صدق از ایشان شنیده

۵۶ زین سر زنش که کرد ترا دوست حافظا
بیش از کلیم خویش بکبریا کشیده

ایکه با سلسلهٔ زلف دراز آمده
فرصتت باد که بیگانه نواز آمده

۵۷ آب و آتش بهم آمیخته از لب لعل
درج چشم بد دور که خوش شعبده باز آمده

چشم تو کرچه بصد غمزه دلم ربابد
لیک صد حیف که بیگانه نواز آمده

۵۸ ساعتی نامه مفرما و بگردان عادت
چون بپرسیدن اصحاب نیاز آمده

۵۹ آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب
گشتهٔ غمزهٔ خود را بنماز آمده

بر زحیات کی خوری گر نه مدام میخورد
باده بخور بیاد او تازه بتازه نوبنو

شاهد دلربای من میکند از برای من
نقش و نگار و رنگ و بو تازه بتازه نوبنو

باد صبا چو بگذری بر سر کوی آن پری
قصهٔ حافظش بگو تازه بتازه نوبنو

از خون دل نوشتم نزدیک یار نامه
آنی رأیت وهجرا من هجرک القیامه

هر چند کاز مودم از وی نبود سودم
من جرب المجرب حلت به الندامه

دارم من از فراقت در دیده صد علامت
لیس الدموع عینی هذا لنا علامه

پرسیدم از طبیبی احوال دوست گفتا
فی قربها عذاب فی بعدها سلامه

گفتم ملامت آرد گر گرد دوست گردم
والله ما رأینا حبا بلا ملامه

حال درون ریشم محتاج شرح نبود
خود میشود محقق از آب چشم خامه

باد صبا ز حالم ناگه نقاب بر داشت
کالشمس فی ضحاها تطلع من الغمامه

حافظ چو طالب آمد جامی و جان شیرین
حتی یذوق منه کاسا من الکرامه

ای از فروغ رویت روشن چراغ دیده
مانند چشم مستت چشم جهان ندیده

همچون تو نازنینی سرتا بپا لطافت
کی بیستی نشان نداده ایزد دنیا فریده

هر زاهدی که دیده یاقوت میفروشت
بنجاده ترک داده پیمانه در کشیده

در قصد خون عاشق ابرو و چشم شوخت
که این کمین گشاده که آن کمان کشیده

تا کی کبوتر دل چون مرغ نیم بسمل
باشد ز تیر هجرت در خاک و خون طپیده

تا کی فسرده گذاری چون ترلف خود دلم را
سرگشته و پریشان ای نور هر دو دیده

بشوی روی تو روزی که از جهان بروم | | زرتربتم بدمد سرخ گل بجای گیاه

مده بخاطر نازک ملالت از من راه
که حافظ تو همین لحظه گفت بسم الله

دامن کشان همی شد در شرب زر کشیده | | صد ماهرو ز رشکش جیب قصب دریده
از نات آتش می بر کرد عارضش خوی | | چون قطرهای شبنم بر برگ گل چکیده
یاقوت جانفزایش از آب لطف زاده | | شمشاد خوشخرامش از ناز پرورده
نفط فصیح شیرین قد بلند چابک | | روی لطیف نازک چشم خوش کشیده
آن لعل دلکشش بین وان خنده پرعتابش | | وان رفتن خوشش بین وان کام آرمیده
آن آهوی سیه چشم از دام ما برون شد | | یاران چه چاره سازیم با این دل رمیده
تا کی کشم عتابت از چشم نیمخوابت | | روزی کرشمه کن ای نور هر دو دیده
رنها تا توانی اهل نظر میازار | | دنیا و فا ندارد ای یار برگزیده
بس شکر باز گویم در بند کی خواجه | | گر او فتد بدستم آن میوه رسیده
هر بد که گفت دشمن در حق ما شنیدی | | یارب که مدعی را با دا زبان بریده

گر خاطر شریفت رنجیده شد ز حافظ
باز آ که توبه کردیم از گفته و شنیده

در سرای مغان رفته بود و آب زده | | نشسته پیر و صلای بشیخ و شاب زده
سبو کشان همه در بند کیش بسته کمر | | ولی ز طرف کله خیمه بر سحاب زده
فروغ جام و قدح نور ماه پوشیده | | غذار مغبچگان راه آفتاب زده
گرفته ساغر عشرت فرشته رحمت | | ز جرعه بر رخ حور و پری گلاب زده

۵۱ زبدستن با تو چه سنجد که بعیمای دلم
مست و افتاده بکلوتکه راز آمده

۵۲ پیش بالای تو میرم چه بصلح و چه بجنگ
که بهر حال برازنده ناز آمده

۵۳ گفت حافظ ذکرت خرقه شراب آلوده ست
کز راز مذهب این طایفه باز آمده

۵۴ چراغ روی ترا شمع گشت پروانه
مرا ز خال تو بر حال خویش پروانه

۵۵ خرد که قید مجانین عشق میفرمود
بموی حلقهٔ زلف تو گشت دیوانه

۵۶ مژده جان بصبا داد شمع در لگنی
ز شمع روی تو اش چون رسید پروانه

بموی زلف تو گر جان بباد رفت چه شد
هزار جان گرامی فدای جانانه

برات رخ زیبای تو بجای سپند
بغیر خال سیاهش که دید به دانه

چه نقشها که بر انگیختیم و سود نداشت
فسون ما بر او گشته بست افسانه

۵۷ مرا بدور لب دوست هست پیمانی
که بر زبان نبرم جز حدیث پیمانه

من غریب ز غیرت فتادم از پا دوش
نگار خویش چو دیدم بدست بیگانه

۵۸ حدیث مدرسه و خانقه مگوی که باز
فتاده بر سر حافظ هوای میخانه

۵۹ خنک نسیم معنبر شمامه دل خواه
که در هوای تو برخواست با مداد پگاه

۶۰ دلیل راه شوای طالع خجسته لقا
که دیده آب شد از شوق خاک آن درگاه

منم که بی تو نفس میزنم ز هی خجلت
مگر تو عفو کنی ورنه چیست عذر گناه

به بین بشخص نزارم که غرق خون دلست
هلال را ز کنار افق کنند نگاه

ز دوستان تو آموخت در طریقت مهر
سپیده دم که صبا چاک زد شعار سیاه

۲

سحرگاهان که مخمور شبانه
گرفتم باده با چنگ و چغانه

نهادم عقل را زاده رهی
ز شهد بستدیش کردم روانه

نگار من بفروشم عشوه داد
که این من گشتم از مکر زمانه

ز ساقی کمان ابرو شنیدم
که ای تیر ملامت را نشانه

نه بندی زان میان طرفی کمر وار
اگر خود را نه بینی در میانه

بر و این دام بر مرغی دگر نه
که عنقا را بلند است آشیانه

ندیم و مطرب و ساقی همه اوست
خیال آب و گل در ره بهانه

که بندد طرف او از حسن شاهی
که با خود عشق ورزد جاودانه

بده کشتی می تا خوش برانیم
ازین دریای ناپیدا کرانه

سرا خالیست از بیگانه می نوش
که بنود جز تو ای مردیگانه

وجود ما معمائیست حافظ
که تحقیقش فسونست و فسانه

عیدست و موسم گل ساقی بیار باده
هنگام گل که دیده است بی می قدح نهاده

زین زهد پارسائی بگرفت خاطر من
ساقی پیاله ده تا دل شود گشاده

واعظ که دی بصیحت میکرد عاشقان را
امروز دیدمش مست تقوی بباد داده

این یکدو روز دیگر گل را غنیمتی دان
گر عاشقی طرب کن با ساقیان ساده

در مجلس صبوحی دانی چه خوش نماید
عکس عذار ساقی بر جام می فتاده

گل رفت ای حریفان عاقل چرا نشینید
بی بانگ رود و چنگ و بی یار و جام باده

مطرب چو پرده ساز د شاید اگر بخواند
از طرز شعر حافظ در بزم شاهزاده

۵۱ زشور و عشوه شاهدان شیرین کار — شکر شکسته سمن ریخته رباب زده
عروس بخت دران حجله هزاران ناز — کشیده وسمه و بر برگ گل گلاب زده
۵۲ سلام کردم و با من بروی خندان گفت — که ای خمار کش مفلس شراب زده
که کرد اینکه تو کردی بضعف همت ورای — ز کنج خانه شده خیمه بر خراب زده
۵۳ وصال دولت بیدار ترسمت ندهند — که خفته تو در آغوش بخت خواب زده
فلک حبیبه کش شاه نصرت الدین باد — بیابین فلکش دست در رکاب زده
هلال تا که مکرر غل مرکبش کرد — ز بام عرش صدیش بوسه بر تراب زده
خرد که ملهم غیب است بهر کسب شرف — ز روی صدق صدیش بوسه بر جناب زده

بیا بمیکده حافظ که بر تو عرضه کنم
هزار صف ز دعاهای مستجاب زده

۵۴ دوشش رفتم بدر میکده خواب آلوده — خرقه تر دامن و سجاده شراب آلوده
آمد افسوس کنان مغبچه باده فروش — گفت بیدار شو ای پیر و خواب آلوده
شست و شوئی کن و آنگه بخرابات خرام — تا نکردد ز تو این دیر خراب آلوده
۵۵ بهوای لب شیرین و دهان چند کنی — جو همه روح بیاقوت مذاب آلوده
۵۶ بطهارت کذران منزل پیری و مکن — خلعت شیب بتشریف شباب آلوده
۵۷ اشنایان ره عشق درین بحر عمیق — غوطه گستند و نگشتند بآب آلوده
پاک و صافی شو و از چاه طبیعت بدر آی — که صفائی ندهد آب تراب آلوده
گفتم ای جان جهان دفتر گل عیبی نیست — که شود وقت بهاران می ناب آلوده
گفت حافظ برو و نکته بعاقل مفروش — آه ازین لطف بانواع عتاب آلوده

۵۱ حافظ بنودی زینکو نه بهیدل
گرمی شنیدی پند نکو خواه

۵۲ ماه من پرده برانداخته یعنی چه
شاه خوبانی و منظور کدایان شده
۵۳ زلف در دست صبا کوش به پیغام رقیب
۵۴ تا نسر زلف خود اول تو بدستم دادی
۵۵ سخنت رمز دهان کفت و کمر سر میان
هر کس از مهره مهر تو بنقشی مشغول

زین

مست از خانه برون تاخته یعنی چه
قدر این مرتبه نشناخته یعنی چه
اینچنین با همه در ساخته یعنی چه
باز م از پای در انداخته یعنی چه
وز میان تیغ مبا آخته یعنی چه
عاقبت با همه در باخته یعنی چه

۵۶ حافظا در دل تنگت چو فرود آید یار
خانه از غیر نپرداخته یعنی چه

۵۷ نصیب من چو خرابات کرده است آکه
کسی که در ازلش جام می نصیب افتاد
بکو برو بد سالوس خرقه پوش دوروی
تو خرقه را ز برای هوا همی پوشی
غلام همت رندان بی سر و پایم
۵۸ مراد من ز خرابات چونکه حاصل شد

درین میانه بکو زاهدا مرا چه گناه
چرا نگویم این کناه را در خواه
که دست زرق دراز است و آستین کوتاه
که تا به زرق بری بندگان حق از راه
که هر دو کون نیرزد به پیش ایشان یک کاه
دلم ز مدرسه و خانقاه کشت سیاه

یشاء الله

برو کدای در هر کدای شو حافظ
تو این مراد نیابی مکر بشیی الله

۵۹ وصال او ز عمر جاودان به

خداوندا مرا آن ده که آن به

عیشم مدام است از لعل دلخواه — کارم بکام است الحمدلله

ای بخت سرکش تنگش ببر کش — گه جام زرکش گه لعل دلخواه

مارا بمستی افسانه کردند — پیران جاهل شیخان گمراه

از قول زاهد کردیم توبه — وز فعل عابد استغفرالله

جانا چه گویم شرح فراقت — چشمی و صد نم جانی و صد آه

کافر مبینا داین غم که دیده است — از قامتت سرو از عارضت ماه

رو برنتابم از راه خدمت — سر برندارم از خاک درگاه

از صبر عاشق خوشتر نباشد — صبر از خدا خواه صبر از خدا خواه

دلق ملمع زآن را بهست — صوفی نداند این رسم و این راه

دلشب بپرسیدش خوشدل دو قتم — از وصل جانان صد لوحش الله

شوق رخت برد از یاد حافظ
ورد شبانه درس سحرگاه

گر تیغ بارد از کوی آن ماه — گردن نهادیم الحکم لله

من رند و عاشق آنگاه توبه — استغفرالله استغفرالله

آنین تقوی ما نیز دانیم — اما چه چاره با بخت گمراه

ما شیخ و زاهد کمتر شناسیم — یا جام باده یا قصه کوتاه

مهر تو عکسی بر ما نیفکند — آئینه رویا اه از دلت آه

الصبر مفتاح الفرج فاصبر — یا لیت شعری حتی متی القاه

عاشق مخور غم گر وصل خواهی — خون بایدت خورد در کاه بگاه

صبر از خدا جو وصل از او خواه

تا کی غم دنیای دنی ای دل نادان
حیفست زخوبی که شود عاشق زشتی
آلوده کی خرقه خرابی جهانست
کو راه روی پاک دلی خوب سرشتی

از دست چرا هشت سر زلف تو حافظ
تقدیر چنین بود چه کردی چو هشتی

۵۲ ۵۳ ۵۴ ۵۵ ۵۶ ۵۷ ۵۸ ۵۹ ۶۰

ای ساربان منزل مکن جز در دیار یار ما
من المبلغ عنی الی سعاد سلامی
پیام دوست شنیدن سعادتست و سلامت
فدای خاک در دوست باد جان گرامی
بیا بشام غریبان و آب دیدهٔ من بین
بسان باده صافی در آبگینه شامی
اذا تقرب عن ذی اراک طائر خیر
فلا تقر عن روضها انین حمامی
خوشا دمی که در آئی و کوبمت بسلامت
قدمت خیر قدوم نزلت خیر مقامی
بسا نماند که روز فراق ما بسر آید
رایت من بیضات الحمی قیام قیامی
من ار چه هیچ ندارم سزای خدمت شایان
زهر کار رصوابم قبول کن بغلامی
امید هست که زودت بکام خویش ببینم
تو شاد کشته بفرمان دهی و من بغلامی
بعدت منک و قد صرت دائما کهلال
اکر چه روی چو ماهت ندیده ام تمامی
وان دعیت بلجد و صرت ناقض عهد
فما تطیب لنفسی و ما استطاب منامی

چو سلک در خوشاب است نظم شعر تو حافظ
که کاه لطف سبق میبرد ز نظم نظامی

۶۱ ۶۲ ۶۳ ۶۴

اکنون که زکل باز چمن شد چو بهشتی
ساقی می کلکون بطلب بر لب کشتی
زنهار غمت از دل می کلرنک ز داید
بشنو که چنین گفت مرا پاک سرشتی
کر محتسبت بر کدوی باده زند سنک
بشکن تو کدوی سر او نیز به خشتی

بشمشیرم زدو باکس نگفتم | که راز دوست از دشمن نهان به
شبی میگفت چشم من ندیده است | ز مروارید گوشم در جهان به
ولا دایم گدای کوی او باش | بحکم آنکه دولت جاودان به
بخلدم زاهد از دعوت مفرمای | که این سیب زنخ زان بوستان به
بداغ بندگی مردن بدین در | بجان او که از ملک جهان به
گلی کان پایمال سرو ما گشت | بود خاکش ز خون ارغوان به
خدا را از طبیب من بپرسید | که آخر کی شود این ناتوان به
جوانا سر متاب از پند پیران | که رای پیر از بخت جوان به
اگرچه زنده رود آب حیاتست | ولی شیراز ما از اصفهان به

سخن اندر دهان دوست گوهر
ولیکن نکته حافظ ازان به

آن غالیه خط کز سوی ما نامه نوشتی | الرد و ن ورق هستی ما در ننوشتی
هر چند که هجران مژ وصل بر آرد | دهقان ازل کاش که این تخم نکشتی
آمرزش نقد است کسی را که در اینجا | یارب است چو حوری و سرائی چو بهشتی
مفروش بباغ ارم و نخوت شداد | یکشیشه می و نوش لبی و لب کشتی
تنها نه منم کعبه دل بسته کرده | در هر قدمی صومعه هست و کنشتی
در مصطبه عشق تنعم نتوان کرد | چون بالش زر نیست بساز یم بخشتی
کلک تو مرا داد زبان شکر ریش | مهر از تو ندیدا ره جوابی ننوشتی
معمار وجود ار نزدی بر نمک تو از عشق | در آب محبت گل آدم نسرشتی

بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود
در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

گر در سرت هوای وصالست حافظا
باید که خاک درگه اهل بصر شوی

ای پادشه خوبان داد از غم تنهائی
دل بیتو بجان آمد وقتست که بازآئی

ای درد تو ام درمان در بستر ناکامی
وی یاد تو ام مونس در گوشه تنهائی

مشتاقی و مهجوری دور از تو چنانم کرد
کز دست بخواهد شد پایان شکیبائی

دایم گل این بستان شاداب نمی ماند
دریاب ضعیفان را در وقت توانائی

صد باد صبا اینجا بی سلسله می رقصند
تا امینست حریف ایدل تا باد نه پیمائی

در دایره قسمت ما نقطه پرکاریم
فرمان لطف آنچه تو اندیشی حکم آنچه تو فرمائی

فکر خود و رای خود در عالم رندی نیست
کفرست درین مذهب خودبینی خودرائی

یارب بکه بتوان گفت این نکته که در عالم
رخساره بکس ننمود آن شاهد هرجائی

دوشینه کله رفت با باد صبا گفتم
گفتا غلطی بگذر زین فکرت سودائی

ساقی چمن گل را بی روی تو رنگی نیست
شمشاد خرامان کن تا باغ بیارائی

زین دایره مینا خونین جگرم می ده
تا حل کنم این مشکل زین ساغر مینائی

حافظ شب هجران شد بوی خوش صبح آمد
یارب شادیت مبارکباد ای عاشق شیدائی

ای از رخ تو پیدا انوار پادشاهی
در فکرت تو پنهان صد حکمت الهی

کلک تو بارک الله بر ملک و دین گشاده
صد چشمه آب حیوان از قطره سیاهی

ملک آن تست و خاتم فرما هر آنچه خواهی
بر عقل و دانش او خندند مرغ و ماهی

جهل من و علم تو فلک را چه تفاوت | آنجا که بصر نیست چه خوبی چه زشتی
ز آیینهٔ دل زنگ غمت می بزداید | ای زاهد اگر طالب حوری و بهشتی

ترسا بچه دوش سبی گفت که حافظ
حیف است که هر دم کند آهنگ کنشتی

ای باد نسیم یار داری | زان نفحهٔ مشکبار داری
زنهار مکن دراز دستی | با طرّهٔ او چکار داری
ای گل تو کجا و روی زیباش | او مشک تر و تو خار داری
ریحان تو کجا و خط سبزش | او تازه و تو غبار داری
نرگس تو کجا و چشم مستش | او سرخوش و تو خمار داری
ای سرو تو با قد بلندش | در باغ چه اعتبار داری
ای عقل تو با وجود عشقش | در دست چه اختیار داری

روزی برسی بوصل حافظ
گر طاقت انتظار داری

ای بیخبر بکوش که صاحب خبر شوی | گر تا ز راه بین نباشی کی ره سر شوی
در مکتب حقایق پیش ادیب عشق | هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی
دست از مس وجود چو مردان ره بشوی | تا کیمیای عشق بیابی و زر شوی
خواب و خورت ز مرتبهٔ عشق دور کرد | آندم رسی بدوست که بیخواب و خور شوی
گر نور عشق حق بدل و جانت اوفتد | با لقمه گر افتاب فلک خیره شوی
از پای تا سرت همه نور خدا شود | در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی

نکته عشق نمودم بتو هان سهو مکن
بیا غری نوش کن و جرعه بر افلاک فشان

ورنه چون سنگری از دایره بیرون باشی
ای از دام غم آزاد غافلشان
تا بجندی از غم ایام چگر خون باشی

حافظ از فقر مکن ناله که گر شعر انیست
هیچ خوشدل نه بسند دکه تو محزون باشی

ای دل بکوی عشق گذاری نمی کنی
چوگان کام در کف و گوئی نمی زنی
این خون که موج میزند اندر جگر چرا
مشکین از آن نشد دم خلقت که چون صبا
گر دیگران بکام دل آسایش خریده اند
تو این متاع بی بها بکاری نمی کنی
در آستین کام تو صد نامه مندرج
ساغر لطیف و دلکش و می انگبین بخاک

اسباب جمع داری و کاری نمی کنی
بازی چنین بدست و شکاری نمی کنی
در کار رنگ و بوی نگاری نمی کنی
بر خاک کوی دوست گذاری نمی کنی
ایدل تو این معامله باری نمی کنی
گر کلبش تحمل خاری نمی کنی
آنرا فدای طره یاری نمی کنی
واندیشه از بلای خماری نمی کنی

حافظ برو که بندگی بارگاه دوست
گر جمله می کنند تو باری نمیکنی

ایدل گر از آن چاه زنخدان بدر آئی
هشدار که گر وسوسه عقل کنی گوش
تا کی چو صبا بر تو گمارم دم همت
در تیره شب هجر تو جانم بلب آمد
جان میدهم از حسرت آن لعل روانبخش

هر جا که روی زود دلیشان بدر آئی
آدم صفت از روضه رضوان بدر آئی
گر غنچه چو گل خرم و خندان بدر آئی
وقتست که همچون مه تابان بدر آئی
باشد که چو خورشید درخشان بدر آئی

یعنی که آسمانش از فیض خود دهد آب
تا خرقه‌ها بشوئیم از عجب خانقاهی

گر پرتوی ز تعنت بر کان و معدن افتد
یاقوت سرخ و را بخشند رنگ کاهی

دانم دلت بخندد بر اشک شب نشینان
گر حال ما بپرسی از باد صبحگاهی

ساقی بیار آبی از چشمهٔ خرابات
مرغان قاف دانند آئین پادشاهی

باز آر چه کاه کاهی بر سر نهند کلاهی
مثل تو کس ندیده است این علم از که خواهی

در دور دودمان آدم تا وضع سلطنت هست
تعویذ جان فزائی افسون عمر کاهی

کلک تو خوش نویسد در شان یار و اغیار
اینک ز بنده دعوی در محتسب گواهی

عمریست پادشاها کز می تهی است جامم
وی دولت تو ایمن از صدمت تباهی

ای عنصر تو مخلوق از کیمیای عزت
ما را چگونه زیبد دعوی بیگناهی

جائیکه برق عصیان بر آدم صفی زد
عطفا علی معلل حلت به الدواهی

یا ملجاء البرایا یا واهب العطایا
ظلم از جهان برون شد تا تو جهان پناهی

جور از فلک نیاید تا تو ملک صفاتی

حافظ چو دوست از تو که گاه میبرد نام
رنجش ز بخت منما باز آ بعذر خواهی

ایدل آن به که خراب از می گلگون باشی
بی زر و گنج بصد حشمت قارون باشی

در مقامیکه صدارت بفقیران بخشند
چشم دارم که بجا از همه افزون باشی

تاج شاهی طلبی کوهر ذاتی بنما
ور خود از گوهر جمشید و فریدون باشی

در ره منزل لیلی که خطرهاست بجان
شرط اول قدم آنست که مجنون باشی

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش
کی روی ره ز که پرسی چکنی چون باشی

نای و می لب برلب مطرب نهند — چنگ را در زیر ناخن کردنی

آنکه بهر جرعه جان میدهد — جان از و بستان و جامی ده بوی

عود بر آتش نه و مشکل بسوز — غم مدار از کثرت سرمای دی

با تو زین پس کر فلک خواری کند — باز کو در حضرت دارای ری

خسرو آفاق بخشش کز سخا — نامهٔ حاتم ز نامش کشت طی

چنگ را بر دست مطرب نه دمی — کورکش بگذاش و بخروشش زنی

جام می پیش آر و چون حافظ مخور — غم که جم کی بود یا کاوس کی

ای که بر ماه از خط مشکین نقاب انداختی — لطف کردی سایه بر آفتاب انداختی

تا چه خواهد کرد بر ما تاب زلف عارضت — حالیا نیرنگ رنگ خویش بر اب انداختی

گوی خوبی بردی از خوبان عالم شاد باش — جام کیخسرو طلب کافراسیاب انداختی

گرچه از مستی خرابم طاعت من بر مکن — کاندرین شغلم بامید ثواب انداختی

کنج عشق خود نهادی در دل ویران من — سایهٔ دولت برین کنج خراب انداختی

خواب بیداران به بستی آنکه از نقش خیال — تهمتی بر شبروان خیل خواب انداختی

پرده از رخ برفکندی کمنظر در جلوه گاه — وز حیا حور و پریرا در حجاب انداختی

از برای صید دل در کردنم زنجیر زلف — چون کمند خسرو مالک رقاب انداختی

نصرت الدین شاه یحیی آنکه تاج آفتاب — از سر تعظیم و قدرت در تراب انداختی

زینهار از آب شمشیرت که شیراز از آن — تشنه میکردی و کردان را در آب انداختی

باده نوش از جام عالم بین که بر اورنگ جم — شاهد مقصود را از رخ نقاب انداختی

شاید که باد غلکت دست بگیرد — گر تشنه لب از چشمه حیوان بدر آئی
در خانه غم چند نشینی بملامت — وقتست که از دولت سلطان بدر آئی

حافظ مکن اندیشه که آن یوسف مصری — باز آید و از کلبه احزان بدر آئی

ای قصه بهشت ز گویت حکایتی — واب خضر ز نوش لبانت کنایتی
انفاس عیسی از لب لعلت لطیفه‌ئی — شرح جمال حور ز رویت روایتی
کی عطر سای مجلس روحانیان شدی — گل را اگر نه بوی تو کردی رعایتی
در آرزوی خاک درت دوست سوختم — یاد آور ای صبا که نکردی حمایتی
در آتشم ز خیال رخش دست میدهد — ساقی بیا که نیست ز دوزخ شکایتی
بوی دل کباب من آفاق را گرفت — وین آتش درون بکند هم سرایتی
ای دل بهر زه دانش و دینت ز دست رفت — صد مایه داشتی و نکردی کفایتی
هر پاره از دل من و از غصه قصه‌ئی — هر سطری از خیال تو وز رحمت آیتی

دانی مراد حافظ ازین آه و ناله چیست — از تو کرشمه وز همه خوبان عنایتی

ای ز شرم عارضت گل کرده خوی — در عرق پیش حقیقت جام می
ژاله بر لاله است یا بر گل گلاب — یا بر آتش آب یا بر روی خوی
میشد از چشم آن گمان ابرو و دل — از پیش سیرفت و گم میکرد پی
امشب از زلفش نخواهم دست داد — رو مؤذن بانگ بر میزن کی
چون بنی عامر بسی مجنون شوند — گر برون آید یکی مجنون زحی

ای صبا با سوختگان بر سر راه منتظرند
اگر از یار سفر کرده پیامی داری

بوی جان از لب خندان قدحی میشنوم
بشنو ای خواجه تو کز زانکه مشامی داری

کامی از میطلبد از تو غریبی چه شود
توئی امروز در این شهر که نامی داری

خال سرسبز تو خوش دانه عیشی است ولی
بر کنار چمنش دام که چه دامی داری

تو بهنگام وفا کرچه ثباتیت نبود
میکنم شکر که بر جور دوامی داری

مهربان شد فلک و ترک جفاکاری کرد
توئی ای جان که در این شیوه خرامی داری

پس دعای سحرت حافظ جان خواهد بود
تو که چون حافظ شبخیز غلامی داری

ای که مهجوری عشاق روا میداری
بندگان را ز بر خویش جدا میداری

تشنه بادیه را هم بزلالی دریاب
با میدی که در این ره بخدا میداری

دل ربودی و بجل کردمت ای جان لیکن
به ازین دار نگاهش که مرا میداری

ساغرا کاه حریفان دکر مینوشند
ما تحمل نکنیم ار تو روا میداری

ای مگس عرصه سیمرغ بجولانگه تست
عرض خود میبری و زحمت ما میداری

تو بقصیر خود افتادی ازین در محروم
از که مینالی و فریاد چرا میداری

ای دل خام طمع شرمی ازین قصه بدار
کار ناکرده چه امید عطا میداری

حافظا عادت خوبان همه جور است و جفا
تو که زین طایفه امید وفا میداری

این خرقه که من دارم در رهن شراب اولی
وین دفتر بی معنی غرق می ناب اولی

چون عمر تبه کردم چندان که نگه کردم
در کنج خرابا تی افتاده خراب اولی

هر کسی با شمع رخسارت بنوعی عشق باز
زین میان پروانه را در اضطراب انداختی

از فریب نرگس مخمور و چشم می پرست
حافظ خلوت نشین را در شراب انداختی

ایکه دایم بخویش مغروری
کز تو دیوانگان عشق مکرو

کمتر از عقل نیست معذوری
که بعقل و عقیله مشهوری

مستی عشق نیست در سر تو
روی زرد است و آه در دل تو

رو که تو مست آب انگوری
عاشقانرا گواه رنجوری

بگذر از ننگ و نام خود حافظ
ساغر می طلب که مخموری

ایکه در کشتن ما هیچ مدارا نکنی
سود و سرمایه بسوزی و محابا نکنی

دردمندان غمت زهر هلاهل نوشند
قصد این قوم خطا باشد ببین تا نکنی

رنج ما را که تو ان برد بیک گوشه چشم
شرط انصاف نباشد که مداوا نکنی

دیده ما چو بامید تو دریاست چرا
بتفرج گذری برلب دریا نکنی

نقل هر جور که از خلق کریمت گویند
قول صاحب غرضانست تو اینها نکنی

بر تو کز جلوه گه شاهد ما ایزاهد
از خدا جز می و معشوق تمنا نکنی

حافظ سجده بمحراب دو ابرو بش کن
که دعائی ز سر صدق جز آنجا نکنی

ایکه در کوی خرابات مقامی داری
هم وقت خودی ار دست بجامی داری

ایکه با زلف و رخ یار گذاری شب و روز
فرصتت باد که خوش شبروشامی داری

ازراه دیده حافظ تا دیده زلف لیلت
باجلوه سرو بندی شد پایمال پستی

بجان او که گرم دسترس بجان بودی
کمینه پیشکش بندگانش آن بودی

اگر دلم نشدی پای بند طره او
لئیم قرار درین تیره خاکدان بودی

بگفتمی که بهاچیست خاکپای ترا
اگر حیات گران مایه جاودان بودی

بخواب نیز نمی بینمش چه جای وصال
چو این نبود ندیدیم و باری آن بودی

به بندگی قدش سرو معترف گشتی
اگرچه سوسن آزاده زبان بودی

زپرده نالهٔ حافظ برون کی افتادی
اگرنه همدم مرغان صبح خوان بودی

بچشم کرده ام ابروی ماه سیمائی
خیال سرو قدی نقش بسته ام جائی

زمام دل بکسی داده ام من مسکین
که نیستش بکس از تاج و تخت پروائی

سرم ز دست شد و چشم انتظار مسبوخت
در آرزوی سر و چشم مجلس آرائی

زهی کمال که منشور عشق بازی من
ازان کمانچه ابرو رسد بطغرائی

مرا که از رخ تو ماه در شبستانست
کجا بود بفروغ ستاره پروائی

مگر راست دل آتش بخرقه خواهم زد
بیا ببین تو اگر میکنی تماشائی

بروز واقعه تابوت ما ز سرو کنید
که مرده ایم ز داغ بلند بالائی

در آن مقام که خوبان بغمزه تیغ زنند
عجب مکن ز سری کو فتاده در پائی

فراق و وصل چه باشد رضای دوست طلب
که حیف باشد ازو غیر او تمنائی

ز شوق سر بدر آرند ماهیان از آب
اگر سفینهٔ حافظ رسد بدریائی

من حال دل زاهد با خلق نخواهم گفت
گر این قصه اگر گویم با چنگ و رباب اولی

تا بی‌خبران هیچ نیندیشد و ضاع فلک زینسان
در سر هوس ساقی در دست شراب اولی

از هر سر موی تو دلداری دل برنکنم آری
گر تاب کشم باری زان زلف بتاب اولی

چون پیر شدی حافظ از میکده بیرون رو
رندی و هوسناکی در عهد شباب اولی

با مدعی مگویید اسرار عشق و مستی
تا بی‌خبر بمیرد در رنج خود پرستی

با ضعف و ناتوانی هیچون نسیم خوش باش
بیماری اندرین غم خوشتر تندرستی

تا فضل و علم بینی بی معرفت نشینی
یک نکته‌ات بگویم خود را ببین که رستی

در آستان جانان از آسمان مبندیش
گر اوج سربلندی افتی بخاک پستی

عاشق شوا نه روزی کار جهان سر آید
ناخوانده نقش مقصود از کارگاه هستی

امروز دیده بودم این شستها که بر خواست
گر سر کشی زمانی با ما نمی نشستی

خار ار چه جان بکاهد گل عذر آن بخواهد
سهل است تلخی می در جنب ذوق مستی

صوفی پیاله پیما ساقی قرابه بر کن
ای کوته آستینان تا کی دراز دستی

در حلقهٔ مغانم دوش آن پسر چه خوش گفت
با کافران چه کارت کربت نمی پرستی

در مذهب طریقت خامی نشان کفر است
آری طریق رندان چالاکیست و چستی

سلطان ما خدا را از لفت شکست ما را
تا کی کند سیاهی چندین دراز دستی

گر خرقه به بینی مشغول کار خود باش
بر قبله گه که باشد مشغول خود پرستی

در گوشهٔ سلامت ستور چون توان بود
تا نرگس تو گوید با ما رموز مستی

عشقت بدست طوفان خواهد سپرد ایکان
چون برق ازین کشاکش بنشستی که رستی

آخر الامر گل کوزه گران خواهی شد
حالیا فکر سبو کن که پر از باده کنی

جهد بنما که در ایام گل و عهد شباب
عیش با آدمیی چند پریزاده کنی

تکیه بر جای بزرگان نتوان زد بگزاف
مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی

اجرها باشدت ای خسرو شیرین حرکات
گر نگاهی سوی فرهاد دل افتاده کنی

خاطرت کی رقم فیض پذیرد هیهات
مگر از نقش پراکنده ورق ساده کنی

ای صبا بندگی خواجه جلال الدین کن
که چمن پرسمن و سوسن آزاده کنی

کار خود گر نکند باز گذاری حافظ
ای بسا عیش که با بخت خداداده کنی

بصوت بلبل و قمری اگر ننوشی می
علاج کی کنمت آخر الدوا اسکی

ز خیره نه از رنگ بوی فصل بهار
که میرسند زره رهزنان بهمن و دی

زمانه هیچ نه بخشد که باز نستاند
مجوز سغله مروت مجوز ناکس شی

چو گل نقاب برافکند و مرغ زد هو هو
منه ز دست پیاله چه مسکینی هی هی

خزینه داری میراث خوار کان کفر است
بقول مطرب و ساقی بفتوی دف و نی

چو هست آب حیات بدست تشنه ممیر
فلامتت و من الماء کل شیئ حی

نوشته اند بر ایوان جنت المأوی
که هر که عشوه دنی خرید وای بوی

سخا نماند سخن طی کنم بیا ساقی
بده بشادی روح روان حاتم طی

شکوه سلطنت و حکم کی ثباتی داشت
ز تخت جم سخنی ماند است و افسر کی

بخیل نوی خدا را نشنه دریا حافظ
پیاله کسیه و کرم کن الضمان علی

۵۱ پدید آمد رسوم بیوفایی — نماند از کس نشان آشنایی
برند از فاقه پیش هر خسیسی — کنون اهل هنر دست گدایی
۵۲ کسی کو فاضلست امروز در دهر — نمی بیند ز غم یکدم رهایی
۵۳ کسی کو جاهلست اندر تنعم — متاع او بود هر دم بهایی
اگر شاعر بخواند شعر چون آب — که دل را از و فزاید روشنایی
۵۴ نبخشندش جوی از بخل و امساک — اگر خود فی المثل باشد شنایی
۵۵ خرد در کوش هوشم دوش تلقین — بروصبری بکن در بی نوایی

بیا حافظ بجان این پند مینوش
که گر از پا بیفتی بر سر آئی

۵۶ برو ای بامیدی که داری — که دارم همچنان امیدواری
بجز ساغر که دارد ناله در بست — بیا ساقی بیاور آنچه داری
۵۷ مرا در ریشه دیوانگان کش — که مستی خوشتر است از هوشیاری
بپرهیز از من ای صوفی بپرهیز — که کردم توبه از پرهیزکاری
بیا دل در خم گیسوی او بند — اگر خوابی خلاص و رستگاری
بوقت گل خدارا توبه بشکن — که عهد گل ندارد استواری
۵۹ عزیزا نوبهار عمر بگذشت — چو برطرف چمن باد بهاری

بیا حافظ به پند تلخ کن گوش
چرا عمری بغفلت میگذاری

۶۰ بشنو این نکته که خود را ز غم آزاده کنی — خون خوری ز طلب روزی نهاده کنی

بفراغ دل زمانی نظری بما بروئی
به از آنکه چتر شاهی همه روزها وهوئی

بخدا که رشکم آید بدو چشم روشن خود
که نظر دریغ باشد بچنین لطیف روئی

دل من شد و ندانم چه شد آنغریب مارا
که گذشت عمر و نامد خبری ز هیچ سوئی

بتفحص ما بجز آمد نظرم ندید سیرت
بجز این نماند مارا هوسی و آرزوئی

مکن ای صبا مشوش سر زلف آن پری را
که هزار جان حافظ بفدای تار موئی

بگرفت کار حسنت چون عشق من کمالی
خوش باش از آنکه بنود این هر دو را زوالی

در وهم می نگنجد کاندر تصور عقل
آید هیچ معنی زین خوبتر مثالی

شد حظ عمر حاصل کز زانکه با تو مارا
یکدم بعمر روزی روزی شود وصالی

آنم که با تو باشم یکسال هست روزی
وانم که بیتو باشم یکروز هست سالی

من چون خیال رویت جانا بخواب بینم
گر خواب می نبیند چشم بجز خیالی

رحمی اگر بر دل من کز مهر روی خوبت
شد شخص ناتوانم باریک چون هلالی

حافظ مکن شکایت گر وصل یار خواهی
زین بیشتر بباید بر هجر احتمالی

بلبل ز شاخ سرو بگلبانگ پهلوی
میخواند دوش درس مقامات معنوی

یعنی بیا که آتش موسی نمود گل
تا از درخت نکته توحید بشنوی

مرغان باغ قافیه سنجند و بذله گو
تا خواجه می خورد بغزلهای پهلوی

جمشید جز حکایت جام از جهان نبرد
زنهار دل مبند بر اسباب دنیوی

خوش فرش نیلوفر و کبودائی و خواب امن
لیکن عیش مدتست در خور اورنگ خسروی

بجز بجود و مروت بیت چلنم کز نلنم — حاشقانرا نبود چاره بجز مسکینی

ادب و شرم تو را خسرو مهرویان کرد — آفرین بر تو که شایسته صد تحسینی

عجب از لطف تو ای گل که نشینی با خار — ظاهرا مصلحت وقت در آن می بینی

حیفم آید که خرامی تماشای چمن — که تو خوشتر ز گل و تازه تر از نسرینی

گرامانت بسلامت ببرم باکی نیست — بیدلی سهل بود گر نبود دیدینی

باد صبحی بهوایت ز گلستان برخاست — که تو خوشبو چو گل سوری و چون نسرینی

سخن بی غرض از بنده مخلص بشنو — ایکه منظور بزرگان حقیقت بینی

نازنینی چو تو پاکیزه رخ و پاک نهاد — بهتر آنست که با مردم بد ننشینی

شیشه بازی سر شکم نکری از چپ و راست — گر بدین منظر بیش نفسی بنشینی

بعد ازین ما و گدائی بسر منزل عشق — راهرو را نبود چاره بجز مسکینی

تو باین دلکشی و ناز کی ای مایه ناز — لایق بزم که خواجه جلال الدینی

سیل این اشک روان صبر دل حافظ برد
بلغ الطاقه یا مقلة عینی بینی

جان فدای تو که هم جانی و هم جانانی — هر که شد خاک درت رست ز سر کردانی

سرسری از سر کوی تو نیارم بر خاست — کار دشوار نگیرند بدین آسانی

خام را طاقت پروانه پر سوخته نیست — نازکانرا نرسد شیوه جان افشانی

بی تو آرام گرفتن بود از ناکامی — با تو گستاخ نشستن بود از حیرانی

فاش کردند رقیبان تو ستر دل من — چند پوشیده بماند خبر پنهانی

تا بماند ترو شاداب نهال قد تو — واجب آنست که بر دیده ما بنشانی

ادب چند نصیحت کنی که عشق مباز
اگرچه مصلحت ادب این سخن بدستوری

بعشق زنده بود جان مرد صاحبدل
اگر تو عشق نداری برو که معذوری

رسید دولت وصل و گذشت محنت هجر
نهاد کشور دل باز رو بمعموری

بهر کسی نتوان گفت راز خود حافظ
مگر بدانکه کشیدست محنت دوری

ترا که هرچه مراد است در جهان داری
چه غم ز حال من زار ناتوان داری

بخواه جان و دل از بنده و روان بستان
که حکم بر سر آزادگان روان داری

بنوش می چو بسگر وحی ای حریف مدام
علی الخصوص درین دم که سرگران داری

بیاض روی ترا نیست نقش در خور از آنکه
سوادی از خط مشکین بر او غوان داری

میان نداری و دارم عجب که هر ساعت
میان مجمع خوبان کنی میان داری

مکن عتاب ازین بیش و جور بر دل من
بکن هر آنچه توانی که جای آن داری

باختیار کرت صد هزار تیر جفاست
بقصد جان من خسته در کمان داری

بکش جفای رقیبان مدام و دل خوش دار
که سهل باشد اگر یار مهربان داری

وصال دوست کرت دست میدهد روزی
برو که هرچه مراد است در جهان داری

چو ذکر لعل لبت میکنم خرد گوید
حدیث ما شکرست اینکه در دهان داری

چو گل بدامن ازین باغ میبری حافظ
چه غم ز ناله و فریاد باغبان داری

تو گر بر لب جوئی ز هوس بنشینی
ور نه هر نقش که بینی همه از خود بینی

بخدائی که تو ئی بنده بگزیده او
که بجای من بیدل دگری نگزینی

چو نقطه کفتمش اندر میان دایره آی
بخنده کفت که حافظ برو چو پرکاری

چون در جهان خوبی امروز کامکاری
شاید که عاشقان را کامی ز لب برآری

با عاشقان بیدل تا چند ناز و عشوه
بر بیدلان مسکین تا کی جفا و خواری

تا چند همچو زلفت در تاب و بیقراری
تا چند همچو چشمت در عین ناتوانی

چون یک نظر ز تو دیدم دردی که از تو بردم
کر شمه بدانی شاید که رحمت آری

از باده وصالت کر جرعه بنوشم
تا زنده ام نورزم آئین هوشیاری

در هجر مانده بودم با دصبا رسانید
از بوستان وصلت بوی امیدواری

ما بنده ایم و عاجز تو خواجه و قادر
کر میکشی بزورم ور میکشی بزاری

دکان عاشقی را بسیار مایه باید
دلهای همچو آتش چشمان رودباری

کر چه ببوی وصلت در حشر زنده کردم
سر بر نیارم از خاک از روی شرمساری

آخر ترحمی کن بر حال زار حافظ
تا چند نا امیدی تا چند خاکساری

چه بودی ار دل آن ماه مهربان بودی
که کار ما نه چنین بودی ار چنان بودی

بکفتمی که چه ارزد نسیم طره دوست
کرم بهر سر موئی هزار جان بودی

برات خوشدلی ما چه کم شدی یارب
کر ش نشان امان از بد زمان بودی

کرم زمانه سر افراز داشتی و عزیز
سریر عزتم آن خاک آستان بودی

خیال اکر نشدی سد آب دیده من
هزار چشمه بهر کوشه روان بودی

کسی بکوی ویم کاشکی نشان دادی
که تا فراغتی از باغ و بوستان بودی

۵۱ در خم زلف تو دیدم دل خود را روزی
گفتمش چون پی و چون میروی ایزندانی
گفت آدی چکنی گر نبری رشک بمن
هر گدا را نبود مرتبه سلطانی

۵۲ راستی خدمت تو حافظ بنود در شأن ما
پس اگر بر سر این کوی کنی سگبانی

۵۳ جای حضور و کلشن امن است این سرای
زین در بشادمانی عیش و طرب درای
ای کاخ دولتی تو چه کاخی که مدرج است
در شاخسار کاشن تو سایه همای
هر صبح ۵۴ در هوای درت میکند صبوح
جمشید تخت چرخ بجام جهان نمای
با تو همچو آتش موسی خجسته پی
خاک تو همچو آب خضر زندگی فزای
فرخنده نوگل تو چمن را حیات ده
جعد بنفشه تو صبا را گره کشای
۵۵ مرغول سنبل از دم کوی تو خوش نسیم
زلف صبا ز خاک جناب تو مشکسای
خورشید در هوای تو چون ذره ها پی تو
جمشید در حریم تو چون بندگان بپای

حافظ مقیم درگه او باش و خیش کن
کاندر بهشت نیست زین گوشه نیست جای

۵۷ چو سرو اگر بخرامی دمی بکلزاری
خورد در غیرت روی تو هر گلی خاری
۵۸ ز کفر زلف تو هر حلقه و آشوبی
ز نحر چشم تو هر گوشه و بیماری
نثار خاک رهت نقد جان ما هر چند
که نیست نقد روان را بر تو مقداری
مرو چو بخت من ای چشم مست یار بخواب
که در پی است ز هر سوت آه بیداری
دلا همیشه مزن لاف زلف دلبندان
چو تیره رای شدی کی کشایدت کاری
۵۹ سرم برفت و زمانی بسر نرفت این کار
دلم گرفت و نبودت سر گرفتاری

۲۷۶

رحم کن بر دل مجروح خراب حافظ
زانکه هست از پی امروز یقین فردائی

خوش کردیاوری فلکت روز داوری
تا شکر چون کنی و چه شکرانه آوری

در کوی[51] عشق شوکت شاهی نمی خرند
اقرار بندگی کن و دعوی چاکری

آنکس[52] که اوفتاد خدایش گرفت دست
پس بر تو باد تا غم افتادگان خوری

ساقی[53] بشرد کانی عیش از درم درآی
تا یکدم از دلم غم دنیا بدر بری

در شاهراه[54] جاه بزرگی خطرلبی است
آن به کزین گریوه سبکبار بگذری

سلطان[55] ز فکر لشکر و سودای تاج و گنج
درویش و امن خاطر و کنج قلندری

نیل مراد برحسب فکر و همت است
از شاه نذر خیر و ز توفیق یاوری

یکحرف[56] صوفیانه بگویم اجازت است
ای نور دیده صلح به از جنگ و داوری

حافظ غبار فقر و قناعت ز رخ مشوی
کاین خاک بهتر از عمل کیمیا گری

در همه دیر مغان نیست چو من شیدائی
خرقه جائی گرو باده و دفتر جائی

دل[57] که آئینه شاهیست غباری دارد
از خدا می طلبم صحبت روشن رائی

کرده ام توبه بدست صنمی باده فروش
که دگر می نخورم بی رخ بزم آرائی

جو بهایسته ام از دیده بدامان که مگر
در کنارم بنشانند سهی بالائی

ز این نکته مگر شمع برآرد به زبان
ورنه پروانه ندارد ز سخن پروائی

کشتی باده بیاور که مرا بیرخ دوست
گشته هر گوشه چشم از غم دل دریائی

سخن غیر مگو با من مشوقه پرست
گر وی و جام میم نیست بکس پروائی

برخ چو مهر فلک بی نظیر آفاق است
بدل دریغ که یک ذرّه مهربان نبوی

۵۱ زپرده کاش برون آمدی چو قطرهٔ اشک
که بر دو دیدهٔ ما حکم او روان بودی

الا نه دایرهٔ عشق بر نسبتی
چو نقطه بیدل حافظ در آمیان بودی

۵۲ چه قامتی که ز سر تا قدم همه جانی
چه صورتی که بهیچ آدمی نمی مانی

۵۳ نه صورتی که کل کلستان فردوسی
نه قامتی که سهی سرو باغ و بستانی

۵۴ بسی حکایت حسنت شنیده ام جانا
کنون که دیدمت الحق هزار چندانی

تنم چو چشم تو دارد نشان بیماران
دلم چو زلف تو دارد سر پریشانی

۵۵ ز جستجوی تو ننشینم ار چه هر نفسم
میان خون دل و آب دیده بنشانی

ز خاکپای عزیز تو سر نگردانم
کرم ز دست فراقت لبر بگردانی

تو چون سپهر جفا پیشه و احوالم
چو روزگار نهاده است رو بویرانی

ز روی لطف و ترحم چرا نمی پرسی
چو درد و محنت حافظ یقین همیدانی

۵۷ خوشتر از کوی خرابات نباشد جائی
گر بپیرانه سرم دست دهد ماوائی

۵۸ از رو میکنم از تو چه پنهان دارم
شیشه با ده و کنجی و رخ زیبائی

جای من دیر مغانست و مروج وطنی
رای من روی تبانست و مبارک رائی

چکنی کوش که در دهر چو من شیدا نیست
نیست این خبر سخن بوالهوس رعنائی

صنما غیر تو در خاطر ما کی گنجد
که مرا نیست بغیر از تو زکس پروائی

۵۹ با دب باش که هرگز نتوانند گفتن
سخن دیر مکر برهمنی دانائی

بشیر رفت یار سفر کرده میرسد — ایکاش هرچه زود تر از در درآمدی

ذکرش بخیر ساقی فرخنده فال من — کز در مدام با قدح ساغر آمدی

فیض ازل بزور و زر آرا آمدی بدست — آب خضر نصیبهٔ اسکندر آمدی

آن عهد یاد باد که از بام و در مرا — هر دم پیام یار و خط دلبر آمدی

خوش بودی ار بخواب بدیدی دیار خویش — تا باد صبح او سوی ما رهبر آمدی

آنکو ترا بسنگ دلی کشت رهنمون — ای کاشکی که پایش بسنگی بر آمدی

کی یافتی رقیب تو چندان مجال ظلم — مظلومی ار شبی بدر داور آمدی

خامان ره نرفته چه دانند ذوق عشق — دریا دلی بجوی و دلیری سر آمدی

جانها نثار کردمی آن دل نواز را — گر هیچ روح جلوه کنان در برآمدی

گر دیگری بشیوهٔ حافظ زدی رقم — مقبول طبع شاه سخن پرور آمدی

رفتم بباغ تا که بچینم ز سرو گلی — آمد بگوش ناگهم آواز بلبلی

مسکین چو من بعشق گلی گشته مبتلا — وندر چمن فکنده بفریاد غلغلی

میگشتم اندران چمن و باغ دمبدم — میکردم اندران گل و بلبل تأملی

چون کرد در دلم اثر آواز عندلیب — کشتم چنانکه هیچ نماندم تحملی

بس گل شکفته میشود این باغ را ولی — کس بیوفای خار نچیده است از و گلی

گل یار خار گشته و بلبل قرین عشق — آنرا تغیری نه و اینرا تبدلی

حافظ مدار امید فرج از مدار چرخ — دارد هزار عیب و ندارد تفضلی

نرگس رلاف زد ار شیوه چشم تو مرنج
نرو ند اهل نظر از پی نابینائی

این حدیثم چه خوش آمد که سحر گه میگفت
بر در میکده بادف و نی ترسائی

گر مسلمانی از ینست که حافظ دارد
آه اگر از پی امروز بود فردائی

دو یار زیرک و از باده کهن دو منی
فراغتی و کتابی و گوشهٔ چمنی

نرند باد حوادث منیتوان دیدن
درین چمن که گلی بوده است یاسمنی

من این مقام بدنیا و آخرت ندهم
اگر چه در پیم افتند خلق انجمنی

هر آنکه کنج قناعت بگنج دنیا داد
فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی

بیا که رونق این کارخانه کم نشود
ز زهد همچو توئی یا ز فسق همچو منی

نگار خویش بدست خسان همی بینم
چنین شناخت فلک حق خدمت چومنی

ببین در آینهٔ نقش بند صورت غیب
کرت ز ملک قناعت هوس کند وطنی

ازین سموم که بر طرف بوستان بگذشت
عجب که رنگ گلی ماند و بوی یاسمنی

بصبر کوش تو ای دل که حق رها نکند
چنین عزیز نگینی بدست اهرمنی

بگوشهٔ بنشین سر خوش و تماشا کن
ز حادثات زمانی رخ شکر دهنی

حادثه

بروز واقعه غم با شراب باید گفت
که اعتماد بکس نیست در چنین زمنی

مزاج دهر تبه شد درین بلا آرسے
کجاست فکر حکیمی و رائی برهمنی

شنیده ام که سکندر ز فلاطونی
چرا بگردن حافظ نمیکنی رسنی

دیدم بخواب دوش که ماهی برآمدی
از خلق روی او شب هجران سرآمدی

یار من چون بخرامد به تماشای چمن
برسانش زمن ای پیک صبا پیغامی
کو حریفی که شب و روز می صاف کشد
بود آیا که کند یاد ز درد آشامی

حافظا گر ندهد داد دولت خسرو عهد
کام دشوار بدست آوری از خود کامی

۵۲ زدلبرم که رساند نوازش قلمی
کجاست پیک صبا کو بیا بکن کرمی
۵۳ دلم گرفت ز سالوس و طبل زیر گلیم
خوشا دمی که بمیخانه برگشم علمی
۵۴ حدیث چون و چرا در دسر دهد ساقی
پیاله گیر و بیاسا به عمر خویش دمی
۵۵ طبیب راه نشین سر عشق نشناسد
برو بدست کن ایمرده دل مسیح دمی
قیاس کردم تدبیر عقل در ره عشق
چو شبنمی است که در بحر میکشد رقمی
۵۶ بیا که وقت شناسان دو کون بفروشند
بیک پیاله صافی و صحبت صنمی
دوام عیش و تنعم نه شیوهٔ عشق است
اگر معاشر مائی بنوش جام غمی
۵۷ مسکینم کله لیک ز ابر رحمت دوست
بگشت زار جگر خستگان ندادونی
بیا که خرقه من گرچه وقف میکدهاست
ز مال وقف نه بینی بنام من رقمی
چرا بیک نی قندش نمیخرند آن را
که کرد صد شکر افشانی از نی قلمی

سزای قدر تو شاها بدست حافظ چلیت
بجز نیاز شبی یا دعای صبحدمی

۵۸ زین خوش رقم که بر گل رخسار میکشی
خط بر صحیفه گل و گلزار میکشی
اشک حرم نشین نهانخانهٔ مرا
زان سوی هفت پرده ببازار میکشی
هر دم بیاد آن لب میگون و چشم مست
از خلوتم بخانهٔ خمار میکشی

روزگاریست که مارا نگران میداری
محابا ز نبوضع نگران میداری

گوشهٔ چشم رضائی بمنت باز نشد
اینچنین عزت صاحب نظران میداری

نه گل از داغ غمت رست نه بلبل در باغ
همه را نعره زنان جامه دران میداری

پدر تجربه آخر توئی ایدل زچه روی
طمع مهر و وفا زین پسران میداری

گرچه رندی و خرابی کنه ماست ولی
عاشقی گفت که مارا تو برآن میداری

جوهر جام جم از کان جهان دگر است
تو تمنا ز گل کوزه گران میداری

گیسوی سیم و زر ت نیک بباید پرداخت
زین تمنا که تو از سیمبران میداری

ای که در دلق ملمع طلبی ذوق حضور
چشم سیری عجب از بی بصران میداری

چون توئی نرگس باغ نظر ای چشم و چراغ
سر چرا بر من دلخسته گران میداری

دین و دل رفت ولی راست نمی آرم گفت
که من سوخته دلرا تو برآن میداری

ما تمنا ز گل و بلبل و رنگ سخن تو خواند
همه را شیفته و دل نگران میداری

ساغر آن به که نپوشی چو تو از بهر نثار
دست در خون دل پرهنران میداری

گذران روز سلامت بملامت حافظ
چه توقع ز جهان گذران میداری

زان می صاف کزو پخته شود هر خامی
گرچه با دردمضانست بیاور جامی

روزها رفت که دست من مسکین بگرفت
ساق شمشاد قدی ساعد سیم اندامی

روزه بر چند که مهمان عزیز است دلا
رفتنش موهبتی دان شدنش انعامی

مرغ زیرک بدر صومعه اکنون نپرد
که نهاده است بهر مجلس وعظی دامی

کله از زاهد بدخو بچکنم رسم این است
که چو صبحی بدمد در پیش افتد شامی

خوش نازکانه میچمی ای شاخ نوبهار — کاشفتگی مبادت از آن شوخ بادی

بر مهر چرخ و عشوه او اعتماد نیست — ای وای بر کسی که شد امین زمکروی

فرد اشراب کوثر و حور از برای ماست — وامروز نیز دلبر مه روی و جام می

باد صبا ز عهد صبی یاد میدهد — جان داروئی که غم ببرد در دهای نی

حشمت ببین و سلطنت کل که گسترید — فراشش باد هر ورق را بزیر پی

درده بیا د حاتم طی جام یک منی — تا نامهٔ سیاه بخیلان کنیم طی

فران می که داد در نک طبیعی بارغوان — بیرون فکند لطف مزاج از رخش بجوی

بشنو که مطربان چمن راست کرده اند — آهنگ چنگ و بربط و طنبور و نای و نی

مسند بباغ برکه بخدمت چو بندگان — ایستاده است سرو و کمر بسته همت نی

اشیای روزگار بمی ساز در گرو — کز قمر دراه باز نمانده است هیچ شی

حافظ حدیث سحر فریب خوشت رسید — تا حد چین و شام و باقصای روم وری

سحر با باد میگفتم حدیث آرزومندی — خطاب آمد که واثق شو بالطاف خداوندی

قلم را آن زبان نبود که سر عشق گوید باز — ورای حد تقریر است شرح آرزومندی

دل اندر زلف لیلی بند و کار عشق مجنون کن — که عاشق را زیان دارد مقالات خردمندی

الا ای یوسف مصری که کردت سلطنت مغرور — پدر را باز پرس آخر کجا شد مهر فرزندی

بسحر غمزهٔ فتان دوا بخشی و درد انگیز — بچین زلف مشک افشان دلا ویزی و دلبندی

جهان پیر عنان را مروت در جبلت نیست — ز مهر او چه میخواهی در و بهت چه میبندی

همائی چون تو عالیقدر مهراستخوان تا کی — در این سایه دولت که بر نااهل افکندی

گفتی سر تو بسته بفتراک ما سزد
سهل است اگر تو زحمت این ما بر میکشی

با چشم و ابروی تو چه تدبیر دل کنم
وه زین کمان که بر سر بیمار میکشی

باز آ که چشم بد ز رخت دور میکنم
ای تازه گل که دامن ازین خار میکشی

کامل روی چو ما صبا را ببوی لطف
هر دم بقید سلسله در کار میکشی

حافظ دگر چه میطلبی از نعیم دهر
می میخوری و طرهٔ دلدار میکشی

ساقیا سایهٔ ابر است و بهار لب جوی
من نگویم چه کن ار اهل دلی خود تو بگوی

بوی یکرنگی ازین قوم نیاید برخیز
دلق آلوده صوفی بمی ناب بشوی

سفله طبع است جهان بر گهرش تکیه مکن
ای جهاندیده ثبات قدم از سفله مجوی

گوش کن ای که بلبل بفغان میگوید
خواجه تقصیر مفرما کل توفیق ببوی

یک نصیحت کنمت بشنو و صد گنج ببر
از ره عیش در آویز و ره عیب مپوی

شکر آن را که دگر باز رسیدی ببهار
هیچ نیکی بنشان و ره تحقیق بجوی

روی جانان طلبی آینه را قابل ساز
ورنه هرگز گل و نسرین ندمد از لب جوی

پیشتر ازانکه بشوی خاک درمیکده ها
یکدو روزی بسر اندر ره میخانه بپوی

گفتی از حافظ ما بوی ریا می آید
آفرین بر نفست باد که خوش بردی بوی

ساقی بیا که شد قدح لاله پر ز می
طامات تا بچند و خرافات تا بکی

بگذر ز کبر و ناز که دیده است روزگار
چین قبای قیصر و طرف کلاه کی

هشیار شو که مرغ سحر گشت مست لاف
بیدار شو که خواب عدم در پیست هی

۵۱ باکدایان دیر میکده ای سالک راه
با ادب باش که از سر خدا آگاهی

۵۲ بر در میکده رندان قلندر باشند
که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی

خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای
دست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی

۵۳ اگرت سلطنت فقر نبخشد ای دل
کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی

۵۴ قطع این مرحله بیهمرهی خضر مکن
ظلمانیست بترس از خطر گمراهی

سر ما و در میخانه که طرف بامش
بفلک برشده دیوار بماین کوتاهی

۵۵ تو در فقر ندانی زدن از دست مده
مسند خواجگی و مجلس نوران شاهی

ای سکندر بنشین و غم بیهوده مخور
که نبخشند ترا آب حیات از شاهی

حافظ خام طمع سرّ قمی از ین قصه بدار
عملت چیست که مزدش دو جهان میخواهی

۵۶ سلام الله ما کرّ اللیالی
علی ملک المکارم والمعالی

۵۷ علی وادی الاراک و من علیها
و داری بالتوافوق الرّمالی

۵۸ دعا کوی غریبان جهانم
وادعو بالتواتر والتوالی

منال ایدل که در زنجیر لفش
همه جمعیت است آشفته حالی

۵۹ اموت صبرا یا لیت شعری
متی نطق البشیر عن الوصالی

۶۰ فنحبک راحتی فی کل حین
و ذکرک مونسی فی کل حالی

سویدای دل من تا قیامت
مبادا از شور و سودای تو خالی

کجا یابم وصال چون تو شاهی
من بدنام رندلا ابالی

ز خطت صد جمال دیگر افزود
هلالی که عمرت باد صد سال هلالی

۵۱ باکدایان دیر میکده ای سالک راه
با ادب باش که از سر خدا آگاهی

بر در میکده رندان قلندر باشند
که ستانند و دهند افسر شاهنشاهی

خشت زیر سر و بر تارک هفت اختر پای
دست قدرت نگر و منصب صاحب جاهی

۵۲ اگرت سلطنت فقر نبخشد ای دل
کمترین ملک تو از ماه بود تا ماهی

۵۳ قطع این مرحله بیهمرهی خضر مکن
ظلمانیست بترس از خطر گمراهی

سر ما و در میخانه که طرف بامش
بفلک برشده دیوار بماین کوتاهی

۵۴ تو در فقر ندانی زدن از دست مده
مسند خواجگی و مجلس نوران شاهی

۵۵ ای سکندر بنشین و غم بیهوده مخور
که نبخشند ترا آب حیات از شاهی

حافظ خام طمع سرّ قمی از ین قصه بدار
عملت چیست که مزدش دو جهان میخواهی

۵۶ سلام الله ما کرّ اللیالی
علی ملک المکارم والمعالی

۵۷ علی وادی الاراک و من علیها
و داری بالتوافوق الرّمالی

۵۸ دعا کوی غریبان جهانم
وادعو بالتواتر والتوالی

منال ایدل که در زنجیر لفش
همه جمعیت است آشفته حالی

۵۹ اموت صبرا یا لیت شعری
متی نطق البشیر عن الوصالی

۶۰ فنحبک راحتی فی کل حین
و ذکرک مونسی فی کل حالی

سویدای دل من تا قیامت
مبادا از شور و سودای تو خالی

کجا یابم وصال چون تو شاهی
من بدنام رندلا ابالی

ز خطت صد جمال دیگر افزود
هلالی که عمرت باد صد سال هلالی

۵۱ درین بازار اگر سودیست با درویش خرسندست
خدایا منعمم گردان بدرویشی و خورسندی

۵۲ دعای صبح و شام تو کلید گنج مقصودست
باین راه و روش میرو که با دلدار پیوندی

ز شعر حافظ شیراز می‌گویند و می‌رقصند
سیه‌چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی

۵۳ سحر که رهروی در سر زمینی
همی گفت این معما با قرینی

که ای صوفی شراب آنگه شود صاف
که در شیشه بماند اربعینی

گر انگشت سلیمانی نباشد
چه خاصیت دهد نقش نگینی

۵۴ خدا زان خرقه بیزارست صد بار
که صد بت باشدش در آستینی

درونها تیره شد باشد که از غیب
چراغی برکند خلوت‌نشینی

۵۵ مروت گرچه نامی بی‌نشانست
نیازی عرضه کن بر نازنینی

ثوابت باشد ای دارای خرمن
اگر رحمی کنی بر خوشه‌چینی

نمی‌بینم نشاط وعیش در کس
نه درمان دلی نه درد دینی

اگرچه رسم خوبان تندخوییست
چه باشد گر بسازی با غمینی

۵۶ در میخانه بگشا تا بپرسم
مآل حال خود از پیش بینی

نه همت را امید سربلندیست
نه دعوت را کلید آهنینی

نه حافظ را حضور درس قرآن
نه دانشمند را علم الیقینی

۵۷ سحرم هاتف میخانه بدولت خواهی
گفت بازآی که دیرینهٔ این درگاهی

همچو جم جرعه‌ی ما کش که ز سر ملکوت
پرتو جام جهان بین دهدت آگاهی

	بساز ای مطرب خوشگوی خوشخوان		شعر پارسی صوت عراقی	
	بیا ساقی بده رطل گرانم		سقاک الله و من کاس الهاقی	
	جوانی باز می آرد بیادم		صدای چنگ و نوشانوش ساقی	
	می باقی بده تا برفشانم		بیاران مست و خوش دل عمر باقی	
	درونم خون شد از نادیدن دوست		الا تعسا لایام الفراقی	
	دمی با نیکخواهان متفق باش		غنیمت دان امور اتفاقی	
	سیحای مجرد را برازد		که با خورشید سازد هم وثاقی	
	عروسی بس خوشی ای دختر رز		ولی کز کرسزاوار طلاقی	
	ربیع العمر فی مرعی حماکم	رعینا العشق	حماک الله یا عهد التلاقی	
	خرد در زنده رود انداز و می نوش		بگلبانگ جوانان عراقی	
یحال	نهانی الشیب من کل العذاری	وصل	سوی تقبیل خدا عتناقی	وجبه
	وصال دوستان روزی منست		بگو واعظ سخنهای فراقی	

	مضت فرض الوصال و ما شطرنا	
	بگو حافظ غزلهای فراقی	

	سبت سلمی بصد غنیها فوادی		ورو حی کل یوم لی بنادی
	خذارا بر من بیدل بنجشا		واوصلنی علی زعم الاعادی
	و من انکرتنی عن حب سلمی		غریق العشق فی البحر الوداد
	نگارا در غم سودای عشقت		توکلنا علی رب العباد
	دل حافظ شد اندر چین زلفت		یلیل مظلم و الله هادی

۱۲

برآن نقاشش قدرت آفرین باد
که کرد مه کشید از خط هلالی

بهر منزل که رو آرد خدایا
نگهدارش بحفظ لایزالی

تو میباید که باشی ورنه سهل است
زیان مایه جانی و مالی

خداوندا که حافظ را غرض چیست
وعلم الله حسبی من سؤالی

سلامی چو بوی خوش آشنائی
بدان مردم دیده روشنائی

درودی چو نور دل پارسایان
بدان شمع خلوت که پارسائی

۵۱ نمی بینم از همدمان هیچ برجا
دلم خون شد از غصه ساقی کجائی

زکوی مغان رو مگردان که آنجا
فروشند مفتاح مشکل گشائی

۵۲ عروس جهان گرچه در حجله نشست
ز حد میبرد شیوه بیوفائی

۵۳ می صوفی افکن کجا میفروشند
که در تابم از دست زهد ریائی

۵۴ رفیقان چنان عهد صحبت شکستند
که گوئی نبوده است خود آشنائی

دل خسته من کرشمه نمیست
نخواهد ز سنگین دلان مومیائی

۵۵ مرا گر تو بگذاری ای نفس طامع
سبی پادشاهی کنم در گدائی

۵۶ بیا موزمت کیمیای سعادت
ز هم صحبت بد جدائی جدائی

کن حافظ از جور گردون شکایت
چه دانی تو ای بنده کار خدائی

۵۷ سلیمی منم حلت بالعراق
الا قی فی هوا ها ما الاقی

۵۸ الا ای ساربان محمل دوست
الی رکبا نکم طال اشتیاقی

۵۹ نمی نیم ز اخوان دین
دل من ز مقصودان بشود ای ساربان بر جا نشین
که حصول را داز تو دارم ۶۰ وسی
ای تجدد تا کحن و قبول عروس جهان دارد
بجهان لی و فای از صد دارد ۶۱
ای صوفی ای شراب کجا آن صفا ی نهیش
شود کی بصوفی شد که زاهد از خود بیزار دم که
۶۲ بفغان خان چنگ در بیچ و خم
۶۳ مرا گر تو بگذاری ای نفس طامع

۲۸۸

۵۱ چو مجنون از پی دیدار لیلی
بباید کشتن ایدل گرد هر حی

۵۲ تو با سلطان کل خوش باش مجنون
غنیمت دان خلاص هم ازین دی

زبانت درکش ای حافظ زمانی
حدیث بیزبانی از شنو ازنی

۵۳ شهریست پر ظریفان از هر طرف نگاری
یاران صلای عشق است گر میکنید کاری

چشم فلک ندیده زین خوبتر حریفی
در دام کس نیفتد زین خوبتر شکاری

۵۴ ای روی خوبت از گل صد بار نازنین تر
یارب که ره نیابد بر دامن تو خاری

جسمی که دیده باشد از روح آفریدن
زین خاکدان مبادا بر دامنش غباری

چون من شکسته را از پیش خود چه رانی
کم غایت تمنا بوسی است یا کناری

می بخش است بشارت وقت خوش است دریاب
سال دگر که دارد امید نوبهاری

چون این گره گشایم وین راز وا نمایم
دردی و سخت دردی کاری و سخت کاری

سر مار موی حافظ در دست ترک شوخیست
مشکل توان نشستن در اینچنین دیاری

۵۵ صبا تو نکهت آن زلف مشکبو داری
بیا دگار بمانی که بوی او داری

۵۶ دلم که کوه هر اسرار حسن و عشق در اوست
توان بدست تو دادن گرش نکو داری

۵۷ در آنشمایل مطبوع هیچ نتوان گفت
جز اینقدر که رقیبان تند خو داری

۵۸ نوای بلبلت ای گل کجا پسند افتد
که گوش هوش بمرغان هرزه گو داری

زجرعه تو سرم مست کشت نوشت باد
نمود از کدام خم است اینکه در سبو داری

۵۹ قبای حسن فروشی ترا نبید و بس
که همچو گل همه آئین رنگ و بو داری

۶۰ ای که بر لوح سرت نقش سواد کل ما
ما سیه نامه در آنیم که ننویسد کس

۶۱ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۲ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۳ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۴ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۵ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۶ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۷ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۸ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۶۹ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۰ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۱ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۲ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۳ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۴ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۵ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۶ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۷ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۸ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۷۹ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۰ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۱ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۲ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۳ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۴ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۵ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۶ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۷ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۸ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۸۹ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۰ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۱ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۲ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۳ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۴ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۵ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۶ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۷ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۸ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۹۹ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

۱۰۰ ای که بر عارض گلرنگ تو خط مشکین
گرد یاقوت تو گویی که برآورد سپر

سینه مالال در دست ای دیده پیغامبر همی — دل ز تنهائی بجان آمد خدا را همدمی

خیز تا خاطر بدان ترک سمرقندی دهیم — کز نسیمش بوی جوی مولیان آید همی

چشم آسایش که دارد زین جهان گرم رو — ساقیا جامی بیار و تا بیاسایم دمی

زیرکی را گفتم این احوال خود خندید و گفت — صعب کاری بوالعجب دردی پریشان عالمی

سوختم در چاه صبر از بهر آن شمع چگل — شاه ترکان غافلست از حال ما کو رسمی

در طریق عشقبازی امن و آسایش خطاست — ریش باد آنرا که با درد تو جوید مرهمی

اهل کام و ناز را در کوی زندان راه نیست — رهروی باید جهان سوزی نه خامی بیغمی

آدم خاکی بدین عالم نمی آید بدست — عالمی از نو بیاید ساخت و زنو آدمی

دیگر

گر بدین حافظ چه سازد پیش استغنای دوست — کاندرین طوفان نماید هفت دریا شبنمی

لبش میبوسم و در میکشیم می — بآب زندگانی برده ام پی

نه رازش میتوانم گفت با کس — نه کس را میتوانم دید با وی

گل از خلوت بباغ آورد مسند — بساط زهد را چون غنچه کن طی

بده جام می و از جم مکن یاد — که میداند که جم کی بود و کی کی

بزن بر چنگ چنگ ای ماه مطرب — رکش بحر اشک تا بحر و شم از وی

چو چشمت مست را مخمور مگذار — بیا و لعلش ایساقی بده می

نجوید جان از آن قالب جدائی — که باشد خون جامش در رگ و پی

لبش میبوسم و خون میخورد جام — رخش می بینم و گل میکند خوی

چو مرغ باغ میگوید که هو هو — مده از دست جام باده هی هی

۲۹۰

بکوش خواجه و از عشق بی نصیب مباش — غیب — که بنده را نخرد کس بعیب بی هنری

بیا که سلطنت از ما بخر بمایه حسن — ازین معامله غافل مشو که حیف خوری

دعای گوشه نشینان بلا بگرداند — چرا بگوشه چشمی بما نمی نگری

مرا ازین ظلمات آنکه رهنمائی کرد — دعای نیم شبی بود ذکریه سحری

ز هجر و وصل تو در حیرتم چه چاره کنم — نه در برابر چشمی نه غایب از نظری

طریق عشق طریقی عجب خطرناکست — نعوذ بالله اگر ره بما منی ببری

هزار جان گرامی بسوخت زین غیرت — که هر صباح و مساشمع مجلس دگری

چو هر خبر که شنیدم ز بی خبیرت داشت — ازین سپس من و ساقی و وضع بیخبری

بمین همت حافظ امید هست که باز
ارى اسامر ليلا بليلة القمرى

عمر بگذشت به بیحاصلی و بوالهوسی — ای پسر جام میم ده که به پیری رسی

چه شکرها ست درین شهر که قانع شده اند — شاهبازان طریقت شکار مگسی

بال بگشا و صفیر از شجر طوبی زن — حیف باشد چو تو مرغی که اسیر قفسی

گاه گاه آن رفت و تو در خواب و بیابان در پیش — وه که بس بیخبر از غلغل بانگ جرسی

دوش در حیل غلامان درش میرفتم — گفت کای بیکس و بیچاره تو یار چه کسی

تا چو مجمر نفسی دامن جانان گیرم — دل بر آتش بنهادم ز پی خویش نفسی

لمع البرق من الطور و آنست به — فلعلی بک آت بشهاب قبس

با دل خون شده چون نافه خوشش باید بود — هر که مشهور جهان گشت بمشکین نفسی

چند پوید بهوایی تو ز هر سو حافظ — یسر الله طریقاً بک یا ملتمسی

زمانه گر همه مشک ختن دهد برباد
فدای تو که خط و خال مشکبو داری

دمم از ممالک خوبی چو آفتاب زدن
تراسزد که غلامان ماهرو داری

بسر کشی خود ایسرو جویبار ما منساز
که گر بما نرسی از شرم سر فرو داری

دعاش کفتم و خندان بزیر لب میگفت
که کیستی تو و با ما چه گفتگو داری

ز کنج مدرسه حافظ مجوی گوهر عشق
قدم برون نه اگر میل جستجو داری

صبح است و ژاله میچکد از ابر بهمنی
برگ صبوح ساز و بزن جام یکمنی

در حجر مانی و منی افتاده ام بیار
می تا خلاص بخشدم از مانی و منی

خون پیاله خور که حلال است خون او
در کار یار کوش که کاریست کردنی

گر صبحدم خمار ترا در سر دهد
پیشانی خمار همان به که بشکنی

ساقی بهوش باش که غم در کمین ماست
مطرب نگاهدار همین ره که میزنی

می ده که سر بکوش من آورد چنگ و گفت
خوش باش پند بشنو ازین بیش مشنوی

ساقی بوبی نیازی یزدان که می بیار
تا بشنوی ز صوت مغنی هو الغنی

حافظ نهال قد تو در جویبار چشم
خون خورد و بر نشاند و تو خواهی که برکنی

حسن

طفیل هستی عشقند آدمی و پری
ارادتی بنما تا سعادتی ببری

چو مستعد نظر نیستی وصال مجوی
که جام جم ندهد سود وقت بی بصری

می صبوح و شکر خواب صبحدم تا چند
بعذر نیمشبی کوش و نالهٔ سحری

ببوی زلف و رخت میروند و می آیند
صبا بنغالیه ساید و گل بغالیه گری

از عشق مران حافظ عمدیدهٔ خود را — کز عشق رخت داد دل و دین و جوانی

که بر در شاهان نرود کدا پیامی — آنجا که بکوی میفروشان دو هزار جم بجامی

اگر این شراب خامست اگر آن حریف پخته — بهزار بار بهتر ز هزار پخته خامی

شده ام خراب و ننام و هنوز امیدوارم — که ز بد خلاص باشم بم بد عای نیکنامی

تو که کیمیا فروشی نظری بقلب ما کن — که بضاعتی نداریم و فکنده ایم دامی

بکجا برم شکایت بکه گویم این حکایت — که لبت حیات ما بود و ندانستی دوامی

عجب از وفای جانان که تفقدی نفرمود — نه بنامه و پیامی نه بپرسش و سلامی

برویدیار سایان که نماند پارسائی — می ناب در کشیدیم و نماند ننگ و نامی

ز ره سیم میفکن ای شیخ بدانهای تسبیح — که چو مرغ زیرک افتد نفتد بهیچ دامی

سر خدمت تو دارم بخرم بهیچ مفروش — که چو بنده کمتر افتد ببهار کی غلامی

بکشای تیر مژگان و بریز خون حافظ
که چنان کشندهٔ را نکشد کس انتقامی

مخمور جام عشقم ساقی بده شرابی — پر کن قدح که بی می مجلس ندارد آبی

عشق رخ چو ماهش در پرده راست ناید — مطرب بزن نوائی ساقی بده شرابی

شد قامتم چو حلقه تا بعد ازین رقیبت — زین در دگر براند مارا بهیچ بابی

چون آفتاب رویت در دیده می نگنجد — ای دل چه سود داری در دیده اضطرابی

در انتظار رویت مارا امید واری — وز عشوهٔ لبانت یاد خیال و خوابی

دست غرض میالای بر کاسهٔ که دانی — انجام کار بنگر تا چون کند جنابی

حافظ چه می نهی دل بر باد روی جانان — کی تشنه سیر گردد از لمعه سرابی

۲۹۵

الستت قصهٔ شوقی و مدعی بالی
بیا که بی تو بجان آمدم ز غمناکی

بسا که گفته ام از شوق با دو دیدهٔ خویش
ایا منازل سلمی و این سلما کی

عجیب واقعه بس غریب حادثه ایست
انا اضطربت قتیلا و قاتلی شاکی

گر ارسند که گند عیب دامن پاکت
که همچو قطره که بر برگ گل چکد پاکی

ز خاکپای تو دارد آبروی لالهٔ گل
چو گلک صنع رقم زد ز آبی و خاکی

صبا عبیر فشان گشت ساقیا برخیز
وهات شمسته کرم مطیب زایکی

اثر نماند ز من بشنو ائیت آریی
اری مآثر محیای من محیاکی

دع التکاسل تغنم فقد جری مثلی
که زاد راه روان چستی است و چالاکی

با آبروی گل و خاک پای سرو که مست
چنین بدیع جمالی ز آبی و خاکی

ز وصف حسن تو حافظ چگونه لاف زند
که جون صفات الهی ورای ادراکی

گفتند خلایق که توئی یوسف ثانی
چون نیک بدیدم بحقیقت به ازانی

در عشق تو ام شهره چو فرهاد عجب نیست
ای خسرو خوبان که تو شیرین زمانی

تشبیه دهانت نتوان کرد بغنچه
هرگز نبود غنچه باین تنگ دهانی

صد بار بگفتی که دهم زان دهنت کام
چون سوسن آزاد چرا حمله زبانی

گفتی که دهم کامت و جانت بستانم
ترسم ندهی کامم و جانم بستانی

چشم تو خدنگ از سپر جان گذراند
بیمار که دیده است بدین سخت کمانی

چون اشک بیندازیش از دیده مردم
آنرا که دمی از نظر خویش برانی

گر سرو نماند از قد و رفتار تو بر پای
تعجب مکن که از سرو گذشتی بروانی

در راه تو عاشق چو قلم گشت ز سر پای
چون نامه چرا کیدمش از لطف نخوانی

من نگویم چه کن و با که نشین و چه بنوش
که تو خود دانی اگر زیرک و عاقل باشی

در چمن هر ورقی دفتر حالی دگر است
حیف باشد که ز حال همه غافل باشی

گرچه راهیست پر از بیم ز ما تا بر دوست
رفتن آسان بود ار واقف منزل باشی

نقد عمرت ببرد غصه دنیا بگزاف
گر شبی روز درین قصه باطل باشی

حافظا گر مدد بخت بلندت باشد
صید آن شاهد مطبوع شمایل باشی

روز خدا نمایدت آئینه محمدی
از در ما درآ اگر طالب عشق سرمدی

باده بده که دوزخ ار نام گناه ما برد
آب بر آتشش زند معجزه محمدی

شعبده بازئی کنی هر دم و نیست این روا
قال رسول ربنا ما انا قطا بمن ادی

ارچه بعهد میکشی تیغ جفا بکین من
فکر نمی کنی مکر فی عهد محمدی

گر تو بدین جمال و فر سوی چمن کنی گذر
سوسن و سرو و گل ستو جمله شوند مقتدی

نقش خودی ز لوح دل پاک کنی تو در زمان
گر ببری بجان و دل راه بکوی نیکدی

جان و دل تو حافظا بسته دام آرزوست
ای متعلق خجل دم مزن از مجردی

نوش کن جام شراب بیگمی
تا بدان بیخ غم از دل برکنی

دل گشاده دار چون جام شراب
سر گرفته چند چون خم دردنی

چون ز جام بیخودی رطلی کشی
گم زنی از خویشتن لاف منی

دل نمی بندد تا دیوانه وار
گردن سالوس و تقوی بشکنی

خاک سان شود در قدم همچو ار
جمله رنگ آمیزی و تر دامنی

وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی
حاصل از حیات ای جان این قدر مستادانی

۵۱ میخواه و گل افشان کن از دهر چه میجوئی
سند بگلستان بر تا شاهد و ساقی را
۵۲ شمشاد خرامان کن آهنگ گلستان کن
۵۳ تا غنچه خندانت دولت بکه خواهد داد
امروز که بازارت پرجوش و خریدار است
آن طره که هر مویش صد نافه چین ارزد
۵۴ چون شمع نکو روئی در ره گذر باد است

این گفت سحر گه گل بلبل تو چه میگوئی
لب گیری و رخ بوسی می نوشی و گل جوئی
تا سرو بیاموزد ار قد تو دل جوئی
ای شاخ گل رعنا از بهر که میروئی
دریاب و بنه گنجی از مایه میگوئی
خوش بودی اگر بودی بوئیش ز خوشبوئی
طرف هنری بربند از طور نکو روئی

هر مرغ بدستانی در گلشن شاه آید
بلبل بنوا سازی حافظ بدعا گوئی

۵۵ نسیم صبح سعادت بدان نشان که تو دانی
تو پیک حضرت شاهی مراد دیده برآید
بگو که جان ضعیفم ز دست رفت خدا را
۵۶ من این دو حرف نوشتم چنان که غیر ندانست
خیال تیغ تو با من حدیث تشنه دلست
امید در کمر زر کشت چگونه نه بندم
دقیقه ایست نگارا در آن میان که تو دانی

خبر بگوی فلان را بدان زمان که تو دانی
بمردمی بفرمان چنان رسان که تو دانی
ز لعل روح فزایت بجش زانکه تو دانی
تو هم ز روی کرامت چنان بخوان که تو دانی
اسیر عشق چو کردی بکش چنانکه تو دانی

یکی است ترکی و تازی درین معامله حافظ
حدیث عشق بیان کن بهر زبان که تو دانی

۵۷ تو بهاراست در آن کوش که خوشدل باشی
چنگ در پرده همی سید بدت پند دهد
وعظت آنگاه دهد سود که قابل باشی

که بسی گل بدمد باز و تو در گل باشی

از آن عقیق که خونین دلم ز عشوه او
اگر کنم گله راز دار من باشی

شود غزاله خورشید صید لاغر من
اگر آهوئی چو تو یکدم شکار من باشی

سه بوسه کرد و لبت کرده وظیفه من
اگر ادا نکنی وام دار من باشی

من این مراد به بینم بعمر خود که بشی
بجای اشک روان در کنار من باشی

من ار چه حافظ شهرم جوی نمی ارزم
مگر تو از کرم خویش یار من باشی

۵۱ هوا خواه تو ام جانا و میدانم که میدانی
که هم نادیده میدانی و هم ننوشته میخوانی

ملامتگر چه دریابد ز راز عاشق و معشوق
نه بیند چشم نابینا خصوص اسرار پنهانی

۵۲ ملک در سجده آدم ز مین بوس تو نیت کرد
که در حسن تو چیزی یافت غیر از طوع و انسانی

خم زلفت بنام ایزد و کنون مجموعه دلهاست
مبادا این جمع را یارب غم بادپریشانی

۵۳ بغمزه زلف و صوفی را ببازی می برقص آری
که از هر رقعه دلقش هزاران بت بغمزانی

در یغا عیش شکیری که در خواب سحر بگذشت
بدان قدر وصال ایدل که در هجران فراوانی

۵۴ ملول از همرهان بودن طریق کاردانی نیست
بگیر و شواری منزل بیا و عهد آسانی

کشاد کار مشتاقان در آن ابروی دلبند است
خدارا بگشا یکنفس با ما گره بگشا ز پیشانی

چراغ افروز چشم ما نسیم زلف خوبانست
مبادا این قوم را یارب غم از ما دپریشانی

امید از بخت میدارم که بگشایم کمر بندت
بآن شرطیکه خاطر را ازین مسکین نرنجانی

خیال چین زلفش فریبت میدهد حافظ
نگر تا حلقه اقبال ناممکن بجنبانی

۵۵ احمد الله علی معدلة السلطانی
احمد شیخ اویس و حسن ایلخانی

خان بن خان و شهنشاه شهنشاه نژاد
آنکه می زید اگر جان جهانش خوانی

پیش زاهد از رندی دم مزن کہ نتوان گفت
با طبیب نامحرم حال درد پنہانی

با دعای شبخیزان ای شکر دہان مستیز
در پناہ یک اسمست خاتم سلیمانی

کام بخشی دوران عمر در عوض خواہد
جہد کن کہ از عشرت کام خویش بستانی

یوسف عزیزم کو ای برادران رحمی
کز غمش عجب دارم حال پیر کنعانی

میروی و مژگانت خون خلق میریزد
تند میروی جانا رحمت فرومانی

پند عاشقان بشنو و زدر طرب بازآ
کاینہمہ نمی ارزد شغل عالم فانی

زاہد پشیمان شو از دوق بادہ و در جانست
عاقلا کن کاری کاور د پشیمانی

خم شکن مپندار اینقدر کہ صوفی را
جنس خانگی باشد ہمچو لعل رمانی

گر تو فارغی از من ای نگار سنگین دل
حال خود بخواہم گفت پیش آصف ثانی

از درم در آ سرمست تا زنم بشادی دست
روشنی بما پیوست راستی بمہ مانی

باغبان چو من زانجا بگذرم حرامت باد
گر بجای من سروی غیر دوست بنشانی

دل ز ناوک چشمت گوشہ داشتم لیکن
ابروی کمانذارت میبرد بہ پیشانی

جمع کن باحسانی حافظ پریشان را
ای شکنج گیسویت مجمع پریشانی

ہزار جہد بکردم کہ یار من باشی
قرار بخش دل بی قرار من باشی

دمی بگلبہ احزان عاشقان آئی
شبی انیس دل سوگوار من باشی

دران چمن کہ بتان دست عاشقان گیرند
گرت ز دست برآید نگار من باشی

چراغ دیدہ شب زندہ دار من گردی
انیس خاطر امیدوار من باشی

چو خسروان ملاحت بہ بندگان نازند
در آن میانہ خداوند کار من باشی

همش مهر آمدی بر من زمهر آن شاه خوبانرا
که از درد دل زارم یکی روزش خبر بودی

بوصالش گر مرا روزی بهجران فرصتی بودی
مبارک ساعتی بودی چه خوش بودی اگر بودی

بلبه
بگفتی کن بشیرینی چو حافظ شعر در عالم
اگر طوطی طبعش راز لعل او شکر بودی

ترکیب بند

شاهی که پناه ملک و دین است
درخور و هزار آفرین است
ای لایق و سزاوار ۱۲

نو باوهٔ خاندان ملک است
گلدستهٔ بوستان دین است

میوهٔ تازهٔ درخت رسیده ۱۲
هم نسل سپهر و هفت زمان است
هم نقد خلیفهٔ زمین است

آثار و دلائل سعادت
تابنده چو نورش از جبین است

در ملک جهان بفرّ شاهی
انصاف تو کوکب یقین است

در خاتم فقر او نهفته
فیروزه چرخ در نگین است

تیغش میان کفر و اسلام
سدّ است ولیک آهنین است

کلکت از کف دست اوست دربار
ای قلم ۱۲
شمشیر ببازویش سزاوار

ای سایهٔ رحمت الٰهی
وی غنچهٔ باغ پادشاهی

هر کز بشمایل تو سروی
نارسته ز بوستان شاهی
ای پیدا افتاده ۱۲

هم چرخ جمال را تو مهری
هم برج جلال را تو ماهی
ای تابان

درخواسته از خدای بیچون
بخشت بدعای صبحگاهی

بر نام تو مهر کرده گردون
منشور او امر و نواهی
فرمان حکما ۱۲ معنها ۱۲

بر سلطنت تو بی تکلف
تمکین تو میدهد گواهی

فیروزه سه
چو مهری است سبز
زنگاری رنگ
۱۲
سدّ عه
با لفتح و تشدید
دال بمعنی حایل
و مانع ۱۲ غ

دیده نادیده باقبال تو ایمان آورد
مرحبا ای همه لطف خدا ارزانی

ز شکن طرهٔ ترکانه که در کار دل است
بخشش و کوشش آن قوم چنگیزخانی

ماه اگر بیتو برآید بدو نیمش بزنند
دولت احمدی و معجزهٔ سلطانی

جلوهٔ حسن تو دل میبرد از شاه و گدا
چشم بد دور که هم جانی و هم جانانی

گرچه دوریم بیاد تو قدح میپوشیم
بعد منزل نبود در سفر روحانی

از گل فارسیم غنچهٔ عیشی بشکفت
حبذا دجلهٔ بغداد و می روحانی

الهی نسیم سحری خاک رهٔ یار بیار
تا کند حافظ از آن دیدهٔ جان نورانی

ز کوی یار می آید نسیم باد نوروزی
ازین باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی

چو گل کوردهٔ داری خدا را صرف عشرت کن
که قارون را غلطها داد سودای زر اندوزی

سخن در پرده میگویم چو گل از پرده بیرون آی
که بیش از پنج روزی نیست حکم میر نوروزی

میی دارم چو جان صافی و صوفی میکند عیبش
خدایا هیچ عاقل را مباد الکبت بدروزی

طریق کامجستن چیست ترک کام خود گفتن
کلاه سروری اینست کز این ترک بردوزی

جدا شد یار شیرینت کنون تنها نشین الشمع
که حکم آسمان اینست اگر سازی اگر سوزی

بعجب علم نتوان شد ز اسباب طرب محروم
بیا زاهد که جاهل را زیاده میرسد روزی

ندانم نوحهٔ قمری بطرف جویباران چیست
مگر او نیز همچون من غمی دارد شبانروزی

بهستان رو که از بلبل طریق عشق گیری یاد
بمجلس آی کز حافظ سخن گفتن بیاموزی

بچشم مهر اگر با من مهم را یک نظر بودی
ازان سیمین بدن کارم بخوبی همچو زر بودی

ز شوق افشاندمی هر دم سری در پای جانانم
دریغا گر متاع من نه از این مختصر بودی

اگر بر قع بر افکندی از آن روی چو مه روزی
مدام از نرگس مستش جهان پر شور و شر بودی

۸

آسوده چو حافظند خلقان
در سایهٔ بخت کامکارت

کارست همه حفظ ملک و دین باد
تا باد همیشه این چنین باد

ماهی چو تو آسمان ندارد
سروی چو تو بوستان ندارد

بار دگر ای تو آفتاب دیدم
نیکست ولیکن آن ندارد

از حسن تو چون کنم عبارت
گر هیچ صفت نشان ندارد

حیران شده ام که هیچ وصفی
در خور درخت بیان ندارد

مرغی که سوی تو کرد پرواز
دیگر سر آشیان ندارد

هر دل که ز جان ندارت دوست
میدان بیقین که جان ندارد

از بهر دلم کدام تیر است
کابروی تو در کمان ندارد

چشمت نظری بما نیندخت
مست است و سر جهان ندارد

منظور شهنشه است و از ناز
پروای شکستگان ندارد

سلطان زمانه ناصر الدین
شد معتصم و بعز و تمکین

ساقی اگرت هوای ماهی است
جز باده میار پیش ما نیست

سجاده و خرقه در خرابات
بفروش و بیار جرعه می

گر زنده دلی شنو ز رستم
در کاشن جان صدای ما چیست

با درد در آ بهوش درمان
تو مین نکر ز عشق لاشیئ

اسرار دلست در ره عشق
بهتر ز هزار حاتم طی

نام تو یقین که می برآرد — آوازه ز ماه تا بماهی
گردون که لطیفها برآرد — آبی چو تو در صدف ندارد
ای خلعت ملک بر تو زیبا — وی غره دولت تو غرا
ای آمده نوعروس دولت — بر شکل و شمایل تو شیدا
انوار شکوه و شهریاری — از روی مبارکت هویدا
بر قامت حشمت تو کوتاه — این اطلس نیلگون والا
بگذشت صدای صیت عدلت — از سقف نهم رواق خضرا
بر شادی مجلس تو خورشید — هر لحظه کشیده جام صهبا
تا روی مبارک تو بیند — نرگس همه دیده کشته عمدا
از بهر قبولیت ازین کوش — هولوی خوشاب کشته لالا

در قصر تو چرخ آستانی
کیوان بدر تو پاسبانی

تا باد خدای باد یارت — جز عیش مباد هیچ کارت
هر آرزوئی که در دل آید — ایام نهاده در کنارت
توفیق رفیق در یمینت — تائید ندیم در یسارت
نصرت که مباد از تو خالی — در رزم کمینه دست یارت
ار آسته چون بهشت کیتی — از کوشش تیغ آبدارت
تا چرخ بپاست دور دورت — تا دهر بجاست کارکارت
جاوید بعون جاه و عزت — بادا همه چیز برقرارت

می نوش تو حافظا بشادی
تا چند خوری غم زمانه

دیریست که آتش غم دل
در سینه همی کشد زبانه

چون نیست بهیچگونه پیدا
دریای دمشق را کرانه

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

در سخن عشق اگر مسلم
من دل ز غم تو بر نگیرم

بی شک دل ماه و خور بگیرد
گر سوی فلک رسد نفیرم

پیوسته کمان ابروانش
از غمزه همی زند به تیرم

نتوان بقلم نوشت شوقش
گر پیر فلک شود دبیرم

پیر غم عشقم ار چه طفلم
طفل غم عشقم ار چه پیرم

دارم سر آنکه همچو سعدی
بنشینم صبر پیش گیرم

چون کرد زمانه ستمکار
دور از تو به بند غم اسیرم

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای غیرت لعبتان طنّاز
بر قع ز رخ چو مه بر انداز

تا من ز سر جان بکلّی
برخیزم و توبه بشکنم باز

ای دوست ز ره کدار دیده
شد فاش میان مردمان راز

تا خود چه بود مرا سر انجام
در عشق چو هجر کرد آغاز

سرمایهٔ عمر داد بر باد
هر کو نغم تو کشت انباز

---

۵۱ زمانه بالفتح والضم شعله آتش ۱۲ منه

۵۲ ای اگرچه منم ستم بکرا ز غم عشق پیشه شده ام ۱۲

۵۳ طنّاز بالفتح وتشدید بسیار سخن بزور گوینده وناز کننده ۱۲ من غیاث

بود از آغاز

سلطان صفت آن بت پریوش — می آمد و خلق سجده ازی
مردم نگران بروی خوبش — ورنشرم روان ز عارضش خوبی
حافظ ز غم تو چند نالد — آخر دل من شکسته تا کی
با درد غم تو یار باشم — ورعیش جهان کنار باشم

ترجیع بند

ای داده بباد دوستداری — این بود وفا و عهد یاری
آخر دل ریش دردمندم — تا چند بدست غم سپاری
از زلف تو حاصلی ندیدم — جز شیفتگی و بی قراری
ای جان عزیز بر ضعیفان — تا چند کنی جفا و خواری
هر چند که سوختی بجورم — گردم من خسته سازگاری
گفتم تکرار نستر ترحم — دستت ارنستم و جفا بداری
چون نیست امید آنکه روزی — بر عاشق خسته رحمت آری

آن به که ز صبر بر رخ ننایم
باشد که مراد دل بیایم

ای ساقی از آن می شبانه — در ده دو سه جام عاشقانه
تا در سر من ز عقل باقی است — از دست مده می مغانه
برداشته اند صوت داود — مرغان چمن ز آشیانه
ای مطرب ما تو نیز برکن — مگذار ز کف دف و چغانه
برگوی بیاد وصل جانان — چون عود بسوز دل ترانه

خوی
بفتح اول و واو
معدوله بمعنی عرق
من غ ۱۲

چغانه
بالفتح و غین
معجمه نون نام
سازیست و نام
پرده از موسیقی
۱۲

تا سر نکنم گریبان — من دست ز دامنت ندارم
چون هیچ نشد بسعی حاصل — کام دل خسته فگارم

آن به که زصبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

از خم غم تو مرحم دل — عشق تو انیس و محرم دل
زلف تو کمند کردن جان — لعل تو نگین خاتم دل
ابروی تو بود شحنهٔ جان — چون چشم تو کشت حاکم دل
او در دل ما و ما در آتش — ما را غم اوست نی غم دل
نزدیک شد آنکه من بدورے — گیرم سر خویش یا کم دل
حافظ چه ستود اگر بیابی — تو ری ز حضور عالم دل
چون ملک وصال او نگردد — آسان آسان مسلم دل
آن به که زصبر رخ نتابم — باشد که مراد دل بیابم

ساقی نامه

سر فتنه دارد دلبر روزگار — من و مستی فتنهٔ چشم یار
همی تا نم از دور گردون شکفت — ولی نیست در روی محال گرفت
فریب جهان قصهٔ رستم است — به بین تا چه زاید شب آبستن است
دلا در جهان دل منه زینهار — که کس بر سریل نگیرد قرار
همان مرحله است این بیابان دور — که گم شد در او لشکر سلم و طور
همان منزل است این جهان خراب — که دید است ایوان افراسیاب

عارف فتح علی

مجمر
با لکسر و سیم دوم
مفتتح آنچه در آن
عود سوزند و گلاب
افروزند ۱۲
غیاث

در آتش عشق و مجمر غم
میسوز دلا چو عود و میساز

حالی چو نمیدهد مرادست
بوسیدن پای او سر افراز

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای سرو سمن بر گل اندام
از عارض تو خجل مه شام

باز آی که هجر جانگدازت
ببرد از دل من قرار و آرام

از دانهٔ خال و دام زلفت
مرغ دل من فتاده در دام

چون کام نشد بسعی حاصل
قانع شده ام بهجر ناکام

مائیم و غم فراق حالی
تا خود بکجا رسد سر انجام

جز محنت درد کو نیابیت
دور از تو نصیب من بایام

مقصود وجود حافظا چیست
جز صحبت یار و بادهٔ و جام

حالی چو نمیشود مهیا
کام دل من از تو ای دلارام

آن به که ز صبر رخ نتابم
باشد که مراد دل بیابم

ای راحت جان بیقرارم
امید دل امیدوارم

شادم بغمت که در همه حال
سوز غمت ست ساز کارم

تا رفته از کنارم ای دوست
یکباره ز خویش برکنارم

در آرزوی وصال جانی
عمری بفراق میگذارم

امشب بگذشت خواهد از دوش
بی تو طوفان سرشک اشکبارم

نقیش

مغنی بیا عود را ساز کن — نوآیین نوای نو آغاز کن
بیک نغمه دردم مرا چاره ساز — دلم نیز چون خرقه صد پاره ساز
مغنی کجائی که لطفی کنی — دمی آتشی در دلم افکنی
برون آری از فکر خود یکدمم — بهم برزنی کار و بار غمم
مغنی کجائی نوائی بزن — بیکتانی او دوتائی بزن
چو خواهد شدن عالم از ما تهی — گدائی بسی به ز شاه منشی
مغنی بگو قول و پرداز ساز — که بیچاره کار تو ئی چاره ساز
تو تنهای راه عراقم بزود — که یکشایم از دیده صد زنده رود
مغنی بیا یکشبو کار بند — ز قول من این پند دانا پسند
چو غم لشکر آرد بیار صفی — ز چنگ و رباب و زنای و دفی
مغنی تو سهر مرا محرمی — زمانی به نی زن دمی همدمی
بمی دور کن در دلت کر غمی است — دمی پیش دانا به از عالمی است
مغنی کجائی بزن بربطی — بیا ساقیا پر کن از می بطی
که با هم نشینیم و عیشی کنیم — دمی خوش برآریم و طیشی کنیم
مغنی ز اشعار من یکغزل — بآهنگ چنگ اندر و عبل
که تا وجد را کار سازی کنم — برقص آیم و خرقه بازی کنم
با قبال دارای دیهیم و تخت — بهین میوه خسروانی درخت
که تمکین او رنگ شاهی زدوست — تن آسائی مرغ و ماهی ازوست
فروغ دل و دیده مقبلان — ولی نعمت جمله صاحبدلان

کجا رای سپیران[۵۱] لشکرکش — کجا شیده[۵۲] ترک خنجرکش

نه تنها شد ایران وکاخش بباد — که کس دخمه اش ندارد بیاد

چه خورشید تابان[۵۳] شید باتاج وگنج — که یکچو نیرزد سرای سپنج

مغنی کجائی بکلبانگ رود — بیاد آور ان خسروانی سرود

بسمان نوید سرودی فرست — بیاران رفته درودی فرست

مغنی بزن چنگ برارغنون[۵۴] — ببر از دلم فکر دنیای دون

مگر خاطرم یابد آسایشی — که نبود در غم بادی آلایشی

مغنی بزن خسروانی سرود — بگو با حریفان باواز رود

که از آسمان مژده فرصت است — مرا بر عدو عاقبت نصرت است

مغنی نوای طرب ساز کن — بقول و غزل قصه آغاز کن

که بار غم بر زمین دوخت پای — بضرب اصولم برآور زجای

مغنی ازین پرده نقشی برآر — ببین تا چه گفت از حرم پرده دار

چنان زیر کش آهنگ این واوری — که ناهید چنگی برقص آوری

مغنی دف و چنگ را ساز ده — بیاران خوش نغمه آواز ده

رهی زن که صوفی بحالت رود — بمستی وصالش حوالت رود

مغنی بیا باسنت چنگ بنشین — کفی بعد فی زن کرت چنگ بنشین

شنیدم که چون غم رساند گزند — خروشیدن دف بود سودمند

مغنی کجائی که وقت گل است — زبلبل چمنها پر از غلغل است

همان به که غمنم بجوش آوری — دمی چنگ را در خروش آوری

۵
پیران نام دزبر
فرا سیاب پسر پشنج
که بداستانی مشهور بود
من فرهنگ شاهنامه ۱۲
ضمیر شین هر چهار مصرع
بسوی افراسیاب

۵۲
شیده نام
پسر افراسیاب
۱۲

۵۳
جمشید
نام پادشاهی که دعوی
خدائی کرده بود و به
دست ضحاک کشته
شد
۱۲

۵۴
ارغنون
نام سازیست مشهور

بیارم بد تضمین سه بیت متین — که نزد خرد به رد در متین
ازان پیشتر کاوری در ضمیر — ولایت ستان باش و آفاق گیر
زمان تا زمان از سپهر بلند — بفتح دگر باش فیروزمند

ازان می که جان داروی هوش باد
مرا شربت و شاه را نوش باد

بیا ساقی آن آب آتش خواص — بمن ده که تا یابم از غم خلاص
فریدون صفت کاوه یافی علم — برافرازم از پشتی جام جم
بیا ساقی این نکته بشنو ز فی — که یک جرعه می به ز دیهیم کی
دم از سیر این دیر دیرینه زن — صلای بشاها به پیشینه زن
بیا ساقی آن کیمیای فتوح — که با کنج قارون دهد عمر نوح
بده تا بر ویت کشایند باز — در کامرانی و عمر دراز
بیا ساقی آن ارغوانی قدح — که یابد ز فیضش دل و جان فرح
بمن ده که از غم خلاصم دهد — نشان ره بزم خاصم دهد
بیا ساقی آن می که جان وصلت — دل خسته را همچو جان در خورست
بده کز جهان خیمه بیرون زنم — سر پرده بالای گردون زنم
بیا ساقی آن می که حال آورد — کرامت فزاید کمال آورد
بمن ده که بس بیدل افتاده ام — وزین هر دو بیحاصل افتاده ام
بیا ساقی آن آب اندیشه سوز — که گر شیر نوشد شود بیشه سوز
بده تا روم بر فلک شیر گیر — بهم برزنم دام این گرگ پیر

---

۱ تمکین گران قیمت ۱۲

۱ نوش بمعنی نوش دارو یا آب حیات ۱۲

۳ کاوه یافی علم علم فریدون منسوب بکاوه آهنگر و آن پوستی بود از پلنگ یا ببر که کاوه در وقت کار کردن بر میان می بست ۱۲ برهان ۱۲

جهاندار دین پرور تاج ور — کز و تخت جم گشت بازیب و فر
چگونه دهم شرح آثار او — که عقل است حیران در اطوار او
چو قدر روی از حد مدحت بیش — سراندازم از عجز و تشویر پیش
برآرم باخلاص دست دعا — کنم روی در حضرت کبریا
که یارب بآلا و نعمای تو — باسرار اسماء حسنای تو
بحق کلامت که آمد قدیم — بحق رسول و بخلق عظیم
که شاه جهان باد فیروز بخت — با قبال همواره با تاج و تخت
زمین تا بود مظهر عدل و جور — فلک تا بود موقع جدی و ثور
خدیو جهان شاه منصور باد — غبار غم از خاطرش دور باد
بحمدالله ای خسرو جم نگین — شجاعی مبیدان دنیا و دین
بمنصوریت در جهان رفت نام — که منصور باشی بر اعدا مدام
فریدون شکوهی در ایوان بزم — تهمتن بزرمی بمیدان رزم
فلک را کهر در صدف چون تو نیست — فریدون و جم را خلف چون تو نیست
نه تنها خراجت دهند از فرنگ — که مهراج باجت فرستند ز رنگ
اگر ترک و هند است اگر روم و چین — چو جم جمله داری بزیر نگین
همایون چترت همایون نظر — که دارد بسیط زمین زیر پر
بجای سکندر بمان سالها — بدانا دلی کشف کن حالها
چو دریای وصفت ندارد کنار — شمارا کنم بر دعا اختصار
ز نظم نظامی که چرخ کهن — ندارد چو او هیچ زیبا سخن

۱ جدی و ثور
هر دو نام برج اند

۲ تهمتن
بفتح اول و دوم و چهارم
لقب رستم مرکب از تهم که
معنی دلاور و بزرگ و قوی
و تن بمعنی جثه ۱۲ من غیاث

۳ مهراج
با الفتح لقب بادشاه
زنگ ۱۲ غیاث

۴ ای چتر همایون نظر هایئست
که بسیط زمین زیر پر دارد
۱۲

۵ ای چرخ کهن
مثل نظامی هیچکس زیبا
سخن ندارد ۱۲
فتح علی
۱۲

بیا ساقی از بیوفائی عمر — به بین و زمی کن گدائی عمر

که می عمر باقی بیفزایدت — دری هر دم از غیب بگشایدت

بیا ساقی از می طلب کام دل — که بی می ندارم من آرام دل

گر از هجر خان تن صبوری کند — دل از می تواند که دوری کند

بیا ساقی امین چه باشی که در — برآنست کت خون بریزد بقهر

درین خون فشان عرصه رستخیز — تو خون صراحی بساغر بریز

بیا ساقی از من مکن سرکشی — که از خاکی آخر نه از آتشی

قدح پر کن از می که می خوش بود — خصوصا که صافی و بیغش بود

بیا ساقی آن راح ریحان نسیم — بمن ده که نه زر بماند نه سیم

زریرا که بیشک تلف در پی است — بمی ده که درمان دلها می است

بیا ساقی آن باده لعل صاف — بده تا کی این شید و تزویر و لاف

ز تسبیح و خرقه ملولم مدام — بمی رهن کن هر دو را والسلام

بیا ساقی آن باده روح بخش — بده تا نشینیم بر پشت رخش

تهمتن صفت رو بمیدان کنم — بکام دل آهنگ جولان کنم

بیا ساقی از من بر و پیش شاه — بگویش ز من کی شه جم کلاه

دل بی نوایان مسکین بجوی — پس آنگاه جام جهان بین بجوی

بیا ساقی آن می کزان جام جم — زند لاف بینائی اندر عدم

بمن ده که باشم بتائید جام — چو جم آگه از سر عالم تمام

بیا ساقی آن جام پر کن زمی — که گویم ترا حال کسری و کی

بیا ساقی آن بکر مستور مست | که اندر خرابات دارد نشست
بمن ده که بدنام خواهم شدن | مرید می و جام خواهم شدن

ساقی نامه

بیا ساقی آن می که حور بهشت | عبیر و لا یک دران می سرشت
بده تا بجوری[۲] بر آتش کنم | دماغ خرد را دمی خوش کنم
بیا ساقی آن می که تیزی کند | بباغ دلم مشک بیزی کند
بده تا بنوشم بیاد کسی | که هست از غمش در دلم خون بسی
بیا ساقی ازمی ندارم گزیر | بیک جام باقی مرا دستگیر
که از دور گردون بجان آمدم | روان سوی دیر مغان آمدم
بیا ساقی از کنج دیر مغان[۳] | مشو دور کانجاست کنج روان
درست شیخ گوید مرو سوی دیر | جوابش چه گوئی بگو شب بخیر
بیا ساقی آن جام صافی صفت | که بر دل کشاید در معرفت
بده تا صفای درون آردم | دمی از کدورت برون آردم
بیا ساقی آن آتش تابناک | که زردشت[۴] میجوید ش زیر خاک
بمن ده که درکیش[۵] رندان مست | چه دینا پرست و چه آتش پرست
بیا ساقی اکنون که شد چون بهشت | ز روی تو این بزم عنبر سرشت
خذ الجام لا تحش فیه الجندح | که در باغ جنت بود می مباح
بیا ساقی آن جام یاقوت وش | که بر دل کشاید در وقت خوش
بده وین نصیحت ز من گوش کن | جهان جمله هیچ است می نوش کن

---

۲ بجوری
بفتح اول وضم ثانی و واو معروف بمعنی خوشبو ۱۲ غ

۳ کنج روان
نام کنج کیخسروای کنایه ازشراب ۱۲

۴ زردشت
در زردشت و زردهشت لفظ اول وثانی بضم حرف سوم و لفظ ثالث بفتح دال و با نام مردی از نسل منوچهر شاگرد خضا غورث در زمان گشتاسپ دعوی نبوت کرد و ذکر من آتش پرستی وضع ساخت و مجوسی پیغمبر دانند و نام او ابراهیم گویند و کتاب ژند که ساخته اوست آنرا آسمانی دانند ۱۲ غ

۵ یعنی شراب
بمن ده چرا که در مذهب رندان مست دینا پرست و آتش پرست برابر است ۱۲

ازین دایرهٔ مینای غمناک
ای ازین دیر
بر افتند و بر دند حسرت بخاک

باین تخت فیروزه فیروز کیست
ز ایام عمر آنکه بهروز کیست

در بغا جوانی که برباد شد
خنک آنکه در عالم آزاد شد

بده ساقیا می که تا دم زنیم
قلم بر سر هر دو عالم زنیم

سبک باش و رطل گران کم بده
وگر فاش نتوان نهانم بده

که این چرخ و این انجم آبنوس
بسی یاد دارد چو بهرام و طوس

کسی کو زدی طبل بر پشت پیل
ز دندش بناکام طبل رحیل

جز این مرکز هفت پرکار نیست
جز این هفت پرکار پرکار نیست

تو در خانهٔ شش دری شش دری
که او ماندهٔ تا بنگری نگذری

بر ایوان شش طاق خضرا نشین
بمنزل که جان نشیمن گزین

بده ساقی آن آب آتش فشان
ازان پیش کز ما نیابی نشان

که در آتشست این دل روشنم
همانا که آبی بر آتش زنم

که فیروز فرخ منوچهر چهر
شنیدم که در عهد بوزرجمهر

نوشته است بر جام نوشیروان
که نفزای از جام نوشین روان

اگر پور زالی وگر پیر زال
بدستان نمانی شنوی تا نمال

زمن بشنوای پیر آموزگار
مکن تکیه بر گردش روزگار

که این منزل دردو جای غمست
وزین دو که شادمانی کمست

بده ساقی آن لعل یاقوت رنگ
که بردارد از رخ لعل و یاقوت رنگ

ای خیال و نقش
ای در عالم آرزو
در کیفیت مجلس
بنفشه
سرو
نرگس
ارغوان
یاسمن
گل
ای سوسن
ای ریحان
پرگار
کاسی بمعنی دانا
وعیار باشد ۱۲
من عیاش
ای در ریح
وغم است ۱۲
منوچهر
مخفف منوچهر که بمعنی
بهشت روست
۱۲
بوزرجمهر
نام حکیمی است وزیر
نوشیروان بادشاه
ایران
۱۲

مستی توان در اسرار سفت — نه در بیخودی راز نتوان نهفت

بیا ساقی آن می که عکسش زجام — بگیتی فروزد چو جم فرشد پیام

بده تا بگویم بآواز نی — که جمشید کی بود و کاوس کی

بیا ساقی آن می که شاهی دهد — بپاکی او دل گواهی دهد

من آن دم که تا کردم از عیب پاک — خرامم بعشرت به پیر مغاک

بیا ساقی آن جام چون مهر و ماه — بده تا زنم بر فلک بارگاه

چو شد باغ روحانیان مسکنم — در اینجا چرا تخته بند تنم

بیا ساقی آن جام چون سلسبیل — که دارا بفردوس باشد دلیل

بدستم ده و روی دولت ببین — خرابم کن و گنج حکمت ببین

بیا ساقی از بادهای کهن — ز جام پیاپی مرا مست کن

چو مستم کنی از می بیخودیت — بمستی بگویم سرودی خوشت

اگر همچو جم جام گیری بدست — به بینی در آن آینه هر چه هست

مستی در پارسائی زنی — دم خسروی در گدائی زنی

که حافظ چو مستانه ساز و سرود — ز خسرو خوش زند زهره آواز رود

بتاثیر صبح از طبقهای نور — بگوش آیدم هر دم از لفظ حور

بیا تا خرد را قلم در کشیم — ز مستی بعالم علم در کشیم

ز جام دمادم دمی دم زنیم — ز می آب بر آتش غم زنیم

یکی امروز با کید گیری خوریم — چو فرصت نباشد دگر کی خوریم

که آنها که بزم طرب ساختند — بنرد طرب هم نپرداختند

ای هر گاه
تمام روحانیم
پس چه امید دین
دنیا می باشم
۱۲

که دوران چو جام از کف جم بود — اگر عالمی باشدش زان چه سود

چو بنیاد عمر است ناپایدار — بنقد این نفس را غنیمت شمار

کسی را که دستت رسد دستگیر — که فردا همان باشدت دستگیر

شه دادگستر که ناکه ببرد — نگرای برادر که با خود چه برد

تو نیز آنچه کاری همان بدروی — چنان کامدی باز بیرون روی

رهائی نیابد کس از شیب خاک — که بر خاک ننشست از روی خاک

باین قصهٔ سبز چندین مناز
که هم مهره باز است و هم قصه

بده ساقی آن آب آتشپرده را — بیار زنده ساز این دل مرده را

که هر پارهٔ خشتی که بر منظر است — سر کیقباد و سر اسکندر است

هر آن سرو کل که در گلستانی بود — مه عارض دلستانی بود

هر آن شاخ سروی که در گلشنی است — قد دلبری زلف سیمین تنی است

شنیدم که شوریده می‌گریست — بخمخانه میگفت جامی بدست

که یا بد ازین کرسی زرنشان — باین سفره بیرون نه دونان دونان

بجز خون شاهان در این طشت نیست — بجز خاک خوبان درین دشت نیست

که هر کس رود در گردون بود — ز گردون درونش پر از خون بود

بده ساقی آن تلخ شیرین گوار — که شیرین بود باده از دست یار

که دارا که دارای آفاق بود — بدارندگی در جهان طاق بود

چو زرین در ارشید بر رون برد — تنبود سن بجز گور و تابوت تخت

روان دردہ ۱
ای بزودی شراب بیدہ ۲
آب روان آفتاب عیان ۲
در دوستش ۳
کہ مید اند از فیلسوفان خفتہ فلاطون ۴
کہ مید اند از فیلسوفان حی ۴
کہ بینائی دو عالم ۵
حی سبحان و قبلہ عرب ۵
چہ بندی ۶
چہ بندی کہ ہر گاہ ازین دنیا ۶
کہ بندی ہمہ اسباب را بجای خود ۷
کہ بندی ہمہ اسباب را بجای نیک ۷
کہ بندی کہ در بعضی نیک بجای ۸
کہ بندی کہ در بعضی نیک بجای ۸
بازنائی بازنائی ۹
بازنائی بازنائی آمدہ و این ظاہر ۹
کہ در راہی ۱۰
کہ در راہی با کسی ۱۰
کہ در راہی با کسی ۱۱
کہ در راہی با کسی ۱۱
کہ در راہی با کسی ۱۲
کہ در راہی با کسی ۱۲
کہ در راہی با کسی ۱۳
کہ در راہی با کسی ۱۳
کہ در راہی با کسی ۱۴
کہ در راہی با کسی ۱۴
کہ در راہی با کسی ۱۵
کہ در راہی با کسی ۱۵
کہ در راہی با کسی ۱۶
کہ در راہی با کسی ۱۶
کہ در راہی با کسی ۱۷
کہ در راہی با کسی ۱۷
کہ در راہی با کسی ۱۸
کہ در راہی با کسی ۱۸
کہ در راہی با کسی ۱۹
کہ در راہی با کسی ۱۹
کہ در راہی با کسی ۲۰
کہ در راہی با کسی ۲۰

۱ روان دردہ ان می جوآب روان
نہ آب روان آفتاب عیان

۲ ای بزودی شراب بیدہ ۲ شہانیکہ اینجا نشستند شاد
برفتند واز کس نکردند یاد

۳ کدامست جام جم وجم کجاست
سلیمان کجا رفت و خاتم کجاست

۴ کہ مید اند از فیلسوفان حی
کہ جمشید کی بود و کاوس کی

۵ چو سوی عدم کام برداشتند
درین بقعہ خرنام نگذاشتند

۶ چہ بندی دل اندر سپنجی سرای
کہ چون بگذری باز مانی بجای

۷ در آن بستن دل ز دیوانگی است
باو آشنائی ز بیگانگی است

۸ درین دار شش در نیابی تو کام
مجال مجال و مقام مقام

ای درین دنیا تو کام نیابی ۸

برو طی کن این ہفت طومار را
قلم درکش این ہفت پرکار را

ای ہفت اقلیم را یعنی محبت
والفت ہفت اقلیم و ہفت
آسمان را ترک کن ۱۲

۹ بدہ ساقی آن آب آتش خواص
کزان بلکہ یابم ز آتش خلاص

۱۰ بدین سقف نہ پایہ شش رواق
توان زد بیک جام می چار طاق

۱۱ درین دہ کروہی سیاوش وشند
کہ پیران دہ را آتش کشند

۱۲ اگر عاقلی خیز و دیوانہ شو
مریز آب خود خاک میخانہ شو

۱۳ مشو غافل این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۱۴ مشو غافل این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۱۵ پی کاردانان ہشیار زن
رہ درد نوشان خمار زن

۱۶ مشو قید این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۱۷ مشو قید این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۱۸ مشو قید این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۱۹ مشو قید این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

۲۰ مشو قید این دیر خاکی مغاک
کہ ناگہ دہد ہم بیادت چو خاک

بدہ ساقی آن جوہر روح را
دوای دل ریش مجروح را

بعنی ای ساقی ۱۲

مگر خضر مبارک پی درآید — زمین همتش این ره سر آید
مگر وقت عطا پروردن آید — که عالم لاتذر فی فرد آمد
که روزی رهروی در سیر منزل — همی گفت این معما با قرینی
که ای سالک چه در انبانه داری — بیا دامی بنه کردانه داری
جوابش داد و گفتا دانه دانم — ولی سیمرغ می باید شکارم
بگفتا چون بدست آری نشانش — که او خود بی نشان است آشیانش
چو آن سر ورد ان شد کار روانی — ز ملک دیو میکن پاسبانی
بده جام می و پای کل از دست — ولی غافل مشو از چرخ بدمست
لب سرچشمه و طرف جوئی — نم اشکی و با خود گفتگوئی
بیا در رفتگان و دوستداران — موافق کن تو با ابر بهاران
چو نالان آیدت آب روان پیش — مدد بخشش ز آب دیده خویش
نگردون آسمه دم دیرین مدارا — مسلمانان مسلمانان خدارا
چنان بیرحم زد تیغ جدائی — که کوئی خود نبود است آشنائی
برفت و طبع خوش با شم حزین کرد — برادر با برادر کی چنین کرد
مگر خضر مبارک پی تواند — که این تنها بآن تنها رساند
نیاز من چه وزن آرد بدین ساز — که خورشید غنی شد کیسه پرداز
تو کوهر بین و از خرمهره بگذر — ز طرزی کان نگردد شهره بگذر
چو من ماهی کلک آرم بتقریر — تو از نون و القلم می پرس تفسیر
مقالات نصیحت کو همین است — که حکم انداز هجران در کمین است

بیاد گذشتگان و دوستداران گوید ۱۲

۵۱ طغرل بروزن بلبل جانور یست شکاری

طائر مثل باز و عقاب ۱۲ غ

۵۲ میخانه منزل عشق و معرفت است خاک روبان میخانه

کنایه از سالکان است

میفروشان کنایه از مرشدان

کامل است یا اولیای

۵۳ مکل ۱۲ ای شاید

شراب عشق تو دهند

۵۴ ۱۲ این شعر دلیل شعر صدر است

عالم جان کنایه بحقیقت

انسانی است یعنی حافظ

هرگاه بعالم جان رسید

از خود بیرون شد و

بمعشوق رسید ۵۵ ۱۲

ای این همه که گفته شد

بشرطی است که در موت

من سوای مطرب و چنگ

نواز نالهٔ نکند ای مطرب

سراید و چنگ زن چنگ

نواز ۱۲

۵۶

ای درین دنیا

یا درین میدان

عشق ۱۲

اگر هوسمندی بیا باده نوش
چو نوشی دمی باده آئی بهوش

۵۱ که این طغرل آبنوسی قفس
نیفتد ازین دانه در دام کس

۵۲ ای دنیا ۱۲ در خاک روبان میخانه کوب
ره میفروشان میخانه روب

۵۳ مکر آب آتش خواصت دهند
بمستی ز هستی خلاصت دهند

بجامی برون آورندت ز خویش
بوحدت رسی پرده افتد ز پیش

۵۴ که حافظ چو در عالم جان رسید
ای بر تبه وحدت و خود پرست ۱۲
چو از خود برون شد بجانان رسید

من از آنکه کردم بمستی هلاک
بآئین مستان بریدم بخاک

بتا بوتی از چوب تا گم کنید
براه خرابات خاکم کنید

۵۵ بآب خرابات غسلم دهید
چوب انگور ۱۲ شراب خانه ۱۲
پس آنگاه بر دوش مستم نهید

مریزید بر گور من خمر شراب
میارید بر ماتم خمر رباب ۱۲

ولیکن بشرطیکه در مرگ من
نالد بجز مطرب و چنگ زن

تو خود حافظا سر ز مستی متاب
که سلطان نخواهد خراج از خراب

مثنوی

الا ای آهوی وحشی کجائی
مرا با تست بسیار آشنائی

دو تنها و دو سرگردان بکین
دو راه اندر کمین از پیش و از پس

بیا تا حال یکدیگر بدانیم
مراد هم بجوئیم از تو انیم

۵۶ که می بینم درین دشت منوش
ای مراد یکدیگر بجوئیم ۱۲
چرا گاهی نداری خورم و خوش

که خواهد شد بگوئید ای طبیبان
رفیق بیکسان یار غریبان

وله

پادشاها لشکر توفیق همراه تو اند
خیز اگر بر عزم تسخیر جهان زه میکنی

با چنین جاه و جلال از پیشگاه سلطنت
آگهی و خدمت دلهای آگه می کنی

با فریب این خم زنگار گون نیلی فام
کار بر وفق مراد صبغة الله میکنی

آنکه ده با هفت و نیم آورد بس سودی نکرد
فرصتت باد اکه هفت و نیم را ده میکنی

وله ایضاً

سال فال و مال و حال و اصل و نسل و تخت و بخت
بادت اندر دهر و کیتی برقرار و بر دوام

سال خرم فال نیکو مال وافر حال خوش
اصل ثابت نسل باقی تخت عالی بخت رام

وله ایضاً

شاها بشری ز بهشتم رسیده است
رضوان سر بر و حور دوش و سلسبیل موی

خوش لفظ و پاک معنی و موزون و دلفریب
صاحب جمال و نازک و خوب و لطیف گوی

گفتم درین سرا چه ز بهر چه آمدیی
گفتا ز بهر مجلس شاه غریب جوی

اکنون ز صحبت من مفلس بجان رسید
نزدیک خویش خوانش و کام دلش بجوی

در شکایت قاضی و حاکم گوید

آن کیست تا بحضرت سلطان دادکند
گر جور چرخ کم شود و کر بها مدید

رندی نشسته بر سر سجادهٔ قضا
خیری دگر بمرتبهٔ سروری رسید

آن رند گفت چشم چراغ جهان منم
آن خیر گفت هیچ منی در جهان کی دید

ای آصف زمانه ز بهر خدا بکوی
با آن شهی که دولت او با دبر مزید

شاها روا مدار که مفعول من براد
گردد بروز کار تو فعال ما برید

روز اباخرد در هم سرشتند
وزان تخمی که حاصل بود کشتند

بیاور نکهتی زان طیب امید
مشام جان معطر ساز جاوید

که این نافه ز چین جیب خورست است
نه آن آهو که از مردم نفورست است

درین وادی بیانک چنک بشنو
که صد من خون مظلومان بگیجو

پر جبریل را اینجا بسوزند
بدامن کودکان آتش فروزند

سخن گفتن کرا یارا ست اینجا
تعالی الله چه استغناست اینجا

برو حافظ درین معرض مزن دم
سخن کوتاه کن والله اعلم

فی المقطعات

گر کسان قدر می بدانندی
شب نخفتند و روز نشانندی

تا کهارا ز چوب عود کنند
با سبانان باو نشانندی

پای هر خوشه کنیزک ترک
بنشاندی بکس پرانندی

قطعه

خسروا دادگرا شیر دلا بحر کفا
ای کمال تو بانواع هنر ارزانی

همه آفاق گرفت و همه اطراف کشاد
صیت مسعودی و آوازه شه سلطانی

کفته باشد مکرت ملهم غیب احوالم
اینکه شد روز منیرم چو شب ظلمانی

در دو سال آنچه بلبید و ختم از شاه و وزیر
همه بر بود بیک دم فلک چوکانی

دوش در خواب چنان دیدم خیالم که سحر
گذر افتاد بر اصطبل شهم پنهانی

بسته بر آخر او اشتر من جو میخورد
تو بره افشاندی بمن کفت مرا میدانی

هیچ تعبیر نمیدانش این خواب که چیست
تو بفرمای که در فهم نداری ثانی

ناخوشیها دیده‌ام زان زاهد پشمینه پوش
من غلام مطربم کابریشم خوش میزند

زاهدا از تیر مژگانش حذر کردن چه سود
زخم پنهان چون بابروی کمانکش میزند

ولہ ایضاً

روح القدس آن سبزه‌وش فرّاش
از قبهٔ طارم زبرجد

میکفت سحرگهان که یارب
در دولت و حشمت مخلّد

برسند خسروی بماناد
منصور مظفّر محمّد

ولہ ایضاً

تو نیک و بد خود هم از خود بپرس
چرا دیگری بایدت محتسب

زبد دور باش و به نیکی کوش
کمن عمر ضایع به لهو و لعب

چو دانی که روزی دهندهٔ خلق
مدار از طمع قلب را مضطرب

و من یتّق الله یجعل له
و یرزقه من حیث لا یحتسب

ولہ ایضاً

بکوش هوش شبی منهئی نداد رداد
ز حضرت احدی الا الله الا الله

که ای عزیز کسی را که خار ریست نصیب
یقین بدان که نیابد بزور منصب و جاه

بآب مزم و کوثر سفید نتوان کرد
کلیم بخت کسی را که بافتند سیاه

ولہ ایضاً

آن جرّه خضر اخور کز روی سبک روحی
هر کو بخورد یکجو بر سبز زند سیمرغ

آن ذرّه که اعضا را در ولوله اندازد
یکذرّه و صد مستی یکجه و صد سیمرغ

شراب

در نوشش بدو لالی بید

ایضاً فی الشکایة

دل مبند ایجان من بر وعدهٔ شاه ویز
کس نمیداند که کارش از بجا خواهد کشید

رو توکل کن نمیدانی که نوک کلک من
نقش هر صورت که زد رنگی دگر بر آن نهاد

شاه هرمز[۱] هم ندید و بی سخن صد لطف کرد
شاه یزد[۲] م دید و مدحش گفتم و هیچم نداد

کار شاهان اینچنین باشد تو ای حافظ مرنج
داور روزی رسان توفیق و صبر ارزانی داد

ولہ

گلهندهٔ شعر من ز نفشه شکر ریاست[۴]
زان غیرت طبرزد[۳] کعب الغزال شد[۴]

با دلهاش[۵] تاخ که عیب نیاکفت
خاکش بسر که منکر آب زلال شد

آنکس که کور زاد ز مادر بعمر خویش
کی مشتری دلبر صاحب جمال شد

در تقاضای وظیفه فرماید

بسمع خواجه رسان ای رفیق وقت شناس
بخلوتی که در آن اجنبی[۶] مصبا باشد

لطیفه بیان آرد و خوش بخندانش
بنکته که دلش را در آن رضا باشد

پس آنگهی ز کرم آنقدر بپرس ز لطف
که کرد وظیفه[۷] تقاضا کنم روا باشد

فی الشکایة

زدانش مطلقا بی بهره باشد[۸]
که از دنیا بشادی بهر جوید

بود از شرب شادی صائم الدهر
که جلاب[۹] و سراب از دهر جوید

کسی چون نوش دارو جوید از دهر
کدامین نوش دارو زهر جوید

و ایضاً

بلبل اندر ناله و گل خندهٔ خوش میزند
چون نسوزد دل که دلبر در وی آتش میزند

---

۱ نام امامزاده قریب یزد ۱۲ غ

۲ نام شهریست از توابع شیراز ۱۲ غ

۳ طبرزد بمعنی نبات معرب تبرزد چون بسیار سخت باشد گویا که اطرافش بتبر تراشیده اند ۱۲ غ

۴ کعب الغزال نوعی از شکریاره و بعضی گویند که آنرا بهندی بتاسه گویند ۱۲ غ

۵ ای دلهای آن شخص که عیب شعر من مثل بیان است کند تاش باد و آسیه منکر شعر من که مثل آب زلال است باد خاک بسر او باد ۱۲

۶ ای مصباح باشد در آنجا باشد

۷ وظیفه چیزیکه بادشاهان بسی هر روزه مقرر میکنند ۱۲ غ

۸ انکس که از دنیا بشادی بهره جوید مطلقا بی بهره باشد ۱۲

۹ جلاب بالفتح بتشدید لام معرب گلاب شربت که از قند و گلاب سازند ۱۲ غ

سرای مدرسه و بحث علم و طاق و رواق ۵۱ چو سود چون دل دانا و چشم بینا نیست
سرای قاضی یزدار چه منبع فضل است خلاف نیست که علم نظر در آنجا نیست ۵۲

فی الوعظ

ایکه از روزکار می طلبی فرح و عیش و خرمی و طرب
فکر مال و منال و حشمت و جاه همه بگذار و ساغری بطلب

فی التاریخ

۵۳ بروز کاف و الف از جمادی الاول بسال ذال و دگر نون جاعل الاطلاق
خدایگان سلاطین مشرق و مغرب خدیو کشور لطف و کرم باستحقاق
سپهر علم و حیا آفتاب جاه و جلال جمال دینی و دین شاه شیخ ابو اسحاق
گذاشت عرصهٔ میدان خود بتیغ عدم نهاد بر دل احباب خویش داغ فراق

در تاریخ گوید

بروز شنبه سادس ز ماه ذی الحجه بسال هفتصد و هشتاد از جهان ناکام
۵۴ ز شاهراه سعادت بباغ رضوان رفت وزیر کامل ابو نصر خواجه فتح الله

ایضا فی التاریخ

آصف عهد زمان جان جهان تو را نشاه که در این مزرعه جز دانه حیرات نکشت
۵۵ نافه هفته مدو از ماه سفر کاف و الف که بکامش شد و انیخانه بدر دو بهشت
آنکه میلش سوی حق بینی و حق کوئی بود سال تاریخ و فاتش طلب از میل بهشت

ایضا فی التاریخ

---

۵۱ رواق پرده که بر کشیده باشند از سقف

۵۲ علم نظر علم مناظره که در آن آداب بحث بیان کرده شود و بمعنی علم عقلی چنانچه منطق و حکمت

۵۳ بروز کاف الخ ای سبت و یکم جمادی الاولی بحساب جمل عدد ذال هفتصد و نون پنجاه یعنی بسال هفتصد و پنجاه پادشاه مشیراز امیر شیخ ابو اسحاق بحکم امیر مبارزالدین کشته شد

۵۴ ز شاهراه الخ ای خواجه فتح الله وزیر انتقال از این جهان نمود

۵۵ [illegible]

سگ بود آن آدمی شرف دارد | دوستانه | که دل مردمان بیازارد

این سخن رحقیقتی باید | تا معانی بدل فرود آید

آدمی با تو دست در مطعوم | سگ ز بیرون آستان محروم

جیف باشد که سگ وفادارد | وادمی دشمنی روا دارد

در الشکایة

صاحبم دوش باده نفرستاد | آن خطا این خطاب می ارزد

لعل و یاقوت جام او کوئی | ملک مالک رقاب می ارزد

قطعه پیش او فرستادم | کو بصد خم شراب می ارزد

آن قطعه

وله

ای باد صبا اگر تو لیلی | از روی وفا و مهربانی

از من خبری ببر بیارم | کو سوخته تو در نهانی

می مرد ز اشتیاق و میگفت | ای بی تو حرام زندگانی

وله

شراب لعل مروق بجام کفت که من | چهار کوهرم اندر چهار جای مدام

ز مردم برتاک و عقیق در شیشه | سهیل در خمم و آفتاب اندر جام

مرا حرام که کوید که وقت خوردن من | حلال زاده برون آید از نساج حرام

در شکایت فرماید

ای معدن اصل عالی جوهرت از حد حرص | وی مبتذل از ذات میمون خترت از زرق و ریو

از بزرکی کی روا باشد که تشریفات را | از فرشته باز کیرد وانکهی نخشد بدیو

مطایبه

تاریخ وفات قاضی بهاءالدین

بهاءالحق والدین طاب مثواه — امام سنت و شیخ جماعت
چو میرفت از جهان این بیت میخواند — بر اهل فضل و ارباب بلاغت
بطاعت قرب ایزد میتوان یافت — قدم در نه کرت هست استطاعت
بدین دستور تاریخ وفاتش — برون آر از حروف قرب طاعت ۸۱۲

الصیاح

آن میوهٔ بهشتی کامد بدست ایجان — در دل چرا نه کشتی از کف چو میوهٔ بهشتی
تاریخ این حکایت گر از تو باز پرسند — بر جملهٔ اشش فرو خوان از میوهٔ بهشتی

تاریخ

برادر خواجه طالب طاب مثواه — امام سنت و بعد از مماتش
بسوی روضهٔ رضوان روان شد — پس از پنجاه و نه سال از حیاتش
خلیل عادلش پیوسته برخوان — ورا اینجا فهم کن سال وفاتش

در تاریخ فرماید

صباح جمعه بد و سادس ربیع اول — که کشت فرقت آن مه بگشتنم عاجل
بسال هفتصد و شصت و چهار از هجرت — چو آب حل شدم این دقیقه مشکل
دریغ و درد و تاسف کجا دهد سودی — کنون که عمر بسر بیچه رفت و بی حاصل

فی المصیبة

ولا دیدی که آن فرزانه فرزند — چه دیدند رخم این طاق نیلین
بجای لوح سیمین در کنارش — فلک بر سر نهادش لوح سنگین

۵۱ میوهٔ بهشتی عبارت از فرزند است والله اعلم

۵۲ صباح جمعه ای فرقت آن مه بگشتن من عاجل ای زود کی گسسته شد یعنی آن مه مرد ۱۲ فتح

۵۳ بسال الخ ای مرا مثل آب این دقیقهٔ مشکل که هر کس را موت ضرور یست و عمل خیر و سور همراه بردن لابد حل شد دستور است که شخصی را هر گاه یکی از عزیزان بمیرد موت و آخرت خوب یاد می ماند فتحعلی

سرور اهل غنا یم شمع جمع انجمن
صاحب صاحبقران حاجی قوام الدین حسن

هفصد و پنجاه و چار از هجرت خیر البشر
مهر را جوزا مکان و ماه را خوشه وطن

سادس ماه ربیع الاوّل اندر نیمروز
روز آدینه بکلم کرد کار ذو المنن

مرغ روحش کان همای آسمانی قدر بود
شد سوی دار بهشت آزاد ازین دار المحن

ولہ فی التاریخ

مجد دین سرور سلطان قضا اسمعیل
که زدی کلک زبان آورش از شرع نطق

ناف هفته بد و از ماه رجب نیمه روز
که برون رفت ازین منزل بی ضبط و نسق

کف رحمت حق منزل او دان وانکه
سال تاریخ وفاتش طلب از رحمت حق

در تاریخ فرماید

رحمن لایموت چو آن پادشاه را
دید آنچنان که زو عمل خیر لایفوت

جانش عریق رحمت حق کرد تا کند
تاریخ این معامله رحمن لایموت

ایضاً در تاریخ گوید

اعظم قوام دولت و دین آنکه بر درش
از بهر خاکبوس نمودی فلک سجود

با آن وجود آن عظمت زیر خاک رفت
در نصف ماه ذی القعده از عرصهٔ وجود

تا کس امید جود ندارد ز کس دگر
آمد حروف سال وفاتش امید جود

فی التاریخ

بلبل و سرو و سمن یاسمن و لاله و گل
هست تاریخ وفات شه سنبل کاکل

خسرو روی زمین شاه زمان بو اسحق
که به طلعت او نازد و خندد بر گل

جمعه بیست و یکم ماه جمادی الاولی
در لحد بود که پیوسته شد از جزو بکل

۵۱ دار المحن خانهٔ محنت یعنی از دنیا ۱۲

۵۲ نطق بالضم و سکون نون سخن گفتن و بصفتین جمع نطاق که بمعنی میان بند است و بمعنی قوسی از فلک ۱۲ من غیاث

۵۳ ای از وعمل خیر فوت نمیشد ۱۲

۵۴ ای ابو اسحاق بر وی ناز د و بر گل از غایت خوبی خند د ۱۲

۵۵ ای مصنون کل شیئ یرجع الی اصله باصل خود پیوست یعنی فوت کرد ۱۲

بسا کسان که سه و مهر باشدش بالین
بعاقبت زگل خاک باشدش بستر

۵۱ فا ۵۱ یده زرزره باکشاد تیر قضا
چه سفغت رسپر بانفاق تیغ قدر

اگر ز آهن ۵۲ و فولاد سوده حصن کنی
حواله چون برسد زود اجل بکوبد در

بروشنی خوش و عیش و نوش غره مشو
که ظلمت از پی نور است و زهر زیر شکر

دری که بر تو کشایند از هوس مسپر
ره یکه بر تو نمایند از هوس مسپر

براه تو همه چاه است سر نهاده مرو
بکام تو همه زهر است ناچشیده مخر

عیار ۵۳ چرخ بگیر و نهاد دور نگر
بساط حرص بچین و لباس آز مدر

فی التعزیه

دل منه بر دنیی و اسباب او
ز انکه از وی کس وفا دارای ندید

کس ۵۴ عسل بی نیش ازین دکان نخورد
کس رطب بیخار ازین بستان نچید

هر که آیامی چراغی بر فروخت
چون تمام افروخت باد ش در دمید

بی تکلف هر که دل بروی نهاد
چون بدیدم خصم خود می پروید

شاه ۵۵ غازی خسرو گیتی ستان
آنکه از شمشیر او خون میچکید

که بیک حمله سپاهی می شکست
که بهوئی قلب کوهی میدرید

سرور ارزا بی کنه می کرد حبس
گردنان را بی سخن سر می برید

از نهیبش پنجه می افگند شیر
در بیابان نام او چون می شنید

عاقبت شیراز و تبریز و عراق
چون مسخر کرد و قتش در رسید

انکه ۵۶ روشن بد جهان بینش ازو
میل در چشم جهان بینش کشید

فی الحکمة

مدتی در طلب مال جهان کردم سعی — تا بآخر جزم شد که نفعش ضرر است
عوض هر چه فلک داد بمن بازستد — نخند فاید و هر باد جوانی چه سر است
عمر ضایع شد و از مال زیانی دارد — اندهٔ عمر کنون از همه غمها بتر است
بعد ازین یکنفس از عمر بملک دو جهان — نفروشم که بچشم دو جهان مختصر است
گنجها یافته ام در دل ویران سنجر — گرچه بحر است ضمیرم که سراسر هنر است
بعد ازین هر چه رسد از بد و نیک ای حافظ — غم مخور شاد بزی زانکه جهان درگذر است

فی النصیحة

ای خوش زندگانی کن

هر که آمد در جهان پر زنشور — عاقبت میبایدش رفتن بگور
در ره عنقای همت دینی چون پلی — بی بقا جائی و ویران منزلی
دل منه بر این پل بی ترس و بیم — برگ ره ساز و مشو اینجا مقیم
نزد اهل معنی این کاخ نغز — ای برادر راه آماده کن بسمت چون ویرانه خالی کن ز گنج
دور باش از دوستی مال و جاه — زانکه مالت مار و جاهت هست چاه
من گرفتم خود تو ئی بهرام گور — خواهی افتاد آخر اندر دام گور
گر نه گوری گور می بین گفتمت — یک زمان بیکار منشین گفتمت
هیچ کس را اینست زین منزل گریز — از گدا و شاه و از برنا و پیر
الکریم تغلب بکذری دامن کشان — از سر اخلاص الحمدی بخوان

فی النصیحة

فساد چرخ نه بینیم و نشنویم هنوز — که چشمها همه کور است و گوشها همه کر

در دیدهٔ رو شست نشانم

هرچند ستمگری ترا خوست
کم کن تو جفا که این نه نیکوست

گیرم که دلت ز آهن و سست
آخر بسرم گذر کن ای دوست

انگار که خاک آستانم

گفتم که چو گشتیم بزاری
زان پس ره مرحمت سپاری

بر دل رقم وفاگاری
تو خود سر وصل ما نداری

من عادت بخت خویش دانم

من از تو بجز وفا نجویم
بیرون ز کمال وفا نبویم

الا ره بندگی نپویم
اسرار تو پیش کس نگویم

اوصاف تو پیش کس نخوانم

گر غمزهٔ تو زند بتیرم
گر ترک فلک کند اسیرم

یکدم نبود ز تو گزیرم
من ترک وصال تو نگیرم

الا بفراق جسم و جانم

گیرم ز ره وفا کشودیم
نه مهر بهیچ می فزودیم

نه بود هر آنچه می نمودیم
آخر نه من و تو دوست بودیم

عهد تو شکست و من بجانم

گر سر ببری به تیغ تیزم
از کوی وفات برنخیزم

ور زانکه کنند ریز ریزم
من مهرهٔ مهر تو نریزم

الا که بریزد استخوانم

---

۵۱ گیرم از آنچه روی
یکی از ظرائف است که
بهندی بهرت گویند ۱۲
۵۲ گفتم الخ ای گفتم
بمعشوق که هرگاه مرا
از عشق خود بکشتی امید
از کشتن بر من رحم کن
و وفائی جهت یار کن ۱۲ فتح
۵۳ الا ره الخ یعنی سوای
راه بندگی تو نروم ۱۲ فتح
۵۴ الا بفراق الخ ای بجز موت
ترک وصال تو نکنم ۱۲ فتح
۵۵ نبود الخ یعنی فرض
کردیم که راه وفا نکشودیم
و محبت در محبت نیفزودیم
و هر چه نمودیم واقع نبود مگر
اینقدر ثابت است که من
و تو دوست بودیم و عهد
و پیمان تو شکست و من
بر همان عهد و پیمان خودم
۱۲ فتح ۵۶ ای کوی الخ
ای از کوی وفای تو ۱۲ فتح
۵۷ من مهره الخ یعنی
من هرگز مهرهٔ محبت تو
نریزم ای محبت تو ترک
نکنم مگر اینکه بمیرم ۱۲
مولوی فتح علی

بعهد سلطنت شاه شیخ ابو اسحاق
نخست پادشهی همچو او ولایت بخش
دگر مربی اسلام شیخ مجد الدین
دگر شهنشه دانش عضد که در تصنیف
دگر بقیه ابدال شیخ امین الدین
دگر قویم چو حاجی قوام دریا دل
نظیر خویش نه بگذاشتند و بگذشتند

به پنج شخص عجب ملک فارس بود آباد
که جان خویش بپرورد و داد عیش بداد
که قاضئی به از ان آسمان ندارد یاد
زمین همت او کارهای بسته کشاد
بنای کار موافق بنام شاه نهاد
که نام نیک ببرد از جهان نه بخشود داد
خدای عزوجل جمله را بیامرزاد

فی المطایبه

رحیم منکر خمار بود روزی چند
بر بخت خود صراحی ولی بگشتن او

بدان دلیل که القاص لایحب القاص
زمانه نیز در آمد که الجروح قصاص

مخمس

در عشق تو ای صنم چنانم
هر چند که زار و ناتوانم

گر هستی خویش در گمانم
گر دست دهد هزار جانم

در پای مبارلت فشانم

گو بخت که از سر نیازی
معروض کنم نهفته رازی

در حضرت چون تو دلنوازی
هیهات که چون تو شاهبازی

تشریف دهد در آستانم

ای بسته کمر ز دور و نزدیک
در مسکن اخلص الملایک

بر خوان تمام ترک و تاجیک
گر خانه محقر است و تاریک

قوله القاص لایحب القاص و تقاص بتشدید صاد مهمله قصه خوان و واعظ و برسبکسیر و نده و جزو سنده ۱۲ غ

روزیکه فلک از تو بریدست مرا
کس با لب پرخنده ندیده است مرا
چندان غم هجران تو بر دل دارم
من دانم و آنکه آفریدست مرا

رباعیه

شاها چو ترا بدانش و علم و سخا
آن مرد منم که می نشانم بسزا
بدخواه چه کید کرد تا که ز آن
امروز نکرد خاطرت یاد مرا

رباعیه

با دوست نشین و باده و جام طلب
بوسی از لب آن سرو گل اندام طلب
مجروح چو راحت جراحت طلبند
تو از سر زخم نیش حجام طلب

رباعیه

گفتم که مگر با تفاق اصحاب
در موسم گل ترک کنم باده ناب
بلبل ز چمن بغره زنان داد جواب
کای بی خبر ان فضل گل و ترک شراب

رباعیه

ای قبله هر که مقبل آمد کویت
روی دل بختیاران سویت
امروز کسی کز تو بگرداند روی
فردا بکدام دیده بیند رویت

رباعیه

ای سایه آفتاب لطف سیهت
شب پوش مه دو هفته طرف کلهت
ای شام علمدار خط مشکینت
وی صبح جنیبت کش روی چو مهت

رباعیه

امروز که روز فرقت احبابست
نه وقت نشاط و عیش با اصحابست

آنانکه نشان عهد جویند
خاک من زار چون بویند
جز راه مزار من نپویند
گر نام تو بر سرم بگویند
فریاد برآید از روانم

گر بگذردم به پیش خیلی
جز تو نکنم بغیر میلی
هر یک بصفا به از سهیلی
مجنون نیم از بهای لیلی
ملک عرب و عجم ستانم

گشتم صنما در آرزویت
هر چند نمیرسم بکویت
آشفته و تیره دل چو مویت
شب نیست که از فراق رویت
زاری بفلک نمیرسانم

ای وصل تو حاصل شادمانی
با حافظ خود بکو عیانی
دایم ببرد دل بمانی
هر حرفم که بر سرم برانی
سهل است ز خویشتن مرانم

فی الرباعیات

جز نقش تو در نظر نیامد مارا
خوش آمده خواب جمله را در دیده
جز کوی تو ره لذت نیامد مارا
حقا که بچشم در نیامد مارا

رباعیه — ای خواب در چشم من نیاید ۱۲

برگیر شراب طرب انگیز و بیا
مشتو سخن حضم که بنشین و مرو
پنهان ز رقیب سفله بستیز و بیا
بشنو ز من ای نگار برخیز و بیا

رباعیه

نازکبدن

لطیف

رباعیه

در شوخی و دلبری بتمن طاقست
پسته دهن و لاله رخ و سیمین تن
بیچاره دلم بوصل او مشتاقست
شیرین سخن و ظریف و سیمین ساقست

رباعیه

می نوش که عمر جاودانی اینست
هنگام گل و لاله و یاران خوشست
خاصیت روزگار فانی اینست
خوش باش دمی که زندگانی اینست

رباعیه

ای روی تو در لطافت آئینه روح
در دیده کشم ولی ز خارش مژه ام
خواهم که قدمهای خیالت بصبوح
ترسم که شود پای خیالت مجروح

رباعیه

اول بمی فاجام وصالم در داد
با آب دو دیده پر از آتش دل
چون مست شدم دام جفا بر سر داد
خاکره او شدم بیادم در داد

رباعیه

این کل زبر همنفسی می آید
پیوسته از آنروی کنم همدمیش
شادی بدلم از و بسی می آید
کز بوی دمی بوی کسی می آید

رباعیه

بر دار دل از ما در دهر اگر زندانی
ای قلب بدانی اینچنین نقادی
با نصف اخیر شوهرش در پیوند
چون حافظ اگر شوی بهوش دمی

رباعیه

۵۱ هشیار از آن نسیم که می‌نیست مرا — می هست ولی حریف می‌نایابست

رباعیه

۵۲ آن ترک بچهره که قصد جانست — مانند پری چهره زمن پنهانست
گفتم دهنت تنگ تو کوئی نیست — گفتا که ازین هیچ طمع نتوانست

رباعیه

با آنکه دلم در غم عشقت خونست — حسن تو زاد راک خرد بیرونست
در زلف تو بیچاره غریبست دلم — یارب که در آن شام غریبم چونست

رباعیه

تو بدری و خورشید ترا بنده شده است — تا بنده توشده است تا بنده شده است
۵۴ زانروی که از شعاع روی مه تو — خورشید منیر و ماه تابنده شده است

رباعیه

تا مرغ دلم فتاده در دام غمت — بر گردن دل شده است صمصام غمت
از شربت جام دهر بیزار شدم — تا خون جگر میخورم از جام غمت

رباعیه

۵۵ چون چنبک سر زلف تو ام در بحبست — هر لحظه دلم را بلبت آهنگ دست
شد پسته تنگ تو دلم را روزی — یارب که دل خسته چه روزی تنگست

رباعیه

ذکوی تو بیخانه ترا زماکس نیست — نزدیک تو بیگانه ترا زماکس نیست
در سلسلهٔ طنابت آویخته ام — زانروی که دیوانه ترا زماکس نیست

مار اجل و دروغ زن میگفتی | پیداست که روی که سیه میکردی

رباعیه

۵۱ خوبان جهان صید توان کرد بزر | خوش خوش سر ایشان بتوان خرد بزر
نرکس که کله دار جهانست ببین | کان نیز چگونه سر برآورد بزر

رباعیه

۵۲ راه طلب تو خارغمها دارد | کو را هر دی که این قدمها دارد
دانی که که روشناس عقلست آنکو | بر چهره جان چراغ همها دارد

رباعیه

روزی که فراق از تو دورم سازد | در هجر رخ تو ناصبورم سازد
گر چشم بروی دگری باز کنم | حق نمک حسن تو کورم سازد

رباعیه

زان باده دیرینه دهقان پرور | در ده که بساط عمر طی خواهم کرد
مستم کن و بیخبر ز احوال جهان | تا سر جهان بگومیت ای سرمرد

رباعیه

شیرین دهنان عهد بپایان نبرند | صاحب نظران عاشقی جان نبرند
معشوق چو بر مراد دلهای تو بود | نام تو میان عشقبازان نبرند

رباعیه

گویند کسان پرهیز | زانسان که میرند چنان برخیزند
ما با می و معشوق بر | تا بو که ز خاکمان چنان انگیزند

۵۱ خوبان جهان الخ
ای خوبان جهان را از زر
با اختیار خود توان آورد
و بزر از ایشان فایده توان
برداشتن
۱۲ فخ

۵۲ راه طلب الخ
یعنی معشوق در راه
طلب و حصول وصل
تو خارهای غم است
ای در طلب تو غم و
تکلیف بهت از راه رو
تو که از این غم نیندیشد
و قدم در راه نهد
ایضا طلب یا ای معشوق
میدانی که کدام روشناس
عقل یا عشق است باز
قائل خود بجواب میگوید
ان کس روشناس عشق
و عقل است که بر چهره جان
چراغ همها دارد یعنی
فروغ شراب و میتواند
که از شراب عشق مراد باشد
فافهم ۱۲ مولوی
فقعلے

۵۱ بی زربت الخ
ای بی زر سخن مرا کہ مثل کو ہر است معشوق نشنید ۱۲ فتح

با یار کسی دست در آغوش نکرد — تا ترک زر و سیم و دل و هوش نکرد
بی زربت شوخ دیده هرگز سخنم — با آنکه چو کوه هرست در گوش نکرد

رباعیه

۵۲ با مردم نیک الخ
ای بد با مردم نیک نباید بود — در با دیه دیو و دد نمی باید بود
مفتون معاش خود نمیباید شد — مغرور بعقل خود نمی باید بود

رباعیه

۵۳ با می بکنار الخ
خلاصه اینکه خوش زندگی قلیل است عمگین نباید بود و خوش و خرم زندگی باید کرد ۱۲ فتح

با می بکنار جوی می باید بود — در غصه کنار ره جوی نباید بود
چون عمر کرا مایه ده روز است — خندان لب و تازه روی می باید بود

رباعیه

۵۴ تا حکم الخ
ای تا که دنیا قائم است کار تو همیشه خوشی و خرمی باشد ۱۲ فتح

تا حکم قضای آسمانی باشد — کار تو همیشه شادمانی باشد
گر جام مئی ز دست تو نوش کنم — سرمایه عمر جاودانی باشد

رباعیه

۵۵ چون غنچه الخ
ای تا وقتیکه زمان بهار در رسد و مردم بر روی گل شراب زندگانی ۱۲ فتح

چون غنچه گل قرابه پر باز شود — نرگس بهوای می قدح ساز شود
خرم دل آنکسی که مانند حباب — هم بر در میخانه سرافراز شود

رباعیه

۵۶ جان در خم الخ
ای از بند بلا خلاصی طلب کرده ۱۲ فتح ۵۷ روسپائی آنرا گویند که وقت دیدن چهره عروس خود نشان شوهر عروس را دهند ۱۲ فتح

جان در خم زلف یار جائی طلبید — وز بند بلا گره گشائی طلبید
جان پیش کش ابروی جانان کردم — چون حاجب او نعل بهائی طلبید

رباعیه

۵۸ خطت الخ
ای از پرده چهره شاه مانند توخط پیدا می شود واز بر گذر خط بازار عزیز تو تباه میکرد ۱۲ فتح

خطت بسر اپرده مه میگردد — بازار تکبرت تبه میگردد

امید من آنست بدرگاه خدا — کاو باب سعادت همه بر مفتوح شود

رباعیه

یاری چو نکرد بخت مشهور چه سود — شادی چو نبود این دل رنجور چه سود

آن مردم دیده بود کز دیده برفت — چون مردم دیده نیست در دیده چه سود

رباعیه

ایام شباب و شراب اولی تر — هر عمر که مست و خراب اولی تر

عالم همه سر بسر خرابست و خراب — در جای خراب هم خراب اولی تر

رباعیه

۵۲ سیلاب که رفت کرد دیرانه عمر — آغاز بپرس تا نهاد بنیاد عمر

بیدار شو ای خواجه که خوش خوش بگشاد — حمال زمانه رخت از خانه عمر

رباعیه

در سنبلش آویختم از روی نیاز — گفتم سودا زدوا چاره بساز

گفتا که لبم بگیر و زلفم بگذار — در عیش خوش آویز نه در عمر دراز

رباعیه

دوشم ز غم تو دی بخفتم تا روز — با قوت بنوک مژه سفتم تا روز

دردت که بکس نمیتوانم گفتن — هم با دل خویشتن بگفتم تا روز

رباعیه

مردی نکند در خیبر پرس — اسرار کرم ز خواجه قنبر پرس

گر تشنه فیض رحمتی ای حافظ — سر چشمه آن ز ساقی کوثر پرس

آن مردم الخ
یعنی معشوق مردم دیده
بود که از نظر من برفت ساعتی
معشوق نیست از چشم چه
فایده و مردم دیده صورتیست
انسان که در چشم معلوم میشود
هرگاه آن نماند چشم از انسان
عاطل شود و چشم بی انسانی
بی کمالست پس این کوبا
یک لطیفه است فافهم ۱۲ فخر

۵۲
سیلاب که رفت الخ
یعنی زندگی آخر شد
سیلاب موت
در رسید ایخواجه بیدار
شو و بکار خود بپرداز
زیرا که زمانه عنقریب ترا
خواهد کشت ۱۲ فخر

من بنده آن کسم که شوقی دارد
برگردن خود ز عشق طوقی دارد
تو لذت عشق و عاشقی کی دانی
این باده کسی خورد که ذوقی دارد

رباعیه

نه دولت دنیا به ستم می ارزد
نه لذت هستی به الم می ارزد
نه هفت هزار سال شاهجهان
با محنت پنج روز غم می ارزد

رباعیه

وقتست که مستان طرب برخیزند
وانذر می و معشوق و رباب آویزند
یکچند تقاص عمر فانی شده را
در جام و قدح خون صراحی ریزند

رباعیه

هجرت که بجان من دویدن آمد
گوئی نمکی بر جگر ریش آمد
می ترسیدم ز تو شوم روزی دو
دیدی که همان روز بدم پیش آمد

رباعیه

هم خاطر تو بر من غمناک افتد
گر مهر جنابر جس و خاشاک افتد
گر خاک رهت شوم مزن بر من بانگ
حیف است که آواز تو بر خاک افتد

رباعیه

هر دوست که دم ز دوستی زد دشمن شد
هر راهروی که بود تردامن شد
گویند شب آبستن غیبست بروز
چون مرد ندید از که آبستن شد

رباعیه

یا کار بکام دل مجروح شود
یا مرغ دلم بر ملک روح شود

وین عاریتی روان رندانی را
یکلحظه زبند عقل آزاد کنیم

ای جان عاریتی خود را ۱۲

رباعیه

او از پر مرغ طرب می‌شنوم
یا نغمهٔ کلزار ادب می‌شنوم
یا باد حدیثی زلبش میگوید
القصه حکایتی عجب می‌شنوم

رباعیه

در حجره تو من ز شمع افزون گریم
مانند صراحی اشک گلگون گریم
چون ساغر باده‌ام که از دلتنگی
چون ناله چنگ بشنوم خون گریم

چون ساغر الخ
ای من مثل ساغر باده
از دل تنگی می باشم چون
آواز چنگ می‌شنوم
خون می گریم همچنانکه
ساغر وقت نواختن
شراب شرخ رنگ می
گرید باعتبار اینکه
در وقت نواختن چنگ
جریان شراب سرخ
میخورند ۱۲ افخر

رباعیه

جانا چو شبی با تو بروز آوردم
گر بیتو دمی برآورم نامردم
از مرگ نترسم پس ازین کاب حیات
از چشمهٔ نوش ابدارت خوردم

ای از دهان تو آب حیات خوردم ۱۲

رباعیه

در آرزوی بوس و کنارت مردم
در حسرت لعل آبدارت مردم
قصه چکنم دراز و کوتاه کنم
باز آ باز آ که انتظارت مردم

ای سخن تو ۱۲

رباعیه

من ترک تو ای نگار آسان ندهم
تا پیش ز مرد خطت جان ندهم
یا قوت لبش که قوت جانست مرا
آزاد بد و صد هزار مرجان ندهم

ای بیش خط سبز تو ۱۲

نام سنگیست سرخ رنگ

رباعیه

من حاصل عمر خود ندارم جز غم
در عشق تو یار خود ندارم جز غم
یک همدم و همبر از ندارم نفسی
یک مونس و غمخوار ندارم جز غم

رباعیه

امید وست دل از جفای دشمن درکش
باز آی و نکو شراب روشن درکش
با روی نکو کوی کریبان بکشا
وز نا اهلان تمام دامن درکش

رباعیه

چشم تو که سحر بابلست استادش
حقا که فسونها نزد از یادش
آن زلف که کرده حلقه در کوش جمال
آویزه زد در نظم حافظ باد ش

رباعیه

بنگر بچمن جمال فرخنده گل
که گریه ابر بین و گه خنده گل
سرو از چه بازادی خود مینازد
از راستی که داشت شد بنده گل

رباعیه

چون جامه زتن برکشد آن مشکین خال
حقا که نظیر خود ندارد بمثال
در سینه دلش ز نازکی بتواند دید
مانند سنک ریزه در آب زلال

رباعیه

هرگز نکنی یاد من ای شمع چکل
نزد من اگر چه هست کار تو مشکل
در دی که من از غم تو دارم در دل
دل داند و من دانم و من دانم و دل

رباعیه

از یار وفا که دید تا من بینم
راحت ز جفا که دید تا من بینم
تو عمر منی و بیوفائی چکنم
از عمر وفا که دید تا من بینم

رباعیه

آن به که ز جام باده دلشاد کنیم
در آرزوی گذشته کم یاد کنیم

چون جامه زتن الخ
ای حقا که هر کاه آن
معشوق که نظیر خود
بمثال ندارد از تن
جامه برکشد در سینه
او از غایت صفائی
و نازکی دل او تواند
دید همچنانکه سنگریزه
در آب زلال تواند
دید ۱۲ فتح

هرگز نکنی اه
ای یاد نکردن
تو اگر چه نزد من
کار تو مشکل است
۱۲ فتح

گر در دهن شیر شوی بهر طمع | آخر نه شکار گور خواهی بودن

رباعیه

چشمت که فریب رنگ میبارد ازو | زنهار که تیغ جنگ میبارد ازو
بس رود دلول کشتی انبه هفتان | آه از دل تو که سنگ میبارد ازو

۵۲

ای بار ز طرب شکار در دستم نه | آن ساغر چون نگار بر دستم نه
آن زلف چو زنجیر به بیچد بر خود | دیوانه شدم بیار و بر دستم نه

رباعیه

۵۳

ای کاش که بخت سازگاری کردی | یا چرخ زمانه بازیاری کردی
از دست جوانیم چو بر بود عنان | پیری چو رکاب پایداری کردی

رباعیه

۵۴

با شاهد شوخ و شنگ و بار بطه | گنجی و کبابی و یکی شیشه می
چون گرم شود ز باده مارا رگ و پی | منت نبرم بیکجو از حاتم طی

رباعیه

۵۵

قسام بهشت و دوزخ و عقده گشا | مارا نگذارد که درائیم ز پای
تا کی بود این کرک ربانی از خاک | بر پنجه دشمن افکن ای شیر خدای

رباعیه

۵۶

گل را دیدم نشسته بر تخت شهی | گفتا بشنو راستی از مردرهی
من طفلم و بیکینه مرا می سوزند | ای وای بتو که پیر و بر کینهی

رباعیه

ای باد بگو زراه دلداری من
تو خفته بمهد عیش شبهای دراز
آنرا که نباشد غمی از زاری من
آیا داری خبر ز بیداری من

رباعیه

تا کی بود این جور و جفا کردن تو
تیغست بدست اهل دل خون آلود
بیهوده همه خلایق آزردن تو
گر بر تو رسد خون تو در گردن تو

رباعیه

گویند که فردوس برین خواهد بود
گر مامی و معشوق گزینیم چه باک
فردا می ناب و حور عین خواهد بود
چون عاقبت کار چنین خواهد بود

رباعیه

با آنکه نهند همه ره صد تمکین
از دست دل و دیده بتنگم منشان
بر خاک جناب تو شب و روز جبین
در آتش انتظار و فارغ منشین

رباعیه

چون باده زغم جهانیت خوشدل کرد
سبزاست سرت باده ازان ورمدار
با لشکر غم میتوان کوشیدن
می بر سر سبزه خوش بتو دنوشیدن

رباعیه

ای شرم زده غنچه ز رازتو
گل با تو برابری کجا آرد کرد
حیران و خجل نرگس مخمور ازتو
گو نور زمه دارد و مه نور ازتو

رباعیه

ای رای تو صحرای امل پیمودن
تا چند بر افتاب کل اندودن

کل کفت اگر دستگهی داشتمی | رباعیه | بلکر نخیمی اگر رهی داشتمی
بادی کنهی مرا چنین میسوزند | | ایوای بمن اگر کنهی داشتمی

رباعیه

گر همچو من افتاده این دام شوی | | ای بس که خراب باده و جام شوی
ما عاشق و رند و مست و عالم سوزیم | | با ما منشین وگرنه بدنام شوی

رباعیه

حافظ ورق سخن دریائی طی کن | | وین خامه ترزویر و ریائی لی کن
خاموش نشین که وقت خاموشی لست | | دم درکش و جام باده را پر می کن

قطعه ایست که یکی از شعرا در تاریخ وفات او می گوید

چراغ اهل معنی خواجه حافظ | | که شمعی بود از نور تجلی
چو در خاک مصلی یافت منزل | | بجو تاریخش از خاک مصلی ۷۹۱

الحمد لله والصلوة والسلام علی رسوله محمد و اله واصحابه اجمعین که دیوان حافظ شیرین بیان و پرفکیان خاطر عنیب اللسان بزیور تحشیه آراسته و بلباس تصحیح پیراسته گردید و در مطبع محمدی آقا میرزا محمد باقر صاحب شیرازی بید اقل العاصی عبا سعلی شیرازی سمت تکتیب و تصحیح پذیرفت امید که اگر سهوی یا خطائی رفته باشد بزرگان بجزء دانی نگیرند

وکان فی لک فی شهور سنه تسع وسبعین ومائتین بعد الف من هجرة النبویه علیه آلاف والتحیه

اگر مصلی را بایای تحتانیه گفته شود عدد حروف خاک مصلی هفتصد و نود و یک میشود و اگر حرف آخر مصلی را الف گرفته شود هفتصد و هشتاد و دو میشود و این اظهر است ۱۲ فتح